

श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय कर्वेनगर, पुणे

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाशी संलग्नीत

(आयडी. नं. पीयु./पीएन/एसी/०८६(१९९०) कोड नं. २१४

Website : www.siddhivinayakcollege.org

Email : siddhivinayakcollege52@gmail.com, ssmv@maharashikarve.org

**२१ व्या शतकातील सामाजिक, आर्थिक बदलांच्या परिणामाचा विधवांवर होणारा परिणाम
यावर आयोजित दोन दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्रातील क्षणचित्रे**

समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे व इतर मान्यवर

प्रमुख पाहुणे लेफ्टनंट जनरल डॉ. डी. बी. शेकटकर यांचे स्वागत करताना संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. रविंद्र देव, मा. सिमाताई कांबळे आणि प्राचार्य डॉ. संहिता आठवले

डॉ. ज्योती पठानिया, चैतन्य महिला मंडळ संस्थापक यांचे स्वागत करताना मा. सिमाताई कांबळे

डॉ. सुचिता साकोरे, असिस्टंट कमिशनर महिला आणि बालकल्याण, महाराष्ट्र राज्य यांचे स्वागत करताना डॉ. मीनल परांजपे

प्र-कुलगुरू सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ डॉ. एन. एस. उमराणी मार्गदर्शन करताना

उपस्थित शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थिनी

लेफ्टनंट जनरल डॉ. डी. बी. शेकटकर मार्गदर्शन करताना

मेजर सयेदा फिरासत-रिटायर्ड जिन्हा सैनिक वेलफेअर ऑफिसर, औरंगाबाद मार्गदर्शन करताना

महिला आयोगाच्या माजी अध्यक्ष विजयाताई राहटकर यांचे स्वागत करताना महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेच्या उपकार्याध्यक्ष मा. विद्याताई कुलकर्णी समवेत इतर मान्यवर

रिटायर्ड लेफ्टनंट कर्नल मा. राजेंद्र जाधव मार्गदर्शन करताना

महर्षी कर्वे स्त्री - शिक्षण संस्था

कर्वेनगर, पुणे-४११०५२ (म. रा.)

Tel : +9120 25313000 / 25313200 Fax : +912025313300

E-Mail : secretary@maharshikarve.org

Web : www.maharshikarve.ac.in

सन १८९६ मध्ये थोर समाजसेवक भारतरत्न महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेची स्थापना केली. ज्या काळात स्त्रियांना शिक्षण देणे समाजाला अमान्य होते त्या काळात स्त्रियांना शिक्षण देऊन त्यायोगे त्यांना स्वयंपूर्णता मिळवून देण्याच्या उद्देशाने महर्षी कर्वे यांनी केवळ चार विद्यार्थिनींसह सुरु केलेल्या या संस्थेचे कार्य गेल्या १२१ वर्षात एखाद्या वटवृक्षाप्रमाणे विस्तारले आहे. आज संस्थेचे पुणे, सातारा, वाई, रत्नागिरी, नागपूर, कामशेत आणि वसई असे ७ प्रकल्प असून या सर्व ठिकाणी मिळून ६२ शैक्षणिक शाखा केवळ मुली आणि महिलांसाठी कार्यरत आहेत. सुमारे २९००० विद्यार्थिनी या शाखांद्वारे शिक्षणाचा लाभ घेत आहेत.

हलाखीची आर्थिक परिस्थिती, असुरक्षित वातावरण, घराजवळील परिसरात शाळेची उपलब्धता नसणे या व अशा अनेक कारणांमुळे आजच्या काळातही मुली शिक्षणापासून वंचित राहतात. संस्था अशा सर्व मुलींच्या पाठीशी ठामपणे उभी राहते आणि त्यांच्या शिक्षणाची तसेच वसतिगृहात राहण्याच्या खर्चाची देणगीच्या माध्यमातून सोय करते. अशा अनेक गरजू आणि होतकरू मुली आज संस्थेच्या आर्थिक आणि शैक्षणिक पाठबळामुळे एक यशस्वी व स्वयंपूर्ण जीवन जगत आहेत. निधी संकलन करताना संस्था काही योजनांमधून आपल्या आर्थिक गरजांची पूर्तता करण्याचा प्रयत्न करते.

- **दाननिधी योजना :** या योजनेअंतर्गत तुम्ही काही ठराविक रक्कम संस्थेकडे ठेव म्हणून ठेऊ शकता. रु. १०,०००/- ते ४९,०००/- इतकी देणगी ठेवल्यास पुढील ५ वर्षे आणि रु. ५०,०००/- व त्यापुढील रक्कम ठेवल्यास पुढील १० वर्षे त्यावरील व्याजाचा विनियोग दात्याच्या इच्छेप्रमाणे केला जातो, उदाहरणार्थ : वृद्धाश्रमासाठी, गरजू व होतकरू मुलींना शिष्यवृत्ती, पारितोषिके, भोजन व्यवस्था इ. मुदत संपल्यानंतर मूळ रक्कम संस्थेच्या अक्षय निधीत जमा होते. हा अक्षयनिधी संस्थेच्या इतर विकास योजनांकरिता वापरला जातो.
- **आर्थिक पालकत्व योजना :** संस्थेच्या पुणे, सातारा, वाई व कामशेत येथील शाखांमध्ये प्राथमिक, माध्यमिक शाळा तसेच वसतिगृहे आहेत. संस्थेच्या पुण्यातील कर्वेनगर, एरंडवणे, विद्यापीठ आवार, पुणे व वाई, सातारा या शाखांच्या शाळांमध्ये २००० विद्यार्थिनींना मदतीची आवश्यकता आहे. यातील बऱ्याच मुली एक पालक असलेल्या व अनाथ असलेल्या किंवा दुष्काळग्रस्त भागातील आहेत.

शालेय विद्यार्थिनींसाठी आर्थिक पालकत्वाची रक्कम रु. ४०,०००/- शालेय शुल्क व वसतिगृह शुल्क एवढी आहे. उच्चशिक्षण घेणाऱ्या महाविद्यालयीन विद्यार्थिनींसाठी आर्थिक पालकत्वाची रक्कम रु. ५०,०००/- वसतिगृह शुल्क आणि रु. ७०,०००/- महाविद्यालयीन शुल्क एवढी आहे. ज्या विद्यार्थिनीचे आर्थिक पालकत्व घ्यायचे आहे त्या विद्यार्थिनीचे नाव, पत्ता, इयत्ता/वर्ष, कौटुंबिक पार्श्वभूमी, शैक्षणिक प्रगती इ. बाबींची माहिती कळविली जाते.

- **भाऊबीज निधी :** संस्थेचे आजन्म सेवक कै.गो.म.चिपळूणकर यांनी सन १९१९ पासून भाऊबीज निधी संकलन योजनेची सुरुवात केली. स्वयंसेवक व देणगीदारांच्या निःस्वार्थ सहकार्यामुळे या योजनेला गेली १०२ वर्षे प्रचंड प्रतिसाद मिळत आहे. या निधीतून वसतिगृहातील गरीब, गरजू व होतकरू मुलींना शिक्षणासाठी मदत केली जाते. सध्याच्या काळात १०वी/१२वी पर्यंतचे शिक्षण अपुरे आहे. उच्चशिक्षण घेणे ही काळाची गरज आहे; म्हणूनच शालेय शिक्षणाबरोबरच उच्चशिक्षणासाठीही मदत करण्याची गरज आहे.

स्त्री शिक्षणाच्या महान कार्याशी आपले नाते जोडण्यासाठी आपण भाऊबीज निधी संकलनाच्या कार्यात सहभागी होऊ शकता. मंगलकार्य, सण समारंभाच्या निमित्ताने, व्रतवैकल्याची सांगता करताना, वर्धापन दिनाच्या शुभेच्छा देताना, आप्तस्वकीयांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ आपण भाऊबीज निधी देऊ शकता. तसेच इतरांकडून निधी संकलन करून या कार्यात आपण स्वयंसेवक म्हणून सहभागी सुद्धा होऊ शकता.

- **संकल्प - ३६५ :** महिलाश्रम वसतिगृहामध्ये सध्या अंदाजे १५०० विद्यार्थिनी आहेत. त्यापैकी सुमारे ५०० विद्यार्थिनी संस्थेच्या पूर्णतः किंवा अंशतः पालकत्वाखाली आहेत. याशिवाय महिलाश्रम वसतिगृह बालगृह चालविते. यामध्ये ५वी ते १२वी मधील विद्यार्थिनींना प्रवेश दिला जातो. या मुली बालकल्याण मंडळातर्फे सोपविलेल्या असतात. संकल्प-३६५ ही योजना बालकल्याण मंडळाने सोपविलेल्या तसेच संस्थेच्या पूर्णतः किंवा अंशतः पालकत्वाखाली असलेल्या विद्यार्थिनींच्या आहार खर्चासाठी राबविली जाते. या मुलींच्या आहाराचा एकत्रितपणे खर्च सध्याच्या दराने सुमारे रु. १५०००/- प्रतिदिन इतका आहे.

या योजनेतर्गत आपण संस्थेला एक रक्कम रु. २.०० लाख किंवा त्याच्या पटीत देणगी देऊ शकता. या देणगीच्या गुंतवणुकीमधून मिळणाऱ्या व्याजातून विद्यार्थिनींच्या एका दिवसाच्या जेवणाची सोय होऊ शकते. असे प्रतिवर्षी एक दिवस याप्रमाणे पुढील १० वर्षे विद्यार्थिनींच्या आहार खर्चाची व्यवस्था होईल अथवा आपण रु. १५,०००/- प्रतिदिन यानुसार देणगी देऊ शकता.

- **शैक्षणिक सहाय्य योजना (शालेय शैक्षणिक संच) :** शैक्षणिक सहाय्य योजनेअंतर्गत गरजू विद्यार्थिनींना शैक्षणिक संच उपलब्ध करून दिले जातात. या संचामध्ये दोन शालेय गणवेश, बूट-मोजे, शाळेचे दप्तर, पुस्तके, वह्या, कंपासपेटी, स्वेटर, परीक्षेचे पॅड, चित्रकला-हस्तकला साहित्य, इ. साहित्याचा समावेश आहे. या शैक्षणिक संचाची किंमत रु. ३५००/- प्रत्येकी इतकी आहे. तुम्ही अशा एक किंवा अधिक संचासाठी देणगी देऊ शकता.

- **कमवा व शिका योजना :** संस्था एक कमवा व शिका योजना सुद्धा राबवते. या योजने अंतर्गत कनिष्ठ महाविद्यालयातील मुलींना संस्थेच्या संपदा बेकरीमध्ये दररोज २ तास काम करण्याची संधी दिली जाते. या योजनेद्वारा मुली स्वतःच्या शिक्षणाचा खर्च स्वतः उचलतात व नवीन कौशल्येसुद्धा आत्मसात करतात.

- **संस्थेची सामाजिक बांधिलकी आणि त्यासाठी निधी संकलनाची आवश्यकता :**

स्त्री शिक्षणाच्या कार्याबरोबरच संस्था आपल्या सामाजिक बांधिलकीलाही तेवढेच महत्त्व देते. संस्थेमध्ये मुलींना शैक्षणिक सोयी अतिशय माफक दरात व अत्याधुनिक पायाभूत सुविधांसह उपलब्ध आहेत. तसेच मुलींसाठी वसतिगृहाची सुविधासुद्धा माफक दरात उपलब्ध आहे. संस्थेमध्ये अशा अनेक मुली आहेत ज्या शिक्षणासाठी पूर्णतः किंवा अंशतः संस्थेवर अवलंबून आहेत. अशा सर्व मुलींच्या शिक्षणाची, राहण्याची व इतर खर्चाची जबाबदारी संस्था घेते. संस्थेला हितचिंतक आणि देणगीदारांकडून मिळालेल्या देणगीचा वापर अनेक गरजू व होतकरू मुलींना शिष्यवृत्ती देण्यासाठी केला जातो. संस्थेच्या महिलाश्रम वसतिगृहामध्ये बालकल्याण मंडळाने सांभाळण्यासाठी सोपविलेल्या मुलींचाही समावेश असतो. या मुली पूर्णतः शिक्षण व निवासासाठी संस्थेवर अवलंबून असतात. वयाच्या १८ व्या वर्षापर्यंत संस्था या मुलींची संपूर्ण जबाबदारी घेते.

या सर्व सामाजिक जबाबदाऱ्या पार पाडताना संस्थेला अनेक आर्थिक अडचणींचा सामना करावा लागतो. आतापर्यंत उदार लोकाश्रयावरच संस्थेचे कार्य सुरू आहे. त्यासाठी आपणही हातभार लावावा, ही विनंती...

संस्थेला दिलेल्या रु. ५००/- आणि त्यावरील रकमेच्या देणग्यांवर देणगीदारांना आयकर कायद्याच्या ८० जी कलमान्वये आयकरात सवलत मिळते.

आपण 'महर्षी कर्वे स्त्री-शिक्षण संस्था' या नावाने काढलेल्या धनादेशाद्वारे अथवा डिमांड ड्राफ्टद्वारे देणगी देऊ शकता. आपण देणगीची रक्कम RTGS/NEFT द्वारे संस्थेच्या बँकेतील खात्यात जमा करू शकता. ऑनलाईन देणगी रक्कम पाठविण्यासाठीचा तपशील खालील प्रमाणे आहे.

- **NAME OF ACCOUNT :** Maharshi Karve Stree Shikshan Samstha
- **NAME OF BANK :** HDFC Bank
- **BANK BRANCH :** Kothrud Pune
- **ACCOUNT NO. :** 59120050525052
- **ACCOUNT TYPE :** SAVING BANK A/C
- **IFSC :** HDFC0000149

(देणगी रक्कम RTGS/NEFT द्वारा पाठविल्यास आपले नाव, पत्ता, फोन नंबर, पॅन नंबर, UTR NO. इत्यादी तपशील accounts@maharshikarve.org या ई-मेलवर कळवावा).

विद्यार्थिनी प्रतिनिधी मंडळ २०२१-२२

भूमिका भगत
प्रथम वर्ष कला

अर्पिता कलशेटी
द्वितीय वर्ष कला

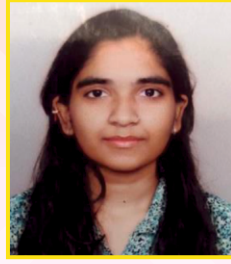
सोनाली राठोड
तृतीय वर्ष कला

कोमल कापरे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

समृद्धी हगवणे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

प्रिती भोंडवे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

ईशा रणदिवे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

श्रुती धावडे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

अनुष्का गावंडे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

आदिती तिडके
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

प्रिती येलवंडे
तृतीय वर्ष वाणिज्य

शुभदा येडे
तृतीय वर्ष वाणिज्य

स्नेहल अरगडे
तृतीय वर्ष वाणिज्य

यशस्वीनी बडीगल
प्रथम वर्ष विज्ञान

गुरुभारती कलियाकुडी
द्वितीय वर्ष विज्ञान

यज्ञासेनी मुजंमदार
तृतीय वर्ष विज्ञान

सिमरन मुल्ला
प्रथम वर्ष संगणक शास्त्र

साक्षी पोळ
द्वितीय वर्ष संगणक शास्त्र
व राष्ट्रीय सेवा योजना प्रतिनिधी

श्वेता जैन
तृतीय वर्ष संगणक शास्त्र

श्रुती बेंद्रे
प्रथम वर्ष बीबीए

निकीता भुटे
द्वितीय वर्ष बीबीए

कोमल पारसवार
तृतीय वर्ष बीबीए

सुर्वणा देशमुख
प्रथम वर्ष एमए इंग्रजी

संध्याराणी पाटील
द्वितीय वर्ष एमए इंग्रजी

हर्षदा गायकवाड
प्रथम वर्ष एमकॉम

प्रतिक्षा दांगट
द्वितीय वर्ष एमकॉम

प्रिती राजमाने
प्रथम वर्ष एमए अर्थशास्त्र

क्षितीजा चव्हाण
द्वितीय वर्ष एमए अर्थशास्त्र

प्रतिक्षा कऱ्हेकर
द्वितीय वर्ष एमकॉम क्रीडा प्रतिनिधी

अपेक्षा लोंढे
प्रथम वर्ष वाणिज्य सांस्कृतिक प्रतिनिधी

शैक्षणिक नैपुण्य

प्रथम क्रमांकाचे मानकरी

साक्षी लांडे
आकरावी

अश्विनी शिंदे
बारावी

रिमा सगदेव
प्रथम वर्षे कला

प्रणाली पाटील
तृतीय वर्षे कला

कोमल कापरे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

श्रुती धावडे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

स्नेहल अरगडे
तृतीय वर्ष वाणिज्य

कृपा रसम
प्रथम वर्षे बी. बी. ए.

कोमल पारसवार
द्वितीय वर्षे बी. बी. ए.

अनुष्का बेडमुथा
तृतीय वर्षे बी. बी. ए.

गुरुभारती कलियाकुडी
प्रथम वर्षे विज्ञान

वैष्णवी चव्हाण
द्वितीय वर्षे विज्ञान

अक्षदा ऐलू
तृतीय वर्ष विज्ञान

स्वाती भाकरे
प्रथम वर्ष संगणकशास्त्र

लता कुत्रे
द्वितीय वर्ष संगणकशास्त्र

श्वेता नगरकर
तृतीय वर्ष संगणकशास्त्र

क्षितीजा चव्हाण
प्रथम वर्ष एम. ए. अर्थशास्त्र

आदिती सातपुते
द्वितीय वर्ष एम. ए. अर्थशास्त्र

प्रज्ञा भोसले
प्रथम वर्ष एम. कॉम

निशा गोगावले
द्वितीय वर्ष एम. कॉम
७ वी रँक सा. फु. पुणे विद्यापीठ

पूजा येलवंडे
द्वितीय वर्ष एम. कॉम
८ वी रँक सा. फु. पुणे विद्यापीठ

सुगनी सुतार
प्रथम वर्ष एम. ए. इंग्रजी

कावेरी चौधरी
द्वितीय वर्ष एम. ए. इंग्रजी

क्रीडा प्राविण्य

जान्हवी कानेटकर
प्रथम वर्ष कला, बॅडमिंटन-खेलो
इंडिया युथ गेमस, हरियाणा

संतोषी उभे
प्रथम वर्ष कला, कुस्ती-आखिल भारतीय
आंतर विद्यापीठ खेळाडू

प्रतिक्षा वालुंज
एम. कॉम., बॉल-बॅडमिंटन-आखिल
भारतीय आंतर विद्यापीठ खेळाडू

ज्योती अंडील
द्वितीय वर्ष वाणिज्य अॅथलेटिक्स
-विभागीय खेळाडू

मुण्मयी देशपांडे
प्रथम वर्ष एम.ए.बॅडमिंटन-खेलो इंडिया,
आखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ चतुर्थ क्रमांक

मोनिका कारंडे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य, क्रॉसकंट्री
-विभागीय खेळाडू

निकिता खेराडे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य., खो-खो
-विभागीय खेळाडू

वैष्णवी अडकर
द्वितीय वर्ष कला, वूशू
-ब्लॅक बेल्ट

गौरी रेवाळे
प्रथम वर्ष एम.ए., बॉल-बॅडमिंटन
-विभागीय खेळाडू

फिजा फरीद
तृतीय वर्ष विज्ञान, बॉल-बॅडमिंटन
-विभागीय खेळाडू

चैत्राली गांजवे
तृतीय वर्ष वाणिज्य खो-खो
-विभागीय खेळाडू

अदिती खोत
तृतीय वर्ष विज्ञान, बॉल-बॅडमिंटन
-विभागीय खेळाडू

ऋतुजा मुसले
तृतीय वर्ष वाणिज्य, बॉल-बॅडमिंटन
-विभागीय खेळाडू

साक्षी दारवटकर
प्रथम वर्ष वाणिज्य, बॉल-बॅडमिंटन
-कनिष्ठ गट राज्यस्तरीय खेळाडू

दिव्या गायकवाड
तृतीय वर्ष विज्ञान, खो-खो
-विभागीय खेळाडू

प्रतिक्षा कानेटकर एमकॉम-२ कबड्डी खेलो इंडिया
तृतीय क्रमांक (सांघिक)

माजी विद्यार्थिनी प्रियेशा देशमुख शूटिंग गोल्ड मेडल
डेफ ऑलिंपिक स्पर्धा, ब्रिझिल

प्राध्यापक नैपुण्य

प्रा.डॉ. शैलेश विश्वनाथ त्रिभुवन
मराठी विभाग

श्रीमती अर्चना देशमुख
कनिष्ठ विभाग, एम.बी.ए.(फायनान्स)

- मुंबई विद्यापीठा अंतर्गत CAS कमिटीवर विषयतज्ज्ञ म्हणून नियुक्ती .
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ मराठी अभ्यास मंडळ/तृतीय वर्ष कला अभ्यासक्रम निर्मिती उपसमितीमध्ये निवड.
- बोधीशतक – संपादन : प्रेमानंद गज्वी (मुंबई)– भगवान हिरे (नासिक), बोधी प्रकाशन मुंबई. या कविता लेखन.
- व्यक्तिमत्व विकासासाठी संभाषण व लेखन कौशल्ये – या पुस्तकमध्ये एक प्रकरण – स्वामी रामानंद तीथ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड च्या (CBSC) अभ्यासक्रमानुसार बी.ए.बी.कॉम, बीएस्सी आणि इतर पदवी द्वितीय वर्षा साठी आहे

प्रा. किरण सुरवसे
मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या
कार्यकारिणी सदस्य म्हणून निवड

डॉ. प्रज्ञा धामणकर
विद्यावाचस्पती (वाणिज्य व व्यवस्थापन)

मनोगत

मा. डॉ. किशोर देसई

अध्यक्ष

महाविद्यालय विकास समिती

नमस्कार,

सर्वप्रथम भारताच्या स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षाच्या आपणा सर्वांना शुभेच्छा!

करोनाच्या जागतिक संकटावर मात करून आपली वाटचाल विकासाच्या दिशेने सुरू असल्याचे संकेत दिसत आहेत, ही अतिशय आनंदाची गोष्ट आहे.

श्री सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालयाच्या 'पालवी' या वार्षिक अंकाचे हे २८ वे वर्ष. महाविद्यालयाच्या वार्षिक घडामोडींचा एक दस्तावेज म्हणून आपण पालवी या सर्वांगसुंदर अंकाकडे पाहतो. विद्यार्थिनींच्या अभिव्यक्तीला योग्य ते व्यासपीठ मिळवून देणारे हे माध्यम आहे.

हे वर्ष आपले भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवाचे आहे. यानिमित्त विविध लेखांनी हा अंक सजला आहे.

महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेच्या शतकोत्तर रौप्य महोत्सवी वर्षानंतर आपली सर्वांची वाटचाल दमदारपणे सुरू आहे, याचे श्रेय आपल्यासारख्या संस्थेच्या सर्व हितचिंतकांना जाते. आपले सर्वांचे पाठबळ यापुढेही असेच लाभत राहील अशी मला खात्री आहे.

या अंकाच्या निमित्तीमध्ये सहभागी झालेल्या विद्यार्थिनींचे, प्राध्यापकांचे, संपादक मंडळाचे आणि प्राचार्य डॉ. संहिता आठवले यांचे मी अभिनंदन करतो व पुढील वाटचालीसाठी हार्दिक शुभेच्छा देतो.

धन्यवाद !

प्राचार्य डॉ. संहिता आठवले

नमस्कार,

सर्वप्रथम भारताच्या स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षानिमित्त आपल्याला हार्दिक शुभेच्छा!

महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेच्या श्री सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालयाचा 'पालवी' हा वार्षिक अंक आपल्यासमोर सादर करताना मला मनापासून आनंद होत आहे.

महन्मगल स्वातंत्र्यासाठी अनेक देशभक्तांनी आपले प्राण वेचले, अनेकांनी आपल्या घरादाराचा संपत्तीचा त्याग केला. त्यांच्या त्यागाच्या पायावरच आजचे आपले स्वातंत्र्य उभे राहिले आहे. त्यांच्याविषयी कृतज्ञता प्रकट करून हा अंक आम्ही सर्व स्वातंत्र्य सैनिकांच्या स्मृतीला अर्पण करत आहोत.

कोरोनाच्या जागतिक संकटावर मात करून आपण सगळ्यांनी सकारात्मक पद्धतीने आपल्या शैक्षणिक कामकाजाला सुरुवात केली आहे. स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करताना आज आपण विविध क्षेत्रात गाठलेल्या प्रगतीचा एक लेखाजोखा घ्यावा असा विषय या अंकाच्या निमित्ताने समोर आला.

आज आपण २१ व्या शतकातील विज्ञान तंत्रज्ञान आणि माध्यमक्रांतीच्या जगामध्ये वावरत आहोत. जागतिक पातळीवर एक नवी आशा आणि उमेद देणारे भारत हे राष्ट्र आहे असे स्थान आज आपण मिळवले आहे. आजची ही प्रगती ज्या पायावर आधारलेली आहे तो पाया म्हणजेच स्वातंत्र्योत्तर ७५ वर्षे. म्हणूनच याला अनुसरून स्वातंत्र्यानंतरच्या काळात भारताने विविध क्षेत्रात केलेली प्रगती, धोरणे आणि त्याचे परिणाम याविषयी सविस्तर माहितीपर लेख घ्यावे आणि याच विषयात विद्यार्थिनींना लेखनाची संधी द्यावी असा विषय संपादक मंडळाच्या चचमध्ये समोर आला आणि सर्वांनी त्याचे स्वागत केले.

भारताने गेल्या ७५ वर्षात सामाजिक, आर्थिक, शैक्षणिक विज्ञान –तंत्रज्ञानविषयक क्षेत्रात केलेल्या कामगिरीचा आढावा अंकातील लेखांमधून आपल्याला पाहता येईल. माझ्या स्वप्नातील भारत, आत्मनिर्भर भारत, स्त्रियांच्या प्रगतीचा सर्वांगीण आढावा घेणारे लेख निश्चितच वाचनीय आहेत. आजच्या काळातली स्त्री सर्व क्षेत्रांत आघाडीवर आहे. विद्यार्थिनींनी लिहिलेले स्त्रियांचे जग रेखाटणारे लेख यामध्ये महत्त्वपूर्ण आहेत. याचबरोबर, विद्यार्थिनींनी स्वातंत्र्याबद्दल व्यक्त केलेले मनोगत हा या अंकातील महत्त्वाचा भाग आहे. महाविद्यालयातील विविध उपक्रम, यशवंत – गुणवंतांचे अभिनंदन अशा सर्व माहितीने हा अंक सजलेला आहे.

शैक्षणिक ज्ञानदानाचा वसा घेतलेल्या महर्षी अण्णा कर्वे यांच्या संस्थेच्या या महाविद्यालयाने आपले शैक्षणिक तसेच सामाजिक कार्यही अविरतपणे पुढे सुरू ठेवले आहे, याचे चित्र आपल्याला दिसेल.

महाविद्यालयाच्या सर्व वाटचालीमध्ये संस्थेच्या पदाधिकाऱ्यांचा पाठिंबा आणि प्राध्यापक वर्ग, कार्यालयीन सहकारी आणि विद्यार्थिनींचा कार्यशील सहभाग महत्त्वाचा आहे. यापुढेही आपण सर्वजण अशाच प्रकारे एकदिलाने काम करून संस्थेचा आणि महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढवू, याची खात्री आहे.

धन्यवाद !

संपादकीय

प्रा. रघुनाथ गवळी

प्रा. डॉ. वैशाली देशपांडे

नमस्कार,

सर्वप्रथम भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षाच्या आपणा सर्वांना शुभेच्छा!

विविध लेखांनी सजलेला पालवी हा आपल्या महाविद्यालयाचा वार्षिकांक आपल्यासमोर सादर करताना आम्हाला आनंद होत आहे. विविध आव्हानांचा सामना करत आपला भारत देश प्रगतीपथावर दमदार पावले टाकत आहे. स्वातंत्र्यानंतर गेल्या पंचाहत्तर वर्षांमध्ये भारताने विविध क्षेत्रात भरारी घेतली. म्हणूनच वर्ष २०२१ – २२ च्या या पालवी अंकाचा मुख्य विषय आहे – भारतीय स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव. आर्थिक, सामाजिक, भाषिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक, आरोग्य, माहिती तंत्रज्ञान अशा विविध क्षेत्रात गेल्या पंचाहत्तर वर्षांमध्ये कोणते बदल झाले त्याचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न या अंकामध्ये केला आहे.

आधुनिक स्त्रीसाठी आज संपूर्ण आकाश खुले आहे. सर्वच क्षेत्रात तिने आपला ठसा उमटवला आहे. याबाबत लिहिलेल्या अभ्यासपूर्ण लेखांबरोबरच विद्यार्थिनींची अभिव्यक्ती दर्शवणारे लेख, कविता आपल्याला या अंकात वाचायला मिळतील. जरूर वाचा आणि आपला अभिप्राय संपादक मंडळाकडे नक्की पाठवा.

या अंकाच्या निर्मितीसाठी सुरुवातीपासून संस्था प्रतिनिधी व महाविद्यालयाच्या प्राचार्य यांचे बहुमोल मार्गदर्शन व प्रोत्साहन मिळाले. महाविद्यालयाचे सर्व विभागप्रमुख, मंडळ प्रमुख, योजना प्रमुख, कार्यालय विभाग आणि सर्व विद्यार्थिनी यांचा यातील सहभागही अतिशय महत्वाचा आहे. सर्वांच्या एकत्रित प्रयत्नांमधून हा अंक साकारला आहे.

सर्वांचे मनापासून आभार.

आश्रमगीत

हे वंद्य आश्रमा त्वां माझे प्रणाम घ्यावे
या बालबालिकांना सत्स्फूर्ति लागि द्यावे ॥४॥

या सिंह तोरण्यांच्या उत्तुंग शैलमाला
राहोत पाठिराख्या करि गुंफुनी कराला ॥१॥

ही मंद मंद वाहो सरिता मुठा सुमाता।
वाहूनि आणि नेमे सुमगंध युक्त वाता ॥२॥

ही हासरी सदाची क्षेत्रे अशी डुलोत।
असहाय बालिकांच्या हृदिंशक्ति साठवीत ॥३॥

हा पूर्व पर्वतीचा गिरीजाकृपा कटाक्ष
पावित्र्य रक्षणार्थी राहो सदैव दक्ष ॥४॥

गुरुराज थोर अण्णा तुज लाभले महर्षी।
आशीर्वचें तयांच्या नांदोत सर्व हर्षी ॥५॥

पावित्र्य देवतांचे व्रतितत्व तापसांचे।
मांगल्य प्रेमगृहिंचे नांदो असे सदाचे ॥६॥

गुरुशिष्य - भक्ती राहो अतिपूज्य आश्रमींची।
जी दूर ना कधीही होणार या जीवींची ॥७॥

या पुण्य हिंदूच्या सत्कीर्तिमंदिराची।
राखावया प्रतिष्ठा चित्शक्ती आश्रमींची ॥८॥

ध्यानी मनी म्हणोनी स्मरणार या चरित्रा।
लववीन नम्र माथा हे आश्रमा पवित्रा ॥९॥

महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेचे
श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय

कर्वेनगर, पुणे - ४११०५२.

नॅक पुनर्मूल्यांकित : 'अ' श्रेणी २०१७-२०२२

(नॅक कडून विस्तारीत कालावधी परवानगी)

वार्षिकांक : २०२१ - २०२२

अंक - २८ वा

पालवी

* सल्लागार समिती *

अध्यक्ष

मा. डॉ. किशोर देसर्डा

आणि

महाविद्यालय विकास समिती

* अध्यक्ष आणि संपादक *

प्राचार्या डॉ. संहिता आठवले

* कार्यकारी संपादक *

प्रा. रघुनाथ मोतीराम गवळी

प्रा. डॉ. वैशाली मुकुंद देशपांडे

* सहसंपादक *

प्रा. वैशाली कार्लेकर

प्रा. अंजली खरे

* सदस्य *

प्रा. अनघा चिकटे, प्रा. फरिदा सय्यद, प्रा. विक्रान्त पालटशाह, प्रा. किरण नाईकनवरे,

प्रा. श्रीया उमराणी, प्रा. स्नेहल सरनोत, प्रा. वृषाली चांदोरकर, श्रीमती पूजा डोईफोडे

* विद्यार्थिनी प्रतिनिधी *

कु. पुजा येलवंडे, कु. स्नेहल अरगडे

महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था

व्यवस्थापक मंडळ २०२१ ते २०२५

* अध्यक्ष *

मा. श्रीमती स्मिता घैसास

* उपाध्यक्ष *

मा. श्री. शशिकांत सुतार, मा. डॉ. धनंजय केळकर, मा. श्रीमती स्मिता कुलकर्णी, मा. श्री. सागर ढोले पाटील, मा. श्री. केदार शालगर

* विश्वस्त *

मा. श्री. राजेंद्र जोग, मा. श्री. पुरुषोत्तम लेले, मा. श्री. अतुल नागरस

* सेवक प्रतिनिधी *

मा. श्री. भारतभूषण जोशी, मा. श्री. प्रसाद नगरकर, मा. श्री. अजित भोसले

* व्यवस्थापक मंडळाचे सभासद *

मा. श्री. रविंद्र देव (कार्याध्यक्ष), मा. श्रीमती विद्या कुलकर्णी (उपकार्याध्यक्ष)

* सदस्य *

मा. श्री. जयंत इनामदार, मा. डॉ. धनंजय कुलकर्णी, मा. श्रीमती मोहना कदम, मा. डॉ. किशोर देसर्डा,
मा. श्री. किरण बराटे, मा. श्रीमती सीमा कांबळे, मा. श्री. दत्ताजी थोरात, मा. अॅड. प्रभाकर सोनपत्की

* आजन्म सेवकांचे प्रतिनिधी *

मा. डॉ. माधुरी खंबाटे, मा. श्रीमती शीतल दंडवते (सी.ए.), मा. डॉ. मीना गणपती,
मा. श्रीमती स्वाती शेंडे, मा. श्रीमती कांचन सातपुते, मा. श्री. प्रदीप जोशी

* स्वीकृत सदस्य *

मा. श्री. अभय कुलकर्णी (सी.ए.), मा. श्रीमती सविता काजरेकर,
मा. अॅड. संदीपक फडके

* निमंत्रित *

मा. श्री. मंदार सावंतदेसाई

* सचिव *

मा. डॉ. पी. व्ही. एस. शास्त्री

* महाविद्यालय विकास समिती नवीन विद्यापीठ कायदा *

अध्यक्ष

मा. डॉ. किशोर देसर्डा

शिक्षण क्षेत्रातील प्रतिनिधी

मा. श्रीमती विद्या कुलकर्णी

व्यवसाय क्षेत्रातील प्रतिनिधी

मा. श्रीमती सीमा कांबळे

संशोधन क्षेत्रातील प्रतिनिधी

डॉ. प्रशांत साठे

सामाजिक कार्य प्रतिनिधी

मा. श्रीमती क्षितिजा सोमण

संस्था प्रतिनिधी

मा. डॉ. पी. व्ही. एस. शास्त्री

विभागाचे प्रमुख

डॉ. अरविंद शेलार

शिक्षक प्रतिनिधी

प्रा. अनघा चिकटे

शिक्षक प्रतिनिधी

प्रा. फरीदा सय्यद

शिक्षक प्रतिनिधी

डॉ. सुभाष पवार

शिक्षकेतर प्रतिनिधी

श्री. प्रशांत मुजुमदार

आय.क्यू.ए.सी. समन्वयक

प्रा. आम्रपाली औरंगाबादकर

विद्यार्थी कल्याण मंडळ

अध्यक्ष

विद्यार्थी कल्याण मंडळ

सचिव

प्राचार्य

सचिव

Salient Features of our College

- ❖ Legacy of 127 years
- ❖ Completed third cycle of NAAC and received grade 'A'
- ❖ Situated in well integrated location
- ❖ Renowned and Highly qualified Faculty
- ❖ Spacious and Well equipped class rooms
- ❖ Well-equipped Science and Computer Labs with BSNL lease line
- ❖ Toilets and Water Coolers with water purifier on each floor
- ❖ Spacious Reading Hall and State-of-the-art Library
- ❖ Different types of journals and Periodicals are available
- ❖ Computerization of the Library and Administration
- ❖ Internet and Photo copying facilities
- ❖ Spacious Hall for indoor games
- ❖ LCD Projectors in classrooms
- ❖ The College is under surveillance of CCTV
- ❖ Conduction of parent Teachers meets
- ❖ Strong Alumni Association
- ❖ Placement cell for all the Streams
- ❖ Career and Psychological Counseling
- ❖ Anti-Ragging and Anti Sexual harassment Committee
- ❖ EBC, PTC Scholarships
- ❖ Each Department conducts short term /Add on Courses
- ❖ Departmental Research Projects for Students
- ❖ Skills Training Program
- ❖ Earn and Learn Scheme for Students
- ❖ Contribution in social responsibility
- ❖ Various Extension Activities/ Health Services on the campus
- ❖ Study tours and Industrial visits
- ❖ Test tutorials and continuous assessment
- ❖ Workshops and seminars for students
- ❖ Hands-on Job training facility
- ❖ Remedial Coaching for weak students / slow learner
- ❖ Exposure to co-curricular and cultural activities
- ❖ Efficient NSS Unit
- ❖ Poor Girls Fund

अ महाविद्यालयामध्ये मिळणाऱ्या शिष्यवृत्त्या

१. कै. कमल दिगंबर बोरामणीकर पारितोषिक - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी
२. सौ. शालिनी अनंत जावडेकर पारितोषिक - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी
३. कै. महाराणी हिराबाई पवार पारितोषिक - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी
४. कै. श्री.कृ.वा. आपटे व श्रीमती आपटे पारितोषिक - महाविद्यालयातील बी.ए.व बी.कॉम.च्या गरीब विद्यार्थिनीसाठी
५. कै.डॉ. माधव रामचंद्र देसाई पारितोषिक - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी
६. अंबिका व शि.प.दुमाळे पारितोषिक - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी
७. वसुंधरा सातवळेकर पारितोषिक - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी
८. चिंतामण देशमुख व राजेंद्र देशमुख - महाविद्यालयातील गरीब व गरजू विद्यार्थिनीसाठी

ब महाविद्यालयातर्फे दिली जाणारी पारितोषिके

१. कै. गंगाधर विनायक गोडबोले अंदाजे रु.१७५/-
तृतीय वर्ष वाणिज्य या वर्गात अकौंटन्सी या विषयात गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२. कै. गंगुबाई विष्णू रानडे व कै. विष्णू गोविंद रानडे पारितोषिक अंदाजे रु.१७५/-
तृतीय वर्ष वाणिज्य या वर्गात अकौंटन्सी या विषयात गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थिनीस
३. कै. शिरीष पाटील पारितोषिक अंदाजे रु.१७५/- तीन विद्यार्थिनीस विभागून
वरिष्ठ महाविद्यालयातील स्नेहसंमेलनात प्रावीण्य दाखविल्याबद्दल
४. कै. विमल भिकाजी करमरकर रु.३५०/-
तृतीय वर्ष कला या वर्गात मराठी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
५. कै. श्रीमती येसूबाई बर्वे व कै.श्रीमती लक्ष्मीबाई केळकर रु.७०/-
तृतीय वर्ष कला या वर्गासाठी मराठी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस व तृतीय कला, वाणिज्य या वर्गात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस.
६. कै. गिरीश स्नेह मंडळ रु. १०१/-
स्नेहसंमेलन, नाट्य, अभिनय, गायन यात प्रावीण्य दाखविणाऱ्या दोन विद्यार्थिनीस रु.३५०/-
७. सौ. पुष्पावती दिवाडकर पारितोषिक
तृतीय वर्ष कलामधील या वर्गात समाजशास्त्र या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस रु. ३५०/-
८. कै. यमुनाबाई जोग यांचे स्मृतीसाठी रु.१३००/- प्रतिवर्षी महाविद्यालयाच्या अर्थशास्त्रासाठी
९. कै. यमुनाबाई जोग पारितोषिक रु. १००/- कला व वाणिज्य शाखेतील संयुक्त प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१०. मा. प्राचार्य डॉ. चिं.ग.वैद्य पारितोषिक रु. १७५/- तृतीय वर्ष वाणिज्य शाखेत प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
११. मा. सौ. मंगला चिं.ग.वैद्य पारितोषिक रु. १७५/- तृतीय वर्ष कला शाखेत प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१२. कै. शांताराम रामचंद्र पारखी पारितोषिक - रु.७०/-
प्रथम वर्ष कला या शाखेत ऑडिशनल इंग्रजी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस

१३. कै. शांताराम रामचंद्र पारखी पारितोषिक रु. ७०/-
द्वितीय वर्ष कला या शाखेत इंग्रजी अनिवार्य या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१४. कै. शांताराम रामचंद्र पारखी पारितोषिक रु. ७०/-
द्वितीय वर्ष कला या शाखेत इंग्रजी विशेष या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१५. कै. भास्कर क्षीरसागर पारितोषिक रु. १४०/-
तृतीय वर्ष वाणिज्य या वर्गात व्यावसायिक उद्योजकता, कॉस्टिंग व मार्केटिंग या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१६. कै. अनुसया कोळगेकर पारितोषिक रु. १४०/-
तृतीय वर्ष कला या शाखेत मराठी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१७. कै. मोहिनी कोळगेकर पारितोषिक
कला शाखेतील सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थिनीस
१८. राधा मेहंदळे ट्रस्ट :
(अ) तृतीय वर्ष कला या वर्गात भूगोल या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
(ब) तृतीय वर्ष कला या वर्गात समाजशास्त्र विशेष या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
(क) तृतीय वर्ष कला या वर्गात समाजशास्त्र विशेष या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
१९. कै. नारायण कोळगेकर पारितोषिक
महाविद्यालयातील तृतीय वर्ष कला या वर्गामध्ये प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२०. कै. श्रीमती उमाबाई नरहर गोखले पारितोषिक
तृतीय वर्ष वाणिज्यमध्ये अकॉंटन्सी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२१. कै. उषा शांताराम पारखी स्मृती पारितोषिक रु. ९०/-
प्रथम वर्ष वाणिज्य या शाखेत इंग्रजी अनिवार्य या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२२. कै. उषा शांताराम पारखी स्मृती पारितोषिक रु. ९०/-
प्रथम वर्ष वाणिज्य या शाखेत इंग्रजी अनिवार्य या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२३. कै. उषा शांताराम पारखी स्मृती पारितोषिक रु. ९०/-
द्वितीय वर्ष वाणिज्य या शाखेत इंग्रजी अनिवार्य या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२४. श्रीमती द्रौपदा विश्वनाथ त्रिभुवन पारितोषिक रु. ८८/-
द्वितीय वर्ष कला या वर्गात मराठी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२५. लीला दत्तात्रय मोगरे पारितोषिक रु. १४००/-
तृतीय वर्ष कला या वर्गात समाजशास्त्र या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२६. अनंत विश्वनाथ टिळक पारितोषिक रु. ८७५/-
द्वितीय वर्ष कला या वर्गात समाजशास्त्र या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२७. मृणालिनी मुकुंद नातू पारितोषिक रु. ७०/-
तृतीय वर्ष वाणिज्य अकॉंटस या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस

२८. दुर्गा जोशी व लक्ष्मी मेहंदळे पारितोषिक रु. ७०/-
१२ वी या वर्गात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
२९. परांजपे मोतीवाले पारितोषिक रु. ५९५/-
तृतीय वर्ष कला या वर्गात मराठी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
३०. सुधा सावरकर पारितोषिक रु. ७००/-
तृतीय वर्ष कला या वर्गात उत्तीर्ण विवाहित असणाऱ्या विद्यार्थिनीस
३१. मालती वसंत जोगळेकर रु. २००/-
तृतीय वर्ष कला या वर्गात मराठी या विषयात प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थिनीस
३२. प्रविणकुमार जी. श्रॉफ व अवंतिकाबाई श्रॉफ ७००/- प्रथम वर्ष, तृतीय वर्ष वाणिज्य
३३. शुभांगी बाळासाहेब पारगे ३५०/- मराठी विषयात प्रथम क्रमांक प्रथम वर्ष वाणिज्य
३४. नर्मदा शंकरराव कुचेकर ३५०/- प्रथम क्रमांक तृतीय वर्ष विज्ञान
३५. सुधा करसूळकर २४५/- अतिगरजू विद्यार्थिनीसाठी शिक्षण खर्च
३६. माधुरी यशवंत लेले २४५/- अतिगरजू विद्यार्थिनीसाठी शिक्षण खर्च
३७. रमेश धोंडू राजहंस २१०/- अतिगरजू विद्यार्थिनीसाठी शिक्षण खर्च
३८. डॉ.सुमती भिडे २१०/- अतिगरजू विद्यार्थिनीसाठी शिक्षण खर्च
३९. वासुदेव भिडे ७००/- शिक्षण खर्चासाठी शिष्यवृत्तीवरील व्याज
४०. वसुंधरा सातवलेकर सावित्रीबाई फुले ३५०/- विवाहित विद्यार्थिनीसाठी पारितोषिक तृतीय वर्ष कला

❖ संपादक	:	मा. डॉ. संहिता आठवले (प्राचार्य)
❖ कार्यकारी संपादक	:	प्रा. रघुनाथ मोतीराम गवळी, प्रा. डॉ. वैशाली देशपांडे
❖ राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
❖ पत्ता	:	श्रीसिध्दीविनायक महिला महाविद्यालय, कर्वेनगर, पुणे- ४११०५२
❖ मुद्रकाचे नाव व पत्ता	:	श्रीसिध्दीविनायक महिला महाविद्यालय, कर्वेनगर, पुणे- ४११०५२
❖ राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय प्रकाशकाचे नाव : मा. डॉ. संहिता आठवले (प्राचार्य)
❖ राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
❖ पत्ता	:	श्रीसिध्दीविनायक महिला महाविद्यालय, कर्वेनगर, पुणे- ४११०५२
❖ फोन नंबर	:	०२० - २५४७३०५३, २५४७३२७५
❖ मुखपृष्ठ चित्र	:	मेघना कुलकर्णी (प्रथम वर्ष बीबीए)
❖ आतील रेषाचित्रे	:	श्री राज प्रिंटर्स, पुणे

सदर अंकातील लेखांमध्ये वापरलेली माहिती तसेच व्यक्त केलेली मते आणि विचार हे त्या त्या लेखकाचे असून, त्याची कुठलीही जबाबदारी संपादक मंडळावर नाही. त्या मतांशी अथवा विचारांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच, असे नाही.

महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेचे,

श्री सिध्दीविनायक महिला महाविद्यालय,

कर्वेनगर, पुणे-४११०५२.

शिष्यवृत्ती व इतर विविध फी सवलतीबाबत

- स्कॉलरशीप व फ्रीशीप बाबतचे नियम, शासन निर्णय व शासन आदेश व अटी सूचना फलकावर लावले जातात त्याची नोंद घ्यावी.
- या शिष्यवृत्तीकरता स्वतः च्या राष्ट्रीयकृत बँकेच्या खात्याची माहिती, आधार कार्ड व शासनाचा Bank UID Seeded Form भरून देणे अनिवार्य आहे.
- सवलतीच्या आधारे फी कमी भरायची असल्यास कागदपत्रे आवश्यक आहेत.
- सर्व प्रकारच्या फी माफीचे अर्ज कार्यालयातून घ्यावेत व वेळेवर भरून घ्यावेत, उशीरा आलेले अर्ज स्विकारले जाणार नाहीत व त्यामुळे संपूर्ण फी भरावी लागल्यास महाविद्यालय जबाबदार राहणार नाही. याची संबंधित विद्यार्थिनींनी नोंद घ्यावी.
- विद्यार्थिनींची उपस्थिती ७५ टक्के आवश्यक आहे. त्याशिवाय त्यांना कोणत्याही प्रकारची फी माफी दिली जाणार नाही. व उपस्थिती कमी असल्यास सवलत नाकारली जाईल.
- अभ्यासातील प्रगती समाधानकारक व वर्तणूक चांगली असली पाहिजे.
- विद्यार्थिनीने महाविद्यालय/विद्यापीठ/बोर्ड परीक्षेस बसणे अनिवार्य आहे.
- कागदपत्रे अपुरी असताना फॉर्म देण्याचा आग्रह धरू नये.
- पालकांची सही म्हणून वडिलांची सही आवश्यक आहे. त्यानंतर आईची व आई वडिल नसतील तरच पालक म्हणून सांभाळणा-यांची आणावी. व तसा त्यांचा अर्ज जोडावा.
- ज्या विद्यार्थिनी दिलेल्या सूचने प्रमाणे ज्या सवलतीसाठी पात्र आहेत त्या सवलतीसाठीच्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे. दिलेल्या मुदतीत व वेळेत सर्व कागदपत्रांच्या पूर्ततेसह ऑनलाईन असेल तर ऑनलाईन व ऑफलाईन (छापील फॉर्म) असेल तर खाडाखोड न करता सुवाच्च अक्षरात फॉर्म पुर्ण भरून कार्यालयात जमा करावा.

महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेचे,

श्री सिध्दीविनायक महिला महाविद्यालय,

कर्वेनगर, पुणे-४११०५२.

Scholarship & other Concession list

(शिष्यवृत्ती व इतर विविध फी सवलतीची यादी)

- १) B.C.Scholarship / Freeship भारत सरकार शिष्यवृत्ती/ शिक्षण फी परीक्षा फी (एस.सी./एस.टी./एन.टी./ओ.बी.सी./एस.बी.सी.)
- २) National Merit Scholarship राष्ट्रीय गुणवत्ता शिष्यवृत्ती
- ३) Rajarshi Shahu Maharaj Scholarship राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती
- ४) Eklavya Scheme(एकलव्य आर्थिक सहाय्य योजना (फक्त एम.कॉम.एम.ए. साठी)
- ५) Open Merit Scholarship (खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती – वरिष्ठ महाविद्यालयीन)
- ६) Physics - Maths Scholarship (भौतिकशास्त्र - गणित शिष्यवृत्ती योजना.)
- ७) Central Sector Scholarship Scheme (सेंट्रल सेक्टर शिष्यवृत्ती)
- ८) Post Matric Scholarship for Minorities (अल्पसंख्याक समाजातील गुणवत्ता धारक विद्यार्थ्यांना केंद्र शासनाची मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना-
- ९) E.B.C.(ई.बी.सी. फक्त अनुदानित साठी)
- १०) S.T.C. (एस.टी.सी. फक्त अनुदानित साठी)
- ११) P.T.C. (पी.टी.सी. फक्त अनुदानित साठी)
- १२) (Handicapped Scholarship) (अपंग शिष्यवृत्ती -अनुदानित व विनाअनुदानित साठी)
- १३) सावित्रीमाता फुले शिष्यवृत्ती. (अनुदानित व विनाअनुदानित साठी)
- १४) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
  १. क्रांतीज्योती सावित्रीमाता फुले अर्थसहाय्य योजना
  २. आर्थिक दुर्बल घटक विद्यार्थी अर्थसहाय्य योजना
  ३. राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना
  ४. सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ गुणवंत विद्यार्थी योजना

Admission for the Academic Year 2021-22
Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-411052.

S.N.	Class	Open	OBC	Grantable SC	BCom ST	VJ-A	NTB	NTC	NTD	SBC	Total
1	FYBCom	67	14	20	3	8	3	4	1	0	120
2	SYBCom	67	12	15	2	3	4	7	1	0	111
3	TYBCom	61	20	17	3	3	5	5	1	0	115
	Total	195	46	52	8	14	12	16	3	0	346
				Grantable BA							
1	FYBA	74	15	14	7	7	5	3	3	0	128
2	SYBA	34	13	10	2	1	2	1	0	0	63
3	TYBA	52	22	12	6	2	2	6	3	0	105
	Total	160	50	36	15	10	9	10	6	0	296
				Non Grant BCom							
1	FYBCom	190	43	27	5	4	9	8	0	0	286
2	SYBCom	161	41	20	6	6	4	5	2	0	245
3	TYBCom	302	74	29	10	10	13	8	2	0	448
	Total	653	158	76	21	20	26	21	4	0	979
				Non Grant BBA							
1	FYBBA	29	9	5	0	0	2	0	0	0	45
2	SYBBA	26	6	6	0	1	0	0	0	2	41
3	TYBBA	28	5	6	1	0	0	2	0	0	42
	Total	83	20	17	1	1	2	2	0	2	128
				Non Grant BSc(CS)							
1	FYBSc	12	4	5	0	0	1	0	0	0	22
2	SYBSc	22	5	7	0	0	2	0	0	0	36
3	TYBSc	31	8	5	0	1	3	0	0	0	48
	Total	65	17	17	0	1	6	0	0	0	106
				Non Grant BSc(CS)							
1	FYBSc (CS)	23	13	3	1	2	1	1	0	1	45
2	SYBSc (CS)	14	11	1	1	1	1	1	0	0	30
3	TYBSc (CS)	29	11	5	0	0	0	1	0	0	46
	Total	66	35	9	2	3	2	3	0	1	121
				Non Grant Economics							
1	MA-I	12	1	4	0	0	0	0	0	0	17
2	MA-II	3	0	2	0	0	0	0	0	0	5
	Total	15	1	6	0	0	0	0	0	0	22
				Non Grant English							
1	MA-I	10	3	2	0	0	0	0	0	0	15
2	MA-II	10	1	1	0	0	0	0	0	0	12
	Total	20	4	3	0	0	0	0	0	0	27
				Non Grant MCom							
1	Mcom-I	31	15	3	1	0	0	0	0	0	50
2	Mcom-II	43	11	3	2	0	0	0	0	0	59
	Total	74	26	6	3	0	0	0	0	0	109
				Non Grant Jr. College							
1	11th	185	31	27	1	0	0	0	0	0	244
2	12th	176	46	13	1	0	0	0	0	0	236
	Total	361	77	40	2	0	0	0	0	0	480

शिक्षकवृंद २०२०- २०२१
श्रीसिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय, कर्वेनगर, पुणे - ४११०५२

Sr. No.	Name of the Teacher	Designation	Subject	Qualifications
	Senior College (Grantable)			
1	Dr. Sanhita Athawale	Principal	Economics	M.A., Ph.D, M.B.A
2	Dr. Sunil Kelkar	Assistant Professor	Geography	M.A.,M.Phil, Ph.D, P.G.Diploma in Travel & Tourism
3.	Farida Sayyed	Assistant Professor	Librarian	M.Com, M.Lib.,I.Sc.,M.Phil. M.A.
4.	Prof. Dr. Arvind Shelar	Professor	Economics	M.A.,Ph.D, SET
5.	Anagha Chikte	Associate Professor Director of Phy. Edu.	Phy. Education & Sports	B.Com,M.Ed.,(Phy.Edu.) SET
6.	Dr. Subhash Pawar	Assistant Professor	Commerce	M.Com, M.Phil, Ph.D, LL.M.,M.B.A,M.A.(Eco)
7.	Amrapali Aurangabadkar	Associate Professor	English	M.A., M.Phil, SET
8.	Prof.Dr. Shailesh Tribhuwan	Professor	Marathi	M.A.,M.Phil, Ph.D, NET,
9.	Dr. Vidya Chopade	Assistant Professor	Geography	M.A.,B.Ed., M.Phil, Ph.D,
10.	Dr. Minal Paranjpe	Assistant Professor	Commerce	M.Com, M.A.(Eco) M.Phil, Ph.D, SET, C.A., CMA
11.	Raghunath Gavali	Assistant Professor	English	M.A., B.Ed., SET
12.	Kiran Surwase	Part Time	Sociology	M.A.(Soc),SET,M.A (Marathi,HistoryPolitics)

Sr. No.	Name of the Teacher	Designation	Subject	Qualifications
1	Dr. Vaishali Deshpande	Assistant Professor	Commerce	M.Com, M.Phil, Ph.D,M.P.M.,
2	Dr. Shridevi Patil	Assistant Professor	Economics	M.A.,SET,M.Phil.,Ph.D.,(Economics)
3	Smt. Snehal Sarnot	Assistant Professor	BBA	M.B.A., M.Com
4	Shri Vikrant Palatshaha	Assistant Professor	Commerce	M.Com.,NET

Sr. No.	Name of the Teacher	Designation	Subject	Qualifications
1	Shriya Umrani	Assistant Professor	Microbiology	M. Sc., NET
2	Monali Kashid	Assistant Professor	Microbiology	M. Sc., NET, SET, GATE
3	Dr. Mrs. Archana Kachhaway	Assistant Professor	Zoology	M. Sc., Ph. D.
4	Shilpa Dharmadhikari	Assistant Professor	Statistic	M.Sc. (Stat.)
5	Shambhavi Kawadkar	Assistant Professor	Mathematics	M.Sc. (Maths.)
6	Mrs. Gayatree Panadare	Assistant Professor	Botany	M.Sc. – Botany
7	Minal Patil	Assistant Professor	Computer Sci.	M.Sc. (Comp. Sci.) SET
8	Vrushali Chandorkar	Assistant Professor	Electronics	M.Sc. (Electronics), SET
9	Archana Kulkarni	Assistant Professor	Computer Sci.	M.Sc.(Comp.Sci.), B.Ed.
10	Bharati More	Assistant Professor	Chemistry	M.Sc. Physical Chemistry
11	Bhagyashri Khajekar	Assistant Professor	Chemistry	M.Sc. Organic Chemistry, NET
12	Nikita Mundhe	Assistant Professor	Chemistry	M.Sc. Polymer Science
13	Smita Karpe	Assistant Professor	Physics	M.Sc. Physics
14	Shilpa Naik	Assistant Professor	Statistics	M.Sc. Statistics

14	Alka Mistri	Assistant Professor	Commerce	NET, SET, MCOM
15	Siddhi Inamdar	Assistant Professor	Commerce	SET, B. Ed, M.Com
16	Dr. Aishwarya Jambhekar	Assistant Professor	Commerce	M.Com, NET, M.Phil, GDC & A, Ph.D
17	Mrs. Priyanka Kanitkar	Assistant Professor	Commerce	M.COM, NET
18	Ketaki Kulkarni	Assistant Professor	BBA	M.Com., M.B.S. - "A" Grade, PGDBM
19	Kiran Naiknaware	Assistant Professor	Sociology	M.A. [NET]
20	Bhagwan Waghmare	Assistant Professor	English	M. A. SET, D.Ed.
21	Dr. Deepali Bankapure	Assistant Professor	Economics	M. A. , Ph. D
22	Sagar Mhetre	Assistant Professor	Economics	M.A. [NET]
23	Sayali Deshmukh	Assistant Professor	Economics	M.A. [NET]
24	Pallavi Tarde	Assistant Professor	Sports	M. A., M. Ed., (Phy.Edu.) SET
25	Vaishali Karlekar	Assistant Professor	Marathi	M.A. [NET]
26	Sarika Gadsing	Assistant Professor	Mathematics	M.Sc. Maths, B. Ed., SET
27	Pooja Joshi	Assistant Professor	Mathematics	M.Sc. Maths
28	Ankita Kadam	Assistant Professor	Computer Sci.	M.Sc. (Comp.Sci.)
29	Sarika Kulkarni	Assistant Professor	Computer Sci.	M.Sc. (I. T.)
30	Maruti Mali	Assistant Professor	Electronics	M.Sc. (Electronics)

Sr. No	Name of the Teacher	Subject	Qualifications
	Junior College(Non-Grantable)		
1	Vidya Pande	English	M.A.(English), B.Ed., M.Phil(English)
2	Archana Deshmukh	OCM	M.Com.(Alcs), M.Com.(Costing), CMA(inter), MPhil, B.Ed, MBA
3	Pradnya Mahashabde	Economics	M.A., B.Ed.(Economics)
4	Anjali Khare	Marathi	M.Com., M.A., (Marathi, History, Economics, Sociology, Politics) D.C.M., B.Ed. M.Ed., MBA-Finance
5	Komal Mahajan	SP	M.Com., B.Ed., M.Phil
6	Archana Sohoni	Accounts	M.Com., B.Ed.,
7	Pranita Wakalkar	Mathmatics	M.Sc., B.Ed.(Maths)
8	Shital Patil	OCM	M. Com, M.A, MBA, B.Ed, G. D. C. & A, DTL.
9	Manasi Dharap	Information Tech.	M.C.M., M.B.A., (I.T.)
10	Mangala Shende	Physical Education	M.A., M. P.Ed., M.Phil.
11	Prajakta Hole	German	M.A.(German)

Sr. No	Name of Employee	Designation	Qualifications
	Non-Teaching (Grantable)		
1	Vikas Gavte	Office Superintendent	B.Com., M.S.C.I.T
2	Shubhangi Dalvi	Head Clerk	B.Com., M.S.C.I.T
3	Tukaram Shingade	Senior Clerk	B.Com., B.Lib., & I.S.C., M.S.C.I.T
4	Prashant Mujumdar	Junior Clerk	B.Com., M.S.C.I.T, M.Com.
5	Vishal Chavan	Junior Clerk	M.A., M.S.C.I.T
6	Raju Salunke	Library Attend	L.T.C
7	Sanjivani Sul	Library Attend	B.C.om, M.S.C.I.T
8	Mohan Ambekar	Peon	9 th
9	Vinayak Patil	Peon	S.S.C.
10	Amarsing Rathod	Peon	S.S.C.

Sr. No	Name of Employee	Designation	Qualifications
	Non-Teaching (Non-Grantable)		
1	G. M. Tawade	Jr. Clerk	M.Com., G.D.C.& A, L.L.B.
2	Hemlata Dalvi	Jr. Clerk	M.Com.
3	Pooja Doiphode	Jr. Clerk	M.Com.,
4	Rajani Pandore	Jr. Clerk	B.A. M.Lib I. Sc
5	Milind Sutar	Tech. Asst.	B.Sc. Computer
6	Bharat Salunke	Comp. Lab Attd.	HSC & Computer Hardware & Networking Diploma
7	Vishal Deshpande	Peon	S.S.C
8	Sanjay Patkare	Peon	S.S.C.
9	Akshay Shinde	Peon	B.Com.
10	Rupali Kadu	Peon	M.A., M.S.C.I.T.
11	Deepika Gaikwad	Peon	M.A.
12	Ganesh Sawant	Peon	F.Y.B.Com
13	Joytiba Dudhal	Peon	S.S.C
14	Dileep Bhondwe	Peon	S.S.C.

Sr. No.	Name of Employee	Designation	Qualifications
	Non-Teaching		
1	Sheetal Khedekar	Jr.Clerk	B.Com.,Tally, M.S.C.I.T.
2	Shriya Gadgil	Jr.Clerk	M.Com.,Tally, M.S.C.I.T.
3	Prema Shinde	Jr. Clerk	M.Com.,Tally, M.S.C.I.T.
4	Milan Bhosale	Lab. Assit.	B.Sc., M.S.C.I.T.
5	Madhuri Pimpalkar	Lab. Assit.	D.C.A.- Diploma in Hardware & Networking
6	Vidya Late	Peon	S.S.C H.S.C
7	Mangesh Mazire	Peon	H.S.C
8	Sunita Raut	Peon	B.Com

* भावपूर्ण श्रद्धांजली *

या देशाच्या सांस्कृतिक- सामाजिक - राजकीय - साहित्यिक देशसंरक्षण आदींमध्ये आपल्या आयुष्याचे योगदान दिले आहे आणि हा देश पुढे नेला आहे. त्या श्रेष्ठ - ज्येष्ठ, विचारवंत, साहित्यिक, कलावंत, समाजसेवक, सैनिक यांना भावपूर्ण श्रद्धांजली !

अनुक्रमणिका

१.	अमृत महोत्सवी वर्षातील भारताचा उत्कर्ष	वैभव सुतार	१५
२.	भारतीय स्वातंत्र्याची पंचाहत्तरी	श्रेया लुनावात	१६
३.	स्वतंत्र भारताची उत्क्रांती	सानिका लक्ष्मण काळे	१७
४.	स्वातंत्र्य चळवळीत महात्मा गांधी यांचे योगदान	पाटील मयुरी पांडुरंग	१८
५.	आत्ता कुठे झालंय मोकळं	प्रा.केतकी कुलकर्णी	२०
६.	भविष्यातील दळणवळण	प्रीती भोंडवे	२०
७.	भारतीय चित्रपटसृष्टीचे बदलते स्वरूप	निकिता भरत भुते	२१
८.	राष्ट्रनिर्मितीत पंडित नेहरूंचे योगदान	श्रावणी नितीन श्रोत्र	२३
९.	मावशी	ऋतिका चव्हाण	२४
१०.	माझ्या स्वप्नातील २०४७ चा भारत !	वनिता देशमुख	२५
११.	अमृत महोत्सवाची सुरुवात...	विजया माने	२६
१२.	निर्भर ते आत्मनिर्भर भारत	निकिता विश्वनाथ खंदारे	२७
१३.	भारतीय पारंपरिक खेळ	प्रतिक्षा धनंजय तिडके	२८
१४.	स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव आणि पंचवार्षिक योजनाचे योगदान	प्रा. सागर म्हेत्रे कु. क्षितिजा चव्हाण	३०
१५.	राजकारणात स्त्रियांचे योगदान	प्रा. फरिदा सय्यद	३३
१६.	केकचे बदलते स्वरूप	माधुरी आनंद गिरकर	३४
१७.	भारतातील महान गायिका - दीदी लता मंगेशकर	बिनाकुमारी भोगेंद्र शमा	३५
१८.	भारतातील औद्योगिक धोरण	ऋतुजा विकास तळेकर	३६
१९.	टेलिफोनची क्रांती	दीक्षा प्रवीण राजीवले	३८
२०.	प्रकाश बाबा आमटे	साक्षी हनुमंत पवार	३९
२१.	सुधा मूर्ती एक सामाजिक व्यक्तिमत्व	भारती मस्के	४०
२२.	आजादी को हुए साल पचहतर	इशा रणदिवे	४२
23.	Indian Women Who Broke The Glass Ceiling In Past 75 Years Sports	Meghna Raghvendra Kulkarni	43
24.	Some Selected Entrepreneures In India	Dr. Vaishali Deshpande	46
25.	Evolution Of Indian Railways In Last 75 Years	Vhankade Vaibhavi Sunil	49
26.	Highlights of India's Budgetary Policies since Independence	Dr. Shridevi Patil Ashvini Kuber	50
27.	Is Humanity is Blessing in Disguise?	Muskan Pathak	53
28.	Towards Independence: Literature through the Lens of Female writers	Riya Kanoujia	53
29.	Women in Sports	Mrunmayee Deshpande	55

30.	Performance of major taxes of the union {as per % GTP}	Arpita Kalshetty	56
31.	Accounting In India Since Independence	Rameshwari Kulkarni	57
32.	Role Of Science & Technology In India	Yashaswini Shridhar Badiger	59
33.	The Birth of India After Independence	Sanskriti Santosh Bhosale	60
34.	How brands are celebrating 75th Independence Day?	Ms. Vrushali Sukale	62
35.	Few Indian Women Scientists Who Made History	Priyanka Deshpande	64
36.	75 Years: Women in bureaucracy	Ketaki Kulkarni	65

अहवाल विभाग

विभाग/योजना/ मंडळ	विभाग प्रमुख	पान क्रं.
37. Department of Economics	Prof. Dr. Arvind Shelar	68
38. Department of English	Prof Amrapali Aurangabadkar	71
39. Department of Geography	Dr. Vidya Chopade	76
40. Department of Marathi	Prof. Dr. Shailesh Tribhuwan	80
41. Department of Sociology	Prof. Kiran Surwase	82
42. Department of Commerce	Dr. Subhash Pawar	87
43. Department of BBA	Prof. Snehal Sarnot	95
44. Department of Faculty of Science	Dr. Archana Kachhaway	98
45. Department of Computer Science	Prof. Minal Patil	102
46. Department of SMART	Prof. Radhaika Ingale	104
47. Department of Sports & Physical Education	Prof. Anagha Chikte	105
48. Library	Prof. Farida Sayyad	110
49. IQAC Annual Report	Prof. Amrapali Aurangabadkar	113
50. कार्यालय अहवाल	Shri. Vikas Gavate	113
51. Alumni Committee Report 2021-22	Prof. Farida Sayyad & Dr. Vidya Chopade	114
52. Competitive Examination	Prof. Raghunath Gavali	114
53. Cultural Comittee	Prof. Shriya Umrani	115
54. EVS Club	Dr. Archana Kachhaway	116
55. Incubation Centre	Prof. Vikrant Palatshaha	116
56. राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग अहवाल	Prof. Snehal Sarnot & Vrushali Chandorkar	117
57. Placement Committee	Prof. Ketaki Kulkarni	118
58. Student Development Department	Prof. Vikrant Palatshaha	118
59. Department -Junior Wing	Prof. Vidya Pande	119
60. Different Committees Constituted for the Management of Different Institutional Activities Year 2020-21		123

अमृत महोत्सवी वर्षातील भारताचा उत्कर्ष

वैभव सुतार

१२ वी बी

भारताच्या स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षाचा पंधरा ऑगस्ट रोजी प्रारंभ झाला.

१९४७ ते २०२२ वर्षाचा काळ अनेक चढ-उतार, आनंद-दुःख, प्रगती-अधोगती अशा संमिश्र अनुभवाचा इतिहास आहे. ७५ वे वर्ष अमृत अनुभव देणारे असावे, अशा अपेक्षेने आपण सारेजण या वर्षाची आतुरतेने वाट पाहिली आहे. बाराशे वर्षांच्या अखंड लढ्याला आलेले सुयश म्हणजे १५ ऑगस्ट, १९४७ ला मिळालेले स्वातंत्र्य! साऱ्या जगामध्ये मानाचे स्थान असणारा वैभवसंपन्न भारत देश आक्रमकांना बाराशे वर्ष तोंड देत होता. लढाऊ वृत्ती न सोडता. संघर्ष करीत होता. कधी विजय, कधी पराजय होत असताना देशाच्या सीमा आकुंचित होत होत्या. इंग्रज देश सोडून गेले देशाचे दोन तुकडे करून गेले. पण अखेर भारत माता स्वतंत्र तरी झाली. आपली भूमी परकीयांच्या जोखडातून मुक्त झाली आणि वंदे मातरम् या जयघोषात आपल्याला स्वातंत्र्य मिळाले.

वंदे मातरम् या जयघोषात मिळालेले स्वातंत्र्य व शाश्वत शेती करण्याचा निर्धार भारतीय जनतेने केला. अमृत महोत्सवी वर्षात पदार्पण करताना आपण अभिमानाने म्हणू शकतो, की हा निर्धार आपण प्रत्यक्षात आणला. अशा रीतीने देशाची वाटचाल सुरू झाली. प्रश्न मोठे होते. आव्हाने खडतर होती. संकटे थांबत नव्हती. स्वप्नपूर्तीचे प्रयत्न तरी चालू होते. स्वातंत्र्याचा अर्थ समजून घ्यायचा होता. प्रगतीच्या व्याख्या ठरवायचे आहोत. या नव्या युगाची सुरुवात करताना जुन्या चुका काढायच्या होत्या. खुणा पुसून टाकायच्या होत्या अत्याचाराच्या विरोधात मानसिकता निर्माण करायची होती. 'मी देशासाठी, देश माझा' ही त्याची जाण होती. म्हणून जीवेभावे सेवा करण्याचा संस्कार रुजवायचा होता. हा सारा विचार घेऊन स्वतंत्र भारताची वाटचाल चालू झाली. ७५ वर्षे पूर्ण करताना या स्वप्नापैकी किती पूर्ण झाली? मनात हे सारे विचार येतातच. सगळ्या प्रश्नांची उत्तरे मिळतील, असे नाही. पण काही उत्तरे नकारात्मकसुद्धा असतील. सलग पाचव्या वर्षी अन्नधान्य उत्पादनात विक्रमी वाढ झाली आहे. संकट आणि शेतकरी आंदोलन या पार्श्वभूमीवर हे यश अमृतमय आहे. शेतकरी आणि कृषी उत्पादन हा आपल्या अर्थव्यवस्थेचा महत्वाचा भाग आहे. भारतीय स्वातंत्र्य काळातील ही सकारात्मक कामगिरी मानावी लागेल!

क्रीडाक्षेत्रात खूप आनंदाचे वातावरण आहे. स्पर्धेत ऑलम्पिक स्पर्धेत सातजण पदक विजेते ठरले. सुवर्ण, रौप्य व कांस्य पदके मिळवून अमृतमय यश मिळवले. काही खेळाडू थोड्या फरकाने हे पदक मिळवू शकले नाहीत, परंतु स्पर्धेतील त्यांची कामगिरी ठसा उमटवणारी होती. पंतप्रधान स्वतः खेळाडूंची बोलले, विजेत्यांचे अभिनंदन केले आणि पराभूत खेळाडूंचे सांत्वन करून त्यांना धीर दिला. त्यांची उमेद वाढवली. सारा देश एकदिलाने क्रीडा स्पर्धेच्या निमित्ताने आनंदित झाला. क्रिकेट या खेळातही भारताचे नाव अग्रस्थानी आहे.

संरक्षण क्षेत्रात गेल्या ७५ वर्षात देशाने प्रगती प्रचंड केली आहे. आपल्या सेनादलातील सैनिक तर समर्थ आहेतच, पण देशाचे नेतृत्व खंबीर असल्याने सैनिकांना अधिक स्वातंत्र्य आणि प्रेरणा मिळणे महत्वाचे आहे. १३० कोटींच्या देशात शाळा, कॉलेज आणि शिक्षण संस्था किती असले तरी कमीच पडणार. पण दुर्गम भागात, खेडोपाडी शिक्षण पोहोचले आहे. शिकून मोठे व्हावे, असा आशीर्वाद देणारी माऊली घोघरी निर्माण झाली आहे. बुद्धिमान विद्यार्थी या प्रमाणे जगभर संचार करीत आहेत. उद्योग क्षेत्र ध्येयाने वाटचाल करीत आहे. अजूनही खूप मोठा पल्ला गाठायचा आहे, पण सुरुवात तर झाली आहेत. लोकसंख्या आहे तरी इतकी प्रचंड बाजारपेठ ही ताकदही ठरू शकते हे आपण अनुभवतो.

कोरोना संकटात सारे जग हादरून गेले. उत्तम आरोग्य यंत्रणा असलेले प्रगत देश आपले कसे होणार, असा प्रश्न करत होते. या संकटात भारताने स्वतःला सिद्ध केले. संकटाला संधी बनवून आरोग्यक्षेत्र सज्ज झाले आहे. सेवाव्रत घेतलेल्या आरोग्यदूत आणि धनवंतरी या एकत्रित प्रयत्नांमुळे आपण टिकून राहिलो आहोत. पीपीई किट निर्मिती असो, की लसीकरण असो त्यात भारतीय सर्वस्वी यशस्वी ठरला आहे. सर्वात महत्वाचे की कोरोना संकटाला तोंड देण्यासाठी टक्कर देऊन निरामय समाज जीवन बनवण्यासाठी सारा देश उभा ठाकला. किरकोळ अपवाद सोडले तर मतभेद विसरून या संकटाशी मुकाबला केला गेला अमृत महोत्सवी वर्षाची ही सर्वात मोठी अमृतमयी उपलब्धी आहे.

गेली दीड-दोन वर्षे आपण सारे लढण्यासाठी सरसावलो आहोत. आर्थिक, मानसिक, शारीरिक सारी लढाई जिंकण्याचा अथक प्रयत्न करतो आहोत. गेल्या ७५ वर्षात काय मिळवले ते लिहिताना खूप काही मिळवायचे बाकी आहे, याची जाणीव आहेत. ७५ वर्षात काय गमावले, तेही लक्षात आहे. स्वातंत्र्याचा जमाखर्च मांडताना नियतीच्या पानावर घाम आणि रक्ताच्या शाईने लिहावा लागतो, याचे भान आणि जाण सगळ्यांनीच ठेवली पाहिजे. एक देशभक्त नागरिक, चांगला माणूस म्हणून आपणही याचा एक भाग बनून जे शक्य असेल,

ते चांगले काम करू या. स्वातंत्र्य व त्यांचे कार्य करू या. एखादी व्यक्ती साक्षर करण्याचा प्रयत्न करू. एखाद्या गरजू व्यक्तीला यथाशक्ती मदत करून, शासन यंत्रणेचे सर्व देश व कायदे पाळून, समाजात चांगले काम करणाऱ्यांचे कौतुक करूनही आपण या महोत्सवाचा आनंद घेऊ या. कोणतेही वाईट काम करायचे नाही. ७५ वर्षांच्या स्वतंत्र देशाला अभिमानास्पद वाटेल, तेच काम करायचे असा निश्चय करू या! जय हिंद जय भारत!

भारतीय स्वातंत्र्याची पंचाहत्तरी .....

श्रेया लुनावत
तृतीय वर्ष वाणिज्य (इंग्रजी माध्यम)

स्वातंत्र्य हा एक असा शब्द आहे जो प्रत्येक भारतीयांचा नसांमध्ये रक्तासारखा संचार करत असतो. स्वतंत्र हा प्रत्येक माणसाचा जन्मसिद्ध हक्क आहे. तुलसीदासजी म्हणतात 'पराधीन सपनेहुं सुखनाहीं' म्हणजे गुलामगिरीमध्ये तर स्वप्नात देखील सुख नसतं. गुलामगिरी तर कोणासाठीही अभिशाप आहे. ज्यावेळी आपला देश

गुलाम होता, तेव्हा जगात आपला झेंडा ही नव्हता आणि आपले कोणतेही संविधान नव्हते.

आज आपण पूर्णपणे स्वतंत्र आहोत आणि पूर्ण जगभरात भारताची एक स्वतंत्र ओळख आहे. आणि आमचे संविधान हे आज संपूर्ण जगासाठी एक उदाहरण आहे. यामध्ये सर्व देशवासीयांना समानतेचा अधिकार आहे. आमचा राष्ट्रीय झेंडा देखील प्रेम, बंधुत्व आणि ऐक्याचे प्रतीक आहे.

भारतवर्षातील महान संविधानाचे लेखक बाबा साहेब डॉ. भीमराव आंबेडकर यांनी संविधानात भारताच्या प्रत्येक नागरिकाला स्वतंत्रतेची ओळख करून दिली आहे तसेच त्यांना विशेष अधिकार देखील दिले आहे. आपला भारत देश स्वतंत्र झाल्यापासून आर्थिक आणि तांत्रिक दृष्ट्या समृद्धीच्या

उंचावर पोहोचला आहे.

आज संपूर्ण जगात भारत आशेचा किरण बनून सूर्यासम आकाशात चमकत आहे, हे सर्व स्वातंत्र्य भारतात शक्य आहे. पण आम्हाला हे स्वातंत्र्य सहजच मिळाले नाही, या साठी देशातील शूरवीर आणि स्वातंत्र्य सैनिक हुतात्मा झाले आहे. आम्हाला त्याचे नेहमीच आभार मानायला हवे.

आज आपण या स्वातंत्र्याच्या मोकळ्या हवेत श्वास घेत आहोत, हे आपल्याला भारतमाताच्या वीर सुपुत्रांची आठवण करून देते ज्यांनी आपल्या स्वतःला पूर्णपणे या देशासाठी अर्पण केले होते. भारतातील प्रख्यात विद्वान, कवी, इतिहासकार किंवा लेखकांनी भारताची सामाजिक उन्नती करून भारताच्या स्वातंत्र्यात चार पट वाढ केली.

आज भारत संपूर्ण जगात अविश्वसनीय आहे. सामाजिक कुरीती नाहीश्या झाल्या, गरिबांचे आर्थिक शोषण संपले आणि खेडे गावांच्या स्थितीमध्ये देखील सुधारणा झाली. आज भारतासमवेत संपूर्ण जग दहशतवाद्यांशी झुंज देत आहे. हे स्वातंत्र्याच्या नावाखाली सर्वात मोठा डाग आहे.

हे तर आपणा सर्वांना ठाऊक आहे की दहशतवाद्याला काहीच धर्म नसे. काही लोकं दहशतवादाच्या नावाखाली अनेक निर्दोष लोकांना ठार मारतात, देशाच्या नागरिकांमध्ये भीतीचे वातावरण निर्माण करतात. याचा परिणाम म्हणजे लोकांमध्ये सरकारी धोरण आणि देशाच्या संरक्षण यंत्रणेबद्दल संभ्रम होतो. या दहशतवादाच्या विरुद्ध एकमताने आणि एकत्रितपणे मिळून सरकारला सहयोग करायला हवं.

खरं तर हे आमचे सौभाग्याचं आहे की आम्ही या भारताच्या पवित्र भूमीवर जन्मलो आणि स्वातंत्र्याच्या सुंदर वातावरणात श्वास घेतला. देशप्रेम एक पवित्र भावना आहे जी प्रत्येक नागरिकांमध्ये असणं आवश्यक आहे. काही लोकं निव्वळ स्वतःच्या स्वार्थापोटी आपल्या देशाला भ्रष्टाचारात व्यापून देशातील भोळी भाबडी जनतेला दिशाभूल करीत आहे. आपल्याला एकत्र होऊन अशा भ्रष्ट लोकांपासून सावधगिरी बाळगण्याची गरज आहे आणि या भ्रष्टाचार रुपी रावणाचे दहन लवकरात लवकर केले पाहिजे.

भारतवर्षाला पूर्वी सारखे वैभवशाली बनवायचे आहे आणि स्वातंत्र्याचा खरा अर्थ समजायचा आहे, प्रत्येक भारतीयाला आपल्या अधिकारांपेक्षा आपल्या कर्तव्याचे पालन करायला हवं, तरच आपले देश संपूर्ण जगात एक महासत्ता म्हणून समोर येईल. हेच आमचे उद्दिष्ट आहे.

भारत मातेचा विजय असो, आम्ही सर्व एक आहोत, वंदे मातरम.

करू मुलीलाही शिक्षित
मुलगा-मुलगी भेद दूर सारीत.

स्वतंत्र भारताची उत्क्रांती

सानिका लक्ष्मण काळे

एफ.वाय.बी.एसी.कॉम्प्युटर सायन्स

साडेसात दशकाच स्वातंत्र्य आपण उपभागले आहे. ज्ञान, विज्ञानाच्या सर्व क्षेत्रात आपल्या देशाने अभूतपूर्व वाटचाल केली आहे. कृषी, उद्योग, व्यापार, शिक्षण, आरोग्य, संशोधन, संरक्षण इत्यादी असंख्य क्षेत्रात आपले यश लक्षणीय आहे.

सर्वार्थाने संपन्न, सुसज्ज आणि सुसंस्कृत देश अशी आपली जगात ओळख आहे. आपला देश सामर्थ्यशाली आहे. आधुनिक आहे आणि सर्वात महत्वाचं म्हणजे आपल्या देशात लोकशाही आहे. लोकशाही हे जगण्याचं एक सर्वोच्च मूल्य आहे. आपण लोकशाही भारताचे नागरिक आहोत. लोकशाही या शब्दाचा दुसरा अर्थ 'स्वातंत्र्य'. तर हे स्वातंत्र्य आपण सुमारे साडेसात दशके उपभोगत आहोत. आणखी पंचवीसेक वर्षांनंतर आपला देश स्वातंत्र्याची शताब्दी साजरी करेल. म्हणजे काळ पुढे सरकत जातो, तसातसा देशाचा इतिहास अधिक प्राचीन होत जातो. 'अमृतमहोत्सवी वर्ष' हा काळाचा एक मोठा टप्पा आहे. या टप्प्यात दोन शतकांचा अतिभव्य इतिहास सामावलेला आहे. हा इतिहास ब्रिटिशांच्या वर्चस्वातून मुक्त होण्याचा जसा आहे, तसाच नव्या भारताच्या उभारणीचा रस्ता अधिक प्रशस्त करण्यासाठी देखील आहे.

इ.स. १७७० पासून भारतात इंग्रजांचा प्रवेश झाला. १९व्या शतकापासूनच सर्व राज्यांना इंग्रजांनी आपल्या सैन्यबळावर ताब्यात ठेवले होते. १८५७ च्या स्वातंत्र्य युद्धा नंतर ब्रिटिशांनी त्यांची व्यवस्था अजूनच कडक केली. भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ आणि क्रांतीकारकांच्या योगदानामुळे भारत १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी स्वतंत्र झाला.

देशातील युवकांमध्ये देशभक्तीची भावना निर्माण करण्यासाठी अनेक थोर व्यक्तींनी सामाजिक आणि राजकीय क्षेत्रात जनजागृती केली. स्वामी विवेकानंद, योगी अरविंद घोष, रवींद्रनाथ टागोर, भगिनी निवेदिता, लोकमान्य टिळक, लाला लजपतराय यांच्यासारख्या अनेक व्यक्तींचे योगदान महत्वाचे ठरले आहे.

स्वातंत्र्यापूर्वी मागास राष्ट्रांमध्ये गणल्या जाणाऱ्या भारताने त्यानंतरच्या साठ वर्षात नेत्रदीपक म्हणावी अशी प्रगती केली आहे. या प्रगतीचा आणि त्या समोरील आव्हानांचा हा आढावा:-

देश स्वतंत्र झाला तेव्हा आपल्याकडे देशवासियांना पुरवता येईल एवढे अन्नही नव्हते. म्हणून नंतर डॉ. स्वामीनाथन यांच्या नेतृत्वाखाली हरितक्रांती घडवण्यात आली. त्यामुळे उत्पादन वाढले आणि भारत अन्नधान्याच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण झाला. आज दुष्काळ पडला तरी उपासमारीने लोक मरतील अशी स्थिती नाही हे हरित क्रांतीचे यश आहे. औद्योगिकीकरणामुळे रोजगार उत्पन्न होऊन गरीब कमी झाले आहे. त्याच वेळी साक्षरता ही मोठ्या प्रमाणात वाढली आहे. प्राथमिक शाळांची संख्या तिपटीने वाढून २.१० लाख (१९५०-५१) ची २००१-०२ पर्यंत ६.४० लाख इतकी झाली.

१९५०-५१ मध्ये विद्यापीठांची संख्या २७ इतकी होती. २००१-०२ पर्यंत २५४ झाली. माहिती आणि तंत्रज्ञानाच्या जगात भारतीय बुद्धीला मिळालेली जगमान्यता आहे. सरकारने या दृष्टिकोनातून औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, तंत्रनिकेतन आणि अभियांत्रिकी महाविद्यालये, वैद्यकीय व दंत महाविद्यालय तसेच व्यवस्थापन संस्थांची स्थापना केली.

भारतामध्ये स्त्री शिक्षणाचे प्रमाण अत्यंत नगण्य होते. २००१ च्या जनगणनेनुसार साक्षरतेचे प्रमाण ५२ टक्के व पुरुष साक्षरतेचे प्रमाण ७५.८ टक्के इतके होते. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणामध्ये स्त्री शिक्षणाला उच्च प्राधान्य देण्यात आले आहे.

व्यावसायिक शिक्षणामध्ये १९८६ च्या राष्ट्रीय शिक्षण धोरणानुसार शाळांच्या व्यावसायिकीकरणावर भर देण्यात आला. या धोरणाच्या अनुषंगाने उच्च माध्यमिक अभ्यासक्रमांमध्ये कृषी, मत्स्यपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कटपालन, मेकॅनिकल, इलेक्ट्रॉनिक्स हे विषय समाविष्ट करण्यात आले आहे. आरोग्य व्यवस्था सुधारली आहे. इतकेच काय पण आता परदेशातील लोक उपचारांसाठी भारतात येऊ लागले. जगात सर्वात वेगाने विकसित होणारी भारताची अर्थव्यवस्था आहे. पायाभूत सुविधांमध्ये वीज रस्ते, वाहतूक यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात विकास होत आहे.

भारताच्या इतिहासात एकविसावे शतक हे अत्यंत वैशिष्ट्यपूर्ण ठरले आहे. या शतकाने आपल्याला राष्ट्रवाद शिकवला. याच शतकाने परिवर्तनाची प्रेरणा देखील दिली. सुमारे २०० वर्षांचा खडतर संघर्षानंतर १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी भारत मातेच्या क्षितिजावर स्वातंत्र्याचा सूर्य उगवला आणि भारतात नवीन जीवन आले.

महर्षी कर्वेमुळे चढली शिक्षणाची पायरी
शिकुन करते रौशन दुनिया सारी

स्वातंत्र्य चळवळीत महात्मा गांधी

यांचे योगदान

पाटील मयुरी पांडुरंग

द्वितीय वर्ष कला शाखा, समाजशास्त्र

स्वातंत्र्याच्या ७५ व्या वर्धापन दिनानिमित्त सुरु झालेला 'आझादी का अमृत महोत्सव' हे स्वावलंबनाच्या दिशेने एक महत्वाचे पाऊल आहे. स्वाभिमान आणि स्वातंत्र्यानंतर आपला भारत देश सातत्याने स्वावलंबनाच्या मार्गावर पुढे जात आहे. भारताच्या इतिहासात स्वातंत्र्याची चळवळ ही एक अत्यंत महत्त्वपूर्ण आणि चित्तथरारक अध्याय आहे. १९ व्या शतकाच्या अखेरीस राष्ट्रीयतेची कल्पना जलद गतीने वाढू लागली. ब्रिटीशांच्या आर्थिक धोरणामुळे भारतीय नागरिक ब्रिटीशांच्या विरोधात संताप व्यक्त करू लागले. तेव्हा भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ वेग धरू लागली. महात्मा गांधी हे भारतीय स्वातंत्र्य संग्रामातील एक महत्वाचे व्यक्ति असून त्यांनी भारतीय राजनीतिला पूर्णतः बदलून टाकले होते. सत्याग्रह व अहिंसा हे त्यांचे प्रमुख साधने होत ज्या द्वारे त्यांनी अनेक चळवळी यशस्वी केल्या. कोणतीही हिंसा न करता आपल्या मागण्या पूर्ण करून घेणे हे त्यांच्या सत्याग्रहाचे प्रतीक होते. भारतीय स्वातंत्र्य संग्रामात त्यांचे योगदान मोलाचे मानले जाते. त्यांनी स्वातंत्र्य चळवळीत आपली एक स्वतःची आदर्श पद्धत निर्माण केली. १९२० ते १९४७ हा काळ गांधीयुग म्हणून ओळखला जातो. १९२० नंतर जवळजवळ २८ वर्षांच्या कालखंडात राष्ट्रीय स्वातंत्र्य चळवळीत महात्मा गांधींचा प्रभाव दिसून येतो. याच काळात महात्मा गांधी यांच्या विचारांचा आणि तत्त्वांचा पाया घातला गेला. त्यामुळे भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीला एक नवी दिशा मिळाली. अखंड भारताच्या स्वातंत्र्याच्या दिशेने गांधीजींच्या लढ्याची दिशा होती. भारताची फाळणी टाळण्यासाठी गांधीजींचे प्रयत्न राहिले. सर्व भारतीयांना एकत्र ठेवून विकास साधणे हे त्यांच्या कार्याचे सूत्र होते.

महात्मा गांधी यांनी आफ्रिकेमध्ये आपल्या कार्याची सुरुवात केली होती. आफ्रिकेमध्ये काळे लोक व भारतीयांवर ब्रिटीश शासनाने लादलेल्या वर्णभेद धोरणाला त्यांनी विरोध केला. या चळवळीमार्फत त्यांनी सत्याग्रह नावाचे सामाजिक अस्त्र वापरले. भारतात परतल्यानंतर त्यांनी गोपाळ कृष्ण गोखले यांच्या मार्गदर्शनानुसार भारतीयांचे जीवन व भारतीय समाजातील वास्तव समजून घेण्यासाठी रेल्वेच्या तृतीय दर्जाच्या डब्यातून प्रवास करून त्यांनी संपूर्ण भारत पालथा घातला. १९१६ मध्ये त्यांनी अहमदाबाद येथे साबरमती आश्रमाची स्थापना केली आणि आपल्या चळवळीला संस्थानिक दर्जा प्राप्त करून दिला.

बिहारमधील चंपारण्य येथील युरोपीय निळीच्या मळेवाल्यांकडून तीन काठिया पद्धतीमार्फत गरीब शेतकऱ्यांवर अत्याचार होत असे. एप्रिल १९१७ मध्ये गांधीजींना राजकुमार शुक्ल नावाच्या स्थानिक नेत्याने शेतकऱ्यांची परिस्थिती बघण्यासाठी आमंत्रित केले. या सत्याग्रहामुळे शासनाने चंपारण्यातील अन्याय दूर करणारा कायदा १९१८ मध्ये संमत केला व तीन काठिया पद्धत रद्द करण्यात आली. थोडक्यात १९१७ मध्ये बिहार मधील चंपारण्य येथे नीळ कामगारांना न्याय मिळवून देण्यासाठी चंपारण्य चळवळ सुरु केली. सन १९१८ मध्ये गुजरातमधील खेडा जिल्ह्यामध्ये दुष्काळ पडला होता. दुष्काळामुळे पिके बुडाली असताना शासकीय अधिकारी शेतकऱ्यांकडून जबरदस्तीने शेतसारा वसूल करत असत. मोहनलाल पांडे नावाच्या नेत्याने गांधीजींना आमंत्रित केले. गांधीजींनी साराबंदी चळवळ सुरु केली. शासनाने गांधीजींच्या चळवळीची दखल घेऊन दुष्काळी कालखंडा मध्ये जमीन महसूल वसुलीला स्थगिती देण्याचा निर्णय घेतला. खेडा येथील सत्याग्रहामध्ये गांधीजींना सरदार वल्लभभाई पटेल, डॉ. राजेंद्र प्रसाद, विठ्ठलभाई पटेल आदी कार्यकर्त्यांचे सहकार्य लाभले. गुजराथमधील खेडा येथे जमीन महसूल विरोधी चळवळीत देखील त्यांना यश मिळाले. १९१८ मध्ये अहमदाबाद येथे सूतगिरणी कामगारांच्या वेतनवाढीसाठी चळवळ उभारून त्यांनी सूतगिरणी कामगारांना न्याय मिळवून दिला. या सर्व चळवळीमध्ये त्यांनी सत्य, अहिंसा व सत्याग्रह यांसारख्या आदर्श मार्गाचा अवलंब केला. परिणामी भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीला एक नवी दिशा मिळाली. हरिजन व यंग इंडिया या वर्तमानपत्रांतून महात्मा गांधी यांनी आपल्या तत्त्वांचा प्रसार केला.

भारतातील राष्ट्रीय आंदोलन व क्रांतिकारी चळवळीला प्रतिबंध घालण्याकरिता ब्रिटिश शासनाला नवीन कायद्याची आवश्यकता भासत होती. या कायद्याचा अहवाल तयार करण्याकरिता शासनाने सर सिडने रौलेट यांच्या

अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली. या कायद्यातील तरतुदीनुसार कोणत्याही व्यक्तीला विनाचौकशी अटक करण्याचा अधिकार शासनास मिळणार होता. अटक करण्यात आलेल्या व्यक्तीची तीन न्यायाधीशांच्या चौकशी मंडळापुढे चौकशी करून शिक्षा करण्याचा अधिकार शासनास मिळाला होता. गांधीजींनी १९१९ मध्ये रौलेट कायद्याच्या निषेधार्थ सभा घेतली. ६ एप्रिल १९१९ हा संपूर्ण भारतभर सत्याग्रहाचा दिवस म्हणून पाळण्याचा निर्णय घेण्यात आला. या दिवशी हरताळ, उपवास, निषेध मिरवणुकी आणि निषेध सभा असा कार्यक्रम जाहीर करण्यात आला. ६ एप्रिल १९१९ रोजी हा सत्याग्रहाचा कार्यक्रम यशस्वीरीत्या पार पडला. हा काँग्रेसमार्फत पाळण्यात आलेला अखिल भारतीय बंद होय.

सरकारने स्थानिक नेते डॉ. सफुद्दीन किचलू व सत्यपाल या दोन नेत्यांना अटक केल्यामुळे पंजाबमधील अमृतसर शहरात एक निषेध सभा बोलाविण्यात आली. लोक संतापलेले होते. लोकांमधील असंतोष लक्षात घेऊन सरकारने जमावबंदी व सभाबंदी आदेश लागू केला, परंतु सरकारी आदेशाला न जुमानता स्थानिक लोकांनी १३ एप्रिल १९१९ रोजी जालियनवाला बागेत निषेध सभा बोलाविली. सरकारच्या आदेशाविरुद्ध इतक्या मोठ्या संख्येने लोक एकत्र आल्याचे पाहिल्यावर तेथे बंदोबस्तासाठी उपस्थित असलेला जनरल डायर हा इंग्रज अधिकारी संतप्त झाला. त्याने निःशस्त्र लोकांना चहूबाजूंनी घेरले आणि जमावाला कोणतीही पूर्वसूचना न देता गोळीबार करण्याचा आदेश आपल्या सैनिकांना दिला. गोळीबारात हजारो लोक जायबंदी झाले होते. महात्मा गांधी यांनी या घटनेचा तीव्र विरोध केला. हिंसा थांबवण्यासाठी गांधीजी अमरण उपोषणाला बसले. त्यानंतर त्यांनी आपले लक्ष स्वदेशी मोहिमेकडे वळवले. ज्या नुसार त्यांनी परदेशी वस्तूवर बहिष्कार घातला, स्वदेशी खादीची वस्त्र वापरण्याचे आवाहन केले. या सोबत त्यांनी जनतेस ब्रिटिश सरकारच्या नोकऱ्या, पदव्यांचा बहिष्कार करण्याचे आवाहन केले. देशभर सभा, मिरवणुका, प्रभात फेऱ्या निघू लागल्या. कायदेमंडळावर देशातील शेकडो प्रतिनिधींनी बहिष्कार घातला. हजारो लोकांनी सरकारी नोकऱ्या सोडल्या. फेब्रुवारी १९२२ रोजी बैठक बोलावून बार्डोलीचा सत्याग्रह तहकूब ठेवला. महात्मा गांधींना त्यानंतर १० मार्च रोजी अहमदाबाद येथे पकडण्यात येऊन राजद्रोहाच्या आरोपाखाली सहा वर्षांच्या कैदेची शिक्षा ठोठावण्यात आली. गांधींनी न्यायालयापुढे आपण राजद्रोह केला हे मान्य केले व सांगितले: ब्रिटिश राज्यपद्धती आणि तिचा कायदा हा भारतीय जनतेच्या हिताच्या विरुद्ध आहे.

१९३० मध्ये महात्मा गांधी यांनी संपूर्ण देशभर

सविनय कायदेभंगाची चळवळ सुरू केली. भारतीय स्वातंत्र्य लढ्याला सत्य, अहिंसा, असहकार सत्याग्रह यांची जोड मिळाली. सविनय कायदेभंग, मिठाचा सत्याग्रह, बहिष्कार इत्यादी साधनांनी जनतेत जागृती निर्माण करण्याचे कार्य त्यांनी केले. १९४२ मध्ये महात्मा गांधी यांनी चले जाव चळवळ सुरू केली. संपूर्ण भारतभर स्वातंत्र्य चळवळीविषयीचे वातावरण तयार झाले. १९४२ च्या लढ्यात महात्मा गांधी यांनी जनतेला 'करेंगे या मरेंगे' असा संदेश दिला. या चळवळी अंतर्गत संपूर्ण भारतीय जनता इंग्रजांच्या विरोधात एकत्रित आली. भारतीय स्वातंत्र्य लढा अंतिम टप्प्यात येऊ लागला. भारतीयांच्या मागणीकडे दुर्लक्ष करणे शासनाला अशक्य होऊ लागले.

महात्मा गांधी यांच्यामुळे भारतीय स्वातंत्र्य लढ्याला एक नवी दिशा मिळाली. इंग्रजांशी लढा देताना महात्मा गांधींनी अहिंसा, असहकार आणि सत्याग्रहाचा वापर केला. महात्मा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली संपूर्ण भारतीय समाज एकत्रित आला आणि सत्याग्रहाच्या मार्गाने इंग्रजांविरुद्ध लढा सुरू झाला. परिणामी ब्रिटिशांना भारतीय स्वातंत्र्यासंबंधीचा विचार करावा लागला आणि महात्मा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली १५ ऑगस्ट १९४७ ला भारताला स्वातंत्र्य मिळाले.

महात्मा गांधी यांनी आयुष्यभर सत्य आणि अहिंसा या तत्त्वांचा पुरस्कार केला, स्वतःही याच तत्त्वांनुसार जगले आणि इतरांनीही तसे करावे असे सुचवले. त्यांनी खेड्यांना खऱ्या भारताचे मूळ म्हणून पाहिले आणि स्वयंपूर्णतेचा पुरस्कार केला. शांततामय, अहिंसात्मक मार्गाने स्वातंत्र्यप्राप्ती होऊ शकते हे महात्मा गांधी यांनी दाखवून दिले. गांधीजींच्या चळवळीच्या केंद्रस्थानी सामान्य माणूस कायम राहीला. सत्य-अहिंसा व सत्याग्रहाच्या माध्यमातून सामान्य माणसाला अहिंसक लढ्यासाठी या चळवळीने प्रवृत्त केले.

पंखांमध्ये बळ द्या तिजला
घेण्या उंच भरारी
स्वातंत्र्याची अमृत गाथा
बनवेल तिला करारी.

आत्ता कुठे झालंय मोकळं

प्रा.केतकी कुलकर्णी
बीबीए डिपार्टमेंट

कॉलेजमध्ये नव्याने ऍडमिशन घेतलेल्या माझ्या मैत्रिणींसाठी तुमच्याच भावना माझ्या शब्दात .

आत्ता कुठे झालंय मोकळं

गडद कोव्हीडचं धूसर वादळ..

आत्ता कुठे पडले मी बाहेर

बंद भिंतीतून त्या चार

जरा कुठे कळतय आता

कॉलेज मला माझं....

त्या ऑनलाईनच्या चौकटीबाहेरचं
दिसतोय प्रत्यक्ष वर्गाचा पूर्ण कॅनव्हास...

कसं बसं ऑनलाईननं तारलं

ढकलत कशीतरी काढली दोन वर्षं ....

इंटरनेटच्या आभासी जगात

जणू माझ्या भावनाही काहीशा बोथट ...

ऑनलाईन भेटता भेटता तेच अंगवळणी पडलं

अन प्रत्यक्ष समोर आल्यावर

माझं मलाच रिस्टार्ट करावं लागलं ....

अवघ्या जगाला कवेत एका विषाणूने घेतलं ....

पण नकळत माणसाला त्याचं खुजेपण जाणवलं....

खरंच डिलीट झाली का आयुष्यातली दोन वर्षं ?

का मानावेत आभार नियतीचे दिला हा आयुष्याचा बोनस!!

दुःख निराशेचा अवघड पेपर सोडवताना

मिळाली उभ्या आयुष्याची शिकवण.....

आत्ता कुठे झालंय मोकळं

गडद कोव्हीडचं धूसर वादळ..

जिच्या हाती कॉम्प्युटरचा माऊस
तीच पाडणार सुधारणांचा पाऊस.

भविष्यातील दळणवळण

प्रीती भोंडवे
प्रथम वर्ष वाणिज्य (इंग्रजी माध्यम)

विज्ञानाची प्रगती होत असताना जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रामध्ये तंत्रज्ञानाने खूप मोठे

वैविध्य आणले आहे. दळणवळण क्षेत्र याला अपवाद नाही. अठराव्या शतकाच्या सुरुवातीस सुरू झालेल्या औद्योगिक क्रांतीच्या काळात संशोधन आणि विकास मोठ्या प्रमाणावर सुरू झाला. पूर्वीच्या काळातील उंटगाडी, घोडागाडी, बैलगाडी, रथ इत्यादी वाहनांचा विसर पाडायला लावणाऱ्या वाहनांचा शोध सुरू झाला. चार चाकी गाडी प्रगत देशात आली आणि आता विकसनशील देशांमध्येसुद्धा प्रत्येकाच्या घरी-दारी येत आहे. या क्षेत्रामध्ये इतकी प्रचंड क्रांती झाली आहेत की २१ व्या शतकातील विज्ञान आणि तंत्रज्ञान उडत्या गाड्यांचा शोध लावून बसले आहे. नजीकच्या भविष्यकाळात हे तंत्रज्ञान निश्चितच वापरले जाऊ लागेल असे वाटते.

बदल हा निसर्गाचा नियम आहे. फार फार प्राचीन काळापासून अश्मयुगीन मानव उत्क्रांत होत आला. मानवाच्या उत्क्रांती बरोबरच दळणवळणाच्या साधनांमध्ये सुद्धा उत्क्रांती झाली आहे आणि सध्याचे युग तर क्रांतिकारक शोधांचे आहे. पायी चालणारा माणूस घोडा, गाढव, खेचर, उंट अशा प्राण्यांचा उपयोग माणूस दळणवळणासाठी एकेकाळी करू लागला. पुढे चाकाचा शोध लागल्यानंतर दगडी चाके असलेले रथ शोधले गेले. रथांचा वापर सुरू झाल्यानंतर त्यामध्ये बदल होत असताना दगडी चाकांची जागा हलक्या वजनाच्या चाकांनी घेतली. पुढे शेकडो वर्षे असेच चालत राहिले. मात्र अठराव्या शतकात विज्ञानाने केलेल्या प्रगतीमुळे जी औद्योगिक क्रांती सुरू झाली त्यामुळे दळणवळण क्षेत्रामध्ये सुद्धा प्रचंड क्रांती सुरू झाली.

भविष्यातील दळणवळण वेगवेगळ्या स्मार्ट कल्पना विद्युतीकरण आणि स्वायत्तता या कल्पनाभोवती फिरत राहील. भविष्यातील वाहतूक क्रांतीमध्ये हॉवरबाईक, हायपरलूप, सेल्फ ड्रायव्हिंग टॅक्सी, क्राॅडकॉप्टर, फ्लाईंग कार इत्यादी प्रकार नजीकचे भविष्यामध्ये येणार आहेत. भारत, अमेरिका, यूके, कॅनडा आणि मेक्सिकोमध्ये आता हायपरलूप प्रकल्पांचा विचार केला जात आहे. इतर उदाहरणांमध्ये ऑटोमॅटिक मॅंग्लेव्ह ट्रेन्सच्या वेगवेगळ्या आवृत्तीचा समावेश आहे. केबल कार; पंख असलेल्या हायब्रिड कार; इलेक्ट्रिक

बाइक्स, स्केटबोर्ड आणि इतर वैयक्तिक गतिशीलता उपकरणे; स्वायत्त बसेस; अगदी फाल्कन ९ रॉकेट्स देखील जगभरातील लोकांना त्वरीत पोहोचवण्यासाठी अंतराळ उड्डाणाच्या गतीचा फायदा घेण्यासाठी भविष्यात येणार आहेत.

जपान आणि चीन मध्ये वेगवान बुलेट असल्याचे आपण ऐकतो. आपल्याकडेही मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन नजीकच्या भविष्यकाळात सुरू होणार आहे. मुंबई दिल्ली पुणे मद्रास बंगलोर अशा शहरांमध्ये मोनोरेल सुरू आहे. नवे नवे मार्ग आणि नवे नवी वाहने शोधली जाऊन त्या ठिकाणी प्रस्थापित केली जात आहेत. मुंबई-पुणे दरम्यान होणार आहेत परलोको महामार्ग हायपरलूप महामार्ग याचेच द्योतक आहे. विज्ञान आणि तंत्रज्ञानात होत असलेल्या अल्ट्रा मॉडर्न संशोधनामुळे दळणवळण क्रांतीला एक कल्पनातीत परिमाण लाभले आहे. नव्या युगाच्या नव्या आशा, नव्या आकांक्षा आणि महत्वाकांक्षा यामधून हे सर्व काही घडत आहे.

एकादस सर्वसाधारण व्यक्तीची किंवा कुटुंबाचे कार घेणे हे आजही एक स्वप्न असते परंतु भविष्यवेधी विज्ञानाचा विचार करताना तर हे वाहन एक निरुपयोगी वाहन म्हणून सिद्ध होण्याची शक्यता जास्त आहे अवजड आणि चिलखती वाहने घेण्याची स्पर्धा जोरात सुरू होईल. हायब्रीड आणि शून्य उत्सर्जन असणाऱ्या कार, फ्लार्डिंग कार, जैविक सुरक्षितता देणाऱ्या गाड्या यांची निर्मिती आणि खरेदी ऑटोमोबाईल उद्योगाला सातत्याने प्रेरणा देत राहील. अर्थात एकविसाव्या शतकातील ऑटोमोबाईल उद्योग हा छोट्या कारपेक्षा मजबूत आणि सुरक्षित शून्य उत्सर्जन देणाऱ्या गाड्यांवर आपला संशोधन आणि विकास विभाग प्रेरित ठेवतील.

संपूर्ण जगामध्ये वायुप्रदूषणाने कहर केला आहे. पृथ्वीभोवतालच्या ओझोन थराला सुद्धा धोका निर्माण होऊन ध्रुवीय प्रदेशातील बर्फ वितळत आहे. ग्लोबल वार्मिंग प्रचंड वाढते आहे. त्यामुळे प्रदूषण न करणाऱ्या गाड्यांची निर्मिती करणे हे पर्यायाने अटळ आहे. पेट्रोल, डिझेल इंधन पारंपरिक आणि नजीकच्या भविष्यकाळात संपणारी आहेत. त्यामुळे नैसर्गिक वायू, सीएनजी, हायड्रोजन वायू यांचा वापर करून इंधन पर्याय शोधले जात आहेत आणि त्यानुसार दळणवळणाची साधने निर्माण होत आहेत. काही वर्षांमध्ये हे केवळ इलेक्ट्रिक आणि गॅस आधारित वाहनेच असतील. पेट्रोल-डिझेलवर चालणाऱ्या गाड्या हा इतिहास असेल.

वाहतूक लेखक आणि स्पीकर लुकास नेकरमन म्हणतात की, ऑटोमोबाईल उद्योगासाठी मोबिलिटी क्रांती येत आहे. मोबिलिटी क्रांती ही तीन शून्यांनी परिभाषित केली आहे. ते तीन शून्य म्हणजे शून्य उत्सर्जन, शून्य अपघात आणि

शून्य मालकी. प्रदूषण न करणारी वाहने, कोणत्याही अपघाताला बळी न पडणारी वाहने आणि कोणत्याही ड्रायव्हर शिवाय चालणारी वाहने भविष्य घडवतील.

भारतीय चित्रपटसृष्टीचे बदलते स्वरूप

निकिता भरत भुते

एस.वाय.बी.ए.

भारतात चलचित्रपटांची सुरुवात ७ जुलै १८९६ रोजी झाली. तेव्हापासून जनमानसावरील चित्रपटाची मोहिनी व त्याची लोकप्रियता सतत वाढतच आहे. १९१३ मध्ये दादासाहेब फाळके यांचा राजा हरिश्चंद्र हा पहिला मूकपट प्रदर्शित झाला. त्या काळात भारतीय चित्रपटव्यवसायात परदेशी चित्रपटांचे विलक्षण प्राबल्य होते. तरीही प्रेक्षकांनी भारतीय चित्रपटाबद्दलची आपली पसंती तेव्हापासून सतत निःसंदिग्धपणे व्यक्त केली आहे. जे. एफ. मादन, दादासाहेब फाळके, बाबूराव पेंटर, हिमांशू रॉय इत्यादींनी सुरुवातीच्या काळात देशी चित्रपटव्यवसायाला स्थैर्य आणण्याच्या दृष्टीने खूपच प्रयत्न केले तथापि ज्ञान आणि यंत्रसामग्रीचा अभाव, भांडवलाची कमतरता, प्रादेशिक परंपरा व रूढी यांमधील भिन्नतेमुळे अधिकच मर्यादित झालेली बाजारपेठ, तत्कालीन परकीय सरकारची उदासीनता इ. कारणांमुळे मूकचित्रपटांच्या जमान्यात भारतीय चित्रपटांनी पुरेसे मूळ धरले नाही. त्यावेळी देशात चित्रपटगृहेही कमी होती. ४० कोटी लोकसंख्येच्या देशात केवळ सु. ४०० चित्रपटगृहे अस्तित्वात होती. त्यामुळे चित्रपटप्रदर्शनातील भारतीय चित्रपटाचा वाटा फक्त १३ टक्के होता. सरकारने १९२७ साली नेमलेल्या 'इंडियन सिनेमॅटोग्राम समिती'ने देशी चित्रपटउद्योगाचा विकास आणि विस्तार यांसाठी अनेक उपयुक्त शिफारसी केल्या होत्या परंतु तत्कालीन परकीय सरकारने त्याकडे दुर्लक्षच केले. अशा प्रतिकूल परिस्थितीतही भारतात १,२०० च्या वर मूकपट, अनेक माहितीपट आणि अनुबोधपट निर्माण झाले.

या परिस्थितीवर मात केली ती चित्रपटातील 'आवाजा'च्या जादूमुळे. १४ मार्च १९३१ रोजी इंपीरिअल फिल्म कंपनीचा आलमआरा हा पहिला भारतीय बोलपट मुंबईच्या मॅजेटिक सिनेमाच्या पडद्यावर आला. त्या बोलपटाच्या घवघवीत व्यावसायिक यशामुळे भारतीय चित्रपटव्यवसायात फार मोठी क्रांती घडवून आणली. देशी चित्रपटव्यवसायाचे पुनरुज्जीवन तर झालेच, पण यांत्रिक

आणि तांत्रिक सुविधा यथावकाश उपलब्ध झाल्यामुळे काही वर्षांतच भारतीय चित्रपट जागतिक दर्जाचे ठरू लागले. शिवाय 'आवाजा'ने घडवून आणलेल्या या क्रांतीचा दुहेरी फायदा झाला, तो म्हणजे परदेशी चित्रपटांचे प्राबल्य झपाट्याने कमी झाले आणि भारतीय चित्रपटांकरिता अधिक चित्रपटगृहे बांधण्यास चालना मिळाली. १९३१ साली बोलपट सुरू झाल्यानंतर पुढील ५० वर्षांतील प्रगतीचे आकडे लक्षणीय आहेत. सध्या चित्रपटप्रदर्शनातील भारतीय चित्रपटांचा वाटा ९० टक्क्यांच्याही वर गेला आहे. देशातील चित्रपटगृहांची संख्यादेखील ११,००० च्या वर (१९८२) गेली असून त्यांत प्रत्येकी वाढ होतच आहे. चित्रपटगृहांच्या देशव्यापी विस्ताराबरोबरच चित्रपट बाजारपेठेचीही प्रादेशिक विभागणी करणे आवश्यक होऊन बसले. त्यातूनच 'चित्रपट-वितरक' हा नवीन वर्ग-निर्माता आणि प्रदर्शक यांतील दुवा-उदयास आला.

आवाजाने घडवून आणलेल्या क्रांतीचा आणखी एक महत्वाचा फायदा झाला तो असा, की देशी बोलपट सुरू झाल्यावर नाट्य, नृत्य, संगीत, साहित्य, काव्य इ. क्षेत्रांतील जाणकार चित्रपटसृष्टीकडे अधिकाधिक प्रमाणात आकर्षित होऊ लागले. उदय शंकर, रवींद्रनाथ टागोर, पापनाशम शिवम, आचार्य अत्रे, मुनशी प्रेमचंद अशा त्या त्या क्षेत्रातील कितीतरी मान्यवर व्यक्तींचे सहकार्य आणि सहवास चित्रपट व्यवसायाला सतत वाढत्या प्रमाणात मिळू लागला त्यामुळे सुरुवातीला उपेक्षित आणि दुर्लक्षित असलेल्या चित्रपट व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठाही प्राप्त होत आहे. देशातील भाषिक वैविध्य हे बोलपट-निर्मितीला वरदानच ठरले. आलमआराच्या पाठोपाठ निरनिराळ्या भाषांत बोलपट निर्माण होऊ लागले. हिंदी चित्रपटांनी राष्ट्रीय एकात्मता आणण्यास मदत केली, तर अन्य भाषिक चित्रपटांनी देशाच्या विविध भागांतील संस्कृती आणि परंपरा यांचा परिचय करून दिला. अनेक भाषांतील चित्रपट देशात सतत निर्माण होत असल्याने गेली कित्येक वर्षे चित्रपटनिर्मिती करणाऱ्या देशांमध्ये भारताने आपला उच्चांक कायम ठेवला आहे.

आज अनेक हिंदी-मराठी चित्रपटांमध्ये 'व्हिज्युअल इफेक्ट्स' चे तंत्र अगदी सर्रास वापरले जाते; पण १५ वर्षांपूर्वी यातील कौशल्य काही मोजक्या व्यक्तींनाच आत्मसात होते. व्हिज्युअल किंवा स्पेशल इफेक्ट्सच्या माध्यमातून सध्या चित्रपटांमध्ये अनेक गोष्टी सहजसाध्य झाल्या आहेत. दिवसाची रात्र आणि रात्रीचा दिवसही करता येतो; पण नेमके पडद्यावर काय दाखवायचे आहे, याचे भान अत्यंत जरूरीचे आहे. व्हिज्युअल किंवा स्पेशल इफेक्ट्स हे चित्रपटाची कथा नाही; तर भव्यता वाढविणारे पूरक अंग आहे. त्यामुळे

चित्रीकरण झाल्यानंतर त्याला स्पेशल इफेक्ट्सची जोड देऊन पडद्यावर भव्यता निर्माण करण्याऐवजी चित्रीकरण होत असतानाच व्हिज्युअल सुपरवायझरची मदत घेतली गेली, तर वेळ आणि पैसा याची बचत होऊ शकते.

बाहुबली सिनेमा कसा तयार झाला हे पाहिलं का ? बाहुबली सिनेमाच्या मागची गोष्ट बघत असताना त्यातील अनेक दृश्य VFX चा कमाल असल्याचं दिसून येतं. बाहुबली हा चित्रपट मुळात तयार झाला आहे दमदार VFX वर. तर, बाहुबलीच्या मेकिंग व्हिडीओ मध्ये तुम्ही ते नक्कीच पाहिलं असेल....हिरवा किंवा निळ्या रंगातील बॅकग्राउंड आणि समोर घडणारं नाट्य. भल्लालदेवने बैलाला टक्कर दिली तो सीन 'डिजिटल इमेज' तीन रंगाने तयार होते. लाल, हिरवा आणि निळा. याच तीन रंगांची निवड VFX साठी केली जाते. पण यातील लाल रंग वापरला जात नाही, कारण लाल रंग काहीवेळा त्वचेच्या रंगाशी मिळता जुळता असू शकतो. हिरवा आणि निळा रंग सहसा कोणत्याही त्वचेशी साम्य खात नाही. म्हणून या दोन रंगांची निवड केली जाते.

VFX फक्त दृश्यातील बॅकग्राउंड बदलण्यासाठीच वापरलं जातं असं नाही. आता बाहुबलीच उदाहरण घ्या ना, भल्लालदेव बरोबर लढणारा बैल हा संपूर्णपणे कॉम्प्युटर जनरेटेड होता. म्हणजेच VFXच्या माध्यमातून संपूर्णपणे नवीन गोष्ट निर्माण सुद्धा करता येते. फक्त ते तयार करत असताना रंगांची निवड महत्वाची ठरते.

VFX किंवा ॲनिमेशनच्या कामात 'क्रोमा कि' वापरली जाते. क्रोमा कि वापरताना आपण समोर घडत असलेलं दृश्य हिरव्या रंगापासून वेगळं करत असतो. म्हणजेच ती जागारिकामी होत असते. हिरवा किंवा निळा रंग सहसा दृश्यातील इतर रंगांशी मिळता जुळता नसल्याने हा रंग सहज काढून टाकता येतो. आता त्या रिकाम्या जागेत आपल्याला हवं असलेलं दृश्य निर्माण करणं सोप्य असतं. मंडळी याच प्रकारे आजवर अनेक चित्रपट तयार झाले आहेत. मागून आगीचा लोळ उठलेला आहे, बाजूने बॉम्ब फुटत आहेत आणि या धुरातून (जसं काही झालेलंच नाही अशा अविर्भावात) हिरो चालत येतोय. हे दृश्य खऱ्या आयुष्यात शक्य नाही बॉस. म्हणून अशावेळी VFX आणि रंगांचं हे गणित कामी येतं.

एखाद्या सिनेमाला व्हिज्युअल किंवा स्पेशल इफेक्ट्सची जोड कशा स्वरूपात देता येईल, याचा विचार कथा-पटकथा लेखनापासूनच होतो. दुर्दैवाने सुरुवातीच्या काळात त्याकडे फारसे लक्ष दिले जात नव्हते; पण आता चित्र पालटले आहे. सध्या अनेक चित्रपटांमध्ये स्पेशल इफेक्ट्सचा वापर मोठ्या प्रमाणावर दिसत असून त्याचा दर्जा सुधारला आहे.

राष्ट्रनिर्मितीत पंडित नेहरूंचे योगदान

कु. श्रावणी नितीन श्रोत्री
तृतीय वर्ष कला शाखा, समाजशास्त्र

सध्या आपण भारताच्या स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करत आहोत. १५ ऑगस्ट १९४७ या दिवशी जागतिक इतिहासाने एक नवे वळण घेतले. १५० वर्षांच्या गुलामगिरीतून एक खंडप्राय असा भारत देश ब्रिटिशांच्या

गुलामगिरीतून मुक्त झाला. प्रदीर्घ संघर्षानंतर भारताला स्वातंत्र्य मिळाले आणि बघता बघता स्वातंत्र्याची पंचाहत्तरी आली.

अनेक जाती, धर्म, पंथ, भाषा, वेशभूषा, आपली रुढी-परंपरा, आचार-विचार, जपणारा देश म्हणजेच आपला भारत देश. १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी भारत इंग्रजांच्या गुलामगिरीतून मुक्त झाला. भारताला स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी हजारो क्रांतिकारानी आपल्या प्राणाची आहुती दिली. काहींनी सशक्त क्रांतीने तर काहींनी अहिंसेच्या विधायक मार्गाने इंग्रजांशी लढा दिला. १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी पंडित जवाहरलाल नेहरू यांनी लाल किल्ल्यावरून तिरंगा फडकवला आणि भारतात स्वातंत्र्याची नवी पहाट उगवली. स्वतंत्र भारताला पूर्वेकडील नवा उगवता तारा असे भारताचे पहिले पंतप्रधान पंडित जवाहरलाल नेहरू यांनी संबोधित केले होते.

जवाहरलाल मोतीलाल नेहरू हे भारताचे पहिले पंतप्रधान व भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीत अग्रणी असलेले भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाचे लोकप्रिय नेते म्हणून आपल्या सर्वांना परिचित आहेत. नवआधुनिक भारताच्या जडणघडणीत त्यांचा अतिशय मोलाचा वाटा होता. भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा पाया घालण्याचे महत्त्वपूर्ण कार्य पंडित नेहरू यांनी केले. म्हणून त्यांना 'भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे शिल्पकार' म्हणून देखील संबोधले जाते. भारताच्या स्वातंत्र्य आंदोलनाचा पाया व्यापक बनविण्यात त्यांचे योगदान अतिशय महत्त्वाचे ठरते. धर्मनिरपेक्ष राज्य, लोकशाही, समाजवाद, राष्ट्रवाद, मिश्रा अर्थव्यवस्था, पंचवार्षिक योजना, समाजातील दुर्बल घटकांचा विकास व उद्योग धंद्यांच्या निर्मितीवर भर देऊन त्यांनी नव भारताच्या निर्मितीचे कार्य

पूर्णत्वाला नेण्याचा प्रयत्न केला. म्हणून त्यांना 'आधुनिक भारताचे शिल्पकार' असे देखील म्हटले जाते.

दारिद्र्य, भूक, निरक्षरता आणि अंधश्रद्धा याच्या विळख्यात सापडलेल्या राष्ट्रात नव विचार रुजविण्यासाठी विज्ञान आणि शिक्षण मदत करू शकेल यावर पंडित नेहरू यांचा दृढ विश्वास होता. विज्ञान व वैज्ञानिक दृष्टिकोन हे पंडित नेहरू यांच्या विचाराचे प्रमुख सूत्र होते. भारताला स्वातंत्र्य प्राप्त झाल्यानंतर लगेचच पंडित नेहरू यांनी होमी भाभा, सतीश धवन, शांतीस्वरूप भटनागर, विक्रम साराभाई इत्यादींना बरोबर घेऊन १९५८ मध्ये विज्ञान धोरण जाहीर केले व संपूर्ण भारतात विज्ञान संस्थांचे जाळे उभे केले. म्हणून गेल्या काही काळातील भारताच्या अणुचाचण्या, चांद्रयान मोहीम, मंगळ मोहीम, सॅटेलाइट, श्री मीटर टेलिस्कोप, संरक्षण दलातील आधुनिक शस्त्रास्त्रे, सुपर कम्प्युटर या सर्व प्रगतीचे श्रेय पंडित नेहरू यांच्या दूरदृष्टीलाच द्यावे लागेल. त्यांनी शास्त्रीय संशोधनाबरोबरच विज्ञान, तंत्रज्ञान, शिक्षण व प्रशिक्षण प्रसार याला जाणीवपूर्वक उत्तेजन दिले. तसेच आयआयटी, आयआयएम, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, अभियांत्रिकी महाविद्यालये स्थापन करण्यावर अधिक भर दिला. जलद आर्थिक विकासासाठी उच्च शिक्षणाला व विज्ञान शिक्षणाला त्यांनी अतिशय महत्त्व दिले. शेती हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे शेतीच्या आधुनिकीकरणासाठी 'हरित क्रांती' ही योजना पंडित नेहरू यांनी केली. आधुनिक खते, बी-बियाणे उत्पादन, भाक्या नांगल, कोयना ही धरणे कार्यान्वित करण्याचे कार्य देखील पंडित नेहरू यांनी केले. बोकारो, भिलई, दुर्गापूर, राऊरकेला हे पोलाद प्रकल्प उभे करण्यात त्यांचा सिंहाचा वाटा होता. कृषी उद्योग, सहकारी कारखानदारी हा त्यांच्या जिद्दाळ्याचा विषय होता. तर आर्थिक धोरणात नियोजन, मिश्र अर्थव्यवस्था आणि भांडवली वस्तू निर्माण करणाऱ्या सार्वजनिक कारखानदारीचा विकास हे त्यांच्या आर्थिक धोरणाचे प्रमुख सूत्र होते. लोखंड, पोलाद, सिमेंट, मूलभूत रसायने, वीज, यंत्रसामुग्री, वाहतूक व्यवस्था, रेल्वे इंजिन व डबे, पेट्रोल व इंधन उत्पादन, सार्वजनिक क्षेत्रातील आयुर्विमा अशा प्रकारच्या सार्वजनिक उद्योगांचा पाया पंडित नेहरू यांनी घातला. विज्ञान, तंत्रज्ञानावर भर दिला आणि अणुशक्तीची पायाभरणी केली. पंडित नेहरू यांचे सर्वात मोठे योगदान म्हणजे भारताला त्यांनी लोकशाहीचा भक्कम आधारस्तंभ लाभू दिला. तसेच स्वतंत्र भारताच्या परराष्ट्र धोरणाला अतिशय योग्य असा आकार दिला.

थोडक्यात भारताला स्वातंत्र्य मिळाले त्या वेळेस भारतीय अर्थव्यवस्था पूर्णपणे मागासलेली होती. रुढीवादी,

परंपरावादी, सरंजामी मानसिकता असलेल्या समाजात लोकशाही, धर्मनिरपेक्षता, वैज्ञानिक दृष्टिकोन रुजवणे ही आव्हाने पंडित नेहरू यांच्यासमोर होती आणि स्वातंत्र्यानंतरच्या पंधरा वर्षांतच नेहरूंनी तो पाया भक्कम पद्धतीने घातला. म्हणूनच आज भारत हा स्वातंत्र्यानंतर ७५ वर्षांनी महासत्ता म्हणून पुढे येत आहे आणि एक शक्तिशाली राष्ट्र म्हणून उदयास आले. आज भारताने सर्वच क्षेत्रात लक्षणीय प्रगती केली आहे. कला, क्रीडा, विज्ञान, तंत्रज्ञान, साहित्य, शिक्षण, अर्थकारण, राजकारण, समाजकारण इत्यादी सर्वच क्षेत्रात भारताने स्वतःची वेगळी अशी ओळख निर्माण केली आहे. आज जगातील सर्वात मोठी लोकशाही असणारा देश म्हणून भारताकडे पाहिले जाते. भारतीय राज्यघटनेनुसार आपल्या देशाचा कारभार सुरळीतपणे सुरू आहे. विविध जाती-धर्माच्या, पंथाच्या, भाषेच्या एकशे तीस कोटी नागरिकांना एकत्र बांधून ठेवण्याचे काम भारतीय राज्यघटनेने केले आहे. म्हणूनच भारतीय राज्यघटना जगातील सर्वोत्तम राज्यघटना समजली जाते. ज्ञान – विज्ञानाने समृद्ध असलेला भारत, आज मंगळापासून चंद्रापर्यंत आपला ठसा उमटवित आहे. आज भारताच्या सैन्याचे सामर्थ्य अपरंपार आहे, तर आर्थिक रूपाने आपण देखील वेगाने पुढे जात आहोत. आज भारताची स्टार्टअप परिसंस्था, जगभरात आकर्षणाचे केंद्र बनली आहे, चर्चेचा विषय झाली आहे. भारताची कामगिरी आणि यश संपूर्ण मानवतेसाठी आशादायी आहे. भारताच्या विकासाचा प्रवास हा आत्मनिर्भरतेवर आधारित असून संपूर्ण जगाच्या विकासाला गती देणारा आहे.

स्वातंत्र्याचे ७५ वे वर्ष साजरे करण्याची संधी मिळणे, ही खरोखरच एक ऐतिहासिक आणि गौरवशाली बाब आहे. म्हणूनच भारताच्या स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करत असताना आधुनिक भारताच्या उभारणीत पंडित नेहरू यांनी दिलेले मोलाचे योगदान, भारतात त्यांनी विचारपूर्वक निर्माण केलेल्या संस्था, उद्योग आणि उपक्रमांचे तपशील विसरून चालणार नाही.

स्त्रीला समजू नका भार,
ती आहे तुमच्या आयुष्याचा आधार

मावशी

ऋतिका चव्हाण

जन्मताच माय सोडून गेली मला
हे समजता प्रश्न पडला तिला

भेटेल का हिला माया कुणाची ?
असते जशी आईच्या छायेची

दिली माया तिनं मला खरी
नसली माझी ती आई जरी

लगिन नाही केल तिन माझ्या साठी
राहिली आयुष्यभर तिच खंबीर पाठी

रणरण उन्हात फिरून काम केल
अनं मला शाळत घातल

शिकवून केल माला तिन डॉक्टर
म्हणाली तुझ्या आईच स्वप्न पुर कर

आईच्या जबाबदाऱ्या पार पाडल्या तिनी
म्हणून मावशी तूच आठवते गं क्षणोक्षणी

पण एक दिवस घात झाला,
देवाघरी सोडून गेली माझी मावशी मला
मनात कासाविस होवून हंबरडा फोडला

प्रत्येकाला मिळावी अशी ही मावशी
असावी आपली आई जशी...

ज्यांना संपत्तीचा अर्थ नाही कळला,
तेच करतात हुंड्याची मागणी, अरे क्षुद्र माणसा !
धनलक्ष्मीचीच करतोय का तु हेटाळणी !
१९६१- हुंडा प्रतिबंधक कायदा.

माझ्या स्वप्नातील २०४७ चा भारत !

कु. वनिता देशमुख
तृतीय वर्ष वाणिज्य (इंग्रजी माध्यम)

२०२२ या वर्षात संपूर्ण भारत देश स्वातंत्र्याचा अमृतमहोत्सव साजरा करत आहे. भारताला स्वातंत्र्य मिळवून ७५ वर्षे पूर्ण झाली आहेत. येथून पुढील पंचवीस वर्ष भारताच्या भविष्याच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वाची ठरणार आहेत. कारण स्वातंत्र्याची पहिली १०० वर्षे २०४७ ला पूर्ण होणार आहेत. कोणत्याही देशाच्या इतिहासामध्ये स्वातंत्र्य ही अत्यंत महत्त्वाची आणि अत्यंत निकडीची नैसर्गिक गरज आहे. स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर स्वातंत्र्याचा उपयोग देशाला बलशाली आणि वैभवशाली महासत्ता होण्याच्या प्रवासाची असली पाहिजेत. २०४७ चा शतायुषी, स्वातंत्र्य प्राप्त असलेला भारत कसा असेल My vision for India in २०४७ याविषयी माझी काही स्वप्ने आहेत.

१५ ऑगस्ट १९४७ या मंगल दिनी भारताला स्वातंत्र्य मिळाले आणि एका नव्या युगाला प्रारंभ झाला. दोनशे वर्षे भारतामध्ये इंग्रजांनी भारतीयांवर अनन्वित अन्याय करून देशांमधील अमाप संपत्ती लुटून नेली आणि देश कंगाल केला. भारताच्या संपत्तीचे दोहन इंग्रज पोर्तुगीज फ्रेंच डच आणि मध्यपूर्व आशियातील राष्ट्रांनी अनेकदा केले. चौदाशे वर्षांपूर्वी असलेले भारताचे वैभव नष्ट झालेला भारत पुन्हा समृद्धीकडे वाटचाल करण्यासाठी भारतीय नेतृत्व प्रयत्न करीत राहिले. परंतु त्यामध्ये उल्लेखनीय म्हणावे इतके यश आले नाही असे माझे मत आहे.

२०४७ मध्ये असणारा भारत हा दहशतवादापासून संपूर्णतया मुक्त असेल दहशतवादी गट आणि त्यांना खतपाणी घालणारे लोक या येत्या पंचवीस वर्षांमध्ये नष्ट झालेले असतील. भारताचे लष्कर सर्व प्रकारच्या कारवायांना अतिशय शिस्तबद्ध पद्धतीने तोंड देऊन दहशतवादाचा समूळ नायनाट करतील. भारताच्या शत्रूंना भारताच्या सामर्थ्याची जरब बसेल इतकी शक्ती भारताच्या सैन्यदलामध्ये असेल. त्यामुळे भारताकडे कोणीही वाकड्या नजरेने पाहणार नाही. जगाच्या पृष्ठभूमीवर भारत एक बलाढ्य आर्थिक आणि सामरिक महासत्ता म्हणून उदयाला येईल. भारताचा पाकव्याप्त काश्मीर हा भाग हा काही वर्षांतच भारताच्या पुन्हा ताब्यात येईल. चीनने बळकावलेली भूमी सुद्धा भारत आपल्या बुद्धी कौशल्याने आणि लष्करी ताकतीने पुन्हा आपल्या ताब्यात घेईल. जगाच्या कानाकोपऱ्यातून भारताच्या महासत्तेचं

निर्विवादपणे स्वागत होईल.

भारत आर्थिक दृष्ट्या एक बलाढ्य आणि स्वयंपूर्ण राष्ट्र म्हणून २०४७ मध्ये उदयास येईल. भारत देश एक आर्थिक स्वातंत्र्य असलेला देश म्हणून असेल. भारतातील प्रत्येक नागरिकाला आर्थिक स्वातंत्र्याचा अनुभव घेता येईल. भारतातील गरिबी नष्ट होऊन भारत हा सर्व प्रकारच्या संपत्तीने वैभवपूर्ण आणि गौरवशाली राष्ट्र म्हणून जगाच्या क्षितिजावर नांदत असेल. जगातील महासत्ता भारताच्या शब्दांना महत्त्व देतील. भारताच्या नेतृत्वाखाली जगाचा कायापालट होईल.

भारतातील शिक्षण हे पूर्णतया व्यवसायाभिमुख राहून विद्यार्थी हे नोकरीच्या नाहीतर व्यवसायाच्या दृष्टीने आपल्या करियरसाठी वाटा निवडतील. विद्यार्थ्यांमध्ये नोकरी करण्याची इच्छा कमी होऊन ते व्यवसाय सन्मुख होतील. जगभर असलेली सर्व संशोधने भारतामध्ये चांगल्या प्रकारे होऊन भारतातील विज्ञान क्षेत्र जगातील प्रथम क्रमांकाचे असेल. त्यामुळे कोणीही बेकार राहणार नाही. बेकारी किंवा बेरोजगारी ही समस्या संपेन. औद्योगिकदृष्ट्या भारत हा संपन्न राष्ट्र राहून पर्यावरणाला महत्त्व देऊन भारत शाश्वत विकासाचा निर्माता आणि शिल्पकार होईल.

२०४७ च्या भारतामध्ये स्त्री पुरुष समानता अतिशय चांगल्या प्रकारे निर्माण होईल. स्त्री आणि पुरुष असा भेदभाव कोणाचाही मनामध्ये राहणार नाही. शिक्षणाच्या बाबतीत देशामध्ये लिंग भेद भाव समूळ नष्ट होईल. स्वातंत्र्याची ७५ वर्षे पूर्ण होत असताना अमृत महोत्सवी वर्षांमध्ये मला असे वाटते की आजही आपण स्त्रिया आणि पुरुषांमध्ये भेदभाव करत आहोत हा एक प्रकारे आपल्या देशाला लागलेला महाभयानक घातकी रोग आहे या रोगाचे समूळ उच्चाटन २०४७ मध्ये होईल असा प्रयत्न सर्व भारतीयांनी करून देशाला भेदभावाच्या अमंगळ दलदलीतून बाहेर काढावे.

२०४७ मध्ये भारत कोणत्याही जातीय, धार्मिक, लैंगिक, वांशिक, प्रांतिक, आर्थिक-सामाजिक भेदभावा - पासून पूर्णतया मुक्त असेल. अशा भेदभाव मुक्त भारताचे स्वप्न मी पाहतो तेव्हा माझ्या देशातील देशबांधव अशा प्रकारचे भेदभाव काय आहेत आणि त्याचे वाईट परिणाम समजून घेऊन निश्चितच योग्य दिशेने वाटचाल करतील २०४७ मध्ये आपला भारत देश भेदभाव मुक्त होईल. आपल्या देशामध्ये अंधश्रद्धा निर्मूलन विषयी अनेक कायदे मंजूर झालेले आहेत. आजही आपल्या देशामध्ये अंधश्रद्धांचा प्रचंड सुळसुळाट असून लोक नको त्या फंदात पडून आपल्या जीवनाचे नकारात्मक चित्र निर्माण करीत आहेत; हे दुःखदायक आहे. परंतु वैज्ञानिक दृष्टिकोन ठेवून अंधश्रद्धांवर अजूनही मोठा धाव घालण्याची गरज वाटते. येत्या पंचवीस

वर्षामध्ये भारत निश्चितच यामध्ये यशस्वी होईल आणि २०४७ हे वर्ष हे अंधश्रद्धा मुक्तीचे वर्ष ठरेल. समभावाची वैज्ञानिक दृष्टी आणि जीवनसरणी लोक अंगीकारतील.

२०४७ या वर्षापर्यंत भारतामध्ये राष्ट्रीय एकात्मतेच्या अत्युच्च बिंदूला देश पोहोचला आहे तसे चित्र दिसेल. सर्व प्रकारचे भेदभाव हे चुकीच्या गृहितकावर आधारित असल्याने प्रत्येक भारतीय नागरिक या भेदभावांना निश्चितच बाजूला करतील. सर्व प्रांत, सर्व धर्म, सर्व भाषिक, सर्व वंशाचे लोक एक राष्ट्र म्हणून भारताच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी तन-मन-धनाने निश्चितच योगदान देतील आणि राष्ट्रीय एकात्मतेचे सुंदर परिदृश्य पहायला मिळेल. भारतामधले असलेले वनांचे प्रमाण २०४७ मध्ये निश्चित वाढवून ते एकूण भूभागाच्या ते ३३ टक्के पेक्षा जास्त असेल. प्रत्येक नागरिक वनांचे संरक्षण होण्यासाठी पुढे येऊन भारताला पुन्हा सुजलाम सुफलाम भूमी निर्माण करेल. भारतात असलेल्या पाण्याच्या समस्या आणि तंत्रे उद्गून भारत ही एक सुजलाम सुफलाम भूमी म्हणून स्वर्ग निर्माण होईल.

भारताचे अंतराळ संशोधन हे उच्च क्षमतेचे होऊन अंतराळात भारतीय चंद्र मंगळ या ठिकाणी आपल्या वसाहती निर्माण करतील. भारतीय लोकांची आर्थिक स्थिती मजबूत असल्याने ते चंद्र-मंगळ किंवा इतर ग्रहांवर पर्यटन करण्यासाठी जातील. भारतातील अवकाश संशोधन संस्था ही जगातील प्रथम क्रमांकाची संशोधन संस्था होऊन तिच्या मार्गदर्शनाखाली जगभरच्या अवकाश संशोधन संस्था विश्वामध्ये आपली अंतराळयाने पाठवतील.

सांस्कृतिक दृष्ट्या २०४७ मध्ये भारत एक संपन्न राष्ट्र होऊन भारताच्या संस्कृतीचे पुनरुज्जीवन होईल. सर्व धर्मीयांना भारताबद्दल आकर्षण निर्माण होऊन भारताचा प्राचीन वारसा अभ्यासण्यासाठी जगभरातील विद्वान भारतामध्ये संशोधनासाठी येतील. भारतीय विद्यापीठे ही जगातली पहिल्या दहा क्रमांकांमध्ये असतील. तक्षशिला नालंदा विद्यापीठाचे पुनरुज्जीवन होऊन भारत एक विद्या अलंकृत देश म्हणून पुन्हा जगाच्या नकाशावर वेगळीच छाप सोडेल. माझ्या स्वप्नातील २०४७ चा भारतचू My vision for India in २०४७ एक प्रकारे सांस्कृतिक संदर्भांचे आणि संस्कृतींचे एक मध्यवर्ती केंद्र म्हणून उदयास येईल. थोडक्यात काय तर २०४७ मधील माझा भारत देश My vision for India in २०४७ एक बलशाली, वैभवशाली, सुखी, संपन्न महासत्ता म्हणून जगाच्या क्षितिजावर ध्रुवतारा याप्रमाणे राहून जगावर निर्विवाद अधिराज्य गाजवेल. असा हा बलसागर झालेला भारत विश्वामध्ये पृथ्वी मातेच्या गळ्यामधील एक अनमोल अलंकार म्हणून शोभेल.

अमृत महोत्सवाची सुरुवात...

विजया माने

एफ.वाय.बी.एसी.कॉम्प्युटर सायन्स

सलाम त्या वीरांना, ज्यांच्यामुळे हा दिवस पाहिला भाग्यशाली आहे ती आई, जिच्या पोटी वीरांनी जन्म घेतला.

ना धर्माच्या नावावर जगा ना धर्माच्या नावावर मरा
माणुसकी धर्म आहे या देशातचा फक्त देशासाठी जगा!

आज संपूर्ण देश स्वातंत्र्य साजरे करीत आहे. १५ ऑगस्ट १९४७ या दिवशी इंग्रजांनी भारत सोडला आणि भारत स्वातंत्र्याचा श्वास घेतला. भारताच्या स्वातंत्र्याला आता लवकरच ७५ वर्षे होतील, आपण सर्व त्या दिवसाचे स्वागत करण्यासाठी उत्सुक आहोत. हे वर्ष जितके ऐतिहासिक, गौरवपूर्ण, देशासाठी जितके महत्वपूर्ण आहे, देशदेखील तितक्याच भव्यतेने आणि उत्साहाने हे वर्ष साजरे करेल.

हा अमृत महोत्सव साजरा करण्याची जबाबदारी देशाने आपल्या सगळ्यांवर सोपविली आहे हे आमचे भाग्य आहे. या महोत्सवाबाबत ज्या आशा-अपेक्षा आहेत, ज्या सूचना येत आहेत त्या सर्व आशा-अपेक्षा आणि सूचना पूर्ण करण्यासाठी ही समिती अथक परिश्रम करेल आणि लोकांपर्यंत पोहोचण्याचा प्रयत्न करताना कोणतीही कमतरता ठेवणार नाही.

मित्रांनो,

आपल्या येथे असे म्हटले जाते की 'उत्सवेन बिना यस्मात् स्थापनम् निष्फलम् भवेतम अर्थात कोणताही प्रयत्न, कोणताही संकल्प हा उत्सवाशिवाय यशस्वी होत नाही. जेव्हा एखादा संकल्प उत्सवाचे रूप धारण करतो तेव्हा त्यात लाखो-कोटी लोकांचे संकल्प जोडले जातात, लाखो, कोट्यवधी लोकांची ऊर्जा त्यात जोडली जाते. याच भावनेने आपल्याला १३० कोटी देशवासीयांना सोबत घेऊन हा स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव, स्वातंत्र्याच्या ७५ वर्षांचा हा उत्सव साजरा करायचा आहे. लोक सहभाग ही या कार्यक्रमाची मूळ भावना आहे. आणि जेव्हा आपण लोकसहभागाविषयी बोलतो तेव्हा त्यात १३० कोटी देशवासियांची भावना, त्यांची मते आणि सूचना आणि त्यांची स्वप्नेही असतात.

काही वर्षांपूर्वी कल्पनेच्या पलीकडे असणाऱ्या गोष्टी आज भारत करत आहे. ७५ वर्षांच्या प्रवासात एक एक पाऊल पुढे टाकत आज देश इथे पोहोचला आहे. ७५ वर्षांत, अनेक लोकांचे योगदान आहे, सर्व प्रकारच्या लोकांनी योगदान दिले आहे. आणि एखाद्याच्या योगदानाकडे दुर्लक्ष करून देश मोठा

होत नाही. प्रत्येकाचे योगदान स्वीकारून, त्यांचे स्वागत करून, सन्मान करून पुढे मार्गक्रमण करूनच देशाचा विकास होतो. आणि याच मंत्राच्या आधारे आपण मोठे झालो आहोत, आपल्याला हाच मंत्र घेऊन पुढे जायचे आहे.

निर्भर ते आत्मनिर्भर भारत

निकिता विश्वनाथ खंदारे

एफ.वाय.बी.एसी.कॉम्प्युटर सायन्स

“ एकच तारा समोर, आणि पायतळी आंगर ,

गर्जा जयजयकार क्रांतीचा गर्जा जयजयकार ! मम

भारत, बहुरत्न वसुंधरा आहे, भारतात प्रत्येक कालखंडात, प्रत्येक कानाकोपऱ्यात, असंख्य लोकांनी, ज्यांची नावेही कदाचित इतिहासाच्या पानांवर लिहिलेली नसतील आशा असंख्य लोकांनी या राष्ट्राला घडविले आहे.

इंग्रज देश सोडून गेले देशाचे तुकडे करून गेली, पण अखेर भारतमाता स्वतंत्र तरी झाली खंडित का होईना, पण भूमी परकीयांच्या जोखडीतून मुक्त झाली. खूप गोड स्वप्न डोळ्यात ठेऊन देशाची वाटचाल सुरू झाली. प्रश्न मोठे होते आव्हाने खडतर होती, संकटे थांबत नव्हती. स्वप्नपूर्तीचे प्रयत्न तरीही चालूच होते. स्वातंत्र्याचा अर्थ समजाऊन घ्यायचा होता. प्रगतीच्या व्याख्या ठरवायच्या होत्या. आशा प्रकारे भारत घडवायचा होता.

स्वातंत्र्य काळानंतर भारतात अनेक आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक बदल होत गेले. प्रत्येक क्षेत्रात यशाने भरारी घेतली. तसेच भारत आर्थिक दृष्ट्या सक्षम होत गेला. देशाला आर्थिक महासत्ता आणि प्रभावी राष्ट्र बनविण्यात युवक महत्वाची भूमिका बाजवतो त्यासाठी लागणार साहित्य म्हणजे शिक्षण आणि त्याच शिक्षणाचा आजचा काळात विस्तार वाढत गेलेला आहे. त्यामुळे वैज्ञानिक बदल होत गेले तसेच माहिती तंत्रज्ञान वाढत गेल. असे अनेक बदल झालेले आपल्याला दिसून येतात.

समाजातील कोणताही बदल म्हणजे सामाजिक परिवर्तन नव्हे; तर सामाजिक कृतीचे व आंतरकक्रियांचे आकृतिबंध, मूल्य, सांस्कृतिक फलिते आणि प्रतीके या आविष्कारांसह होणाऱ्या बदलांना सामाजिक परिवर्तन असे म्हणतात. समाजाचा विविध भागांचा परस्परसंबंधांच्या स्वरूपात बदल झाला आहे. जनसंख्याकीय संक्रमण लक्षात घेता नवराज्याची निर्मिती यांसारखे महत्वाचे बदल झाले

आहेत. सामाजिक विषमता आणि अस्पृश्यता यांच्या निर्मूलनासाठी समाजातील व्यक्तीने त्यांचे कौटुंबिक, सांस्कृतिक आणि दैनंदिन व्यवहार बदलले पाहिजेत. भाषेचे परिवर्तन झाले. बदलणाऱ्या परिस्थितीला अनुसरून मनुष्य आपल्या सामाजिक संबंधात जणीवपूर्वक बदल करत असल्याने सामाजिक परिवर्तन घडत आहे. या परिवर्तनामुळे भारतीय संस्कृतीने तिच्या इतिहासाचे, अद्वितीय भौगोलिक रचनेने, वैविध्यपूर्ण लोकजीवनाने आणि शेजारील देशाचा परंपरा व कल्पना स्वीकारून तसेच पुरातन परंपरा जपून आकार घेतला आहे.

शैक्षणिक दृष्ट्या खूप मोठा बदल झाला आहे स्त्रीपुरूष समानता यामुळे स्त्रियांची शिक्षणाचा बाबतीत खूप मोठे योगदान आहे. संविधानात भारताने लिंग समानतेचे मूल्य आंगिकरले आहे. आणि त्याचा परिणाम पुढे अनेक क्षेत्रात दिसून आला. महिला प्रत्येक क्षेत्रात उंच भरारी घेताना दिसत आहेत. तसेच अनेक समाज सुधारकांच्या प्रेरणेने सामाजिक बदल होऊन शैक्षणिक सुधारणा झाल्या. त्यातील एक थोडो केशव कर्वे ऊर्फ आण्णा कर्वे, यांनी महिलांचे शिक्षण, त्यांचे हक्क, विधवा पुनर्विवाह यांसाठी आपले १०४ वर्षांचे जीवन वाहिले. अण्णासाहेबांनी पुण्याजवळील हिंगणे (आता कर्वेनगर) या गावी विधवा महिलांसाठी आश्रम स्थापन केली. तसेच ग्रामीण भागातील स्त्री शिक्षणाची गरज ओळखून कर्वे यांनी स्त्री शिक्षणाचा प्रसार व प्रचार करण्यावर भर दिला.

कोणतेही क्षेत्र का असेना, आज भारत देश जगभरात आपल्या विविध पराक्रमामुळे आपली वेगळीच ओळख निर्माण करत आहे. शिक्षण, विज्ञान, शेती, वैज्ञानिक व इतर काही अन्य क्षेत्रही आहेत त्यामुळे भारत अग्रेसर आहे. १९७५ साली पहिल्या अंतराळ उपग्रहाची निर्मिती केली. तसेच मंगळ ग्रहावर यशस्वीपणे उतरणारा चौथा देश आहे. आणि मंगळवार पहिल्या प्रयत्नात उतरणार जगातील पहिला देश आहे. तसेच मंगळयान सारख्या मोहीम हाती घेऊन खूप वेगाने प्रगती करत आहे असेच भारताचे अंतराळ संशोधनाही उल्लेखनीय आहेत.

विज्ञानाच्या प्रगतीने माणसाचे जीवन सुखमय झाले आहे. माहिती तंत्रज्ञान झाली आहे, त्यात प्रामुख्याने कॉम्प्युटरचा वापर सगळ्यांना माहित आहे. कॉम्प्युटर मुळे आज जग जवळ आले आहे. कॉम्प्युटरच्या वापराने कामे सोपी झाली आहेत. इंटरनेटमुळे जगातील माहिती मिळवता येते. ज्ञानार्जन करण्यासाठी तिचा उपयोग होतो. जगाच्या कोणत्याही टोकाशी असणाऱ्या माणसांचे आपण त्वरित संपर्क साधू शकतो.

त्यामुळे कामाची गती पण वाढली आहे. जास्तीत जास्त मजकूर कमी जागेत साठवता येतो. कागदपत्राची

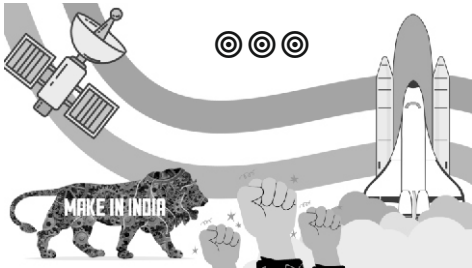
अडगळ या सोयीमुळे कमी झाली आहे. ऑफिस, बँक, तसेच रेल्वे, विमान सेवा याठिकाणी तिकटे काढता येणे, हे काम देखील घरात बसून करता येते. प्रत्येक ठिकाणी होणाऱ्या कम्प्युटरच्या उपयोगामुळे वेळेचा अपव्यय न होता ते जास्तीत जास्त प्रगती पता कडे जाताना दिसत आहे. करोनाचा कळत ऑनलाइन शिक्षण पद्धती जोपसण्यात आली. ही फक्त इंटरनेट च्या माध्यमातून शक्य झाले.

गेल्या पन्नास वर्षात अर्थातच भारताने आरोग्य आणि आरोग्यसेवांच्या बाबतीत बरीच प्रगती केली आहे. जन्म-मृत्यूदर, बालमृत्यू, बालकुपोषण, मातामृत्यू, निरनिराळे सांसारिक आजार या सगळ्यांमध्ये लक्षणीय घट झालेली आहे. भारतात सर्वाधिक मेडिकल कॉलेजेस, आयुर्वेदिक व होमिओपथिक कॉलेजेस आहेत, जास्तीत जास्त शहरीकरणात खाजगी सेवांचा आणि सरकारी सेवांचा बराच विस्तार झालेला आहे. एकूणच पूर्वीच्या मानाने भारताने लक्षणीय प्रगती केली आहे यात शंका नाही. तसेच कोरोनाचा महामारी पासून बचाव करण्यात ही भारत यशस्वी झाला आहे.

जगातील सहावा व्यक्ती हा भारतीय आहे. भारतीयांची प्रगती होते तेव्हा जगाच्या प्रगतीला गती मिळते. त्याचबरोबर भारतात जेव्हा सुधारणा होतात तेव्हा जगात बदल होतो. भारतात लोक जगाची मोठी मदत करू शकतात. आमच्या कर रचना अतुलनीय आहे. युपीआयच्या माध्यमातून भारतात दररोज ३५० कोटींहून अधिक व्यवहार होत आहेत. गेल्या तीन वर्षांपासून देशाच्या आर्थिक विकासाचा दर आठ टक्यांहून जास्त आहे. जगात सर्वात वेगाने विकसित होणारी भारताची अर्थव्यवस्था आहे. माहिती आणि तंत्रज्ञानात जगात भारताचे नाव आज घेतले जाते. भारतीय बुद्धिला मिळालेली ही जगन्मान्यता आहे.

“आजादी का अमृत महोत्सव हम सबको मनाना है।
जन जन की भागीदारी से आत्मनिर्भर भारत बनाना है।

इस वर्ष मनाएंगे हर मन का उत्सव,
जो कहलाएगा आजादी का अमृत महोत्सव
आओ मिलकर एक नव पैगाम दे,
आत्मनिर्भर भारत का सपना साकार करें।मम

सामर्थ्याची लेऊन झालर
स्त्रीशक्तीचा करूया जागर

भारतीय पारंपरिक खेळ

प्रतिक्षा धनंजय तिडके
एस.वाय.बी.बी.ए.

महाराष्ट्रात पारंपारिक खेळ अनेक आहेत.. ते रंजक तर आहेतच, त्यांतून आपल्या संस्कृतीचे दर्शनही घडते. आज डिजिटल गेमिंगच्या जमान्यात अशा पारंपारिक खेळांचे एक वेगळेपण आहे. खेळाकडे पर्यटकांना आकर्षित करून आपण आपले खेळही टिकवू आणि आपल्या संस्कृतीची आठवणही ठेवू.

सूर पारंब्या, आट्या-पाट्या, गोट्या, सागरगोट्या, लंगोरी, झब्बू, बदाम सात, कबड्डी, खो-खो, विटी-दांडू, गलोल, भातुकली – एक एक आठवायला बसलं की असे कितीतरी खेळ आठवतात. काही खेळ साधे, रंजन करणारे, तर काही स्पर्धात्मक, चढा-ओढीचे, जिंकण्याची इर्षा निर्माण करणारे. या प्रत्येक खेळाबरोबर महाराष्ट्राचा, मराठी माणसाच्या संस्कृतीचा एक धागा जोडलेला आहे. जिथे सांगली जिल्ह्यातील समडोली गावात कबूतर पालन हा एक पारंपारिक खेळ आहे. भातुकलीचा खेळ तर प्रत्येक लहान मुलांना येणार्या प्रौढ वयातल्या जबाबदाऱ्याची तयारीच करून घेत असे. असे अनेक खेळ महाराष्ट्रातल्या छोट्या छोट्या गावात प्रचलित असतील पण आपल्याला त्याबद्दल काहीच माहिती नाही. खेळले जायचे तिथल्या समाजाचा, परिसराचा इतिहास त्या त्या खेळात आपण पाहू शकतो. आज हे सर्व खेळ आपण विसरलो आहोत. अशा प्रकारचे अगदी महाराष्ट्रातल्या भूमीतले काही खेळ होते हे आज सांगितले तर अनेकांना आश्चर्यच वाटेल. हे खेळ नेमके कुठले, पहिल्यांदा कधी खेळले गेले? आज कुठे खेळले जातात का? आपल्याकडे आज या प्रश्नांची उत्तरे नाहीत. महाराष्ट्राच्या या क्रिडा संस्कृतीचे वर्णन कुठेही लिहीलेले नाही. हा इतिहास कोणाला अवगत आहे का हे ही सांगता येणार नाही.

आपली जीवनसरणी बदलली आणि आपण हे खेळ खेळायचे थांबलो फारसे काही साहित्य न लागणाऱ्या अशा या खेळांमधून उत्तम व्यायाम तर होतोच पण आपल्यातले उपजत कला-कौशल्य पणाला लागते. सध्याच्या मोबाइल आणि कॉम्प्युटर गेम्स च्या युगात लोकांनी एकत्र येऊन खेळायला अनन्यसाधारण महत्व आहे. तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीची दुसरी बाजू ही की लोकांमधील तुटत चालेला संवाद या खेळांमुळे रोजच्या

कामांमधून वेळ काढून लोक एकत्र येतात, खेळतात, करमणूक होते, संवाद वाढतो आणि मन प्रसन्न राहते. आपल्या संस्कृतीची आठवण म्हणून आपण येत्या पिढीला हे खेळ शिकवायला हवे. आज जगभर पारंपारिक आणि स्थानिक खेळ पर्यटनाचे एक आकर्षण असताना महाराष्ट्रात मात्र आपण त्याचा ह्या दृष्टीने विचार केलेला नाही. आपल्या खेळांमुळे जगभरातले पर्यटक आकर्षित होऊ शकतात; ही संधी आपण घेतली पाहिजे. काही खेळ मुलांसाठी असतात तर काही मोठ्यांसाठी असतात. काही खेळ मुले आणि वृद्ध खेळू शकतात. काही खेळ खुल्या मैदानावर खेळले जातात आणि काही खेळ घरीही खेळले जाऊ शकतात. भारतीय खेळांमध्ये बरेच लोक एकाच वेळी सहभागी होऊ शकतात. समभाव आणि आपुलकी वाढवण्यातही भारतीय खेळांची तुलना विदेशी खेळांशी केली जाऊ शकत नाही. हे खेळ आपापल्या गावी खेळले जातात तसे इतर ठिकाणीही जायला हवेत. महाराष्ट्रातल्य इतर जिल्ह्यात, इतर राज्यांमध्ये आणि परदेशात सुद्धा या खेळांबद्दल कुतूहल जागृत व्हायला हवे परदेशी खेळाच्या चांगल्या गोष्टी अंगिकारल्या नंतरही आपण भारतीय खेळातच अधिक रस घेतला पाहिजे. भारतीय आत्मा भारतीय खेळांमध्येच उत्स्फूर्त आणि प्रेमळपणे रमू शकतो. खरोखरच भारतीय खेळ आपल्या कंटाळवाण्या जीवनात नवीन उत्साह, नवीन उल्हास आणि नवीन आनंद भरतात. खेळ हे मनोरंजनाचे उत्तम साधन आहे. आरोग्याच्या बाबतीतही खेळाला महत्त्वाचे स्थान आहे. जे लोक मानसिक श्रम करतात त्यांच्यासाठी खेळ औषधाचे काम करतात. गेल्या ७५ वर्षांत भारताने टोकियो ऑलिम्पिकमध्ये १ सुवर्ण, दोन रौप्य आणि ४ कांस्य पदकांसह एकूण ७ पदके जिंकली. भारताच्या ऑलिम्पिक इतिहासात पहिल्यांदाच भारतीय खेळाडू अर्धा डझन पदके घेऊन मायदेशी परतले आहेत. शेवटच्या दिवशी भारताचा भालामे कपटू नीरज चोप्राने सुवर्ण पदक जिंकल्यामुळे भारत क्रमवारीत ३१व्या स्थानावर विराजमान झाला.

परदेशांतून खेळांचे महत्त्व मोठ्या प्रमाणावर मान्य झाल्याचे दिसून येते. बाल्यावस्थेत मुलाला खेळाचे योग्य ते प्रशिक्षण दिल्यास तो मोठेपणी उत्कृष्ट खेळाडू होतो, हे तत्त्व तेथे पायाभूत मानले गेले आहे. त्यामुळे मुलांना त्यांच्या आवडीनिवडीनुसार व शरीरप्रकृतीला अनुरूप असे अनेक खेळ शास्त्रोक्त पद्धतीने शिकविले जातात.

आनंद मिळविणे हेच बालकांचे ईप्सित असते; त्या दृष्टीने खेळ हे साधनरूप असतात. तसेच जीवनात पुढे करायला लागणाऱ्या आवश्यक शारीरिक कृतींची रंगीत तालीमच

खेळामध्ये घडते. आजकाल खेळांचे महत्त्व भारताताही वाढते आहे. सुदृढ भावी पिढी निर्माण करण्याचे कार्य शारीरिक शिक्षणामुळेच साध्य होऊ शकेल. असा एक प्रकारचा विश्वास निर्माण झालेला आहे. खेळांमुळे बालकांचे शरीर सुदृढ होते व मन निरोगी राहते, याचीही योग्य ती जाणीव निर्माण झालेली आहे

खेळांतून मुलांना आज्ञाधारकपणा, समता, शिस्त, खिलाडूवृत्ती, वैयक्तिक जबाबदारीची जाणीव, सांथिक भावना, सावधानता, महत्त्वाकांक्षा वगैरे गोष्टींचा लाभ होतो. हे सर्व गुण राष्ट्राच्या विकासाच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्वाचे आहेत. खेळामुळे बालकांना नैतिक शिक्षणाचेही पाठ मिळतात व चांगला नागरिक बनण्याचे शिक्षण मिळते. भारतीय खेळ खूप सहज खेळता येतात. त्यामध्ये लॉन किंवा नेटची गरज नाही. त्यांना खेळण्यासाठी विशेष स्थान किंवा वातावरणाची देखील आवश्यकता नाही. परदेशी खेळांमध्ये, खेळाडूंची संख्या निश्चित केल्यामुळे बरेच लोक त्यांच्याकडून आनंद मिळवू शकतात, परंतु भारतीय खेळांमध्ये बरेच लोक एकाच वेळी सहभागी होऊ शकतात. समभाव आणि आपुलकी वाढवण्यातही भारतीय खेळांची तुलना विदेशी खेळांशी केली जाऊ शकत नाही. खेळातही कारकिर्द करणे शक्य आहे. मात्र त्या दृष्टीने सरकारने प्राथमिक पातळीवरच मदत करणे गरजेचे आहे. यासाठी क्रीडा क्षेत्रातच क्रीडा वैद्यक, क्रीडा पत्रकारिता, क्रीडा संयोजन, क्रीडा मानसशास्त्र, क्रीडांगणे निर्माण करून सुस्थितीत राखणे, क्रीडा साधनांची निर्मिती आणि विक्री अशा अनेक गोष्टींकडे सरकारने लक्ष देणे गरजेचे आहे. क्रिकेट व्यतिरिक्त इतर खेळांमध्येही कारकिर्द करता येते, हे जेव्हा लोकांना समजणार तेव्हाच देशात चांगले खेळाडू तयार होणार, देशाला क्रीडाक्षेत्रात अनेक नव्या संधी प्राप्त होणार.

कन्या आहेत भारताचे उज्ज्वल भविष्य
बालविवाह करून, नका संपवू त्यांचे आयुष्य

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव आणि पंचवार्षिक योजनाचे योगदान

प्रा. सागर म्हेत्रे कु. क्षितिजा चव्हाण

दोनशे वर्ष आपल्यावर राज्य केलेल्या ब्रिटिशांच्या गुलामीतून आपण १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी मुक्त झालो . अर्थात संबंध भारत राष्ट्र स्वतंत्र झाले. स्वातंत्र्यानंतरच्या कालावधीत राष्ट्रांमध्ये सर्व क्षेत्रांतील नियोजन व्यवस्थित असावे यासाठी अनेक उपाययोजना करण्यात आल्या. यांच्या माध्यमातून भारताने कृषी, शिक्षण, उद्योग, तंत्रज्ञान या क्षेत्रांमध्ये उल्लेखनीय प्रगती केली आणि बघता बघता आज स्वातंत्र्याची पंचाहत्तरी अर्थातच स्वातंत्र्याचा अमृतमहोत्सव साजरा करत आहोत. या ७५ वर्षांमध्ये आपण जी आर्थिक प्रगती केली त्यामध्ये नियोजन मंडळ आणि राष्ट्रीय विकास परिषदेचा खूप मोलाचा वाटा आहे. या दोन्ही संस्थांनी पंचवार्षिक योजनेची निर्मिती करून भारतीय अर्थव्यवस्थेला गती प्राप्त करून दिली आहे. यामुळेच आपण विविध क्षेत्रांमध्ये उल्लेखनीय प्रगती केली. या पंचवार्षिक योजनांचा आढावा पुढील प्रमाणे:

एक एप्रिल १९५१ पासून भारतामध्ये आर्थिक नियोजनास सुरुवात करण्यात आली व तेव्हापासूनच पंचवार्षिक योजनांचा प्रारंभ झाला. भारतात एकूण १२ पंचवार्षिक योजना पूर्ण झाल्या असून तेरावी योजना सुरू आहे या व्यतिरिक्त सात वार्षिक योजनाही राबविण्यात आल्या भारतात पंचवार्षिक योजना प्रक्रिया तीन वेळेस खंड पडला आहे या कालावधीत सात वार्षिक योजना राबविण्यात आल्या हा खंड पहिल्यांदा १९६६-६९, दरम्यान, दुसरा १९७८-८० दरम्यान, तर तिसऱ्या वेळेस १९९०-९२ दरम्यान निर्माण झाला होता या पैकी १९६६-६९ या कालावधीसाठी 'Plan Holiday' असे म्हटले जाते. भारतात एक एप्रिल १९९९ पासून झालेल्या आर्थिक नियोजन १९८५ पर्यंत पूर्णपणे आदेशात्मक होते. सर्वप्रथम सातव्या योजनेत विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात सूचक नियोजन प्रणालीचा अवलंब करण्यात आला मात्र तरीही संपूर्ण योजना आदेशात्मक होती. सातव्या योजनेमध्ये जवाहर रोजगार योजनेच्या स्वरूपात भारताची पहिली विकेंद्री कृती योजना सुरू करण्यात आली. या केंद्र पुरस्कृत योजनेमध्ये २० टक्के खर्च राज्यांना करावयास लागत असे व तो ग्रामपंचायतीच्या माध्यमातून लागू केला जात असे. आठव्या योजनेला भारताची पहिली पूर्ण सूचक नियोजनाची योजना म्हटले जाते. सुरुवातीला भारताची नियोजन प्रणाली नियोजित

तसेच नियंत्रित असून नेहरू किंवा महालनोबीस मॉडेलवर पूर्णपणे आधारित होती, परंतु १९९० नंतर भारतीय अर्थव्यवस्थेचा प्रवास मुक्त अर्थव्यवस्थेकडे चालू झाला.

पहिली पंचवार्षिक योजना ही एक एप्रिल १९५१ ते ३१ मार्च १९५६ या कालावधीसाठी तयार करण्यात आली होती या योजनेचे उपनाव पुनरुत्थान योजना असे होते. या योजनेचा जास्तीत जास्त भर हा कृषी क्षेत्रावर होता. पहिल्या पंचवार्षिक योजनेसाठी हेरॉल्ड डोमर प्रतिमांचा वापर करण्यात आला होता. दुसरे महायुद्ध आणि भारताच्या फाळणीमुळे विस्कळीत झालेली अर्थव्यवस्था सावरून भारतीय अर्थव्यवस्थेचा समतोल साधणे, देशातील उपलब्ध साधनसामग्रीचा जास्तीत जास्त वापर करून रोजगार निर्मिती करणे नागरिकांच्या राहणीमानाचा दर्जा उंचावणे, अर्थव्यवस्थेतील चलन फुगवटा यावर नियंत्रण राखणे ही या योजनेची उद्दिष्टे होती. पहिली पंचवार्षिक योजना जवळजवळ सर्वच बाबतीत यशस्वी झाली, कारण या कालावधीमध्ये मान्सून अनुकूल होता शिवाय योजनेची लक्ष्येही कमी होती या कालावधीत मोठ्या प्रमाणावर जलसिंचन व ऊर्जेच्या पायाभूत सोयींना सुरुवात झाली. या योजनेच्या शेवटी राष्ट्रीय उत्पन्न १८ टक्क्यांनी तर दरडोई उत्पन्न ११ टक्क्यांनी वाढले तसेच किमतीचा निर्देशांक ३३ टक्क्यांनी कमी झाला. पहिली पंचवार्षिक योजना ही आतापर्यंतची एकमेव योजना आहे. यादरम्यान किमतीचा निर्देशांक कमी झाला.

एक एप्रिल १९५६ ते ३१ मार्च १९६१ हा कालावधी दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेचा होता. या योजनेचे उपनाव नेहरू-महालनोबीस योजना किंवा भौतिकवादी योजना असे होते. या योजनेसाठी पीसी महालानोबिस हे प्रतिमा स्वीकारण्यात आली होती. दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेचा भर मुख्यतः जड व मूलभूत उद्योगांवर होता. योजनेच्या उद्दिष्टांमध्ये विकासाचा दर ७.५ टक्के प्रति वर्ष एवढा संपादन करणे, जड व मूलभूत उद्योजक यांची स्थापना करून औद्योगीकरण करणे, दहा ते बारा लाख व्यक्तींसाठी नव्याने रोजगाराची निर्मिती करणे व समाजवादी समाजरचनेचे तत्व हे आर्थिक नीतीचे लक्ष म्हणून स्वीकारण्यात यावे, यासाठी प्रयत्न करणे इत्यादींचा समावेश होतो. या पंचवार्षिक योजनेमुळे पोलाद उद्योगाची विशेष वाढ झाली. सामाजिक क्षेत्रात विशेषतः शिक्षण व आरोग्यसेवेमध्ये लक्षणीय सुधारणा झाली. या काळामध्ये वाढीचा दर ४.२१ टक्के एवढा संपादित केला गेला व किमतीचा निर्देशांक तीस टक्क्यांनी वाढला. परंतु, समाजवादी समाजरचनेचे उद्दिष्ट गाठण्यात अपयश आणि तिसऱ्या पंचवार्षिक योजनेचे नियोजन एक एप्रिल १९६१ ते ३१ मार्च १९६६ या कालावधीसाठी करण्यात आले. या

योजनेमध्ये वापरण्यात आलेले प्रतिमान हे महालनोबीस प्रतिमानावर आधारित सुखमाय चक्रवर्ती यांच्या प्रसिद्ध अशा "The Mathematical Framework of the III Plan" या लेखनावर आधारित होते. रोजगारनिर्मिती, संधीची समानता, स्वावलंबी व स्वयंपूर्ण अर्थव्यवस्थेची निर्मिती करणे हे या योजनेचे उद्दिष्ट होते. तिसरी पंचवार्षिक योजना ही आतापर्यंतची सर्वाधिक अपयशी ठरलेली योजना आहे. कारण या योजनेदरम्यानच्या कालावधीमध्ये अर्थात १९६२ सालचे चीनचे युद्ध, १९६५ पाकिस्तान युद्ध, १९६५-६६ चा भीषण दुष्काळ यामुळे तिसऱ्या पंचवार्षिक योजनेचे कोणतेही उद्दिष्ट पूर्णत्वास नेण्यात अडचणी आल्या. दरम्यानच्या काळात अन्नधान्याचे उत्पादन ८२ दशलक्ष टनांवरून ७२ दशलक्ष टनांपर्यंत कमी झाले. राष्ट्रीय उत्पन्न ४.२% नी कमी झाले तसेच योजने दरम्यान प्रतिव्यक्ती उत्पन्नाचा वाढीचा दर ऋणात्मक होता. या सगळ्यांचा परिणाम असा झाला की भारतीय अर्थव्यवस्था दिवाळखोर बनली. भारताला मदतीसाठी IMF कडे जावे लागले. तसेच १९६६ मध्ये रुपयाचे ३६.५% नी अवमूल्यन घडवून आणले गेले.

तिसऱ्या योजनेच्या अपयशामुळे निर्माण झालेले आर्थिक अस्थैर्य, औद्योगिक क्षेत्रात शिथिलता आणि वित्तीय संसाधनांचा अभाव या कारणांमुळे सरकारला चौथी योजना लगेच सुरु करता आली नाही. त्यामुळे सरकारला नियोजनाची नियमित प्रक्रिया स्थगित करावी लागली या कालखंडास योजना अवकाश किंवा योजनेला सुट्टी असे म्हणतात. ही सुट्टी १ एप्रिल १९६६ ते ३१ मार्च १९६९ दरम्यान होती. नियोजनाच्या सुट्टीच्या कालावधीदरम्यान मात्र सरकारने तीन वार्षिक योजना १९६७-६८ व तिसरी वार्षिक योजना १९६८-६९ या तिन्ही योजनांचा भर स्वावलंबनावर होता. पहिल्या वार्षिक योजनेदरम्यान सरकारने हरितक्रांतीच्या तंत्रज्ञानाचा अवलंब केला. दुसऱ्या वार्षिक योजनेदरम्यान अन्नधान्य उत्पादन व किमती स्थिरावल्या, व्यवहार तोलाची परिस्थिती सुधारली व चौथी पंचवार्षिक योजना सुरु करण्यास योग्य परिस्थिती निर्माण झाली.

चौथी पंचवार्षिक योजना ही १ एप्रिल १९६९ ते ३१ मार्च १९७४ या दरम्यानच्या कालावधीसाठी होती या योजनेचे उपनाव 'गाडगीळ योजना' असे होते. मुख्य भर हा स्वावलंबनावर होता. 'स्थैर्यासह आर्थिक वाढ' हे या योजनेचे घोषवाक्य होते. मार्च १९७१ च्या संसदीय निवडणुकीच्या वेळी इंदिरा गांधींनी 'गरिबी हटाव' ही घोषणा दिली होती. चौथी पंचवार्षिक योजना अॅलन एस.मान आणि अशोक रुद्र यांनी तयार केलेल्या खुल्या सातत्य प्रतिमांवर आधारित होती पण सामाजिक, आर्थिक वाढ ही समतोल प्रादेशिक विकास

योजनेची ठळक उद्दिष्टे होती. १९७३ मध्ये तेलाच्या किंमती ४००%नी वाढल्यामुळे तेलाचे संकट निर्माण झाले त्यामुळे ही योजना काही प्रमाणात असफल ठरली.

पाचवी पंचवार्षिक योजना ही १ एप्रिल १९७४ ते ३१ मार्च १९७९ या कालावधीसाठी तयार करण्यात आली होती या योजनेचा मुख्य भर हा दारिद्र्य निर्मूलन व स्वावलंबन यावर होता या योजनेसाठी मान व अशोक रुद्र यांच्या प्रतिमानांवर आधारित प्रतिमान अंतिम आराखडा तयार केला गेला होता. या योजनेची उद्दिष्टे ही दारिद्र्य निर्मूलन व उत्पादक रोजगारात वाढ करणे ही होती. ही योजना दारिद्र्य निर्मूलन बेरोजगारी आणि स्वावलंबन या क्षेत्रांमध्ये सुधारणा घडवून आणण्यात अपयशी ठरली. मात्र योजनेच्या शेवटी अर्थव्यवस्थेमध्ये मोठ्या वाढीचा दराची अपेक्षा निर्माण झाली होती.

१९७८ ते १९८३ या कालावधीसाठी जनता पार्टीची सहावी योजना तयार करण्यात आली होती. मात्र ती फक्त १ एप्रिल १९७८ ते जानेवारी १९८० च्या दरम्यान राबवण्यात आली. या योजनेला सरकारी योजना किंवा साखळी योजना असे म्हणतात. म्हणजे व त्यावेळी जनता सरकारने महालनोबीस प्रतिमान त्याग केला होता. या योजनेचा मुख्य भर हा कृषी व संलग्न क्षेत्रांमध्ये रोजगार क्षमता वाढविणे व उपभोग्य वस्तूंच्या उत्पादनासाठी लघु व कुटीर उद्योगांवर भर देण्यावर होता.

सहावी पंचवार्षिक योजना ही १ एप्रिल १९८० ते ३१ मार्च १९८५ साठी तयार करण्यात आली होती. या योजनेचा मुख्य भर हा दारिद्र्य निर्मूलन व रोजगार निर्मितीवर होता. या योजनेसाठी अॅलन मान व अशोक रुद्र यांचे प्रतिमान वापरण्यात आले होते. ५.२% इतका वाढीचा दर संपादित करणे आणि ३ कोटी ४० लाख लोकांसाठी रोजगार निर्मिती करणे तसेच आर्थिक व तांत्रिक स्वावलंबन घडवून आणणे या योजनेचे उद्दिष्ट होते. संतुलित विकास व सर्व लक्ष्ये पूर्ण करण्याच्या दृष्टीने दृष्टीने विचार केल्यास या योजनेच्या दरम्यान वाढीचा दर ५%पेक्षा अधिक साध्य होण्यास सुरुवात झाली होती.

१ एप्रिल १९८५ ते ३१ मार्च १९९० या कालावधीसाठी सातवी पंचवार्षिक योजना तयार करण्यात आली होती. या योजनेचे घोषवाक्य अन्न, रोजगार व उत्पादकता हे होते. सातव्या पंचवार्षिक योजनेदरम्यान १९८८ साली आपल्या वार्षिक अधिवेशनात 'बेकारी हटाओ' ही घोषणा दिली. योजनेचा मुख्य भर हा उत्पादक रोजगार निर्मितीवर होता म्हणून या योजनेला 'रोजगार निर्मितीचा जनक योजना' असे म्हणतात. या योजनेसाठी 'मजुरी व वस्तू' प्रतिमान वापरण्यात आले होते. सातवी पंचवार्षिक योजना

बहुतांशी यशस्वी ठरली. बरीच लक्ष्ये पूर्ण करण्यात आली. वाढीचा दर ६% पेक्षा अधिक साध्य होण्यास सुरुवात झाली. दारिद्र्यरेषेखालील लोकसंख्येचे प्रमाण ३७% वरून ३०% एवढे कमी झाले. सातवी योजना संपल्यानंतर लगेच आठवी योजना सुरु करण्यात आली नाही. देशातील राजकीय अस्थैर्य हे त्यामागील कारण होते. त्याऐवजी दोन वार्षिक योजना राबविण्यात आल्या. एक १९९० ते ९१ या कालावधीसाठी तर दुसरी १९९१ ते ९२ या कालावधीसाठी. या दोन वर्षांदरम्यान अर्थव्यवस्थेत अनेक दुष्परिणाम निर्माण झाले होते. त्यात व्यवहारतोलाचे संकट, परकीय चलनाचा अत्यल्प साठा, वाढती राजकोषीय तूट, चलनवाढीचा मोठा दर, उद्योग क्षेत्रातील मंदी इत्यादींचा समावेश होतो.

आठवी पंचवार्षिक योजना १ एप्रिल १९९२ ते ३१ मार्च १९९७ या कालावधीसाठी तयार करण्यात आली होती. या योजनेचा मुख्य भर हा मानवी विकासावर होता. आठव्या योजनेसाठी सरकारने राव-मनमोहन प्रतिमानाचा अवलंब केला. या योजनेमध्ये पूर्ण रोजगार संधी, लोकसंख्या वाढीवर नियंत्रण, निरक्षरतेचे संपूर्ण उच्चाटन, ग्रामीण भागातील सर्व लोकांना स्वच्छ पिण्याचे पाणी व आरोग्याच्या सुविधा उपलब्ध करून देणे. कृषी क्षेत्राचा विकास करून देशाला अन्नधान्याच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण बनवणे आणि ऊर्जा, वाहतूक, दळणवळण, सिंचन इत्यादी सोयी निर्माण करणे ही उद्दिष्टे ठेवली होती. आठवी पंचवार्षिक योजना जवळजवळ सर्वच क्षेत्रात यशस्वी झाली होती.

नवव्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी हा १ एप्रिल १९९७ ते मार्च २००२ असा होता. कृषी व ग्रामीण विकासावर या योजनेचा मुख्य भर होता. सर्वांना मूलभूत किमान सुविधा पुरविणे, प्राथमिक आरोग्य सेवा, प्राथमिक शिक्षण योग्य निवाऱ्याच्या सोयी तसेच शाश्वत विकास घडवून आणणे, स्त्रिया, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्गीय इत्यादींचे सबलीकरण करणे इत्यादी या योजनेची उद्दिष्टे होती. या योजनेच्या शेवटी वाढीचा दर कमी झाला, कारण दरम्यानच्या कालावधीमध्ये कृषी क्षेत्राच्या वाढीचा दर खूपच कमी होता. शिवाय ओरिसा आणि गुजरात येथील नैसर्गिक आपत्ती आणि कारगिल युद्ध यामुळे वाढीचा दर कमी दिसून आला. ही योजना काही प्रमाणत अयशस्वी ठरली.

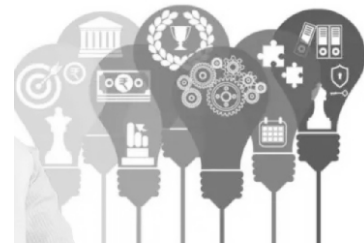
१ एप्रिल २००२ ते ३१ मार्च २००७ या कालावधीसाठी दहावी पंचवार्षिक योजना निश्चित करण्यात आली. या योजनेमध्ये विविध प्रकारची उद्दिष्टे निश्चित करण्यात आली होती. त्यामध्ये जीडीपी वाढीच्या दराचे लक्ष प्रतिवर्ष आठ टक्के ठरवण्यात आले होते. दारिद्र्यरेषेखालील लोकांचे प्रमाण कमी करणे, साक्षरतेचे प्रमाण वाढवणे,

बालमृत्यू, मातामृत्यूचे प्रमाण कमी करणे, जंगलव्याप्त प्रदेशाचे प्रमाण वाढविणे. २०१२ पर्यंत सर्व खेड्यांना शाश्वत स्वच्छ पेयजल पुरवठा करणे आणि २००७ पर्यंत सर्व मोठ्या प्रदूषित नद्यांची स्वच्छता करणे, इत्यादींचा समावेश होता. ही योजना बहुतांशी यशस्वी ठरलेली योजना आहे.

अकरावी पंचवार्षिक योजना ही १ एप्रिल २००७ ते ३१ मार्च २०१२ या दरम्यान पार पडली. ११ व्या योजनेत संपूर्ण देशासाठी जीडीपीच्या वाढीचे वार्षिक सरासरी ९ टक्क्यांचे लक्ष्य ठेवण्यात आले होते. असे झाल्यास दरडोई जीडीपी प्रति वर्ष सुमारे ७.६ % ने वाढेल व सुमारे १० वर्षात दुप्पट होईल. मात्र केवळ उच्चवाढीचा दर साध्य करणे, एवढेच योजनेचे लक्ष्य नसून ही वाढ समावेशी असावी अशी अपेक्षा करण्यात आली होती.

१२ व्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी हा १ एप्रिल २०१२पासून ३१ मार्च २०१७ असा निश्चित करण्यात आला होता. १२ व्या योजनेच्या दृष्टिकोन पत्राचे शीर्षक 'जलद, शाश्वत आणि अधिक समावेशी वृद्धी' असे होते. वाढीच्या दाराचे लक्ष्य ८% वार्षिक सरासरी इतके ठेवण्यात आले होते. कृषी क्षेत्रासाठी ४ %, उद्योग क्षेत्रासाठी ७.६ % तर सेवा क्षेत्रासाठी ९% इतके लक्ष्य ठेवण्यात आले आहे. १२ व्या योजनेची काही क्षेत्रनिहाय उद्दिष्टे होती. त्यात दारिद्र्याचे प्रमाण १०% ने कमी करणे. गैर कृषी क्षेत्रात ५० दशलक्ष नवीन रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे तसेच तेवढ्याच व्यक्तींना कौशल्य प्रमापत्र उपलब्ध करून देणे. राष्ट्रीय व राज्य महामार्ग किमान दुपदरी करणे इत्यादींचा समावेश होता.

अशा प्रकारे आपण भारतीयांनी ७५ वर्षांमध्ये केलेल्या प्रगतीमध्ये या पंचवार्षिक योजनेचा सिंहाचा वाट होता असे म्हणण्यात कोणतीच शंका उरत नाही.

सदैव आम्हांस समान वेतनाचा वायदा,
हाती घेऊ समान वेतन कायदा
-१९७६ -समान वेतन कायदा.

राजकारणात स्त्रियांचे योगदान

प्रा. फरिदा सय्यद
ग्रंथपाल

स्त्री हा समाजातील महत्त्वाचा घटक आहे, कारण रोजच्या जीवनात मुलांची, मोठ्यांची काळजी घेणे ही महत्त्वाची भूमिका स्त्रिया बजावत असतात, हे जागतिक स्तरावर मान्य केलेले विधान आहे. शिवाय महिला सबलीकरणामुळे सामाजिक क्षेत्र, आर्थिक क्षेत्र, वैद्यकीय क्षेत्र आशा सर्व क्षेत्रांमध्ये स्त्रिया आपली छाप उमटवत आहेत. या सर्व क्षेत्रांचा विचार करत असताना आपल्याला राजकीय क्षेत्रातही स्त्रिया अग्रेसर दिसत आहेत. सण १९५२ पासून म्हणजेच पहिल्या लोकसभेमध्ये सुद्धा स्त्रियांची संख्या उल्लेखनीय होती. याचा लेखाजोगा आपल्याला खालील आकडेवारीवरून लक्षात येईलच.

अनु.क्र.	लोकसभा वर्ष	महिला सदस्य
१.	१९५२-१९५७	२४
२.	१९५७-१९६२	२४
३.	१९६२-१९६७	३७
४.	१९६७-१९७०	३३
५.	१९७०-१९७७	२८
६.	१९७७-१९७९	२१
७.	१९८०-१९८४	३२
८.	१९८४-१९८९	४२
९.	१९८९-१९९१	२८
१०.	१९९१-१९९६	४२
११.	१९९६-१९९७	४१
१२.	१९९८-१९९९	४४
१३.	१९९९-२००४	५२
१४.	२००४-२००९	५२
१५.	२००९-२०१४	६४
१६.	२०१४-२०१९	६८
१७.	२०१९-२०२४	८१

सण २०१९-२०२४ या सतराव्या लोकसभेत स्त्रियांची टक्केवारी २७.९% आहे. लोकसभेच्या पहिल्या महिला अध्यक्ष मा. मीरा कुमार होत्या. पंधराव्या लोकसभेच्या म्हणजेच २००९ ते २०१४ या काळात होत्या.

अशा प्रकारे महिलांनी स्त्रियांनी आपल्या ठसा लोकसभेत उठवला आहे. स्त्रियांची संख्या लोकसभेतच नाही तर राज्यसभेत, नगरपरिषदेत, महानगरपालिकेत संख्या वाढत आहे. याचे सर्व क्षेत्र श्रेय महिला सबलीकरणाच्या धोरणात आले.

Alice Eagly a Scholor on the topic of woman leadership found that 'Women make better leades because Woman tend to be more transfarnational leader.

म्हणजेच या विचारवंतांचे मत असे आहे की स्त्रिया या चांगल्या नेता असू शकतात कारण त्या परिवर्तनकारी, चांगल्या मदतनीस, उत्साही आणि स्त्रियांमध्ये सामंजस्य एक पैलू असतो तसेच त्या पूर्णपणे स्वतःला झोकून काम करण्याची क्षमता ठेवतात. तसेच विचार करण्यापलीकडचा विचार करण्याची क्षमता त्यांच्यात असते. यांचा आपण सर्व स्त्रियांनी अभिमान बाळगला पाहिजे.

क्षेत्र कोणतेही असो
प्रभाव सर्वत्र स्त्रियांचा असो.

स्त्री सक्षमीकरणाचा महर्षी कर्वेनी रचिला पाया,
मिळून आपण सर्वजण हे कार्य पुढे नेऊया.

केकचे बदलते स्वरूप

माधुरी आनंद गिरकर
टी.वाय.बी.बी.ए

सगळ्यांना आवडणारा आणि सगळ्यांचा लाडका केक. केक हा असा पदार्थ आहे ज्याला काही प्रसंग लागत नाही केकचे नाव ऐकताच आपल्या सर्वांच्या जिभेला पाणी सुटते आणि केक पाहून आपण केक चा मोहातच पडतो. आजच्या पिढीमध्ये लग्न ठरले की केक कापणे, डोहाळजेवण असले की केक कापणे, बाळ झाले, बाळाला दाता आला, बाळ चालायला लागले, मुलगा किंवा मुलगी १८ वर्षांची पूर्ण झाले, लग्नाचा २५ वा वाढदिवस इत्यादी अशा वेळेस केक कापला जातो.

केक तयार करायची पद्धत सुरुवातीला खूप साधी आणि आत्ताचे तुलनेत फारच किरकोळ वाटावी अशी होती केकचा साधारण ते रंगीबिरंगी होण्यापर्यंतचा प्रवास फारच मजेदार होता.

※ चला तर पाहूया हा केक आला तरी कुठून...

“केक” या शब्दाला मोठा इतिहास आहे. हा शब्द स्वतः वायकिंग मूळचा आहे, जुन्या नॉर्स शब्द “काका” वरून. प्राचीन ग्रीक लोकांना केक (प्लेक्स) म्हणतात, जो “फ्लॅट” (प्लाकोईस) या शब्दापासून आला होता.

१९६० मध्ये केक ही पद्धत म्हणे ब्रिटिशांनी आपल्याला दिलेली देणगी आहे. भारतात ब्रिटिशांना सोबत केक ने शिरकाव केला साम्राज्याच्या विस्तारा बरोबर ब्रिटिशांची केक ची मागणी वाढली देशात ब्रिटिशांच्या बेकरीज् सुरू झाल्या मात्र भारताला पहिला ख्रिसमस केक बनवण्याचं श्रेय केरळच्या बेकरी कडे जाते.

१८८० साली मांबली बापू नावाच्या गृहस्थाने केरळच्या तलशेरी किनारी गावात पहिली देशी बेकरी सुरू केली.

केकच समीकरण सुरुवातीला ख्रिश्चन धर्माशी जुळलेले होते हळूहळू सर्वांनी त्याला स्विकारलं या केकच्या कृतीमध्ये आणखी एक अविष्कार घडून आला तो म्हणजे बिनाअंड्याचा केक दूध, साय, ईस्ट, बेकिंग पावडर, कंडेन्स मिल्क असे पर्याय वापरून भारतीयांनी केक ला एक नवा साज चढवला त्यामुळे अधिक भारतीय लोकांना केक आपलासा वाटू लागला म्हणजेच केक बनवायला सुरुवात झाली. पण १९०० साली भारतात इलाहाबाद, गोवा येथे गोड केक बनवण्यासाठी वेगवेगळे प्रयोग करण्यात आले तेव्हा स्टोटॉप

क्ले ओव्हन वर केक केला जायचा ही भारतात १९५० मध्ये वापरण्यात आलेली बेकिंग विधी होती. तेव्हा ओव्हन ची उपलब्धता नव्हती मग हळूहळू भारतात पारंपारिक मिठाईचे स्वरूप केकला प्राप्त झाले मग प्रत्येक सण, वाढदिवस इत्यादीसाठी केक पेस्ट्री पासून तर चवीच्या इंडेवेस्टन मिश्रण पर्यंत भारतीय केक तयार झाले.

पुढे १९६० ते १९८० पर्यंत केक चहासोबत तर सगळ्यांच्या पसंतीचा पदार्थच झाला. पण केक मध्ये काही बदल पण झालेले पहिले फ्रोस्टिंग आले. व्हॅनिला केक च्या ऐवजी साखर आणि लोणी यांने बनवलेला केक कार्यक्रमात मुख्य झाला. आणि बिनाअंड्याचा केक बाजारात येऊ लागला अशा प्रकारचे जसेजसे वर्ष बदलत गेले तसेतसे केक ला अपग्रेड मिळत गेले व्हॅनिला आणि चॉकलेट्स यांच्याबरोबर गोड बटरस्काॅच क्रीम ची मदत मिळाली आणि केक मध्ये अजून विविधता आली. अधिक चवी उपलब्ध होऊ लागल्या जसे की आत्ताचे बटरस्काॅच, स्ट्राबेरी, रसमलई, गुलाबजाम, अननस, इंद्रधनुष्य केक तर अतिशय लोकप्रिय झाले आहे.

२०१९, २०२१-२२ मध्ये तर केक घरोघरी बनावला लागले आहेत. करोना काळात अनेक महिलांनी इंटरनेट, सोशल मीडिया, विशेष पाक तज्ञ यांच्याकडून माहिती घेऊन हौसेने महिला घरी केक तयार करायला लागल्या.

या काळात फाउंडंट केक उपलब्ध झाले यामध्ये तऱ्हेतऱ्हेचे केक डिझाईन्स यायला लागले जसे की पैठणी केक, शूज केक, गाडीचा केक, फूटबॉल केक, मेकअप किट केक, अशा सारखे दिसणारे केक म्हणजेच फाउंडंट केक उपलब्ध झाले.

अशा तऱ्हेने मांबली बापू ने बनवलेल्या ख्रिसमस केक ने खूप मोठी मिसाल कायम केली आणि जसे खवय्यांना केकचे नवे दालन उपलब्ध करून दिले अशी तसेच वाढत्या केकच्या मागणी मुळे अनेक जण केक मध्ये, बेकरी मध्ये प्रशिक्षण घेऊन अत्यंत चांगल्या प्रकारे केकचा व्यवसाय सुरू करू लागले आहेत व त्यामध्ये यशस्वी सुद्धा झाले आहेत.

केक बनवला आणि तो पर्यंत वेगवेगळ्या प्रकारच्या स्वादांनी सजवत आणला, पण केकचा इतिहास किती रंजक आहे बघा.

भारतातील महान गायिका -

लता मंगेशकर (दीदी)

बिनाकुमारी भोगेंद्र शर्मा

१२ वी

लता मंगेशकर (हेमा मंगेशकर म्हणून जन्म: २२ सप्टेंबर १९२९-६ फेब्रुवारी २०२२) या एका भारतीय गायिका आणि संगीतकार होत्या. भारतातील सर्वात महान आणि प्रभावशाली गायकांपैकी एक म्हणून त्यांना मोठ्या प्रमाणावर गणले जाते. भारतीय संगीत क्षेत्रामध्ये सात दशकांच्या कारकिर्दीतील योगदानासाठी त्यांना भारतीय गानकोकिला आणि क्वीन ऑफ मेलोडी सारख्या सन्माननीय पदव्या मिळाल्या.

लतादीदींनी तब्बल ३६ पेक्षा जास्त भारतीय भाषांमध्ये आणि काही परदेशी भाषांमध्ये गाणी ध्वनिमुद्रित केली होती. त्या प्रामुख्याने हिंदी आणि मराठीत गात होत्या. त्यांना त्यांच्या संपूर्ण कारकिर्दीत अनेक पुरस्कार आणि सन्मान मिळाले. १९८७ मध्ये त्यांना भारत सरकारने दादासाहेब फाळके पुरस्कार प्रदान केला. देशासाठी त्यांच्या योगदानाबद्दल २००१ मध्ये भारतरत्न हा सर्वोच्च नागरी सन्मान प्रदान करण्यात आला. हा सन्मान मिळवणाऱ्या एम. एस. सुब्बुलक्ष्मी नंतर त्या दुसऱ्या गायिका आहेत. २००७ मध्ये फ्रान्स सरकारने त्यांना फ्रान्सचा सर्वोच्च नागरी पुरस्कार, “ द लीजन ऑफ ऑनर ने सन्मानित केले. त्यांना तीन राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कार, १५ बंगाल फिल्म जर्नालिस्ट असोसिएशन पुरस्कार, ४ फिल्मफेअर, सर्वोत्कृष्ट पार्श्वगायिका पुरस्कार, दोन फिल्मफेअर विशेष पुरस्कार, फिल्मफेअर, जीवनगौरव पुरस्कार आणि बरेच इतर पुरस्कार मिळाले. १९७४ मध्ये, लंडनच्या रॉयल अल्बर्ट हॉलमध्ये सादरीकरण करणाऱ्या त्या पहिल्या भारतीय होत्या. त्यांना चार भावंडे आहेत: मीना खडीकर, आशा भोसले, उषा मंगेशकर आणि हृदयनाथ मंगेशकर, ज्यात लतादीदी सगळ्यात मोठ्या होत्या.

इ. स. १९४२ मध्ये लता अवघ्या तेरा वर्षांची होती. तेव्हा वडील हृदयविकाराने निवर्तले. तेव्हा मंगेशकरांचे एक आप्त तसेच नवयुग चित्रपट कंपनीचे मालक-मास्टर विनायक यांनी लताच्या परिवाराची काळजी घेतली. त्यांनी लताबाईंना गायिका आणि अभिनेत्री म्हणून कामाचा प्रारंभ करून दिला.

लताने नाचू या गडे, खेळू सारी मनी हाऊस भारी हे सदाशिवराव नेवरेकरांनी बसवलेले गाणे वसंत जोगळेकरांच्या किती हे साल (इ. स. १९४२) ह्या मराठी चित्रपटासाठी गायले, पण हे गाणे चित्रपटातून वगळले गेले. मास्टर विनायकांनी लताबाईंना नवयुगाच्या पहिली मंगळागौरव (इ. स. १९४२) ह्या मराठी चित्रपटात एक छोटी भूमिका दिली. ह्या चित्रपटात त्यांनी नटली चैत्राची नवलाई हे दादा चांदेकरांनी स्वरबद्ध केलेले गीत गायले. इ. स. १९४५ मध्ये जेव्हा मास्टर विनायकांच्या कंपनी-कार्यालयाचे स्थानांतर मुंबईत झाले, तेव्हा लताबाई मुंबईला आल्या. त्या उस्ताद अमानत अली खाँ (भेंडीबाजारवाले) ह्यांच्याकडून हिंदुस्तानी शास्त्रोक्त संगीत शिकू लागल्या. त्यांनी वसंत जोगळेकरांच्या आपकी सेवामें (इ. स. १९४६) ह्या हिंदी चित्रपटासाठी ‘पा लागू कर जोरी’ हे गाणे गायले दत्ता डावजेकर हे त्या गाण्याचे संगीतकार होते. लता आणि आशा (बहीण) यांनी मास्टर विनायकांच्या पहिल्या हिंदी चित्रपटात (बडी माँ-इ. स. १९४५) नुरजहाँ सोबत छोट्या भूमिका केल्या. त्या चित्रपटात लताने ‘माता तेरी चरणोंमें हे भजन गायले. मास्टर विनायकांच्या दुसऱ्या हिंदी चित्रपटाच्या (सुभद्रा-इ. स. १९४६) ध्वनिमुद्रणाच्या वेळेस लताबाईंची ओळख संगीतकार वसंत देसाई यांच्याशी झाली.

इ. स. १९४७ मध्ये भारताच्या फाळणीनंतर उस्ताद अमानत अलीखाँ भेंडीबाजारवाले यांनी नवनिर्मित पाकिस्तानला देशांतर केले, तेव्हा लतादीदी अमान खाँ (देवासवाले) यांच्याकडे शास्त्रोक्त संगीत शिकायला लागल्या. उस्ताद बडे गुलाम अली खान साहेबांचे शिष्य पंडित तुलसीदास शर्मांकडूनही लताबाईंनी तालीम मिळाली.

इस १९४८ मध्ये मास्टर विनाकांच्या मृत्यूनंतर संगीतकार गुलाम हैदरांनी लताबाईंनामार्गदर्शन केले. त्या काळात हिंदी चित्रपटांमध्ये नूरजाहाँ, शमशाद बेगम आणि जोहराबाई (अंबालेवाली) यासारख्या अनुनासिक आणि जड आवाज असलेल्या गायिका जास्त लोकप्रिय होत्या.

गुलाम हैदरांनी लताजींची ओळख तेव्हा शाहिद इ.स.१९४८ ह्या हिंदी चित्रपटावर काम करीत असलेली निर्माते शशिधर मुखर्जींशी केली, पण मुखर्जींनी लताचा आवाज ‘अतिशय बारीक’ म्हणून नाकारला. तेव्हा हैदरांचे थोड्या रागात उत्तर होते, येणाऱ्या काळात निर्माते आणि

दिग्दर्शक लताचे पाय धरतील आणि आपल्या चित्रपटांसाठी गाण्याची याचना करतील. हैदरांनी लतादीदींना मजबूर इ. स. १९४८ ह्या चित्रपटात दिल मेरा तोडा हे गाणे म्हणण्याची मोठी संधी दिली.

सुरुवातीला लता आपल्या गाण्यात तेव्हाच्या लोकप्रिय असलेल्या नुरजहाँचे अनुकरण करित असे, पण नंतर लताने हिंदी चित्रपटातल्या गाण्यांचे गीतकार प्रामुख्याने मुस्लिम कवी असत, त्यामुळे गाण्याच्या भावकळ्यात भरपूर उर्दू भाषा असत एकदा सुप्रसिद्ध अभिनेता दिलीप कुमार यांनी लताच्या हिंदी हिंदुस्तानी कामातील मराठी उच्चारंसाठी तुच्छता दर्शक शेरा मारला, तेव्हा लताने शफी नावाच्या मौलवीकडून उर्दू उच्चारंचे धडे घेतले.

लोकप्रिय चित्रपट महल इसवी सन १९४९ चे आयेगा आनेवाला हे गाणे लतांच्या कार्यकर्तेला एक महत्वाचे वळण देणारे ठरले गाण्याचे संगीतकार खेमचंद प्रकाश होते तर चित्रपटात गाणे अभिनेत्री मधुबाला ने म्हटले होते

इस १९५० च्या दशकात लता बरोबर अतिशय लोकप्रिय गाणी बनवणाऱ्यांपैकी एक सलील चौधरी होते.

स्त्री शिक्षणाचा ध्यास
हाच भारताचा खरा विकास.

भारतातील औद्योगिक धोरण

ऋतुजा विकास तळेकर

भारतातील औद्योगिक धोरण ईस्ट इंडिया कंपनीकडून १८५० नंतर राज्यकारभार राणीकडे येईपर्यंत व ब्रिटिश राजसत्तेने भारतात खुल्या व्यापाराचे तत्व अंगीकारले होते. अविकसित व रास होत जाणाऱ्या भारतीय उद्योगधंद्यास तर ते संपूर्णपणे घातकच होते, परंतु नव्याने उदयास येऊ शकणाऱ्या उद्योग असेही ते मारक होते. करातील तफावत भरून काढण्यासाठी भारतात उत्पादन होणाऱ्या कपड्यावर १९८४ मध्ये कर लादला गेला. १८८० साली तसेच १९०१ साली नेमलेल्या दुष्काळ पाहणी समितीने दुष्काळांना तोंड देण्यासाठी भारतात औद्योगीकरण करण्याची सूचना केली पण ती अमलात आणली गेली नाही. उत्तर प्रदेश व मद्रास प्रांतात

उद्योगांना मदत करण्याचे प्रयत्न केले गेले परंतु अशा प्रयत्नांना मध्यवर्ती सरकार व ब्रिटिश भांडवलदारांनी कडवा विरोध केला. या काळात नाव घेण्यासारखे झालेले सरकारी प्रयत्न म्हणजे लॉर्ड कर्झन याने उद्योगधंदे व व्यापार यांचे खाते सुरू केले आणि व्यापारी व तांत्रिक शिक्षणाच्या काही सुविधा उपलब्ध केल्या हे होते.

पहिल्या महायुद्धाच्या काळात सरकारने आपल्या अलिप्त व प्रतिकूल औद्योगिक नीतीत बदल व त्याचा परिपाक म्हणून १९१६ मध्ये औद्योगिक आयोगाची नियुक्ती करण्यात आली. युद्धकाळात ब्रिटिश साम्राज्यकडून औद्योगिक गरजा भागवणे आवश्यक होते व त्यासाठी वसाहतींचे औद्योगीकरण होण्याची गरज होती. याच काळात देशाच्या औद्योगिक विकासासाठी भारतात स्वदेशी चळवळीने ही जोर धरला. युद्धोत्तर काळात भारतीय बाजारात इतर देशांच्या संघर्षाला तोंड देण्यासाठी भारतीय व ब्रिटिश कारखानदारीला संरक्षण देण्याचे धोरण सरकारला अखावे लागले. १९१८ मध्ये उद्योगधंद्याची वाढ हा विषय प्रांतिक सरकारच्या कक्षेत आला. प्रांतिक सरकारने लघु व कुटीर उद्योग धंद्याच्या वाढीसाठी प्रयत्न केले व औद्योगिक शिक्षण देण्यासाठी काही शाळा सुरू केल्या. उदा. धनबाद येथील माझी स्कूल मुंबई येथील टेक्स्टाईल टेक्नॉलॉजिकल इन्स्टिट्यूट आणि लुथियाना व भागलपूर येथील होजिअरी अँड सिल्क इन्स्टिट्यूट त्याचप्रमाणे प्रांतिक सरकारांनी राज्यातील उद्योगांना सहाय्यकारी कायदे केले.

लोकमताच्या दबावामुळे १९१७ मध्ये जकात विषयक स्वायत्तेचा संकेत सरकारने मान्य केला व १९२३ मध्ये सरकारने राजकोषीय आयोगाची नेमणूक केली व या आयोगाने आखलेल्या त्रिसूत्री धोरणानुसार दुसरे महायुद्ध सुरू होईपर्यंत भारतीय उद्योगधंद्यांना संरक्षण दिले गेले.

दुसऱ्या महायुद्धाच्या काळात सुरू झालेल्या योग्य अशा उद्योगधंद्यांना युद्धोत्तर काळात संरक्षण देण्याचे धोरण सरकारने १९४० मध्ये जाहीर केले. १९४५ मध्ये अंतरीम प्रशुल्क मंडळाची नेमणूक केली. राष्ट्रीय हिताच्या दृष्टीने जरूर असणाऱ्या उद्योगधंद्यांना संरक्षण देणे हे कार्य या मंडळाकडून अपेक्षित होते. १९४९ मध्ये सरकारने जकात विषयक धोरण ठरविण्याकरिता राजकोषित आयोगाची नेमणूक केली. आयोगाच्या शिफारशींचा मुख्य उद्देश संकीर्ण औद्योगिक विकास हा होता.

पहिल्या पंचवार्षिक योजनेतील औद्योगिक विकासाचा कार्यक्रम १९४८ मध्ये औद्योगिक धोरणानुसार आखला गेला. मिश्र अर्थव्यवस्थेचे संपूर्ण फायदे घेण्यासाठी खाजगी क्षेत्रावर लागणाऱ्या नियंत्रणाची निकड लक्षात घेऊन १९४९ मध्ये सरकारने उद्योगधंदे विकास व नियंत्रण विधेयक

लोकसभेपुढे ठेवले व त्या विधेयकाची अंमलबजावणी १९५२ पासून सुरू झाली. औद्योगिक विकास व नियमन अधिनियम १९५१ या कायद्यानुसार औद्योगिक वाढीची दिशा ठरवून देण्याचे व औद्योगिक क्षेत्रातील गैरप्रकारांना घातल्यास तो आपल्या ताब्यात घेण्याचा किंवा त्याच्या व्यवस्थापनावर नियंत्रण ठेवण्याचा अधिकार मिळाला. या कायद्याने सुचित उद्योगांनी उत्पादित केलेल्या वस्तूंचे अथवा पदार्थांचे समानतेने व उचित किमतींना वितरण होत आहे किंवा नाही हे केंद्र शासनाने पाहण्याची तरतूद करण्यात आलेली आहे.

औद्योगिक विकास व नियमन अधिनियम १९५१ च्या अन्वये सुचित उद्योगांचा विकास व नियमन याबाबत केंद्र सरकारला सल्ला देण्यासाठी एक केंद्रीय उद्योग विषयक सल्लागार परिषद स्थापन करण्यात आली आहे. त्याप्रमाणे विविध उद्योगाकरिता विकास परिषदा स्थापन करण्यात आलेल्या असून सध्या अशा तेरा परिषदा पुढील उद्योगाकरिता कार्य करीत आहेत.

१. कागद लगदा व संबंधित उद्योग
२. औषध उद्योग
३. मोटार गाडी, वाहतुकीची इतर साधने ट्रॅक्टर वगैरे निर्मिती उद्योग
४. अवजड विद्युत यंत्रे
५. कातडी व कातड्याच्या वस्तू
६. वस्त्र निर्मिती यंत्रे
७. मनुष्यनिर्मित वस्त्र उद्योग
८. खाद्यपदार्थ प्रक्रिया उद्योग
९. रंग उद्योग
१०. कार्बनिक रसायने
११. साखर उद्योग
१२. यंत्र हत्यारे उद्योग

या उद्योगांसाठी विकास परिषदेची पुनर्रचना केली जात आहे. लोह धातू व मिश्र धातू यांच्यासाठी नेमलेली परिषद रद्द करण्यात आली असून तिच्या ऐवजी एक सल्लागारी परिषद स्थापन करण्यात आली. या विकास परिषदांवर संबंधित उद्योगांचा व्यवस्थापक वर्ग कामगार वर्ग ग्राहक व तज्ञ यांचे प्रतिनिधी असतात. या परिषदांचे कार्य कार्यक्षमता व उत्पादकता वाढवणे तसेच त्या त्या उद्योगांशी संबंधित उद्योगधंद्यांच्या सेवा क्षमतेत सुधारणा करणे हे असते विविध उद्योगांचा अभ्यास करण्यासाठी तज्ञांच्या समित्या व मंडळे नेमली जातात. उद्योग विकास कार्यपद्धती समितीच्या शिफारशीनुसार निरनिराळे उद्योग धंदे स्थापन करण्यासाठी लागणारी केंद्र शासनाची संमती मिळवण्याबाबतच्या कार्यपद्धतीत बराच सोपेपणा होत गेला आहे.

फेब्रुवारी १९७३ मध्ये शासनाने औद्योगिक परवाना धोरणात काही फेरफार केले परंतु नव्या धोरणाने काही वेगळे परिणाम घडून येण्याची शक्यता फारशी दिसत नाही उद्योग संस्था नियंत्रणाच्या कक्षेत येण्यासाठी मालमत्तेची मर्यादा ३५ कोटी रुपये वरून वीस कोटी रुपये पर्यंत उतरवून बाह्यता नियंत्रणाचे कार्यक्षेत्र विस्तारल्यामुळे दिसून येते. संस्था एकमेकांशी निगडित असल्या पाहिजेत तर त्यांनाही नियंत्रणे लागू होतात. एकाधिकार कायद्याखाली प्रत्येकी वीस कोटी रुपयाहून अधिक मालमत्ता असलेल्या विशेष मोठ्या उद्योग समूहांना सुद्धा ५०० कंपन्यापैकी ४५० कंपन्याहूनही कमीच एकमेकांशी निगडित म्हणून मत्तेदारी व निर्बंधक व्यापार प्रथा आयोगाकडे नेमण्यात आल्या आहेत.

फेब्रुवारी १९७३ च्या धोरणात गाभा क्षेत्रातील उद्योगांची संख्या मे ब्रुवारी १९९० मध्ये होती ती १९ पर्यंत वाढवली असून त्यात काही अनावश्यक उद्योगांचा समावेश झाला आहे. याचाच अर्थ मोठ्या उद्योग समूहांना विकासात अधिक संधी फेब्रुवारी १९७३ पासून मिळाली आहे म्हणूनच परवाना पद्धतीचा औद्योगिक विकासावर नियंत्रण ठेवण्यास फारसा उपयोग होत नसून त्यामुळे आपले अशित निवडण्याचे एक साधन शासनास उपलब्ध होते अशी त्या पद्धतीवर टीका करण्यात येते.

औद्योगिक विकासाच्या धोरणामुळे रोजगारात वाढ होऊन शेतीतील श्रमिकांना उद्योगधंदे कितपत समजावून घेऊ शकतील केवळ औद्योगिक नव्हे तर इतर अनेक क्षेत्रात विकासाच्या प्रयत्नांची भारतात कशी गरज आहे व भारतीयांच्या समाज संस्था चालीरीती व त्यांच्या वृत्ती यामुळे औद्योगिक विकासाच्या धोरणास कशी मर्यादा पडतात याचे दिग्दर्शन तज्ञांनी केले आहे. ते ध्यानी घेऊनच भारताने आपले पुढील औद्योगिक धोरण घडवणे सोयस्कर होईल.

टेलिफोनची क्रांती

दीक्षा प्रवीण राजीवले
बारावी वाणिज्य शाखा

एकमेकांचा आवाज एकमेकांना ऐकू येईल अशी कल्पना जेव्हा प्रत्यक्षात उतरले तेव्हा सामान्यांना तो आश्चर्याचा सुखद धक्का ठरला आणि ही स्वप्नवता वाटणारी गोष्ट जाणं प्रत्यक्षात उतरवली त्या वैज्ञानिकाचे नाव आहे अलेक्झांडर ग्राहम बेल यांना टेलिफोनचे जनक मानले जाते. १८४७ साली स्कॉटलंड येथे जन्मलेले अमेरिकी वैज्ञानिक अलेक्झांडर ग्राहम बेल.

टेलिफोन हे एक दूरसंचार साधन आहे जे दोन किंवा अधिक वापर करताना खूप दूर असताना संभाषण करण्याची परवानगी देते एक टेलिफोन हा सर्वात प्रभावीपणे मानवी आवाजाचे इलेक्ट्रॉनिक सिग्नल मध्ये रूपांतर करतो जे केबल आणि इतर संप्रेशन चॅनल द्वारे दुसऱ्या टेलिफोनवर प्रसारित केले जातात जे प्राप्त करण्यास पुन्हा आवाजाच्या रूपात पोहोचते.

टेलिफोन हा शब्द ग्रीक मधून आला आहे एकत्रित अर्थ दूरचा आवाज या शब्दाचा एक सामान्य लहान प्रकार म्हणजे फोन जो पहिले पेटंट जरी झाल्यानंतर जवळजवळ लगेचच वापरात आला ८७६ मध्ये बेल यांना पहिल्यांदा युनायटेड स्टेट येथील पेटंट देण्यात आले ज्याने दुसऱ्या यंत्रामध्ये मानवी आवाजाची स्पष्टपणे समजण्या योग्य प्रतिकृती तयार केली.

हे साधन इतर अनेक लोकांनी विकसित केले आणि व्यवसाय सरकार आणि घरामध्ये वेगाने वापर होत गेला टेलिफोनचे आवश्यक घटक म्हणजे मायक्राफोन (ट्रान्समीटर) ज्यामध्ये बोलता येते आणि इयरफोन जो दूरच्या ठिकाणी आवाज पुनरुत्पादित करतो.

याव्यतिरिक्त बहुतांश टेलिफोन मध्ये येणारा दूरध्वनी कॉल घोषित करण्यासाठी रिंगर असतो आणि दुसऱ्या दूरध्वनीवर कॉल सुरु करताना टेलिफोन नंबर प्रविष्ट करण्यासाठी डायल किंवा कीपॅड असतो. रिसीवर आणि ट्रान्समीटर सहसा हँडसेट मध्ये बांधले जातात जे संभाषणादरम्यान कान आणि तोंडापर्यंत धरलेले असतात.

डायलर एक तर हँडसेटवर किंवा हँडसेट ची जोडलेल्या बेस्ट युनिट वर स्थित असू शकतो ट्रान्समीटर दोन्ही लहरींना विद्युत सिग्नल मध्ये रूपांतरित करतो जे टेलिफोन नेटवर्कद्वारे प्राप्त टेलीफोनवर पाठवले जातात जे रिसीवर मधील विद्युत

ऊर्जा दोन्हीमध्ये किंवा कधीकधी लाऊड स्पीकर मध्ये सिग्नलचे रूपांतर करतात टेलिफोन दुहेरी उपकरणे आहे.

म्हणजे ते एकाच वेळी दोन्ही दिशांना प्रसारित करण्यास परवानगी देतात पहिले टेलिफोन एका ग्राहकाच्या स्थानकावरून किंवा कार्यालयातून दुसऱ्या ग्राहकाच्या स्थानापर्यंत थेट एकमेकांशी जोडलेले होते अवघ्या काही ग्राहकांच्या पलीकडे अनिवार्य असल्याने या प्रणाली स्वयं चालित पणे बदलत गेल्या. अखेरीस एक स्वयंचालित जगभरातील सार्वजनिक स्वीच केलेले टेलिफोन नेटवर्क बनले अधिक गतिशीलतेसाठी विसाव्या शतकात जहाजे आणि ऑटोमोबाईल वरील मोबाईल स्टेशन दरम्यान प्रसारणासाठी विविध रेडिओ प्रणाली विकसित करण्यात आल्या.

१९७३ पासून वैयक्तिक सेवेसाठी हाताने चालवलेले मोबाईल फोन सादर केले गेले नंतरच्या दशकात त्याची ओळख सेल्युलर प्रणाली डिजिटल नेटवर्कमध्ये अधिक क्षमता आणि कमी खर्चासह विकसित झाली तंत्रज्ञानाने सध्या आवाजाच्या संभाषणापेक्षा बरीच आधुनिक सेलफोन क्षमता दिली आहे बहुतेक स्मार्टफोन किंवा मोबाईल हे संप्रेषण आणि संगणकीय गरजा एकत्रित ही करतात.

इलेक्ट्रिक टेलिफोनच्या विकासापूर्वी टेलिफोन हा शब्द इतर शोधांवर लागू केला गेला होता आणि इलेक्ट्रिकल डिवाइसच्या सर्व सुरुवातीच्या संशोधकांनी त्याला टेलिफोन म्हटले नाही कदाचित संप्रेषण प्रणालीसाठी या शब्दाचा सर्वात जुना वापर १९७६ मध्ये गॉट फ्राईड हथने तयार केलेला टेलिफोन हा होता.

हथने क्लाऊड चॅपेच्या ऑप्टिकल टेलिग्राफचा पर्याय प्रस्थापित केला ज्यामध्ये सिग्नलिंग टॉवर्स मधील ऑपरेटर एकमेकांशी ओरडत असत स्पिकिंग ट्यूब असे याला म्हणतात परंतु आता त्याला विशाल मेगापोन म्हटले जाईल. दूरध्वनी नावाच्या नौकायान झाडासाठी एक संप्रेषण यंत्राचा शोध कर्णधार जॉन टेलरने १८४४ मध्ये लावला होता.

धोक्याच्या वातावरणात जहाजांशी संवाद साधण्यासाठी या उपकरणांमध्ये चार एअर हॉर्न वापरण्यात आले मार्च १८७६ मध्ये युनायटेड स्टेट्स अँड ट्रेडमार्क ऑफिस द्वारे इलेक्ट्रिक टेलिफोन साठी पेटंट मिळवणारे अलेक्झांडर ग्राहम बेल होते बेलच्या पेटंटच्या आधी टेलीफोन ने टेलिग्राम प्रमाणे आवाज प्रसारित केला.

या पद्धतीमध्ये विजेचे सिग्नल पाठवण्यासाठी कंप आणि सर्किटचा वापर केला गेला पण त्यात फारशी वैशिष्ट्ये नव्हती बेलना असे आढळले की या पद्धतीमुळे मधून मधून प्रवाहाद्वारे आवाज निर्माण होतो परंतु टेलिफोन ला चढउतार करणारा प्रवाह पुनरुत्पादित करण्यासाठी सर्वोत्तम वाटतो

बेलचे पेटंट तयार करून असतील प्रवाह कार्यरत टेलिफोनचा आधार बनले बिलचे पहिले पेटंट हे टेलीफोनचे मास्टर पेटंट होते ज्यातून इलेक्ट्रिक टेलिफोन डिवायसेस आणि पिक्चर्स साठी इतर पेटंट वाहून गेले बेल पेटंट फॉरेन्सिक दृष्ट्या विजय आणि व्यवसाय दृष्ट्या निर्माते आणि निर्णयाक होते.

पारंपारिक लँडलाईन टेलिफोन प्रणाली ज्याला साधा जुना टेलिफोन सेवा असेही म्हटले जाते सामान्यता इन्सुलेटेड वायर टेलिफोन लाईनच्या एकाच जोडीवर नियंत्रण आणि ऑडिओ सिग्नल दोन्ही वाहून नेतात. नियंत्रण आणि सिंगल इन उपकरणांमध्ये तीन घटक असतात. रिंगर हुक स्विच आणि डायल.

रिंगर / बीपर प्रकाश इतर उपकरण वापर करताना येणाऱ्या कॉल साठी सतर्क करते हुक स्विच मध्यवर्ती कार्यालयामध्ये संकेत देते की वापरकर्त्याने कॉल आला उत्तर देण्यासाठी किंवा कॉल सुरु करण्यासाठी हँडसेट उचलला आहे कॉल सुरु करताना मध्यवर्ती कार्यालयात दूरध्वनी क्रमांक पाठवण्यासाठी ग्राहकाद्वारे डायल वापरला जातो.

१९६० च्या दशकापर्यंत डायल जवळजवळ रोटरी तंत्रज्ञानाचा वापर करत असे जे पुशबटन टेलिफोन ड्यू यल मल्टी फ्रिक्वेंसी ने बदलले होते.

सुरुवातीचे दूरध्वनी तांत्रिकदृष्ट्या वैविध्यपूर्ण होते काहीनी पाण्याचा मायक्रोफोन वापरला काहीकडे धातूचा डायफ्राम होता. जो कायम चुंबकाच्या भोवती इलेक्ट्रोमॅग्नेटचा विद्युत प्रवाह आणतो विसाव्या शतकात लष्करी आणि सागरी अनुप्रयोगामध्ये अनुप प्रयोगामध्ये दूरध्वनीवर चालणारी गतिशील रूपे कमी संख्येने टिकली जिथे स्वतःची विद्युत शक्ती तयार करण्याची क्षमता महत्त्वपूर्ण होती.

तथापि बहुतेकांनी एडिसन बर्लनर कार्बन ट्रान्समीटर चा वापर केला जो इतर प्रकारापेक्षा खूपच जोरात होता त्याला इंडक्शन कॉइल ची आवश्यकता होती जे एक ट्रान्सफार्मर होते एडिसन पेटल्स ने विसाव्या शतकात बेलची मक्तेदारी व्यवहारी ठेवली. तोपर्यंत नेटवर्क इन्स्ट्रुमेंट पेक्षा अधिक महत्त्वाचे होते.

सुरुवातीचे टेलिफोन स्थानिक पातळीवर चालत होते नंतर डायनोमिक ट्रान्समीटर वापरून किंवा स्थानिक बॅटरी सह ट्रान्समीटर च्या पावरिंग द्वारे बॅटरीच्या तपासणीसाठी बाहेरच्या प्लॉट कर्मचाऱ्यांचे एक काम वेळोवेळी प्रत्येक दूरध्वनीला भेट देत होते विसाव्या शतका दरम्यान टेलिफोन एक्सचेंज मधून टेलीफोन त्याच तारावर चालतात ते व्हॉइस सिग्नल वाहून नेतात.

२००२ मध्ये जागतिक केवळ दहा टक्के लोकसंख्या मोबाईल फोन वापरत होते आणि २००५ पर्यंत ही टक्केवारी

४६% मोबाईल आणि फिक्स लाईन टेलिफोन ग्राहक होते यामध्ये १.२६ अब्ज फिक्स लाईन ग्राहक आणि ४.६ अब्ज मोबाईल ग्राहकांचा समावेश होता.

प्रकाश बाबा आमटे

साक्षी हनुमंत पवार
बारावी ब

जन्म प्रकाश आमटे यांचा जन्म २६ डिसेंबर १९४८ रोजी झाला त्यांचे वडील बाबा आमटे यांनी स्थापन केलेल्या आनंदवन या आश्रमात त्यांचा जन्म झाला. प्रकाश आमटे यांचे वडील बाबा आमटे हे गांधीवादी तत्वांचे समर्थक होते आणि त्यांनी आपले संपूर्ण आयुष्य हे महाराष्ट्रातील कुष्ठरोग्यांसाठी वाहिले होते.

जीवन व शिक्षण – प्रकाश आमटे नागपुरमधील मेडीकल कॉलेजमध्ये दाखल झाले, तेथून मेडिसिन मध्ये पदव्युत्तर पदवी घेतली आणि शहरात सराव केला १९४७ मध्ये एक संदेश आला त्यांचे वडील व ते आदिवासी भागात पोहोचले व त्यांच्या वडिलांसोबत त्यांनी त्या आदिवासींची परिस्थिती स्वतः पाहिली प्रकाश आमटे यांनी आपली शहरा मधील प्रथा विसरून हेमलकसा कडे निघाले त्यांची पत्नी पदव्युत्तर डॉक्टर होती आणि त्या सरकारी रुग्णालयामध्ये कार्यरत होत्या.

प्रकाश आमटेंना एकदा विचारलं तुम्ही आदिवासींच्या रोगासाठी काम करत होतात तर मग प्राण्यांचा अनाथालय कसं सुरू केलं? आमटे म्हणाले आम्ही पहिल्यांदाच माकडाची शिकार होतांना पाहत होतो त्या आदिवासींकडे आम्ही माकडाचे पिल्लू मागितलं त्यांनी घरात

मुलं उपाशी आहेत असं सांगितलं तेव्हा आम्हाला कळालं की भूक किती पराकोटीची असू शकते. त्यानंतर आम्ही मुलांना खायला तांदूळ दिले आणि त्या बदल्यात ते माकडाचे पिल्लू घेतलं.

कार्य-प्रकाश आमटे आणि त्यांची पत्नी मंदाकिनी आमटे स्वतः डॉक्टर आहेत. हे दोघेही बाबा आमटेच्या परंपरेला जोपासत आणि वारसा पुढे नेत. आमटे यांनी गडचिरोली जिल्ह्यातील हेमलकसा येथे लोक बिरादारी प्रकल्पाची स्थापना केली. त्यांनी विशेषतः कुष्ठरोग्यांकरता कार्य केले आणि आनंदवनाची स्थापना केली. पूर्वी जेव्हा डॉक्टर प्रकाश आमटे आणि त्यांच्या पत्नी हेमल कसा येते वास्तव्यास आल्या त्यावेळी दरवाजा नसलेली एक झोपडी व खोली त्यांनी बांधली. तेथे ते राहू लागले तेव्हा तेथे वीज नव्हती आणि स्वतःचे खाजगी आयुष्य जगता येईल अशी परिस्थिती ही नव्हती.

माडिया गोंड समुदायाकरिता या डॉक्टर दांपत्याने आरोग्याची आणि योग्य शिक्षण देण्याची जबाबदारी उचलली. गडचिरोली जिल्ह्यातील हेमलकसा येथे १९७५ मध्ये स्विझरलंडच्या आर्थिक मदतीने एक छोटेसे रुग्णालय स्थापित करण्यात आले. त्यात औषधाची चांगली सुविधा उपलब्ध करण्यात आली. या ठिकाणी डॉक्टर दांपत्याने मलेरिया क्षयरोग यासोबत भाजलेल्या रुग्णांवर यशस्वी उपचार केले. ते पाहता या आदिवासींचा विश्वास वाढीस लागला आणि मोठ्या संख्येने रुग्ण येथे उपचार घेण्याकरिता येऊ लागले.

१९७६ मध्ये त्यांनी हेमलकसा येथे शाळेची स्थापना केली सुरुवातीला आदिवासी आपल्या पाल्यांना शाळेत पाठवण्यास तयार नव्हते, पण पुढे शाळेत येऊ लागली. या ठिकाणी शिक्षणासोबत फळे भाज्या उत्पादनाविषयी प्रशिक्षण दिले जात होते. डॉक्टर प्रकाश आमटे यांनी वन्य प्राण्याकरता एक प्राणी संग्रहालय देखील बनवले आहे. या ठिकाणी अनाथ झालेल्या प्राण्यांना ठेवले जाते. प्राण्यांचे हे निवासस्थान डॉक्टर आमटे यांच्या घरी त्यांच्या अंगणातच तयार करण्यात आले. तेथे अस्वल, मगर, बिबट्या या सारखी ६० पेक्षा जास्त जातीची जनावरे अगदी गुण्या गोविंदाने राहतात. अनाथालयात जवळजवळ शंभर प्राणी आणि पक्षी आहेत. आजूबाजूच्या गावामधील आणि भारतातून सहली येत असतात.

सुधा मूर्ती एक सामाजिक व्यक्तिमत्व

भारती मस्के
प्रथम वर्ष वाणिज्य

मुलगी शिकली प्रगती झाली जेव्हा एक स्त्री शिक्षण घेते तेव्हा शिक्षण फक्त तिच्या पुरतेच मर्यादित न राहता ते शिक्षण तिच्या घरच्यांच्या आणि समाजाच्या प्रगतीसाठी व उज्वल भवितव्यासाठी असतं आज काळ बदलला आहे स्त्रीयांचे कर्तृत्व चुलीपुरते मर्यादित नाही तर त्या नोकरी करू लागल्या आहेत. राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय पातळीवर देखील कार्यरत आहेत. आजच्या लेखामध्ये आपण अशाच एका कर्तृत्ववान स्त्री विषयी माहिती घेणार आहोत ज्यांनी स्वबळावर उल्लेखनीय कारकीर्द उभारली आहे.

१९ ऑगस्ट १९५० रोजी सुधा मूर्ती यांचा जन्म कर्नाटकातील शिगगाव येथील ब्राह्मण कुटुंबात झाला. त्यांचे वडील डॉक्टर आर. एच. कुलकर्णी आणि त्यांची पत्नी विमला कुलकर्णी त्यांच्या कन्या म्हणून झाला. त्यांचे आणि त्यांच्या भावंडांचे संगोपन आई-वडील आणि आजी आजोबांच्या घरात झाले त्यांचे वडील शल्य चिकित्सक होते कुटुंबातील सुशिक्षित वातावरणामुळे लहान वयातच काहीतरी विलक्षण करण्याची आवड त्यांच्या मनात निर्माण झाली त्यानंतर त्यांनी बी.व्ही.बी. कॉलेज ऑफ इंजीनियरिंग अँड टेक्नॉलॉजी मध्ये त्यांनी बी.ई. इलेक्ट्रॉनिकल अभियांत्रिकी पदवी घेतली. आता ते कॉलेज के. एल. ई. टेक्नॉलॉजिकल युनिव्हर्सिटी म्हणून ओळखले जाते. तेव्हा त्या त्यांच्या वर्गात पहिल्या आल्या होत्या आणि कर्नाटकाच्या मुख्यमंत्र्याकडून त्यांना सुवर्णपदक मिळाले होते. पुढे त्यांनी त्यांचे एम. ई. पदवी इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स येथून कॉम्प्युटर सायन्स मध्ये पूर्ण केली. त्यामध्येही त्यांनी इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ इंजीनियरिंग मधून सुवर्णपदक मिळवले.

सुधा मूर्ती एक भारतीय अभियांत्रिकी शिक्षिका आणि कन्नड व इंग्रजी भाषेतील प्रसिद्ध भारतीय लेखिका आहेत. संगणक शास्त्रज्ञ आणि अभियंता म्हणून त्यांनी व्यवसाय कारकीर्दीला सुरुवात केली. भारतातील सर्वात मोठी वाहन निर्माती कंपनी टाटा इंजीनियरिंग आणि लोकोमोटिव्ह कंपनी मध्ये त्यांची अभियांता म्हणून नियुक्ती झाली. तिथे त्या पहिल्या महिला अभियंता ठरल्या. सुधा मूर्ती पुण्यात विकास अभियंता म्हणून कंपनीत रुजू झाल्या आणि नंतर मुंबई आणि जमशेदपूर मध्ये काम केले. सुधा मूर्ती यांनी कंपनीच्या अध्यक्षांना एक पोस्ट कार्ड लिहून टेल्वी मध्ये केवळ स्त्री-पुरुष भेदभावाची तक्रार केली. परिणामी त्यांची एक विशेष मुलाखत घेण्यात आली आणि ताबडतोब नोकरीवर घेण्यात आले. त्यानंतर पुण्यातील वालचंद ग्रुप ऑफ इंडस्ट्रीमध्ये वरिष्ठ प्रणाली विश्लेषक म्हणून रुजू झाल्या.

सुधा मूर्ती सध्या इन्फोसिस फाउंडेशनच्या अध्यक्षा आणि गेट्स फाउंडेशनच्या सार्वजनिक आरोग्य सेवा उपक्रमांच्या सदस्य आहेत. त्यांनी अनेक अनाथ आश्रमांची स्थापना केली. ग्रामीण विकासाच्या प्रयत्नांमध्ये भाग घेतला. कर्नाटक मधील सर्व सरकारी शाळांना संगणक आणि ग्रंथालय सुविधा उपलब्ध करून देण्याच्या चळवळीला पाठिंबा दिला आणि हावर्ड विद्यापीठात द मूर्ती क्लासिकल लायब्ररी ऑफ इंडियाची स्थापना केली.

सुधा मूर्ती यांनी कर्नाटकातील सर्व शाळांमध्ये संगणक आणि ग्रंथालय सुरू करण्यासाठी एक धाडसी पाऊल उचलले आणि संगणक विज्ञान शिकवले. १९९५ मध्ये त्यांना रोटरी क्लब बेंगलोर येथे सर्वोत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार मिळाला. सुधा मूर्ती या त्यांच्या सामाजिक कार्यासाठी आणि कन्नड इंग्रजी भाषेतील साहित्यातील योगदानासाठी ओळखल्या जातात.

सुधा मूर्ती यांचा नारायण मूर्ती यांच्याशी विवाह झाला आणि त्या कुलकर्णींच्या मूर्ती बनल्या. नारायण मूर्ती हे पुण्यात टेल्वी मध्ये इंजिनियर म्हणून काम करत होते. सुधा मूर्ती या अगदी मनमोकळ्या व सुस्वाभावी व्यक्तिमत्त्व असणाऱ्या महिला आहेत. देशाच्या विकासात आपले योगदान कामी येत असेल तर आपण ते काम केले पाहिजे असे त्या म्हणतात. मध्यंतरी त्या एका पुरस्कार पुरस्कार वितरण कार्यक्रमाच्या निमित्ताने सातारा सांगलीत आल्या होत्या त्यावेळी त्यांनी मुलींसाठी अनाथालय उभारण्याचा विचार मांडला होता. त्यांना त्या पुरस्कारात मिळालेली अडीच लाख रुपये रक्कम व त्यात साडेसात लाखांची भर घालून मुलींसाठी अनाथालयाचा निधी उभारण्यास सुरुवात करून दिली. आपण केवळ बोललेच नाही तर करूनही दाखवले पाहिजे हे

त्यांच्या कृतीतून समजले.

सुधा मूर्ती यांनी भारतामध्ये ६०००० ग्रंथालये उभारली आहेत. यातून ज्ञान प्रसाराबरोबर व्यक्ती विकासाच्या गतीला चालना मिळेल असे त्यांचे मत आहे. कर्नाटकातील ग्रामीण आणि बेंगलोर शहर व परिसरात त्यांनी सुमारे दहा हजार शौचालय संस्थेच्या माध्यमातून बांधलेली आहेत. तामिळनाडू आणि अंदमान येथे त्सुनामीच्या काळात त्यांनी विशेष सेवा कार्य केले आहे. महाराष्ट्रातील दुष्काळी भागातील लोकांना त्यांच्या संस्थेने मदत दिली आहे.

सुधा मूर्ती विख्यात सामाजिक कार्यकर्त्या आणि कुशल लेखिका आहेत. डॉलर बहु, अस्तित्व, गोष्टी माणसाच्या, स्वर्गाच्या वाटेवर, सामान्यातील असामान्य व पुण्यभूमी भारत अशी अनेक पुस्तके प्रसिद्ध आहेत. या पुस्तकांच्या माध्यमातून येणारा निधी त्या समाजसेवेत वापरतात. त्यांनी आजवर केलेले काम हे खरंच प्रेरणादायी व आदर्शवत आहे. त्यांनी समाजकार्यात दिलेले योगदान व निस्वार्थपणे केलेली सेवा यासाठी भारत सरकारने त्यांना २००६ मध्ये पद्मश्री पुरस्कार देऊन गौरवले.

समाज उद्धाराच्या कार्यात सुद्धा ताई या नेहमी अग्रेसर असतात. त्यांच्या या समाजकार्यात महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेला दिलेले योगदान उल्लेखनीय आहे. अशा बहुमूल्य व्यक्तिमत्त्वाला आम्हा सर्वांचा सलाम.

स्त्रियांच्या सन्मानासाठी, प्रयत्न झाले लाख,
शेवटी न्याय होऊन संपून गेला
तलाक तलाक तलाक .
२०११-तिहेरी तलाक प्रतिबंधक कायदा.

आजादी को हुए साल पचहतर

इशा रणदिवे
प्रथम वर्ष वाणिज्य (इंग्रजी माध्यम)

आजादी को हुए साल पचहतर,

अभी तो ली अंगड़ाई है।

आगे मंजिलें और भी हैं,

अभी तो बाकी कई लड़ाई हैं।

याद करें उन क्रातिवीरों को,

जो अपनी जानों पर खेल गए।

तन-मन को न्योछावर कर के,

काले-पानी की जेल गए।

नई पीढ़ी को भी जानना होगा,

क्या आजादी की कीमत है ?

स्वतंत्रता ऐसे नहीं मिली थी,

यह लाखों जन की हिम्मत है।

फिर उठेगा मेरा भारतवर्ष,

फिर विश्व गुरु का मान होगा।

फिर बनेंगे हम आत्मनिर्भर,

फिर मुट्ठी में आसमान होगा।

Indian Women Who Broke The Glass Ceiling In Past 75 Years Sports

Meghna Raghvendra Kulkarni
- F.Y.BBA

In a country where sports is often dominated by men, these sports stars chose to challenge the ordinary and pave a path for Indian women in sports.

Indian sport has seen a massive rise in the number of it's female athletes shining at the world stage since the turn of the millennium. Indian women have been participating in various international games throughout the world for centuries in all varieties of sports.

The first moment of glory for Indian sportswomen came at Sydney 2000 when the legendary Karnam Malleswari won bronze, making her the first Indian weightlifter to win an Olympic medal. More importantly, Karnam Malleswari became the first Indian woman to win an Olympic medal.

It inspired the next generation of Indian female athletes - be it MC Mary Kom, Sania Mirza, Saina Nehwal, PV Sindhu or Sakshi Malik to push themselves, fight through the odds and lay claim to being among the best in the world by winning Olympic medals.

Indian women are none less than women from another country. They have been participating in several sports and have honoured the country by bringing a medal back home.

There are several sports where even men couldn't bring any medal yet that our Indian woman has achieved success.

Some Of Them Who Represented India In Past 75 Years Are:

SR. NO	ROLE	NAME	SPORTS
01	First Woman to Qualify for Olympic (1984)	Shiny Abraham	Running
02.	First Indian Woman to Win the First Medal at the Olympics (2000)	Karnam Malleswari	Weightlifting
03.	The World Number One in 10m Air Rifle (2002)	Anjali Bhagwat	Shooting

04.	First Indian woman to win a Gold medal at Asian Games(1970)	Kamaljeet Sandhu	Running
05.	First Boxer to Win An Olympic Medal (2012)	Mary Kom	Boxing
06.	First Indian Athlete to Win a Gold Medal on International track(400M)	Hima Das	Hima Das
07.	The First woman to be ranked by the WTA as India's No.1 player in both Single and Double	Sania Mirza	Tennis
08.	The First Indian Badminton Player to win an Olympic Medal (2012)- Bronze	Saina Nehwal	Badminton
09.	First Indian to win a Silver Medal in Badminton at the Olympics (2016)	P.V. Sindhu	Badminton
10.	First Indian Female gymnast in the History of the Games	Dipa Karmakar	Gymnastics
11.	India's first-ever Gold Medal in wrestling at the Commonwealth Games (2010)	Geeta Phogat	Wrestling
13.	First Indian Woman Wrestler To Win Asian Wrestling Championship Gold medal (2018)	Navjot Kaur	Wrestling
14.	First Indian Woman Wrestler to win Gold in the Asian Games (2018)	Vinesh Phogat	Wrestling
15.	First Gold Medallist Archery in the Women's individual in 2010 Commonwealth games	Deepika Kumari	Archery

16.	First Indian Woman to play Professional Poker	Muskan Sethi	Poker
17.	First Indian Woman to reach the Final of 400m Hurdles in Los Angeles Olympics (1984)	P.T. Usha	Running
18.	First Indian Chess player to hold the FIDE titles of International Master and Woman Grandmaster	Vijayalakshmi Subbaraman	Chess
19.	India's First Fastest Woman Runner (100m-11.32s)	Dutee Chand	Running
20.	First Woman to Score a Century in a Women's Twenty 20 International match (2018)	Harmanpreet Kaur	Cricket
21.	First-ever Indian Sportsperson to win a gold medal for Heptathlon in Asian Athletics Championships first (2017)	Swapna Barman	Mix
22.	First Female Cricketer to Surpass the 6,000-run mark in ODIs	Mithali Raj	Cricket
23.	India's First Female Racer and National Racing Champion	Alisha Abdullah	F1
24.	First Indian Female Swimmer to qualify for two separate events in an Olympic Competition	Shikha Tandon	Swimming
25.	The first captain of the Indian Women's Cricket team (1976)	Shantha Rangaswamy	Cricket
26.	India's First athlete ever to win a medal in a World Championships in Athletics (6.70m)	Anju Bobby George	Long Jump

27.	First Indian basketball player to play professional basketball outside of India	Jeena Skaria	Basketball
28.	First Indian to win the British Squash Championship title U19 (2003)	Joshna Chinappa	Squash
29.	First Indian woman to cross the barrier of 50 meters in South Asian Games (1987)	Razia Sheikh	Javelin throw
30.	First Female cricketer to surpass the 6000 run mark in ODIs	Mithali Raj	Cricket

And many more....

We take a look at what has driven Indian women in sports towards their goals, in their own words:

1) **Saina Nehwal's hunger to be the best:**

New records were witnessed thanks to Saina Nehwal's bronze at London 2012, which was India's first-ever medal in badminton at the Olympic Games.

When she returned home with the medal, Saina Nehwal became an icon for Indian youth and Olympic dreamers. She has added many more medals, including at the Commonwealth Games and Asian Games, since then to her tally.

But what is it that pushes the Indian shuttle star to give her best every time she takes to the court.

SAINA: I want to be the best, it's not about the ranking, and it's about being consistent over a period of time.

2) **Not just for men, proves Mary Kom:**

The first Indian woman boxer to win a medal at the Olympics, MC Mary Kom has been a trailblazer for Indian sports women in many ways.

Be it her six world titles or her return to the ring post-pregnancy, this legend is everything that an aspiring Indian woman athlete looks for in a role model.

But despite her achievements, Mary Kom too wasn't spared of the rhetoric that boxing is a

man's sport. However, the Indian legend chose to answer her critics in a way she knew the best.

MARY: People used to say that boxing is for men and not for women and I thought I will show them someday. I promised myself and proved myself.

The flyweight has won a record six World Boxing Championship gold.

Her 'Magnificent Mary' moniker is one that befits her huge status in the sport.

In her final Olympic appearance at Tokyo 2020, Mary Kom won her first bout but narrowly fell to Ingrid Victoria, a fellow Olympic bronze-medallist, in the round of 16th.

India has produced great boxers in the men's category in the past but the Manipur-born southpaw has surpassed all their exploits. She continues to be an inspiration for the nation, and in particular, a huge motivation for sports women in India in particular.

3) Mom's the word for Sania Mirza:

The Indian tennis ace gave birth to a boy late in 2018 and was on maternal duty ever since. But 2020 saw Sania Mirza return to the court.

While returning to the professional circuit is no mean task, Sania Mirza believes it's her love for the game that's helped her push herself to be back in the mix.

SANIA: Having Izhan (son) is the biggest blessing I could have. He's my inspiration to get back to being fit. Making a comeback is not to prove anything. The only reason to come back was that I love playing and competing.

An inspiring title win at her first event on return, the Hobart International was followed by another historic achievement as she led the Indian tennis team to the Fed Cup playoffs for the first time.

Building form with every passing match, Sania Mirza made a fourth Olympic appearance at Tokyo 2020, where she made a first-round exit in the women's doubles alongside Ankita Raina.

Sania continues to play at an elite level and is a regular contender at Grand Slams and other WTA events.

4) It's all in the mind for PV Sindhu:

Few Indians have stood on the Olympic podium with a silver medal around their neck.

Only one other Indian, wrestler Sushil Kumar, has ever won two individual Olympic medals.

The first Indian ever woman to do so is PV Sindhu. Her accomplishments at Rio 2016 gave the sport added impetus while her historic win at the BWF World Championships established India as a major challenger at the top.

At Tokyo 2020, PV Sindhu made it two medals in two Olympic appearances with bronze in the women's singles.

One of the aspects that has driven PV Sindhu over the years is her single-mindedness to achieve greatness.

SINDHU: The greatest asset is a strong mind. If I know someone is training harder than I am, I have no excuses.

Today, badminton is recognised as a sport in which India has a global reputation. And PV Sindhu, along with Saina Nehwal, has helped propel it to unprecedented heights, and especially for Indian women in sports.

5) Sakshi Malik's fight until the end:

Wrestling and India have a glorious history to fall back on at the Olympics. Be it KD Jadhav in 1952 or Sushil Kumar and Yogeshwar Dutt since the turn of the century, it's a discipline that has produced medal winners for the country.

But it wasn't until Rio 2016 that India saw one of their own win a medal in the women's category as well. The 2016 edition of the Games witnessed Sakshi Malik become the first Indian woman to win an Olympic wrestling medal when she bagged bronze in the 58kg category to create history.

Up against Kyrgyzstan's Aisuluu Tynybekova in her bronze medal bout, Sakshi Malik was in all sorts of trouble with just seconds to go. But it was here that the Indian wrestler pulled off a final move that saw her topple her opponent to clinch the bronze.

SAKSHI: I never gave up till the end, I knew I would win if I lasted six minutes. In the final round, I had to give my maximum, I had the self-belief.

The future for Indian women in sports:

At Tokyo 2020, weightlifter Mirabai Chanu and boxer Lovlina Borgohain were added to the list of inspiring Indian sportswomen.

Mirabai Chanu won silver in the women's 49kg - only the second Indian woman to win an Olympic silver after PV Sindhu and the second Indian weightlifter to win an Olympic medal after Karnam Malleswari. She is also a world and Commonwealth Games champion.

Lovlina Borgohain won bronze in the women's 69kg on Olympic debut, beating fourth seed Chen Nien-Chin of Chinese Taipei to confirm her medal. She is one of India's youngest medallists and has a bright future ahead.

In recent times, Indian track and field has gotten new hope in the form of two stars in Hima Das and Dutee Chand.

Hima Das burst through with her gold in the World U-20 Championships and Asian Games in 2018. At one point in 2019, she rivalled the Indian cricket team's popularity during the ICC Cricket World Cup by winning five gold medals in the space of a month in July. Dutee Chand ran in the 100m at Rio 2016, won a gold at the World University Games and is also the national record holder in the 100m. She also ran both the 100m and 200m at Tokyo 2020.

While they are yet to hit historic highs at international level, their prowess and gradual development bodes well for the future of women in sports in India.

Some Selected Entrepreneures In India

Dr. Vaishali Deshpande

1. Shilpa Bhatia: Founder of Clothing Rental and Terra Inde.

Clothing Rental is a renting platform, based in Mumbai, that helps people rent designer wear at a fraction of the cost. It even has an e-commerce portal to order the clothes and has a brick and mortar store in Mumbai.

Founding Year: 1970 Address: Mumbai

2. Shahnaz Hussian: CEO of Shahnaz Herbals.

Shahnaz got her education in La

Martiniere Lucknow and was married while she was a teenager. This led to her becoming a mother extremely early in life.

Founding Year: 1970 Address: Delhi

3. Kiran Mazumdar Shaw: The founder of Biocon Limited.

Biocon Limited is an Indian biopharmaceutical company based in Bangalore, India. The Company manufactures generic active pharmaceutical ingredients that are sold in over 120 countries across the globe, including the developed markets of the United States and Europe.

Founding Year: 1978

Investors: Fusion Microfinance, Glympse Bio
Address: Bangalore

4. Vandana Luthra: The founder of VLCC.

VLCC is the largest organisation in terms of scale and breadth of operations in the beauty and wellness service in India. Today VLCC has crossed borders and has a presence across over 350+ locations in 165 cities spanning 16 countries in South Asia, South East Asia, Middle East and East Africa. They also have an employee strength of over 4,500. According to a report in September 2019, VLCC is worth Rs 1200 crore and is growing at 20% CAGR.

Founding Year: 1989

Investors: Wellscience, VanityCube
Address: Gurgaon

5. Dr Florida Tilton: Founder of Biozone Research Technologies.

Biozone does research, analytical, academic and publishing services and creates herbal products. It is a research and development organisation which has been recognized by DSIR (Ministry of Science and Technology, Govt. of India). Their services include customised research in fields of Molecular Biology, Plant Tissue Culture & Herbal research, Animal Cell Culture, Bioinformatics, Microbiology and Analytical services. Currently, their revenue is more than \$4 Million.

Founding Year: 2008 Address: Chennai

6. Falguni Nayar: The Founder of Nykaa

Nykaa is a beauty and wellness e-commerce, premier platform for women. They are known

for authentic products and trustworthy brand names. They boast about their retail partnerships with top-notch personal care corporations like Unilever, P&G, L'Oreal, Beiersdorf, Johnson & Johnson.

Founding Year: 2008

Funding: \$ 145M Address: Mumbai

7. Upasana Taku: Co-Founder of Mobikwik.

Mobikwik is a fintech startup that was founded in April 2009. It is a phone-based payment system and digital wallet. It helps bridge the digital divide between consumers and companies. Also allows payment of bills, DTH, data card and much more through their app. This has helped Mobikwik earn 19-184.6cr INR in FY19.

Founding Year: 2009 Funding: \$ 131M

Investors: NDTV Limited, Trifecta Capital

Advisors, Tianying Fu, Gaurav Manglik,

Sequoia Capital India

Address: Gurugram

8. Malini Agarwal: Founder and Creative Director of Miss Malini.

MissMalini has become a go-to platform for news about Bollywood, Fashion and Lifestyle. The Miss Malini Entertainment platform is predominately run by women and two-thirds of their audience is women.

Founding Year: 2011 Funding: \$ 104M

Investors: New Enterprise Associates (NEA), Orios Venture Partners, Rajan Anandan

Address: Gurugram, Mumbai

9. Shivani Poddar:

Co-founder FabAlley and Indya.

FabAley is a fashion-forward brand which designs all their clothing range in-house. They offer millennial women with great style that fits their body shapes at an affordable price.

Founding Year: 2012 Funding: \$ 15.2M

Investors: India Quotient, Ashwin Shah, Pratima Singh, Star Global Resources,

Abhishek Dalmia Address: Noida

10. Sairee Chahal: Founder, SHEROES.in
Sheroies is a woman's only platform for offering support, resources, opportunities and interactions. Furthermore, SHEROES hosts the SHEROES Summit, a flagship event and the shift Series to help change the gender narrative and the organise community meets across the

country.

Founding Year: 2013

Funding: \$ 2.6M

Investors: HR Fund, Quintillion media, Lumis Partners, Leo Capital Holdings, Lumis Partners
Address: Delhi

11. Ashwani Asokana: Founder, Mad Street Den.

MAD is an Artificial Intelligence and Computer Vision company. Their mission is to build models of generalizable intelligence to make it available for use to billions of people. Today, with a team of 175+ MAD is revolutionising the fashion industry with its Image recognition platform, Vue.ai launched in 2016.

Founding Year: 2013

Funding: \$21.2M

investors: Global Brain Corporation, Sequoia Capital, Falcon Edge Capital, KDDI, Array Ventures

Address: Chennai

12. Khushboo Jain: Co-Founder and COO, Impact Guru.com

Quote“Our mission is to help India's people find crowdfunding solutions for patients struggling to fund critical illnesses.”

Founding Year: 2014 Funding: \$ 4.5M

Investors: Apollo Hospitals Enterprise, Shorooq Partners, Venture Catalysts, RB Investments Pte. Ltd.

13. Isha Choudhry: Co-Founder ZoloStays

Zolo Stay helps students find accommodation with food. Today, Zoho Stays has carved its place in the co-living space in India.

Founding Year: 2015

Funding: \$ 98M

Investors: Trifecta Capital Advisors, Mirae Asset Global Investments, Nexus Venture Partners, IDFC Private Equity

Address: Bengaluru

13. Naiyya Saggi: Founder Babychakra
Baby Chakra is a parenting and childcare application. They list several important products and services that can be availed through the BabyChakra app. Naiyya said that her aim with the platform is to create a space that allows mothers to help mothers. Their income is primarily made through two sources. Transactions and commissions.

Founding Year: 2015   Funding: \$ 650K
Investors: Artha India Ventures, Mandar Vaidya,
Rajesh Sehgal, Maninder Gulati, Eitan Toledo
Address: Mumbai

14. Basudha Shrivastav: ExpressEarth
Digital Services

Express Earth has created a niche environment for smart travellers. It's a unique channel that provides different options for travelling that truly suit you and not a travel company or agent. They provide travel options for corporate travels too. They have won several awards including NASSCOM 10k programme. The programme and The Startup India programme truly helped the startup in its early days from its establishment in 2015.

Founding Year: 2015
Address: Uttar Pradesh

14. Neha Motwani: Co-Founder & CEO-
Fitternity.

The startup started to make fitness more accessible to an Indian consumer. The platform helps people who are constantly travelling or face the challenge of shifting to continue their gym memberships.

Founding Year: 2016
Funding: \$ 1M

Investors: Techstars, Swastika
Address: Mumbai

15. Priyanshi Choubey: Co-founder of
Insta Car.

Insta Car is a Taxi rental platform. It allows its users to hail intercity taxi reservations. The brand focuses on reliability, user safety and the quality of the car. The startup also provides pick up and drop services for children. The startup claims to have 30k subscribers on their platform.

Founding Year: 2016   Funding: \$ 1M
Investors: Techstars, Swastika
Address: Mumbai

16. Farah Nathani Menzies: Co-Founder
of The Mumum Co.

"The very, very real" nature of Mumum Co products comes from our conscious effort to feed our kids with 100% natural and nourishing foods to help their little bodies grow better and faster – with no preservatives or additives"

Founding Year: 2017   Funding: \$ 34M
Investors: Siddharth Parekh, Nisaba Godrej,

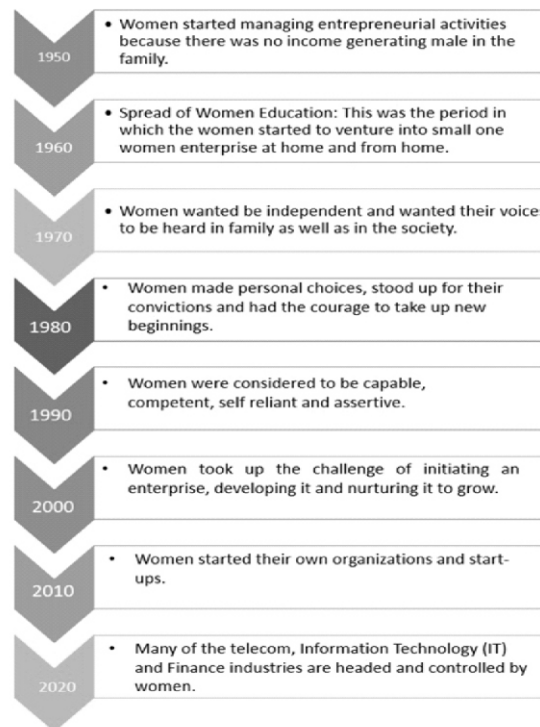
Sumeet Nindrajog

Address: Mumbai

Source :[https://www.smartbusinessbox.in / women-entrepreneurs-in-india/](https://www.smartbusinessbox.in/women-entrepreneurs-in-india/)

Growth of Women Entrepreneurs in India

Evolution Of Indian Railways In Last 75 Years

Vhankade Vaibhavi Sunil
S.Y.BBA HRM

India's first passenger train, operated by the Great Indian Peninsula Railway and hauled by three steam locomotives – Sahib, Sindh and Sultan – ran for 34 kilometres with 400 people in 14 carriages on 1,676 mm broad gauge track between Bori Bunder (Mumbai) and Thane on 16 April 1853. The Thane viaducts, India's first railway bridges, were built over the Thane creek when the Mumbai-Thane line was extended to Kalyan in May 1854, Indian Railways is among the world's largest rail networks. Indian Railways route length network is spread over 1,23,236 km, with 13,452 passenger trains and 9,141 freight trains plying 23 million travellers and 3 million tonnes (MT) of freight daily from 7,349 stations. India's railway network is the 4th largest railway network in the world and 2nd largest in Asia, under single management. Indian Railway is the main artery of the country, it is also called as lifeline of India which provides both freight and passenger mode of transportation. It contributes in the national growth and economic integration of the country. Railways provide the cheapest and most convenient mode of passenger transport both for long-distance and suburban traffic. Railways have played a significant role in the development and growth of industries. The growth of the textile industry in Mumbai, jute industry in areas surrounding Kolkata, coal industry in Jharkhand, etc. is largely due to the development of railway networks in these areas. Railways help in supplying raw materials and other facilities to the factory sites and finished goods to the market. It also helps in the defence and internal security of the country by ensuring the quick movement of troops, defence equipment, etc. to remote places. Railways play a vital role in mitigating the sufferings of the people in the event of natural calamities like droughts, floods, famines, earthquakes, etc. This is done by carrying relief and rescue teams and essential items to the affected areas and save

people from suffering and starvation. The Government is going to come up with a 'National Rail Plan' to enable the country to integrate its rail network with other modes of transport and develop a multi-modal transportation network.

A 'New Online Vendor Registration System' has been launched by the Researched Designs & Standards Organisation (RDSO), the research arm of Indian Railways, to have digital and transparent systems and procedures. The Indian Railways initiated the process to allow private firms to operate passenger trains on its network through 151 new trains. While these trains will form a minuscule portion of the entire railway network, this marks the beginning of private sector participation in passenger train operations.

Many new trains are added such as local metro and ministry of railways is going to launched Bullet train too. The first phase of the Ahmedabad-Mumbai bullet train project, a 61-km stretch between Surat and Bilimora in Gujarat, is likely to be operational only in 2026. India is confident of achieving the target of running the country's first bullet train by 2026, or at least does a trial run.

The Indian Railways initiated the process to allow private firms to operate passenger trains on its network through 151 new trains. While these trains will form a minuscule portion of the entire railway network, this marks the beginning of private sector participation in passenger train operations.

During the Financial Year- 2021-22, Indian Railways (IR) achieved milestones in various categories including freight loading, electrification, New Line/ Doubling/ Gauge Conversion, Loco production and also the integration of technology for ensuring safety. Despite COVID pandemic, during 2020-21 (up to February, 2021), Indian Railways has achieved commissioning of 1793 km length of New line, Gauge Conversion and Doubling works. Railway electrification of 3003 route km and track renewal of 4099 km was carried out. According to March 2020 survey more than 1.254 million employees serve Indian Railways.

Highlights of India's Budgetary Policies since Independence

Dr. Shridevi Patil (Assistant Prof.)
Ashvini Kuber (M.A-I ECONOMICS)

Since India gained independence in 1947, the country has been making great strides towards achieving economic autonomy, thanks to liberalization and visionary policymaking. Union Budgets provide the required framework for the government to introduce policies and reforms for the betterment of the common taxpayers.

Here is a brief insight into the history of Union Budgets in India – how it started and milestone decisions that have been made throughout the journey.

After Independence:

Union Budget 1947-48: Finance minister RK Shanmukham Chetty presented the first budget of Independent India. Total expenditure under the budget was earmarked at Rs 197.39 crore, out of which approximately Rs 92.74 crore was allocated for Defence Services.

Union Budget 1948-49: For the first time, Finance Minister R.K. Shanmukham Chetty used the term “Interim Budget.”

Union Budget 1949-50: Under this budget, the government decided to abolish the Capital Gains Tax. The Capital Gains Tax was later; however, reinstated under the budget 1956.

In the 50s:

Union Budget 1950-51: In the budget of 1950-53, the government formally announced the initiation of the Planning Commission, which is the primary body, headed by the Prime Minister. **Union Budget 1951-52:** Under this budget, the government proceeded to double the surcharge (up to 100 percent) on the widely consumed ale, spirits, beer, and other fermented liquor.

Union Budget 1953-54: The government raised the minimum income tax exemption limit for individual taxpayers, by up to Rs 4,200. The minimum tax exemption limit before was up to Rs 3,600 earlier.

Union Budget 1955-56: In this budget, the government proposed the idea of having

different tax-exemption limits for married and unmarried individuals.

Union Budget 1957-58: The government introduced the Wealth Tax in this budget, a new direct taxation instrument that continued to exist for the next six decades.

Union Budget 1958-59: For the first time in the history of Independent India, the budget was presented by a Prime Minister. Then Prime Minister Jawaharlal Nehru decided to carry out the responsibilities of presenting the budget and took the opportunity to introduce a new taxation instrument, called the Gift Tax.

In the 60s:

Union Budget 1960-61: In this budget, a deal signed in 1959, saw the Indian government join hands with the United States Administration to import food grains and other agricultural commodities, valued at Rs 122 crores at that time.

Union Budget 1962-63: In this budget, the government raised the income tax rates substantially to 72.5 percent, excluding surcharge, to become the highest ever till date.

Union Budget 1963-64: The government introduced a super-profits tax, which was an additional tax levied on the corporates and wealthier individuals in India, over and above the normal income-tax.

Union Budget 1964-65: In this budget, the Expenditure Tax was introduced. This was a direct taxation tool levied on all expenditures above Rs 36,000 per annum.

Union Budget 1965-66: Under this budget, the government introduced the Voluntary Disclosure Scheme of unaccounted wealth. The scheme was the government's first-ever initiative to deal with black money and tax evaders.

Union Budget 1968-69: In the union budget 1968-69; the “Spouse Allowance,” which allowed both husband and wife (who had taxable incomes) to avail tax exemptions was abolished by the government.

In the 70s:

Union Budget 1970-71: This was the only budget in the history of Independent India, which was presented by a woman - Indira

Gandhi, who was the then Prime Minister of the country.

Union Budget 1971-72: Under this budget, the government introduced a new tax regime, which levied an additional tax rate of 20 percent on all flight tickets purchased in rupees.

Union Budget 1974-75: In this budget, the government set the reformation of the income tax structure in India. Thus, the government decided to slash the maximum marginal rate of income-tax (including surcharge) to 75 percent, from 97.75 percent.

Union Budget 1978-79: This budget came within a month after the Janata Party government decided to control illegal transactions by deciding to scrap Rs 1,000, Rs 5,000 and Rs 10,000 notes, from January 16, 1978. The budget speech primarily focused on justifying this controversial decision.

In the 80s:

Union Budget 1980-81: The government decided to introduce new steps to curb spending on non-essentials and aspirational lifestyle. An additional tax of 15 percent, over and above the existing taxes on food and drinks (both state and central levies), was imposed on the gross receipts of luxury hotels.

Union Budget 1981-82: The government introduced an import tax of 15 percent on the previously custom duty-exempt imported newsprint.

Union Budget 1982-83: Under this budget, the government proposed to exempt the unused earned leaves that salaried employee's encashed on retirement.

Union Budget - 1985-86: Finance minister VP Singh proposed to set up the Board for Financial and Industrial Reconstruction (BIFR). The budget; thus, laid down the foundations of the modern-day insolvency code.

Union Budget 1986-87: The government announced a new tax, known as the Modified Value Added Tax (MODVAT). Under MOD VAT, manufacturers were allowed to obtain immediate and complete reimbursement of the excise duty that they paid on the components and raw materials.

Union Budget 1987-88: Prime Minister Rajiv Gandhi introduced the Minimum Alternate Tax

or MAT to claim multiple exemptions on companies that remained outside the companies.

Union Budget 1988-89: The government introduced a new tax-saving initiative, known as the Kisan Vikas Patra, to mobilize untapped rural savings.

Union Budget 1989-90: This year saw the government to introduce a new instrument, known as Equity Linked Savings Scheme or ELSS, to stimulate taxpayers to invest their savings into the stock markets.

In the 90s:

Union Budget 1993-94: Under this budget, the government announced the setting up of the National Stock Exchange, which currently functions as India's stock markets.

Union Budget 1994-95: In this budget, the then Finance Minister Manmohan Singh introduced reforms in the indirect tax structure in the country, in the form of Service Tax. Thus, the government levied a 5 percent tax on the telephone, non-life insurance and stock-broking services.

Union Budget 1995-96: Under Manmohan Singh's tenure as Finance Minister, the country witnessed the establishment of Insurance Regulatory Development Authority (IRDA) of India to oversee the working of the insurance sector.

Union Budget 1997-98: Known as the "Dream Budget," the budget of 1997-98 presented by P Chidambaram saw several economic reforms introduced in India including lowering of income tax rates, removal of the corporate tax surcharges, and reduction of corporate tax rates. The budget also saw the introduction of the Voluntary Disclosure of Income Scheme (VDIS), under which taxpayers were allowed to disclose any hidden income, by paying 30 percent tax on the total value of the undeclared money.

Union Budget 1998-99: Presented by the then Finance minister Yashwant Sinha, this budget proposed two specific schemes to attract NRI investments in India. The first one was the Unit Trust of India's (UTI) India Millennium Scheme, under which the subscription was to be made in dollars only and the money collected

was invested in India-based schemes. The other one was the State Bank of India's (SBI's) Resurgent India Bonds, under which NRIs could invest in foreign currencies, and the collected funds were invested into infrastructure projects.

In the 2000s:

Union Budget 2000-01 : In the first budget of the new millennium, the government introduced the Kargil Tax, which levied an additional 5 percent surcharge on salaried individuals with an annual income of more than Rs 1.5 lakh. The move was aimed to offset the cost of the Kargil War partly.

Union Budget 2001-02: In this budget, the government introduced the Transfer Pricing Regulations to plug tax evasion by companies.

Union Budget 2006-07: For the first time, the government introduced the Goods and Services Tax, in an attempt to systematically overhaul the tax structure by 2010. GST was eventually rolled out seven years after its initial launch date.

Union Budget 2009-10: The second UPA government announced the setting up of the Unique Identification Authority of India (UIDAI). The UIDAI subsequently launched the Aadhaar project to provide each Indian citizen with a unique identification number / card.

In the 2010s:

Union Budget 2013-14: In his last budget as Finance minister, P Chidambaram introduced a new taxation concept known as the "super-rich tax" for the individuals with more than Rs 1 crore of taxable income. Thus, these "Relatively prosperous" individuals had to pay an additional 10 percent of surcharge.

Union Budget 2019-20: Finance Minister Nirmala Sitharaman's path-breaking Union Budget of 2019-20, aimed to take the country to newer heights of development with the introduction of several intuitive reforms such as more relaxed taxation norms, faceless e-assessment, and direct tax reforms.

Union Budget 2022-23: The Union Budget 2022-23 seeks to complement macro-economic level growth with a focus on micro-economic level all-inclusive welfare. The budget aims to

lay a strong foundation to steer the Indian economy towards Amrit Kaal for the next 25 years.

Thus, we can conclude that the long journey since 1947 has had its inevitable successes, failures and disappointments. However, the budgetary policies of India have led India to secure a worldwide recognition on the global map.

Is Humanity is Blessing in Disguise?

Muskan Pathak
(M.A-I, ECONOMICS)

Humanity is the practical term or quality which says to be kind and understanding. A quality of being human. That's it? According to some of you it is yes or may be no. But, it is the problem or quality that everyone knows about but no one is speaking about.

In this busy world no one is having time to think for others, not even for their close one. Everyone is facing competition; everyone is running in the race of life where everyone is thinking to beat one another. Where's humanity? Every country in the world made their army/soldiers to protect humans going against humanity by massive killing. They hurt others intentionally without being sorry, in the name of god terrorism arises, in the name of religion human does mutiny, in the name of place, food, services and a lot more reasons where they don't kill humans- they do the blood bath of humanity.

According to the Shrimad Bhagagwad Geeta (2-54), Lord Krishna describes the definition of perfect human is the one who has steady wisdom, means all the desires of the mind and is satisfied in the self by the self. Can we???? Greed is one of the major reasons of vanishing humanity, the desire to get more and more. 75% of people are not happy seeing others happiness, 5% of them are not happy because they are not satisfied, 5% wants to help but they don't just because of jealousy and the thought of losing the race to that particular person, 5% who don't really care about anything or anyone and the left over 10% those who are actually happy, doesn't matter rich or poor, they don't have pressure, they try to help, they just simply accepted their fate and moving with it. 90% of people are playing the Devil's Advocate, means they have already known that something they are arguing on is that they don't personally agree with. Just to show the cherry on top of cake, people use social media, television or other platform but in real they does is what plead the fifth, giving treat in an expensive restaurant to those who came in

80% category instead of feeding those who actually need it.

Heading to the end in nutshell, when we are not even able to understand it, how we are really going to solve it. It is not what everyone thinks, they do things just to show, the help, the care they do in fact they don't, in the fear of losing the race or winning the competition, they just do it for views and likes for showing how their lifestyles are, still how they humble are but are not, etc. Humanity is just not being gentle, kind, helping or caring but also one has to be humane from inside. Yes, you can see the bad outcome but trust me it ends up being good for you. Think before you act.

Towards Independence: Literature through the Lens of Female writers

Riya Kanoujia
M.A {English} Part 1

“There is no limit to what we, as women, can accomplish.”- Michelle Obama

During the Victorian era, there was an unending debate regarding the role of women in society. Marginalised from the public realm, they were restricted to the private world and treated merely as the homemakers. Their participation in the private realm was not appreciated. Further, their basic rights like the right to education were snatched from them because the patriarchal society considered them to be emotional beings who could not think and act rationally or logically. This era was dominated by male writers, who stereotyped women as angels, as damsels in distress, as a dependent gender. Male writers portrayed them as innocent, physically weak, fragile, and nothing less than a household commodity.

While delving into the history of Indian literature, it has been observed that the canon of writings has witnessed the roles of women restricted to mother, maiden, or mistress. The reason being, most of the writers were males giving voice to their voiceless counterparts, as a

result, the projection of women in literature was biased. For instance, the writings of R.K. Narayan, Bhabhani Bhattacharya, Raja Rao and Mulk Raj Anand, all revolve around the issues faced by males and rarely do they trace the plight of women in their works. A lot of it has to be blamed on the fact that in the ancient world, literacy was strictly limited, and the majority of those who could write were male. Traditionally, the works of women in our Indian society was undervalued in our patriarchal society which revered worth of the male experience and derogated female experiences.

Conversely, in the recent decades, there has been a shift in the representation of female characters in Indian literature. This has been largely due to the osmosis of Indian women writers into the Indian literature. It took many years to achieve and excel the position they hold now. Indian literature is not only about their novels, but also about the poetry and short stories which they have written. These women have altered the social scenario and have sensitized majority about their identity and individuality, be it Anita Nair, Anita Desai, Arundhati Roy, Jhumpa Lahiri, Kiran Desai and many others who have given voice to Indian women who suffered a lot over ages under the power of patriarchy. Besides literature, there have been social activists, feminists, professionals who have motivated other women to do something unique for the nation, like, Mother Teresa, Sarojini Naidu or Kalpana Chawla, all have set benchmarks for other lot of society. These women have always been an inspiration for our society and its upbringing. Celebrating 75 years of Independence and looking back to the contribution that women have made towards the growth of the country, there have been countless examples that strike the mind. One such renowned writer from the canon of Indian literature is Sudha Murthy who has had an everlasting impact on our Indian society.

Sudha Murthy was born on 19 August 1950 in a Brahmin family in Shiggaon, Karnataka, India. A renowned writer, philanthropist and entrepreneur, she has written stories and novels on females who faced injustice in society like, Dollar Bahu,

Mahashweta, Wise and Otherwise. House of Cards: A Novel. Besides her literary contribution, she also facilitates the education of poor children. She is an Indian engineering teacher who excels as an author in Kannada, Marathi and English language. She is one of the brains behind Infosys, one of the leading IT companies. Currently, she is the Chairperson of Infosys foundation and is the wife of the co-founder of Infosys, N.R Narayan Murthy. She has always been an advocate of women's rights and a pioneer in the development of education since ages. Once she wrote to the chairman of Tata Motors, also known as Telco about their men-only policy, stating, "Women can work better than men and if they are not given the chance, they won't be able to prove themselves". Because of this, she was called for an interview by Mr Ratan Tata, and she became the first female engineer to be employed in India in a manufacturing giant.

Her dynamite personality has always been an example for many Indian women writers. She has been felicitated by many awards in various domains like Padma Shri, Bharat Ratna, Daana Chintamani Attimabbe Award, "Ojaswini" Award. Her achievements include a list of literary works in many languages. Initially, she started to write in Kannada and later wrote in English as well. Her work generally revolve around family, marriage, social problems, women empowerment, and alike. She is one of the bestselling writers and around 1.5 million books are sold in the market, which includes interesting mix of books for children, short stories, technical books, travelogues, twenty-four novels, and many nonfiction books. Her work ... has brought laurels to her as a writer/ has been well read amongst kids and younger generation as well. Throughout her career, Sudha Murthy has achieved a lot of honours and awards. She has been accorded with:

- India's fourth-highest civilian honour Padma Shri in 2006
- Gold medal from Indian Institute of Engineers, India
- Cash award for securing highest marks in SSLC
- Gold medal from Chief Minister of

Karnataka Sri Devaraj Urs, for securing the highest marks in B.E in the state

- CS Desai Prize for standing first in University of Karnataka
- Best Teacher Award in 1995 by Rotary Club of Karnataka
- Ojaswini' award for excellent social work for the year 2000
- Millennium Mahila Shiromani' award
- R.K. Narayan's Award of Literature
- Honorary LLD for her contribution to promoting formal legal education and scholarship in India
- Life Time Achievement Award at the Crossword-Raymond Book Awards
- "Hemaya-Kannadiga" award from television
- IIT Kanpur awarded her Honorary degree of Doctor of Science

In one of her interviews, she quotes very beautifully, enlightening the women folk to be independent and empowered. She avers,

"You have to think independently. There is a very nice shloka in Mahabharata – Why was Krishna respected?... because Lord Krishna himself had great quality. Similarly, you will be the daughter of somebody, wife of somebody, mother of somebody, all relations are true but you individual as a whole is different. I always believe that one should run their own marathon and not by sitting on someone's shoulder."

Being a role model for women in the society, she inspires one and all to lead an independent and enlightened life. Her contribution in every field, especially in literature, has been remarkable. Writers like Sudha Murthy continue to be mentors for others and become torch bearers for those who wish to lead the path towards success.

Women in Sports

Mrunmayee Deshpande
MA-I, English

Sports are very essential for every human life which keeps them fit and fine and physically strong. As a student, one has to face many challenges, and playing sports helps them cope with the exam pressure and prepare them for further challenges by providing them with physical and mental strength. Playing sports teaches them skills such as accountability, leadership, and learning to work with a sense of responsibility and confidence. Many eminent sports personalities have brought laurels to our country by proving their mettle on different sports grounds. Some of them are; Sachin Tendulkar, Saina Nehwal, Mary Kom, Sardar Singh, Sania Mirza and many more. Although today Serena Williams, Saina Nehwal and P.V. Sindhu and Mary Kom are household names but 120 years ago, when first modern Olympics were held girls were not allowed even as spectators. They have proved time and again that they are not weaker section of the society and they too can put up with the physical stress of competitive sports.

Feminine sports included gag stories where beauty assumed its best as gentle, passive and frail had to fight long battle to pedal their way to glory in sports in opposition to the idea that because of their biological specifications, exercise will cause their muscles to grow like men with tanned skin and body unable to sustain shocks. Women physiology and objectification of their body were other main reasons for non-allowance into sports. But breaking all the folklore the women since 1970 have proved their prowess and represented in recreational sports and fitness activities regularly. Title IX and the Amateur Sports Act of 1972 opened the doors for women to participate in the male-dominated institution of American sports as it prohibits discrimination on the basis of gender, race, and physical disability in open, amateur sports. Historian Kathleen E. McCrone writes in her book "Playing the Game: like running,

jumping and climbing might damage their reproductive organs and make them unattractive to men.” In India a country where there is general lethargic attitude towards sports, lack of encouragement toward sports-oriented mindset up from family because of traditional way of living and despite the limited support from the government, we observe the role of women in sports has been quite appreciable and we celebrate it as well. Some got noticed and well recognized like P.T. Usha, Saina Nehwal, Mary Kom, Sania Mirza. But few who are chasing their dreams with vigor and passion and hooked on to their quest of achieving excellence. Sports for many women are not a leisure pursuit but a way of livelihood. Professional sporting performance sometimes is not a public significance but acquires an individualistic approach when taken as professional sporting career. Still women face gender parity, less media coverage and lower pay which is prevalent globally. Even social media campaigns and federal lawsuits have been found unable to address these inequalities. Women sportspersons are stocking up all stereotypes doing directional work on elevated accomplishment ambitions. India as to go long way to upgrade women's sport and needs to be more encouraging in terms of funding and social barriers overall.

In the last 100 years, women have made tremendous inroads in facets of life. Of that there are can be little doubt. Women may now hold jobs, own property and participate in professional Sports. Today women can compete in sports, once a vestige male domination; there is now a room for women in that arena. But even today women in sports are not portrayed in the same light as their male counterparts. To a large degree, this is because of today's cultural ideal of women. As I'm a national badminton player, Sports bring discipline in life. Sports should be made mandatory in school, so that at an early age they can know the benefits of sports.

Thank you!!

Performance of major taxes of the union {as per % GTP}

Arpita Kalshetty
S.Y. BA.

Taxes are levied by governments on their citizens to generate income for undertaking projects to boost the economy of the country and to raise the standard of living of its citizens. The authority of the government to levy taxes in India is derived from the Constitution of India, which allocates the power to levy taxes to the Central and State governments. All taxes levied within India need to be backed by an accompanying law passed by the Parliament or the State Legislature.

The payment of tax is beneficial on multiple levels including the development of the nation, betterment of infrastructure, the upliftment of the society, and even for welfare activities for the nation. Indirect tax - An indirect tax is type of taxation levied on the production or consumption of goods and service or on transactions. Direct tax - A Direct tax is a type of taxation of an individual that is the typically based on the individual's ability to pay as measured by income consumption, or net wealth. GST - goods and service Tax, is an indirect tax imposed on the supply of goods and services. It is a multi- stage, destination ordinate tax imposed on every value addition, replacing multiple, indirect taxes, including VAT, excise duty, service taxes, etc.

Performance Of Major Taxes Of The Union (as Per % GDP)

YEAR	Direct Tax	Indirect Tax	GST	Service Tax
2011-12	5.7	4.5		1.1
2012-13	5.6	4.8		1.3
2013-14	5.7	4.5		1.4
2014-15	5.6	4.4		1.3
2015-16	5.4	5.2		1.5
2016-17	5.5	5.6		1.7
2017-18	5.9	5.4	2.6	0.5
2018-19	6	5	3.1	0.04
2019-20	5.7	4.9	3	0.01
2020-21	5.9	4.9	3.1	0

The Direct tax rate in 2011-12 was 5.7 per cent, the highest is 6% in 2018-19 and the current estimate direct tax rate is 5.9 per cent in 2020-21. While the indirect tax rate is 4.5 per cent in 2011-12, it will increase in 2016-2017. The highest is 5.6% in 2016-17, but after 2016, the indirect taxes declining, ie, the year 2020-2021, the indirect tax will be 4.9 per cent. The Goods and Services Tax was introduced by the Government of India in 2017-18 and was 2.6% in 2017-18, but has been increased to 3.1% in 2020-2021. In terms of service, it is 1.1 per cent in 2011-12. The service tax from 2011-12 to 2016-17 is 1.7%. Appears to have increased to a percentage. But since the introduction of goods and services tax, the rate of service tax has been declining.

Accounting In India Since Independence

Rameshwari Kulkarni
TYBCOM English Medium

Financial accounting and reporting remains the core tool of entities for communication with its stakeholders. It is the semantics for such communication. Accounting standards are the grammar of such language used by entities in such communication. The separation of ownership and management in the growing businesses and modern day complexities added the importance of timely and accurate communications. The grammar (i.e. Accounting Standards) blends uniformity in reporting and facilitation of unambiguous communication with the variety of stakeholders including but not limited to owners/shareholders, employees, regulators, trade/business relations, revenue authorities etc. The subject of accountancy and its importance has a long history in India e.g. a treatise on economics and political science titled 'Kautilya's (also known as Chanakya) Arthshashtra', has elaborate prescriptions on accounting (and accountability) aspects for a

treasury and government which have features of universal utility. In line with the evolution and changes in the scale and texture of economies and society, financial reporting and accounting standards have also evolved and witnessed path-breaking changes.

The evolution of India's present-day accounting system can be traced back to as early as the sixteenth century with India's trade links to Europe and central Asia through the historic silk route. Earlier Indian accounting practices reflect its diversity as India has many official languages and scores of dialects spread over numerous states.

1857: The first ever Companies Act in India legislated.

1866: Law relating to maintenance of accounts and audit thereof introduced. Formal qualification as auditor was now required.

1913: New Companies Act enacted. Books of accounts required to be maintained specified. Formal qualifications to act as auditor were named and a Certificate from the local government was required to act as an auditor – An unrestricted Certificate to act as auditor throughout British India and a restricted Certificate to act as auditor only within the Province concerned and in the languages specified in the certificate.

1918: Government Diploma in Accounting (GDA) was launched in Mumbai. On completion of article ship of 3 years under an approved accountant and passing of the Qualifying examination, the candidate would become eligible for the grant of an Unrestricted Certificate.

1920: The issue of Restricted Certificates discontinued.

1930: Register of Accountants to be maintained by the Government of India to exercise control over the members in practice. Those whose names found entry here were called Registered Accountants (RA). The Governor General in Council replaced the local government as the statutory authority to grant certificates to persons entitling them to act as auditors. Auditors were allowed to practice throughout India.

1932: First Accountancy Board was formed. The Board was to advise the Governor General

in Council on matters relating to accountancy and to assist him in maintaining standards of qualification and conduct required of auditors.

1933: First examination held by the Indian Accountancy Board. GDAs were exempted from taking the test.

1935: The first Final examination was held. GDAs were exempted from taking the test.

1943: GDA was abolished. **1948:** Expert Committee formed to examine the scheme of an autonomous association of accountants in India.

1949: The Chartered Accountants Act, 1949 passed on 1st May. The term Chartered Accountant came to be used in place of Indian Registered Accountants. The Chartered Accountants Act was brought into effect on 1st July and The Institute of Chartered Accountants of India (ICAI) was born on 1st July 1949.

The ICAI, being the premier standard-setting body in India, constituted Accounting Standard Board (the 'ASB') on April 21, 1977, with the objective to formulate Accounting Standards to enable the Council of ICAI to establish a sound and robust financial reporting standards framework in India.

Globalisation of economies and evolution of a highly interconnected world has had far reaching changes impact on economy and the 'accounting' world also cannot remain unaffected there from. Since the beginning 21st century, there was renewed demand for global harmonisation of accounting standards and to converge or adopt single set of high quality standards that require transparent and comparable information in the financial statements. There is also a significant transformation in the fundamental accounting principles and concepts fair value measurements, prominence to fair and faithful presentation, new components in financial statements and so on gained acceptance.

International Financial Reporting Standards (IFRS) area set of high quality principle-based standards and has become the global financial reporting language with more than hundred countries accepting or requiring IFRS based financial reporting. The U.S. Securities and Exchange Commission has also allowed Foreign Private Issuers to file financials statements prepared under IFRS without

reconciliation to the US GAAP.

Changes in Accountancy, due to change in Technology: Globalization of national economies and their interdependence had been strengthened by the internet, which brings people living across the globe together in no time. This had an impact on the working of the different professions and the profession of accounting has not been left unaffected by this global revolution of networking. New technologies spawn new applications and possibilities, which in turn inspire changes to accounting methods and methodologies. The advent of cloud-enabled computing has brought improvements to mobility and connectivity for accountants. As a result, one is able to work with clients across the globe from the comfort of one's home, remotely access one's data from a variety of devices regardless of one's location or the time, perform advanced computations on the fly and retrieve real-time analytics. Technological changes to accounting have automated many of the inputs and calculations that accountants once had to perform manually. This allows one to play a more analytical and consultative role in one's interactions with clients. Of course, these advances also require one to remain flexible, adaptable and perpetually learning in order to keep up with the rapid pace. The evolving Block Chain technology and Artificial Intelligence will also impact the way accounting is done, in times to come. These are interesting times in the Accounting arena.

India has come a long way through evolving the accounting rules towards better governance and globalization of its rapidly growing economy. The couple of years of experience by several hundred Indian companies ushering in IFRS converged accounting, to the say the least, is encouraging. The existing Standards for SME/SMCs are also being upgraded to make them compatible with Ind AS except for the complexities of Fair Value, time value of money, etc. and this could be next era of big changes in Indian context.

Role Of Science & Technology In India

Yashaswini Shridhar Badiger
(F.Y.BSc)

Over a period of time, India has progressively and perceptibly paved way for development in the field of Science and Technology.

The 21st century in India is apparently marked as the beginning towards an advancement in terms of technology and enrichment of knowledge base in the fields of Science.

At present, India holds a strong position in terms of advanced technology. India also serves as a knowledge warehouse with the existence of its many institutions catering to Science and Technology which come with qualified and trained manpower.

Areas Of Development

The different areas which undergo development with the advancement in Science and Technology –

- *Higher education
- *Scientific research and development
- *Technological development
- *Advancement of agricultural system
- *Development of space science and technology
- *Development of medical science and technology
- *Development of Infrastructure
- *Information and communication technology
- *Development of various fields of engineering

Likewise, India has strong a scientific and technological base that spreads across the country in the form of academic institutions, research and development laboratories, advanced medical center (with research facilities), experimental centers and different advanced industries.

Because of the development in all spheres of Science and technology, today, India is unquestionably a leading developing country in the world.

Science & Technology And Industries In India

Over the recent past, Science and Technology has made tremendous contribution towards the settlement of industries in India.

After the independence, it was not possible for India to depend on other countries for various aspects of development; therefore, the development of indigenous technology was indispensable for the overall development of a country.

Thankfully, today, Indian technologies and companies are as competent as in other developed countries. India is also a lead in various fields, and is a tough competitor for other countries.

Indian industries started flourishing post 1990, i.e., the landmark era. Globalization, liberalization and privatization facilitated this growth. The government of India has also made sizable investment in the field of research and development to encourage the advancement of Indian economy.

For consistent and efficient growth, various initiatives have been taken by establishing the following organizations –

- *Council of Scientific and Industrial Research (CSIR) centre
- *Department of Science and Technology (DST)
- *All India Institute of Medical Sciences (AIIMS)
- *Central Drug Research Institute
- *Central Food Technological Research Institute
- *Indira Gandhi Centre for Atomic Research (IGCAR)
- *Institute of Genomics and Integrative Biology (IGIB)
- *National Institute of Pharmaceutical Education and Research

Science & Technology And Society In India

The growth, peace and security of a society is directly related to the development of the technology; as Science and Technology in a way influences the development as well as security of the society.

The security of society is directly related to the development of the technology –

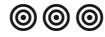
- *CCTV Camera at various locations (especially at public places) is one of the

best examples of keeping crime under surveillance and it also provides a sense of security to the people.

*Because of the advancement in technology, today, there is a reduce in communication gap; people have the information of where their near and dear ones are and are just a phone call away at times of need.

*Telecommunications network towers have been set up at the remotest of the remote regions too.

Therefore, Science and Technology is like a boon for the overall scientific and economic development of our country.

The Birth of India After Independence

Sanskriti Santosh Bhosale
Bachelors of Science (Computer Science)

Every year, 15 August is commemorated as the day India got liberated from colonial shackle ending an almost 200-year British rule. India's Independence Day is momentous as it stands as a reminder of the sacrifices that many freedom fighters made to get independence from British rule.

August 15, 2021, marks the 75th Independence Day of India. The Indian Independence movement began during World War I and was led by Mohandas Karamchand Gandhi. On August 15, 1947, India got its

freedom.

From the time the country's first Prime Minister Jawaharlal Nehru unfurled the Indian flag at the Red Fort, India has been marching on, intent on continuing its "tryst with destiny". An independent India was bequeathed a ravaged economy, pervasive illiteracy and grinding poverty. Since Independence, India has witnessed many changes, vicissitudes in the political and socio-economic landscape.

Undergoing the excruciating experience of partition, ravaged by the war with China and Pakistan, devastated by religious fundamentalism, linguistic antagonism, communal skirmishes, yet standing strong in the face of all and that's India for the world. A country that today comes across as a strong powerful, the developing nation has achieved and lost so many things in its journey from 1947 to 2022. Poverty, hunger, inequality, rural distress, farmer's suicide, and unemployment are major problems plaguing the entire nation today.

India, which has now become an impactful country globally has grown a lot since it got its independence from colonial rule. But just like everything else, different people have different opinions about it. While some think that it has witnessed immense growth, others are of the view that the growth is slow as compared to what it should be.

Despite these contrasting views, the fact that remains is that the India we see today is different than what it was during independence. It has developed in terms of infrastructure, education, healthcare, science and technology, and in almost all other sectors. But still, it is considered a developing nation. This implies that the country is taking its own sweet time to catch up with the developed world.

Contemporary economists divide the history of India's economic growth into two phases – the first 45 years after independence and almost three decades of the free market economy. The years preceding the economic liberalisation were mainly marked by instances wherein economic development got stagnated due to a lack of meaningful policies.

The economic reforms came to India's rescue with the launching of a policy of

liberalisation and privatisation. A flexible industrial licensing policy and a relaxed FDI policy started getting positive responses from international investors. Among the major factors that drove India's economic growth following the economic reforms of 1991 were increased FDI, adoption of information technology, and increased domestic consumption.

According to a report by International Monetary Fund (IMF), India has become the fastest growing economy in the world with a projected Gross Domestic Product (GDP) growth of 8.2% for FY2022.

A major development in the nation's services sector has been visible in the telecom and information technology sectors. A trend that started some two decades back is now well in its prime. Several multinational firms continue to outsource their tele services and IT services to India, resulting in the growth of ITES, BPO, and KPO companies. The acquisition of expertise in information technology has led to the generation of thousands of new jobs, which in turn increased domestic consumption, and naturally, more foreign direct investments happened to meet the demands.

Presently, the services sector employs more than 30% of the Indian workforce and this process of development started back in the 1980s. In the 60s, the sector employed only 4.5% of the working population. According to the Economic Survey 2021-22, the services sector accounted for more than 50% of Indian GDP, and the figures are expected to grow in the future.

Since the 1950s, the progress in agriculture has been somewhat steady. The sector grew at about 1 percent per annum in the first half of the 20th century. During the post-Independence era, the growth rate nudged about 2.6 percent per annum. Expansion of farming areas and the introduction of high-yielding varieties of crops were the major factors of growth in agricultural production. The sector could manage to end its dependency on imported food grains. It has progressed both in terms of yield and structural changes.

Consistent investment in research, land reforms, expansion of scope for credit facilities,

and improvement in rural infrastructure were some other determining factors that brought about an agricultural revolution in the country. The country has also grown strong in the agri-biotech sector. The Rabobank report reveals that the agri-biotech sector has been growing at 30 percent in the past few years. The country is also likely to become a major producer of genetically modified/engineered crops.

The Indian road network has become one of the largest in the world with the total road length increasing from 0.399 million km in 1951 to 4.70 million km as of 2015. Moreover, the total length of the country's national highways has increased from 24,000 km (1947-69) to 1,37,625 km (2021). Governmental efforts have led to the expansion of the network of State highways and major district roads, which in turn has directly contributed to industrial growth.

As India needs power to drive its growth engine, it has triggered a noteworthy improvement in the availability of energy by adopting a multi-pronged approach. After almost seven decades of Independence, India has emerged as the third largest producer of electricity in Asia. It has increased its electricity generation capacity from 1,362 MW in 1947 to 3,95,600 MW as of 2022. Overall, power generation in India has increased from 301 billion units (BUs) during 1992- 93 to 400990.23 MW in 2022. When it comes to rural electrification, the Indian government has managed to bring lights to all 18,452 villages by April 28, 2018, as compared to 3061 in 1950.

Pulling itself out from widespread illiteracy, India has managed to bring its education system at par with the global standard. The number of schools witnessed a dramatic increase during the post-independence era. The Parliament made elementary education a fundamental right for children in the age group of 6-14 years by passing the 86th amendment to the Constitution in 2002. At independence, India's literacy rate was a paltry 12.2 % which increased to 74.04% as per the 2011 census.

The Government launched the Sarva Siksha Abhiyan in 2001 to ensure education for children from 6 to 14 years. Prior to that, it had launched an effective initiative – Sponsored District Education Programme, which increased

the number of schools across the country. In a bid to attract children to schools, especially in the rural areas, the government also started implementing the mid-day meals programme in 1995.

A decrease in death rates is considered one of the major achievements that came India's way in this sector. While life expectancy was around 37 years in 1951, it almost doubled to 65 years by 2011. In 2022, it was increased to 70.19 years. Similar improvement was noticed in the maternal mortality rate also. India's maternal mortality rate also declined from 212 deaths per 100,000 live births in 2007 to 103 deaths in 2017-19, as per a report by The Hindu.

After a long-drawn struggle, India has been finally declared a polio-free country in 2014. The Swachh Bharat Abhiyan has provided an impetus to stop open defecation and prevent the spread of communicable diseases. Mortality in children under five years (per thousand live births) came down to 34 in 2019 from 126 in 1990. The government's efforts yielded further results as the number of tuberculosis and HIV cases are also witnessing a declining trend (211 per 100,000 in 2016) as per WHO. Moreover, India has pledged to eradicate TB by 2025. The expenditure on public health has increased from ₹2.73 Lakh crore in 2019-20 to ₹4.72 Lakh crore in 2021-22. In 2018, the Central Government also launched the Ayushman Bharat Scheme which is a centrally funded health insurance scheme covering around 40% of the country's population. Till now, it has issued over 12.5 crore Ayushman cards, and 1.23 crore people have availed its benefit.

Another big achievement in the healthcare sector is the making of COVID19 vaccines that helped the nation in fighting the deadly coronavirus.

Independent India has taken confident strides on its road to scientific development. Its prowess is being manifested in a gradual scaling up of ambitious projects. India takes pride in its space programmes, which began with the launch of its first satellite Aryabhata in 1975. Since then, India has emerged as a space power that has successfully launched foreign satellites. Through Chandrayaan-1, India became the 4th country in the world to plant its flag on the lunar

surface in 2008. Its first mission to Mars was launched in November 2013 which successfully reached the planet's orbit on 24 September 2014. In June 2015, ISRO launched 104 satellites (highest in the world) from a single rocket through PSLV-C37.

India is also aggressively pursuing both nuclear and missile programmes. That has simultaneously augmented the country's defence strength as well. BrahMos inducted into the defence system is the world's fastest cruise missile that has been jointly developed by India and Russia. After more than six decades of independence, India has now come closer to being an independent force to reckon with in the field of nuclear and missile technology.

How brands are celebrating 75th Independence Day?

Ms. Vrushali Sukale
TYBCOM English Medium

It is that time of the year again when pride, power and celebrations form the essence of brand communications-Independence Day. While the pandemic may have stopped outdoor celebrations, brands have ensured that the enthusiasm remains alive.

Luminous Power Technologies

On India's 75th Independence Day, Luminous Power Technologies launches a campaign #SolarKeSainik to recognise and thank the fighters who understand the

importance of solar energy and are working every day towards spreading awareness about green solutions.

BIC Cello

#AzaadiJoKalamUthaKaiMile is a digital film that showcases powerful stories of three real life personalities who have leveraged education to overcome challenges and predestined conditions, to lead successful lifestyles. The campaign was launched in partnership with The Better India (a digital media platform) and aims to stress the importance of education – a key enabler of change and freedom.

Upstox

Upstox launched its Independence Day campaign #StartKarkeDekho to inspire individuals to take that first step towards their financial journey and encourage them to invest in their future. The campaign's overarching goal is to foster an investment culture across the country.

Godrej Group

Godrej Group released a digital film to rejoice the spirit of independence with the campaign – #FreedomIs. The theme #FreedomIs expresses the expectations of the youth of the country and presents their belief of what freedom means to them, and how their kind of India will be different. The campaign highlights various aspects that they can relate to and urges every citizen to take a pledge to spread this idea of an optimistic India.

Book A Smile by Book My Show

Book A Smile, the charity initiative of Book My Show, in collaboration with Jharkhand-based NGO – YUWA, has conceptualised a new campaign to highlight the role of freedom through sports titled 'Independence Through Sports'. Launched in the format of a digital video film, Book A Smile and YUWA are furthering their work in encouraging and empowering young girls to explore the realm of sports through this campaign.

JK Lakshmi Cement

JK Lakshmi Cement, in association with BC Web Wise, launched its new digital ad film #India Ab Sosch Buland Karo to celebrate the 75th Independence Day. The brand's Independence Day digital film captures the

essence of joy in shifting to your dream home and contentment in living life to the fullest. The film exhibits how building our dream home gives us a sense of independence and freedom to explore more.

IDFC Mutual Fund

This Independence Day, IDFC Mutual Fund has rolled out a film #DeshKaNivesh, that highlights the importance of financial advisors and distributor partners in the lives of investors across the nation. It highlights how proper guidance can truly change the lives of the investors.

Cash Karo

Cash Karo has launched its Independence Day campaign #Hum Indian Hain in collaboration with celebrities like Ali Fazal, Sunil Grover, and Nidhi Agarwal. This campaign highlights how every Indian loves finding value for money and how Cash Karo strongly stands for the same.

Uber

Uber rolled out a music video to celebrate India's 75th Independence Day starring Esther Hnamte, a five-year-old singer from Mizoram performing a rendition of "Maa Tujhe Salaam." The video also highlights Uber's efforts to support communities around the country during Covid-19.

Few Indian Women Scientists Who Made History

Priyanka Deshpande

1. **Janaki Ammal (1897 – 1984)**

Ammal was the first Indian scientist to have received the Padma Shri Award in 1977, who went on to occupy the reputed post of the director-general of the Botanical Survey of India. In 1900s, Ammal took up botany, which was an unusual choice for women. She obtained an honors degree in botany from the Presidency College in 1921. She pursued scientific research in cytogenetic — a branch of genetics that is concerned with how the chromosomes can relate to the cell behaviors and phyto geography — concerned with the geographic distribution of the plant species. Ammal's most renowned work is on sugarcane and Brinjal.

2. **Kamala Sohonie (1912 – 1998)**

Sohonie was the first Indian woman to have bagged a PhD degree in the scientific discipline. She applied to the IISc for a research fellowship and met with rejection merely because she was a woman. She was the first female student of Prof. CV Raman, who was the then IISc director. Due to her excellent performance, Raman gave her permission to pursue further research. She discovered that every cell of a plant tissue contained the enzyme 'cytochrome C' which was involved in the oxidation of all plant cells.

3. **Asima Chatterjee (1917 – 2006)**

An Indian chemist, she is regarded highly for her works in the fields of organic chemistry and phytochemistry (chemicals derived from plants). She graduated in chemistry from the Scottish Church College of the University of Calcutta in 1936 and then pursued research. Her most notable work includes research on vinca alkaloids (derived from the periwinkle that is known for its anti-cancer properties), and the development of anti-epileptic and anti-malarial drugs.

4. **Rajeshwari Chatterjee (1922 – 2010)**

First woman engineer from the state of Karnataka, Rajeshwari received a government

scholarship to study abroad in 1946. She studied at the University of Michigan where she obtained her Masters degree from the Department of Electrical Engineering. After obtaining a doctorate degree, she returned to India and joined the Department of Electrical Communication Engineering at IISc as a faculty member where she along with her husband set up a microwave research laboratory where they did pioneering work on microwave engineering.

5. **Kalpana Chawla (1962 – 2003)**

Chawla is the first astronaut of Indian origin to have forayed into the space. She first flew on a Space Shuttle Columbia in 1997 as a mission specialist and primary robotic arm operator. She then moved to the United States in 1982 and obtained a Master of Science degree in Aerospace Engineering from the University of Texas at Arlington in 1984 and earned a second Masters in 1986 and a PhD in aerospace engineering in 1988 from the University of Colorado Boulder. Chawla was one of the crew members who died in the space shuttle Columbia disaster on February 1, 2003. The tragedy occurred when the space shuttle disintegrated while returning into the Earth's atmosphere.

6. **Dr. Indira Hinduja**

With a doctorate degree in 'Human In Vitro Fertilisation and Embryo Transfer' from the Bombay University, Dr. Indira Hinduja is an Indian gynaecologist, obstetrician and infertility specialist who pioneered the Gamete intrafallopian transfer (GIFT) technique resulting in the birth of India's first GIFT baby on January 4, 1988. Prior to this she delivered India's first test-tube baby at KEM Hospital on August 6, 1986. She is also credited for developing an oocyte donation technique for menopausal and premature ovarian failure patients, giving the country's first baby out of this technique on January 24, 1991.

7. **Dr. Aditi Pant**

A successful oceanographer, Dr. Aditi Pant was the first Indian woman to visit Antarctica in 1983 as a part of the Indian expedition to study Geology and Oceanography. Pant was inspired to take up Oceanography when she came across the book The Open Sea by Alister Hardy when she was a BSc student at the

University of Pune. She got a US government scholarship to study an MS in Marine Sciences in the University of Hawaii. She did her PhD in Westfield College, London University. Her PhD thesis was based on the physiology of marine algae. She has worked at the National Institute of Oceanography and the National Chemical Laboratory.

Source: www.educationworld.in

75 Years: Women in bureaucracy

Ketaki Kulkarni

There was a time when the voice of Indian women could hardly reach at the public sphere. Women had no right to work and were suppressed by the big guns of the society. But the society changes with time, and the once deprived section is slowly infiltrating the most prestigious service of our country.

1 Isha Vasant Joshi:

She was the first woman ICS officer of British India. Joshi was born in the year 1908 and had completed her schooling from La Martiniere Girls High School in Lucknow. She is also an author and has written a number of books.

2. Anna Rajam George (Malhotra):

She was the first IAS officer of independent India. Anna was born in the year 1927 and was the granddaughter of Malayalam author Pailo Paul. Malhotra was discouraged from joining the service by the board which consisted of four ICS officers, headed by R.N. Banerjee the Chairman of UPSC. She was instead offered the Foreign Service and Central Services because they were 'more suitable for women'. But, she argued her case and stood her ground.

Her first posting as a civil servant was in Madras State and reportedly chief minister C. Rajagopalachari was sceptical about giving a woman the charge of a district sub-collector and instead offered her a post in the Secretariat. She had undergone training in horse riding, rifle and revolver shooting and in using magisterial powers and hence did not comply and was eventually posted as the Sub Collector of

Tirupattur in Madras State, becoming the first woman to do so. She held other positions in the Government of Madras including Under Secretary, Agriculture, Under Secretary and Deputy Secretary, Public, and Secretary to Government, Agriculture department. She also held several important positions in the Government of India including Deputy Secretary, department of Revenue, Ministry of Finance, Additional Secretary, Ministry of Agriculture, Chairperson, National Seeds Corporation, and Secretary to the Government of India, Ministry of Education and Culture.

3. C. B. Muthamma

If you are a woman pursuing the UPSC exam, you should read the story of Chonira Belliappa Muthamma. At a time in India when women were confined to their homes, Muthamma

became a symbol of women empowerment. In 1948, she became the first woman to clear the Indian Civil Services (ICS) exam, the forerunner to today's IAS exam. She was also the first woman IFS officer and the first woman ambassador of India (she was appointed the Ambassador to Hungary). Muthamma fought injustice and paved the way for future lady officers. She is remembered for her fight against a system which did not foster gender equality.

4. Kiran Bedi:

She is the first woman IPS officer and joined the service in the year 1972. Bedi was born in the year 1949 to Prakash Lal Peshawaria and Prem Lata. She was well known for her campaign against drug abuse in Delhi which later evolved into the Navjyoti Delhi Police Foundation. Bedi won the Raman Magsasay award in the year 1994 for her reformation policy in Tihar jail.

5. Meera Shankar

Meera Shankar was the second female

ambassador to the United States of America, the first lady being Vijayalakshmi Pandit. Shankar, a 1973 batch IFS officer served in other posts including Director in the PMO, in the Ministry of Commerce and Industry, head of SAARC, India's Ambassador to Germany, etc. She was the centre of a controversy when she was subject to a pat-down check at a US airport when she was the Indian Ambassador to the US.

6 Kanchan Chaudhary Bhattacharya

Bhattacharya was the second woman IPS officer in India after Kiran Bedi. She became the first woman IPS officer of Uttar Pradesh cadre. She also became the first woman IPS

officer to become the Director-General of Police of a state when she was appointed the DGP of Uttarakhand. She retired from service in 2007 and joined politics. Bhattacharya had a brilliant service of 33 years for which she won many medals too. Her awards include the President's Medal for long and meritorious services in 1989, the President's Medal for distinguished services in 1997, and the Rajiv Gandhi Award in 2004 for excellent all-round performance and as an outstanding woman achiever.

7 Nirupama Rao

1973 batch IFS officer had topped the all India ranking for the UPSC civil services of that year. She became the second woman to be the Foreign Secretary of India in 2009. In 2001, she was also the first and so far, the only woman spokesperson of the Ministry of External Affairs. During her eventful career, she held many posts including Ambassador to the United States and China; and also the High Commissioner to Sri Lanka.

8. Meera Borwankar

Meera Chadda Borwankar became the first female IPS officer from Maharashtra cadre when she joined the IPS in 1981. Known as a tough officer, she was awarded the President's Medal in 1997. She also caps the honour of being the first woman head of Mumbai's Crime Branch Department (2001). She was the Director-General of the Bureau of Police Research and Development.

woman officer to be appointed to the Chief Minister's Office. Sabharwal is currently serving as Secretary to the Chief Minister of Telangana. She had cleared the IAS exam at the young age of 23 and had bagged an all India rank of 4. She is well-known for her good work as Collector in places like Karimnagar and Medak. She was responsible for the improvement in the health, education and public utility departments in Karimnagar. She has also won many awards for her stellar contribution.

9. Dr. Rubeda Salam:

She was the first woman from Kashmir to crack the IAS examination in 2013. Rubeda was born and brought up in the conflicting district of Kashmir, Kupwara and had done her MBBS from Government Medical College, Srinagar. She is working as the Assistant Commissioner of Police in Chennai and was acclaimed for her role in reducing the crime rate in the state.

10 Ira Singhal

31-year-old Ira Singhal was the first physically challenged women to crack the civil service exam in general category. She was the topper in the UPSC exam, 2014. Ira also cracked the IRS (Indian Revenue Service) exam in 2010, but was denied posting for her physical inability. But she filed a case in the Central Administrative Tribunal and won it after four years after which she was given a post.

11 Smita Sabharwal

Smita Sabharwal, an IAS of the 2001 batch, is popularly known as the 'People's Officer'. This Telangana cadre officer is the first

अहवाल विभाग

01. Department of Economics

Dr. Prof. Arvind Shelar

Details of Faculty Members

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1.	Dr. Arvind Shelar	Professor	MA, SET, Ph.D	1994	29
2.	Dr. Shridevi Patil	Asst. Prof.	M.A, M.Phil, SET, Ph.D.	2011	11
3.	Dr. Deepali Bankapure	Asst. Prof.	LLB, MBA ,MA, Ph.D	2020	1.5
4.	Sagar Mhetre	Asst. Prof.	MA, SET, NET	2020	1
5.	Sayali Deshmukh	Asst. Prof.	MA, SET	2020	1

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1.	9.2.22	MA-II	Presentation	-	Dr. Shridevi Patil	4
2.	10.2.22	FYBCOM	Group discussion on mcq	-	Dr. Shridevi Patil	39
3.	12.2.22	SYBCOM(A)	Group discussion on mcq	--	Dr. Shridevi Patil	31
4.	16.2.22	SYBCOM(B+C)	Written test	-	Dr. Shridevi Patil	59
5.	17.2.22	TYBCOM(B+C)	Written test	-	Dr. Shridevi Patil	31
6.	11.5.22	SY BA	Written test	-	Sagar Mhetre	14
7.	11.5.22	TY BA	Written test	-	Sagar Mhetre	47
8.	8.4.22	MA -I	Presentation	-	Sagar Mhetre	16
9.	8.4.22	MA -I	Presentation	-	Sagar Mhetre	16
10.	8.4.22	MA -II	Presentation	-	Sagar Mhetre	4
11.	18.04.22	T.Y. B.A.	Project viva (int.)	-	Dr. Deepali Bankapure	49
12.	18.04.22	T.Y. B.A.	Written Test	-	Dr. Deepali Bankapure	80
13.	11.05.22	M.A. I	Written Test	-	Dr. Deepali Bankapure	11
14.	11.05.22	M.A. II	Written Test	-	Dr. Deepali Bankapure	4
15.	13.05.22	BBA - II	Written Test (IBM)	-	Dr. Deepali Bankapure	40
16.	14.05.22	M.Com-II	Written Test (IEE)	-	Dr. Deepali Bankapure	50
17.	18.05.22	BBA - III	Written Test (BPM)	-	Dr. Deepali Bankapure	42
18.	19.05.22	BBA - III	OBT	-	Dr. Deepali Bankapure	42

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No.	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1.	05/02/2022 To 11/02/2022	All Students	<u>Certificate Course On “International financial Institutions”</u>	-	Department of Economics	648
2.	18/10/21	All Students	Webinar on Family Budget	Dr.Vijaykumar Kakade	Department of Economics	278
3.	01/02/21	All Students	Live Union Budget 2022-23	-	Department of Economics	382
4.	16/06/2022 To 21/06/22	TY BA Economics Special	Short Term Course	-	Department of Economics	48

**Individual and Personal Activity
Orientation/Refreshers/FDP/Short term course**

Sr. No.	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Prof. Dr. Arvind Shelar	Subject expert	19/04/22	Annasaheb Magar Mahavidyalaya
2	Prof. Dr. Arvind Shelar	Training programe	21/03/22	National Intellectual property Awareness Mission
3	Prof. Dr. Arvind Shelar	International conference	09/05/22	The globel relevance of indian economic thoughts
4	Prof. Dr. Arvind Shelar	Chairman of expert committee	15/02/22	Abasaheb Garware College
5	Dr. Shridevi Patil	Lecture on financial literacy	10/10/21	In Navdurga Programme
6	Dr. Shridevi Patil	Lecture on generic elective	13/01/22	Department Of Sociology, Shri Siddhivinayak College, Karvenagar.
7	Dr. Shridevi Patil	Coordinator	18/10/21	Webinar On Family Budget
8	Dr. Shridevi Patil	Co-convinior	March 2022	National Conference
9	Dr. Shridevi Patil	Guest lecture	05/02/22 TO 11/02/22	International Financial Institutions
10	Sagar Mhetre	FDP	16 TH AND 17 TH JUNE	Shri Siddivinayak Mahila Mahavidyalay & Janana Prabodhani's Institute of Psychology
11	Sagar Mhetre	E-content developed		
12	Sagar Mhetre	Guest Lecture	05/02/22 TO 11/02/22	International Financial Institutions
13	Sagar Mhetre	Lecture given on basic concept	01/02/21	Live Union Budget 2022-23

14	Dr. Deepali Bankapure	Guest lecture	05/12/22	International Financial Institutions
15	Dr. Deepali Bankapure	Lecture on Generic Elective	15/01/22	Department of Sociology, Shri Siddhivinayak College, Karvenagar
16	Dr. Deepali Bankapure	Lecture on how to write project report	11/05/22	TY BA. economics specialization
17	Sayali Deshmukh	Guest lecture	05/02/22 TO 11/02/22	International Financial Institutions

Research and Publication, Seminar etc.

Sr. No.	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc)
1.	Dr. Shridevi Patil	Research paper	Global Scenario Of Widows	Eletronic international interdisciplaory Research Journal ISSN-8721
2	Sagar Mhetre	Research paper	Financial Literacy Of War widows Of Maharashtra	Eletronic international interdisciplaory Research Journal ISSN-8721
3.	Dr. Deepali Bankapure	Research paper	Analysis of Indian Laws for Widows	Eletronic international interdisciplaory Research Journal ISSN-8721
4.	Sayali Deshamukh	Research paper	“Overview of govt. expenditure & financial grants towards war widows in India 1999-2019”	Eletronic international interdisciplaory Research Journal ISSN-8721

For Research Guides

Sr. No.	Name of the Faculty	Name of the Awardee	Name of the Topic
1	Prof. Dr. Arvind Shelar	Kudhale Ashok	तेजी व मंदीचे पुणे जिल्ह्यातील ऑटोमोबाईल क्षेत्रातील लघु व मध्यम उद्योगावरील परिणामांचा अभ्यास (२००४-०५ ते २०१४-१५)

Result Analysis of the Previous Years (UG)

Sr. No.	Class	Distinction	First	Higher second class	Second	Pass	Fail	Percentage
1	FY BA	16	23	19	11	4	6	92%
2	SY BA	12	11	5	4	6	0	100%
3	TY BA	15	5	7	4	5	0	100%
4.	FY.BCOM	131	159	47	13	8	9	98%
5.	SY.BCOM	101	58	34	36	103	3	99%
6.	TY.BCOM	108	99	44	31	40	5	98%

Result Analysis of the Previous Years (PG)

Sr. No.	Class	Distinction	First	Higher second class	Second	Pass	Fail	Percentage
1	MA -I	7	5	1			1	93%
2	MA-II	4	1					100%

01. Department of English

Prof Amrapali Aurangabadkar

Details of Faculty Members

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Amrapali Aurangabadkar	Associate Professor	M.A., M.Phil., SET	1995	26
2	Raghunath Gavali	Assistant Professor	M.A., B.Ed., SET	2014	08
3	Bhagwan Waghmare	Assistant Professor	M.A. , DEd, SET	2021-22	01
4	Dr Simran Kaur	Assistant Professor	M.A., Ph.D. , NET	2021-22	01
5	Prasenjeet Ranit	Assistant Professor	M.A., SET	2021-22	01

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	14 Feb.2022 To 20 Feb 2022Time 1.00 pm To 2 pm	English Department	7 Day Add on Course : English Foundation building Course	Raghunath M.Gavali Bhagwan Waghmare	Raghunath Gavali	54
2	25 April 2022 To 2May2022 1.00 pm To 2.00 pm	All the students in the college	7 Day Online Add on Course Life Skills and Language	1.Raghunath Gavali 2.Bhagwan Waghmare 3.Simran Kaur 4.Prasenjeet Ranit	Raghunath Gavali	326
3	14.05.2022	Third year students	Self presentation and Interview Skills	Amrapali Aurangabadkar	Institute of Science Poona's College of Computer Science	100
4	21 .04.2022		Communication Skills	Amrapali Aurangabadkar	H. V. Desai College	100
5	06.05.2022		Bridging the barriers of Gender	Amrapali Aurangabadkar	IQAC Cluster	550+
	20.05.2022 – 21.05.2022		Paper Setting – TYBA S 3	Amrapali Aurangabadkar	SPPU	
6	06.06.2022		Resume writing in Placement Drive	Amrapali Aurangabadkar	Placement Cell	100+

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1.	21 st October 2021	Arts and Commerce	Webinar on Translation as Career Option for Arts & Commerce Students	Dr. Atul Patil	Raghunath Gavali	156

Individual and Personal Activity Orientation/Refreshers/FDP/Short term course

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Amrapali Aurangabadkar	FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
2	Amrapali Aurangabadkar	4 Days National Online Workshop on "Preparation of revised AQAR"	4 th to 7 th April 2022	Sao Chang College, Tuensang; Naggaland
3	Amrapali Aurangabadkar	National Webinar on "Nation, Identity and Literature : Reflections on India's 75 Years of Independence	29 January 2022	Symbiosis College of Arts and Commerce Pune
4	Amrapali Aurangabadkar	7 Day FDP	7 th to 13 February	Heritage Foudation, Jalgoan in association with Lovely University , Punjab
5	Raghunath Gavali	FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
6	Raghunath Gavali	One Workshop on Revised Syllabus for TYBA (English)	21 October 2021	Dr.Babasaheb Ambedkar College, Aundh, Pune and Baburaji Gholap College Sangvi, Pune.
7.	Raghunath Gavali	State Level Webinar on "Budget of Family	18 October 2021	Department of English Shree Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya ,Karvenagar, Pune

8	Raghunath Gavali	One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	MKSSS's Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune -52 In association with DIPEX
6	Bhagwan Waghmare	FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya

Research and Publication, Seminar etc.

Sr. No.	Name of the Faculty	Name of the activity	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc.)
1	Amrapali Aurangabadkar	Participation in Two - Day National Conference on Socio-Economic Changes & It's Impact on Widows in 21 Century,	N.A.	24 and 25 March 2022
2	Amrapali Aurangabadkar	Participation in Two – day National Conference on Stress Management during Covid-19 Pandemic	N.A.	7and 8 April 2022
3	Amrapali Aurangabadkar	International Conference on Revisiting Leadership, Entrepreneurship and Business Management	N.A.	9 and 10 June 2022
4	Raghunath M Gavali	Participation and Paper Presentation - Two Day National Conference on "Socio-Economic Changes & It's Impact on Widows in 21 st	Plight and Agonies of Widowed Women in Indian Society with Special Reference to the Marathi Movie Kakspars	24 and 25 March 2022
5	Raghunath M Gavali	Participation in Stress Management during Covid-19 Pandemic	- N.A.	7and 8 April 2022
6	Raghunath M Gavali	Research Paper Publication	Impact of Science Discoveries on Society in Sami Ahmand Khan's <i>Allens in Delhi</i>	Bengal, Past and Present UGC Care Group 1 Journal ISSN:0005-8807

7	Bhagwan Waghmare	Participation and Paper Presentation - Two - Day National Conference on Socio-Economic Changes & It's Impact on Widows in 21 Century	Representation of Widows through Literature	24 and 25 March 2022
8	Bhagwan Waghmare	Participation in Two –day National Conference on Stress Management during Covid -19 Pandemic	N.A.	7and 8 April 2022
9	Dr Simran Kaur	Participation and Paper Presentation - Two -Day National Conference on Socio-Economic Changes & It's Impact on Widows in 21 Century	Socio-Economic Changes & It's Impact on Widows in 21 Century As represented in Movies	24 and 25 March 2022
10	Dr Simran Kaur	Participation in Two – day National Conference on Stress Management during Covid-19 Pandemic	N.A.	7and 8 April 2022
11	Prasenjeet Ranit	Participation in Two - Day National Conference on Socio-Economic Changes & It's Impact on Widows in 21 Century,	N.A.	24 and 25 March 2022
12	Prasenjeet Ranit	Participation in Two – day National Conference on Stress Management during-Covid19 Pandemic	N.A.	7and 8 April 2022
13	Prasenjeet Ranit	International Conference on Revisiting Leadership, Entrepreneurship and Business Management	N.A.	9 and 10 June 2022

**Result Analysis of the Previous Years
(UG)**

Sr. No	Class	Distinction	First	Second	Pass	Fail	Percentage
1	FYBA Comp. Eng. Sem. 1	17	16	22	07	12	83.78
2	FYBA Comp. Eng. Sem. 2	24	12	14	13	11	85.13
3	FYBA Add. Eng. Sem. 1	07	07	05	01	04	83.33
4	FYBA Add. Eng. Sem. 2	07	04	06	01	05	79.16

5	TYBA Comp Eng.	50	15	18	07	11	89.00
6	TYBA S 3	13	03	00	01	01	94.44
7	TYBA S 4	14	03	00	00	01	94.44
8	TYBA G 3	13	02	01	01	01	94.44
8	FYBCOM Comp. Eng. Sem. 1	143	101	120	22	17	95.78
9	FYBCOM Comp. Eng. Sem. 2	127	135	102	27	11	97.00
10	FYBCOM Add. Eng. Sem. 1	37	27	21	12	03	97.00
11	FYBCOM Add. Eng. Sem. 2	27	40	18	12	04	96.03

**Result Analysis of the Previous Years
(PG)**

Sr. No	Class	Distinction	First	Second	Pass	Fail	Percentage
1	1.1Part 1 Sem. I	8	4	0	0	0	92.30
2	2.2Part Sem.II	10	02	0	0	0	92.30
3	1.3 Part I SemI	12	0	0	0	0	92.30
4	2.3 Part I Sem.II	11	01	0	0	0	92.30
5.	1.4 Part I Sem.I	09	03	0	0	0	92.30
6	2.4 Part I Sem.II	09	03	0	0	0	92.30
7	3.1 Part II Sem.III	08	01	0	0	0	100
8	4.1 Part II Sem. IV	09	0	0	0	0	100
9	3.4 Part II Sem. III	08	01	0	0	0	100
10	4.4 Part II Sem . Iv	09	0	0	0	0	100
11	3.6 Part II Sem III	08	01	0	0	0	100
12	4.6 Part II Sem. IV	08	01	0	0	0	100

Committee Report
(Report of Committee for which you were the Convenor)

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme(If taken Online)
1	Raghunath M. Gavali	How to be Successful in Competitive Exam	All Students	10 am 14 March 2022	Parth Kashyap	194	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
2	Raghunath M. Gavali	Public Administrative	All Students	10 am 15 March 2022	Dr. Subhash Pawar	113	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
3	Raghunath M. Gavali	Competitive Exam and Social Reformers	All Students	10 am 16 March 2022	Suresh Pawar	106	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
4	Raghunath M. Gavali	Why Competitive Exam	All Students	10 am 17 March 2022	Dr. Ganesh Raut	164	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
5	Raghunath M. Gavali	How to be successful in Bank Exam”	All Students	10 am 19 March 2022	Satish Pawar	124	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
6	Raghunath M. Gavali	Library as a Source for Competitive Examination	All Students	10 am 20 March 2022	Farida Sayyed	147	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
7	Raghunath M. Gavali	English And Competitive Exam	All Students	10 am 21 March 2022	Jagruti Shelke	178	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf

03. Department of Geography

Dr. Vidya Chopade

Details of Faculty Members

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Dr.Vidya Chopade	Assistant Professor	M.A,B Ed, M Phil,Ph D	1/8/1996	26 Years
2	Dr. Sunil Kelkar	Associate Professor	M.A, M Phil, Ph D	1/7/1993	30 Years

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	16/9/21	FY/SY/TY Geog	Online Lecturer World Ozone day	Dr. Vidya Chopade	Department of Geography	47
2	27/9/21	SY/TY Geog	Online Lecturer World Tourism day	Dr. Vidya Chopade	Department of Geography	25
3	28/9/21	FY/SY Geog	Online Lecturer Admission process	Dr. Vidya Chopade	Department of Geography	23
4	30/9/21	SY/TY Geog	Online Guest Lecturer Topic - Career opportunities in tourism industry.	Jyoti Chavan	Department of Geography	31
5	11/12/2021 4.00 pm	FY BA, SY/TY Geog	State Level Webinar on Population As A Resource	Dr. Shubhada Londhe	Department of Geography	64
6	25/10/21	FY/SY/TY Geog	Online Guest Lecturer Topic - Career opportunities in Geography	Prof Shital Pasalkar	Department of Geography	38
7	11/10/21	FY BA	Online Bridge Course Topic - Geographical Concept	Jyoti Chavan	Department of Geography	27

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	15/12/21	FY/SY BA	Library visit	-	Department of Geography	68
2	15/5/22	-	Heritage walk	Dr. Aatre	Siddhivinayak College	-
3	28/2/22	SY/TY BA	Science day	-	Department of Geography	25
4	14/1/22	FY/SY/TY BA	Geographical day	-	Department of Geography	23
5	Jan 22- March 22	SY/ST BA	Book review	-	Department of Geography	15

6	Aug 21- May 22	SY/TY BA	Village Survey	-	Department of Geography	31
7	20/12/21 7/1/22	SY/TY BA	Group discussion	-	Department of Geography	18 13
8	Jan22- Feb -22	TY BA	Seminar/Presentation	-	Department of Geography	11
9	3/6/22- 8/6/22	FY/SY/TY BA	G I S Workshop	Dr. Sardar Patil Prof .Guruprasad Ghadi Dr.Sameer Butala	Shripatrao Chougule College Malwadi – Kotoli Tal - Panhala	21

**Individual and Personal Activity
Orientation/Refreshers/FDP/Short term course/Workshop & Seminar**

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Dr. Vidya Chopade	F D P	16/6/21- 17/6/21	Jnana Probodhini Institute of Psychology & Siddhivinayak College Karvenagar Pune .
2		International Webinar	3/8/21	NSS College of Commerce & Economic Mumbai .
3		State Level Webinar	7/8/21	Willingdon College Sangli .
4		F D P	30/8/21	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune.
5		National Conference	16/9/21	Dadasaheb Jotiram Godse College Vaduj .
6		National Webinar	16/9/21	Shri D H Agarwal Arts, Commerce, & Science College Navapur.
7		National Webinar	9/10/21	Dadasaheb Jotiram Godse College Vaduj.
8		State Level Webinar	18/10/21	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune .
9		National Webinar	19/10/21	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune .
10		Webinar	21/10/21	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune .
11		Webinar	30/10/21	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune .
12		State Level Webinar	11/12/21	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune .
13		State Level Workshop	18/4/22	Raja Shripatrao Bhagawantrao Mahavidyalaya, Aundh Satara .
14		e-International Conference	21/4/22	Chhatrapati Shivaji College Satara .
15		F D P I P R	27/4/22 5/5/22	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
16		State Level - Workshop	3/6/22 8/6/22	Shripatrao Chougule Arts & Science College Malwadi Kotoli ,Panhala.

17		National Conference	24/3/22-25/3/22	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
18		National Conference	7/4/22 - 8/4/22	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
1	Dr. Sunil Kelkar	National Conference	24/3/22-25/3/22	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
2		National Conference	7/4/22 8/4/22	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune

Research and Publication, Seminar etc.

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc)
1	Dr. Vidya Chopade	Research paper publication	सातारा व सांगली जिल्ह्यातील सहकारी संस्थांमधील दूध उत्पादनाचा तुलनात्मक अभ्यास २००५-२०१६	Aadhar Social Research & Development Training Institute Amaravti. B . Aadhar Peer- Reviewed & Refereed Indexed Multidisciplinary International Research Journal March 2022 ISSUE No-345(CCCXLV) (SJIF) Impact Factor 8.575 ,ISSN-2278-9308 Page no 195

Committee Report (Report of Committee for which you were the Convenor)

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme(If taken Online)
1	Alumni Association	4 meeting	All membres	11/10/21 21/10/21 22/12/21 14/2/22 26/4/22	-	-	-
2	Cast Discrimination	1 meeting	5	26/10/21	-	-	-
3	Rotary Club	1 meeting	4	4/12/21	-	-	-
4	Student Health Awareness	-	-	--	-	-	-

04. Department of Marathi**Prof. Dr. Shailesh Vishwnath Tribhuwan****Details of Faculty Members – Prof. Dr. Shailesh Vishwnath Tribhuwan**

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
	Prof. Dr. Shailesh Vishwnath Tribhuwan	Professor.	M.A.,M.Phil., Ph.d., Net Ex. Pass	1994-95- CHB 1995-96-CHB 1996-2022 Full-time	1994-95- CHB 1995-96-CHB 1996-2022 Full-time 2+24=26

Research and Publication, Seminar etc.

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc)
1	Prof .Dr. Shailesh Vishwnath Tribhuwan	राष्ट्रीय चर्चासत्र	वामन दादा कर्डक : व्यक्ती आणि वाङ्मय आंबेडकरी चळवळीचा तेजामय दीप	तिफन, वर्ष-१२ वे ,अंक-२ ,जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर २०२१, लोककवी वामनदादा कर्डक विशेषांक ,पृष्ठ-१७९ ते १८१
2		राष्ट्रीय चर्चासत्र	भारतीय इतिहासातील स्त्रिया व स्त्री जीवन : स्वरूप आणि चिकित्सा	स्त्री वाद (सिद्धांत आणि व्यवहार) संपादक – डॉ. प्रतिभा सुरेश जाधव मराठी विभाग प्रमुख, कला-वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय लासलगाव, ता. निफाड, जि. नाशिक , आधार पब्लिकेशन, अमरावती-प्रथम आवृत्ती ८ मार्च २०२२, पृष्ठ -१४७ ते १५६ ISBN-978-93-91305-29-1
3		राष्ट्रीय चर्चासत्र	विधवा पुनर्विवाह आणि भारतरत्न धोंडो केशव कर्वे यांचे कार्य	Electronic International interdisciplinary Research journal , ISSN-2277-8721 ,Volume-XI, Issue-III, May-June 2022, SJIF Impact Factor:8.095, Peer Reviewed Referred Journal (in process)
4		आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्र शनिवार दि.११ सप्टेंबर २०२१	दलित साहित्य प्रवाह	एस .एम. जोशी कॉलेज हडपसर पुणे ४११०२८ केंद्रातील विषय – मराठीतील १९६० नंतरचे विविध वाङ्मयीन प्रवाह आणि सध्यः स्थिती
5		डॉ. आनंद पाटील साहित्य विशेषांक	उरूस : सुफी संता – वरील पहिली कादंबरी	सक्षम समीक्षा २०२१ (ISSN-2231-4377, Peer Reviewed Journal) पृ. ६२.
6		डॉ. आनंद पाटील साहित्य विशेषांक	डॉ. आनंद पाटील यांची दीर्घ मुलाखत	सक्षम समीक्षा २०२१ (ISSN-2231-4377, Peer Reviewed Journal) पृ. ७५.
7		डॉ. शरणकुमार लिंबाळे साहित्य विशेषांक	दीर्घ मुलाखत	सक्षम समीक्षा २०२१ (ISSN-2231-4377, Peer Reviewed Journal) पृ. ८७.

For Research Guides

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the Awardee	Name of the Topic
1	Prof. Dr. Shailesh Tribhuwan	Gorkshanath Gholap(Alkuti A. Nagar)	पुणे जिल्ह्यातील ग्रामदैवतांचा सांस्कृतिक अभ्यास
2	Prof. Dr. Shailesh Tribhuwan	Prachi Joshi (Goa)	राजन गवस व महाबळेश्वर सैल यांच्या कादंब-यांचा सामाजिक दृष्टिकोनातून तौलनिक अभ्यास

**Result Analysis of the Previous Years
(UG)**

Sr. No	Class	Distinction	First	Second	Pass	Fail	Percentage
1	F.Y.B.A.						
	Sem- 1	30	23	12	07	06	92.30 %
	Sem-2	41	20	07	06	07	91.35 %
2	S.Y.B.A.						
		12	25	11	06	01	98.18%
3	T.Y.B.A.(2013Patern)	20	11	14	06	4	90.91 %
4	F.Y.B.com						
	Sem-1	39	30	14	04	05	94.68 %
	Sem-2	62	17	07	00	05	94.68%

1) F.Y.B.A. -----

Sem - 1

१) रीमा सगदेव - ९४   २) प्रतीक्षा क्षीरसागर - ९०   ३) राजेश्वरी कोतवाल -८९   ३) रुतिका लांडे - ८९

Sem - 2

१) रीमा सगदेव -९८   २) ईश्वरी हंडागे -९७   ३) अमिषा मोरे - ९४

2) S.Y.B.A. -----

Sem - 1

१) रोहिणी कदम - ८०   २) १. वैभव कुलथे -७५ , २. विभावरी सोनावणे-७५ , ३. रेणुका टाक-७५ ,
४. देविका अक्कलवार-७५, ५. पायाल गायकवाड -७५ , ६. शरयू गंधिरे -७५ , ७. काजल काळे -७५ ,
८. लक्ष्मी राऊत -७५ , ९. राजू सरोदे -७५ , १०. क्षितिजा शिंदे -७५ , ११. राधा सोनावणे -७५ ,
३) १. सोनाल निकम -७० , २. पायल राक्षे -७० , ३. संध्या संकपाळ -७० , ४ . मिरा सोळंके -७० , ५. पूजा थोरात .

3) T. Y.B.A. -----

(२०१३ पॅटर्न)

१) प्रणाली पाटील -१००   १) लक्ष्मी राऊत -१००   २) रोहिणी कदम -९३   ३) देविका अक्कलकर - ८८

४) F.Y.B.Com (Divi- A)

Sem -1   १) सिद्धी खटावकर -९९   २) मोनिका वडघुले -९८   ३) पल्लवी फुंड -९६

Sem-2   १) सिद्धी खटावकर -९५   २) प्रियंका जाधव -९४   ३) साक्षी मारणे -९३

05. Department of Sociology**Prof. Kiran Surwase****Details of Faculty Members**

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1.	Prof. Kiran Surwase	Assistant Professor	M.A. Sociology, (Set) Political Science, Marathi, History	1997	27years
2.	Prof. Kiran Naiknaware	Assistant Professor	M.A. Sociology, Net	2019	3 Years

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
१.	२५ जानेवारी, २०२२ वेळ दु. १२	सर्व विभागातील विद्यार्थिनी, शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी	राष्ट्रीय मतदार दिवसा निमित्त ऑनलाईन प्रतिज्ञा	—	प्रा. किरण सुरवसे	१००
२.	८ मार्च, २०२२ वेळ सकाळी ११.	बी. ए.	‘आंतरराष्ट्रीय महिला दिन’	—	प्रा. किरण सुरवसे	१२
३.	८ मार्च, २०२२	बी. ए.	८ मार्च आंतरराष्ट्रीय महिला दिनानिमित्त आंतरमहाविद्यालयीन विद्यापीठस्तरीय शोध निबंध लेखन स्पर्धेत विद्यार्थिनींचा सहभाग	—	—	४

Individual and Personal Activity**Orientation/Refreshers/FDP/Short term course**

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
१	प्रा. किरण सुरवसे	Gender Sensitization या विषयावरील एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबिनार मध्ये सहभागी	८ मार्च २०२१	क्लारा कॉलेज ऑफ कॉमर्स मुंबई
२	प्रा. किरण सुरवसे	Contribution To Contemporary Sociological Thinkers या विषयावरील ऑनलाईन राष्ट्रीय वर्कशॉप मध्ये सहभागी	५ ते १६ मे २०२१	दत्ताजीराव कदम आर्ट्स, सायन्स आणि कॉमर्स कॉलेज कोल्हापूर

३	प्रा. किरण सुरवसे	'The Role of Teachers in Implementation of National Education Policy NEP-२०२०' या विषयावरील वेबिनार मध्ये सहभागी	१२ मे २०२१	भारतीय शिक्षण मंडळ आणि नीती आयोग व महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था
४	प्रा. किरण सुरवसे	'Understanding Patriarchy and Gender: Introduction to Feminist Thinkers / Thought' या विषयावरील ऑनलाईन वर्कशॉप मध्ये सहभागी	१८ ते २२ मे २०२१	दत्ताजीराव कदम आर्ट्स, सायन्स आणि कॉमर्स कॉलेज, कोल्हापूर
५	प्रा. किरण सुरवसे	"Research Methodology-Data collection and Analysis" या विषयावरील FDP मध्ये सहभागी	१६ आणि १७ जून २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय आणि जन प्रबोधिनी
६	प्रा. किरण सुरवसे	'Indian Political Thought' या विषयावर राज्यस्तरीय ऑनलाईन लेक्चर सिरीज मध्ये सहभागी	२२ ते ३० जुलै २०२१	डॉ. टी. के. टोपे आर्ट्स आणि कॉमर्स कॉलेज मुंबई
७	प्रा. किरण सुरवसे	'लिंगभाव आणि हिंसाचार' या विषयावरील राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभागी	१६ सप्टेंबर २०२१	दादासाहेब जोतीराश गोडसे आर्ट्स, कामर्स, सायन्स कॉलेज, सातारा
८	प्रा. किरण सुरवसे	'कुटुंबाचा अर्थसंकल्प' या विषयावरील राज्यस्तरीय वेबिनार मध्ये सहभागी	१८ ऑक्टोबर २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय
९	प्रा. किरण सुरवसे	"Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat" या विषयावरील एकदिवसीय राष्ट्रीय वेबिनार मध्ये सहभागी	१९ ऑक्टोबर, २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय
१०	प्रा. किरण सुरवसे	"Translation as a Career Option for Arts & Commerce Students" या विषयावरील वेबिनार मध्ये सहभागी	२१ ऑक्टोबर, २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय
११	प्रा. किरण सुरवसे	'Development of Indian Society : 75 Years of Independence' या विषयावर तीन दिवसीय ऑनलाईन सेमिनार मध्ये सहभागी	२६ ते २८ ऑक्टोबर २०२१	श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री, राजर्षी शाहू आर्ट्स, कॉमर्स आणि सायन्स कॉलेज पाथरी, यशवंतराव चव्हाण कॉलेज ऑफ आर्ट्स, कॉमर्स आणि सायन्स सिल्लोड आणि महासोशीओलॉजी
१२	प्रा. किरण सुरवसे	'Socio-Economic Changes and its Impact on Widows in 21st Century' या विषयावर राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर चर्चासत्रात सहभागी.	२४ आणि २५ मार्च २०२२	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय पुणे.
१३	प्रा. किरण सुरवसे	'Stress Management' या विषयावर राष्ट्रीय चर्चा सत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर चर्चासत्रात सहभागी.	दिनांक ७ आणि ८ एप्रिल २०२२	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय पुणे

१४	प्रा. किरण नाईकनवरे	भारतीय समाज आणि विकास प्रक्रिया या विषयावर मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या ३१ व्या अधिवेशनात शोधनिबंध लेखन व सादरीकरण करून सहभागी	११ आणि १२ एप्रिल, २०२२	गोगटे जोगळेकर महाविद्यालय रत्नागिरी आणि मराठी समाजशास्त्र परिषद
१५	प्रा. किरण नाईकनवरे	Impact of NEP 2020 on Quality Parameters in Institutions of Higher Education या विषयावर राष्ट्रीय वेबिनार मध्ये सहभागी	३० एप्रिल २०२१	मनिबेन नानावती वूमन्स कॉलेज मुंबई
१६	प्रा. किरण नाईकनवरे	“Human Rights and COVID-19 Pandemic” या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत सहभागी.	२० मे २०२१	कर्मवीर शांतारामबापू कोंडाजी वावरे आर्ट्स, सायन्स आणि कॉमर्स कॉलेज नाशिक
१७	प्रा. किरण नाईकनवरे	"Research Methodology-Data collection and Analysis" या विषयावर दोन दिवसीय ऑनलाईन Faculty Development Program चे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमात सहभागी.	१६ आणि १७ जून २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय, पुणे
१८	प्रा. किरण नाईकनवरे	“भारतीय समाजशास्त्रीय विचारवंत आणि त्यांचे योगदान” या विषयावर राज्यस्तरीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत सहभागी.	१५ जून ते १९ जून २०२१	जनता शिक्षण मंडळ संचलित, देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर, समाजशास्त्र विभाग
१९	प्रा. किरण नाईकनवर	‘लिंगभाव आणि हिंसाचार’ या विषयावर चार दिवसीय ऑनलाईन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर चार दिवसीय कार्यशाळेत सहभागी.	२८ ते ३१ जुलै २०२१	शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ व जनता एज्युकेशन सोसायटी, आजरा संचलित आजरा महाविद्यालय आजरा, समाजशास्त्र विभाग
२०	प्रा. किरण नाईकनवरे	Gender Equality : Violence & Women Rights या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन राष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वेबिनार मध्ये सहभागी.	५ ऑगस्ट २०२१	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉलेज ऑफ आर्ट्स, कामर्स आणि सायन्स ब्रम्हापुरी आणि मराठी समाजशास्त्र परिषद
२१	प्रा. किरण नाईकनवरे	‘महिला सक्षमीकरण आणि वास्तव’ या विषयावर एक दिवसीय राज्यस्तरीय स्तरावर वर्कशॉपचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वर्कशॉप मध्ये सहभागी.	७ ऑगस्ट २०२१	देवचंद कॉलेज अर्जुननगर कोल्हापूर
२२	प्रा. किरण नाईकनवरे	सामाजिक संशोधनासमोरील आव्हाने या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत सहभागी	७ ऑगस्ट २०२१	विठ्ठलराव पाटील महाविद्यालय कोल्हापूर
२३	प्रा. किरण नाईकनवरे	‘CAREER OPPORTUNITIES IN NGOs AFTER GRADUATION’ या विषयावर एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वेबिनार मध्ये सहभागी.	९ ऑगस्ट २०२१	देवचंद कॉलेज अर्जुननगर कोल्हापूर
२४	प्रा. किरण नाईकनवरे	कोविड - १९ चा महिलांवर झालेला परिणाम या विषयावर एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर ऑनलाईन वेबिनार मध्ये सहभागी.	९ ऑगस्ट २०२१	त्रिमूर्ती शिक्षण संस्थेच्या श्रीमती विमलाबाई उत्तमराव पाटील आर्ट्स कॉलेज आणि डॉ.भास्कर सदाशिव देसले सायन्स कॉलेज धुळे यांच्या संयुक्त विद्यमाने

२५	प्रा. किरण नाईकनवरे	Skills- Education and Career Opportunities in Sociology या विषयावर राज्यस्तरीय ऑनलाईन वर्कशॉपचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वर्कशॉप शध्ये सहभागी.	९ ऑगस्ट २०२१	श्री विजयसिंह यादव कॉलेज वडगाव आणि राजर्षी शाहूजी महाराज इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नोलॉजी अंबापवाडी यांच्या संयुक्त विद्यमाने
२६	प्रा. किरण नाईकनवरे	Gender Equality in Indian Constitution या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन वर्कशॉपचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वर्कशॉप मध्ये सहभागी.	१७ ऑगस्ट २०२१	देवचंद कोलेज अर्जुननगर कोल्हापूर
२७	प्रा. किरण नाईकनवरे	रिसर्च मेथोलॉजी या विषयावर ऑनलाईन राज्यस्तरीय वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वेबिनार मध्ये सहभागी.	१९ ऑगस्ट २०२१	जवाहरलाल नेहरू कोलेज ऑफ सोशल वर्क आणि रिसर्च सेंटर, न्यू नांदेड
२८	प्रा. किरण नाईकनवरे	सिनेमा, कल्चर आणि सोसायटी या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन राज्यस्तरीय पातळीवर वर्कशॉपचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वर्कशॉप मध्ये सहभागी.	२० ऑगस्ट २०२१	सेंट मीराज कॉलेज फॉर गर्ल्स पुणे आणि दत्ताजीराव कदम आर्ट्स, सायन्स आणि कॉमर्स कॉलेज कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने
२९	प्रा. किरण नाईकनवरे	Role of Women Entrepreneur in Atmanirbhar Bharat या विषयावर एकदिवसीय ऑनलाईन राष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वेबिनार मध्ये सहभागी.	१९ ऑक्टोबर २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय, पुणे
३०	प्रा. किरण नाईकनवरे	Translation as Career Option for Arts & Commerce Students या विषयावर ऑनलाईन वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वेबिनार मध्ये सहभागी.	२१ ऑक्टोबर २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय, पुणे
३१	प्रा. किरण नाईकनवरे	Higher Education in Globalization: Reality and Expectations या विषयावर एक दिवसीय राष्ट्रीय ऑनलाईन सेमिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर सेमिनार मध्ये सहभागी.	२४ ऑक्टोबर २०२१	महाराष्ट्र उदयगिरी महाविद्यालय उदगीर आणि मराठी समाजशास्त्र परिषद
३२	प्रा. किरण नाईकनवरे	Gender sensitivity Awareness या विषयावर वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर वेबिनार मध्ये सहभागी.	दिनांक ३० ऑक्टोबर २०२१	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेच्या श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय पुणे आणि बाया कर्वे स्त्री अभ्यास केंद्र आणि रिसर्च सेंटर, पुणे
३३	प्रा. किरण नाईकनवरे	Socio-Economic Changes and its Impact on Widows in 21st Century या विषयावर राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर चर्चासत्रात सहभागी.	दिनांक २४ आणि २५ मार्च २०२२	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय, पुणे
३४	प्रा. किरण नाईकनवरे	Basics of Research and Academic Integrity तीस दिवसीय ऑनलाईन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत सहभागी.	१ मार्च २०२२ ते ३१ मार्च २०२२	ए. आर. बुर्ला महिला वरिष्ठ महाविद्यालय, सोलापूर

३५	प्रा. किरण नाईकनवरे	Intellectual Property Rights: Copyright, Patent & Creative Commons (CC)- बौद्धिक मालमत्ता अधिकार या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत सहभागी.	२७ मार्च २०२१	ए. आर. बुर्ला महिला वरिष्ठ महाविद्यालय, सोलापूर
३६	प्रा. किरण नाईकनवरे	Stress Management या विषयावर राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर चर्चासत्रात सहभागी.	दिनांक ७ आणि ८ एप्रिल २०२२	महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय पुणे
Research and Publication, Seminar etc.				
Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc)
०१	प्रा. किरण सुरवसे	खंड लेखन	भारत भाग्य विधाता डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	सत्यम प्रकाशन, पुणे
०२	प्रा. किरण सुरवसे	शोधनिबंध लेखन	आंबेडकरी चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तन	मराठी समाजशास्त्र पत्रिका
०३	प्रा. किरण सुरवसे	शोधनिबंध लेखन	विधवांच्या उन्नतीसाठी समाज सुधारकांचे योगदान	Electronic International Interdisciplinary Research Journal ISSN-2277- 8721
०४	प्रा. किरण नाईकनवरे	शोधनिबंध लेखन	कोरोना विषाणुच्या वाढत्या प्रादुर्भावाचे जनजीवनावर परिणाम (विशेष संदर्भ महाराष्ट्र राज्य)	Rankranti Multidisciplinary Research Journal Vol.6, Issue : VIII, August, 2020 Monthly Peer Reviewed Journal ISSN No. 2454-8731
०५	प्रा. किरण नाईकनवरे	शोधनिबंध लेखन	कोरोना काळातील कचरा वेचक महिलांची स्थिती	Rankranti Multidisciplinary Research Journal VOL. 7 ISSUE 3 June 2021 Monthly Peer Reviewed Journal ISSN No. 2454-8731
०६	प्रा. किरण नाईकनवरे	शोधनिबंध लेखन	भारतातील ग्रामीण विधवांची सद्यस्थिती	Electronic International Interdisciplinary Research Journal ISSN-2277- 8721
०७	प्रा. किरण नाईकनवरे	शोधनिबंध लेखन	कोरोना, टाळेबंदी आणि स्थलांतरीत मजुरांची मनस्थिती	Aarhat Multidisciplinary International Education Research Journal ISSN-2278-5655

**Result Analysis of the Previous Years
(UG) (2019 Pattern)**

Class	First Class With Distinction	First Class	Higher Second Class	Second Class	Pass	Fail	Absent	Total	Percentage
FYBA SEM 1	10	24	18	19	29	8	34	142	70.42%
FYBA SEM 2	14	48	13	23	21	23	0	142	83.80%

(2013 Pattern)

Sr. No	Class	Subject	First Class With Distinction	First Class	Higher Second Class	Second Class	Pass	Fail	Absent	Percentage
1	SYBA	2377 - SOCIOLOGY GEN. PAPER (G2)	36	25	4	2	7	4	0	94.87%
2	SYBA	2378 - SOCIOLOGY SPL. PAPER I	2	5	1	3	10	5	0	80.76%
3	SYBA	2379 - SOCIOLOGY SPL. PAPER 2	9	10	1	2	4	0	0	100%

Class	GRADE O	GRADE A	GRADE B	GRADE C	GRADE D	Fail - Absent	Percentage
SYBA EVS	22	42	39	5	0	2	98.18%

Sr. No	Class	Subject	First Class With Distinction	First Class	Higher Second Class	Second Class	Pass	Fail	Absent	Percentage
1	TYBA	3377- SOCIOLOGY GEN. PAPER	12	13	5	5	7	1	1	95.45%
2	TYBA	3378 - SOCIOLOGY SPL. PAPER 3	3	3	1	4	6	1	0	94.44%
3	TYBA	3379 - SOCIOLOGY SPL. PAPER 4	3	3	1	4	6	1	0	94.44%

06. Department of Commerce

Dr. Subhash Pawar

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Dr.Subhash Pawar	Associate Professor and HOD	M.Com,M.A,LL.M.,M.B.A.,M.Phil. & Ph.D.	1994	28years
2	Dr. Minal Paranjape	Assistant Professor	M.com, C.A, ICMA, M.Phil., Ph.D., M.A (Economics), M.B.A(Finance)	2010	12 years
3	Dr. Vaishali Deshpande	Assistant Professor	M.com,M.Phil.,Ph.D.&MPM	2006	16 years
4	Prof. Vikrant Palatshah	Assistant Professor	M.com, UGC-NET & Pursuing Ph.D.	2014	8 years

5	Prof. Alka Mistry	Assistant Professor	M.com, UGC-NET, SET & Pursuing Ph.D.	2014	8 years
6	Prof. Siddhi Inamdar	Assistant Professor	M.com ,SET, B.Ed. & Pursuing Ph.D.	2015	7 years
7	Dr. Aishwarya Jambhekar Inamdar	Assistant Professor	M.com, M.Phil., UGC-NET, GDC & A & Ph.D.	2017	5 years
8	Prof. Shital Patil	Assistant Professor	M.com, M.B.A, M.A, B.Ed., DTL, GDC & A & DCA.	2013	9 years
9	Prof. Priyanka Kanitkar	Assistant Professor	M.com, UGC-NET	2019	1.5 years
10	Prof. Prita Deshmukh	Assistant Professor	M.com, DTL, GDC & A & CS-Inter	2022	3 months
11	Dr. Pradnya Dhamankar	Assistant Professor	M.com, GDC & A & Ph. D	2022	3 months

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	30/12/2021 to 13/01/2022 1.00 pm to 3.00 pm	F Y B.com	Intellectual Property Rights	Dr. Subhash Pawar, Prof. Siddhi Inamdar, Dr. Aishwarya Inamdar, Prof. Priyanka Kanitkar & Prof. Ketaki Kulkarni.	Department of commerce	412 students
2	04/05/2022 to 17/05/2022	F Y B.com	Computerised Accounting	Dr. Vaishali Deshpande, Prof Vikrant Palatshah & Dr. Aishwarya Inamdar	Department of commerce	414 students
3	12 th May'2022 to 14 th May'2022 12.30 pm to 2.30 pm	M.Com Part II	Research Methodology Workshop	Dr. Sanhita Athawale, Dr. Subhash Pawar, Dr. Minal Paranjape, Dr. Raju Shrivasthi, Dr. Nandini Deshpande & Mrs. Shilpa Dharmadhikari.	Prof. Alka Mistry	25 students

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participants
1	01/02/2022 to 05/02/2022 12.00 noon to 2.00 pm	T Y B.com	Soft Skill Development Programme	Dr. Vaishali Deshpande , Prof. Siddhi Inamdar, Dr. Aishwarya Inamdar & Prof. Priyanka Kanitkar	Commerce Department.	189 students
2	22/02/2022 to 28/02/2022 10.00 am to 12.00 noon	T Y B.com, B.Sc. BBA, B.A.	Democracy, Election & Governance.	Dr. Subhash Pawar, Prof. Kiran Survase, Prof. Ketaki Kulkarni, Prof. Siddhi Inamdar & Prof. Gayatri Dixit.	Prof. Kiran Survase	450 students

3	11/05/2022 to 16/05/2022 4.00 pm to 6.00 pm	F Y B.com, B.Sc. BBA, B.A.	Democracy, Election & Governance.	Dr. Subhash Pawar, Prof. Kiran Survase, Prof. Ketaki Kulkarni, Prof. Siddhi Inamdar & Prof. Ankita Kadam.	Prof. Kiran Survase	500 students
4	06/06/2022 to 10/06/2022 4.00 pm to 6.00 pm	T Y B.com, B.Sc., BBA, B.A.	Multi-skill Development course	Prof. Amrapali Aurangabadkar, Dr. Minal Paranjape , Prof. Snehal Sarnot, Prof. Shriya Umrani	Dr. Minal Paranjape	250 students
5	09/02/2022 11.00 am	All students & Faculty Members	Webinar on ' Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds'	Ms. Ujjwal Jaipal Singh	Prof. Snehal Sarnot, Prof. Siddhi Inamdar & Prof. Ketaki Kulkarni	240 students & All faculty members
6	27/02/2022 9.00 am to 2.00 pm	All students & Faculty Members	E-waste collection drive	-	Dr. Minal Paranjape & Dr. Aishwarya Inamdar.	30 participants
7	30 th October'2021	All students & Faculty Members	Webinar on "Gender Sensitivity Awareness"	Preeti Karmarkar & Samruddhi Panase	Dr. Minal Paranjape	220 participants

**Individual and Personal Activity
Orientation/Refreshers/FDP/Short term course**

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Dr.Subhash Pawar	Orientation of Syllabus Implementation of T.Y.B.com CBCS2019 pattern for teachers	7 th and 8 th September 2021	Abeda Inamdar Senior College AND H.V. Desai College
		IP Awareness Programme	28 th Jan'2022 & 09 th Feb'2022	Shri Babanrao Pachpute Vichardhara Trust's Parikrama Group of Institution & Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		International Conference on "Revisiting Leadership, Entrepreneurship and Business Management for 2030.	9 th and 10 th June'2022	Smt. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research for women & Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Two Days National Conference on "Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century"	24 th and 25 th March'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		Two days National Conference pm "Stress management during COVID-19 pandemic"	7 th & 8 th April'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research..

2	Dr. Minal Paranjape	-National conference on “Recent Trends in Trade, Commerce, Industries and Education”	13 th September’2021	Annasaheb Magar Mahavidyalaya, Hadapsar Pune -28
		Economics Dept. State level Webinar on “Family Budget”	18 th October’2021	Shri Siddhivianayak Mahila Mahavidyalaya’s Economics Dept.
		One day National Level Webinar on ‘Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat’	19 th October’2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya’s Incubation Cell
		Webinar on “Translation as a career option for Arts & Commerce students”	21 st October’2021	Shri Siddhivianayak Mahila Mahavidyalaya’s English Dept.
		Two Days National Conference on “Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century”	24 th and 25 th March’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		Two days National Conference pm “Stress management during COVID-19 pandemic”	7 th & 8 th April’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research..
		Swayam Arpit Online course for CAS promotion	1 st Dec to 31 st march ‘ 2021	AICTE
		E-waste collection drive(PEHEL)	27 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya & Poornam Ecovision foundation.
		FDP on IPR	27 th April’2022 to 5 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Webinar on ' Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds'	9 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
3	Dr. Vaishali Deshpande	One day National Level Webinar on “Emerging Trend in Digital Currency and its impact on Indian Economy”	24 th May ‘2022	Appasaheb Jedhe Arts, Commerce & Science College.
		One day National Level Webinar on ‘Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat’	19 th October’2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya’s Incubation Cell
		National Webinar on “Technological reforms in Commerce & Management”	5 th October ‘2021	Suryadatta college of Management, Information Research and Technology.
		FDP on IPR	27 th April’2022 to 5 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Economics Dept. State level Webinar on “Family Budget”	18 th October’2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya’s Economics Dept.
		Two week Refresher course in “Commerce & Management”	25 th June’2021 to 8 th july’2021	Teaching and Learning centre, Ramanujan College, University of Delhi.
		Webinar on ‘ Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds’	9 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalay.

4	Prof. Vikrant Palatshah	Two Days National Conference on "Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century"	24 th and 25 th March'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Convened Two days National Conference pm "Stress management during COVID-19 pandemic"	7 th & 8 th April'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research.
		Two week Refresher course in "Commerce & Management"	25 th June'2021 to 8 th July'2021	Teaching and Learning centre, Ramanujan College, University of Delhi.
		Webinar on 'Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds'	9 th February'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
5	Prof. Alka Mistry	Two Days National Conference on "Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century"	24 th and 25 th March'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		One day National Level Webinar on 'Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat'	19 th October'2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya's Incubation Cell
		Two days FDP in Research Methodology on "Data Collection and management"	16 th and 17 th June' 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya and Jnana Prabodhini Institute of Psychology, Pune
		Economics Dept. State level Webinar on "Family Budget"	18 th October'2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya's Economics Dept.
		Webinar on 'Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds'	9 th February'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Two days National Conference pm "Stress management during COVID-19 pandemic"	7 th & 8 th April'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research.
		National Level Interdisciplinary conference on changing trends in Commerce, Management, Education, Agriculture and Social Sciences.	21 st March' 2022	Gramonnati Mandal's Arts, Commerce & Science college, Narayangaon.
6	Prof. Siddhi Inamdar	Two Days National Conference on "Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century"	24 th and 25 th March'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		Two days National Conference pm "Stress management during COVID-19 pandemic"	7 th & 8 th April'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research..
		EVS activity on "Raddi Collection & Sanitary Bags preparation."	7 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		EVS activity on "Bio-diversity Visit in our samstha"	9 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Organised Webinar on 'Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds'	9 th february'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya

7	Dr. Aishwarya Inamdar	Minor Research Project on “Financial Literacy among Women in Karvenagar Area”	Published on 25 th march’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya & Padmas hree Dr. Vikhe Patil Chair of Co-operation.
		Two Days National Conference on “Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century”	24 th and 25 th March’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		Two days National Conference pm “Stress management during COVID-19 pandemic”	7 th & 8 th April’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research.
		EVS activity on “Raddi Collection & Sanitary Bags preparation.”	7 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		E-waste collection drive(PEHEL)	27 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya & Poornam Ecovision foundation.
		EVS activity on “Bio-diversity Visit in our samstha”	29 th April’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		FDP on IPR	27 th April’2022 to 5 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Conducted Anchoring and Dance workshop	26 th May 2022 to 2 nd June’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya & SMART.
		Webinar on ‘ Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds’	9 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalay.
8	Prof. Shital Patil	Two Days National Conference on “Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century”	24 th and 25 th March’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		Two days National Conference pm “Stress management during COVID-19 pandemic”	7 th & 8 th April’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research.
		FDP on IPR	27 th April’2022 to 5 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Webinar on ‘ Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds’	9 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalay.
9	Prof. Priyanka Kanitkar	Two Days National Conference on “Socio-Economics Changes and its impact on Widows in 21 st Century”	24 th and 25 th March’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya.
		Two days National Conference pm “Stress management during COVID-19 pandemic”	7 th & 8 th April’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya. & Dr. Hiraben Nanavati Institute of Management and Research..
		EVS activity on “Raddi Collection & Sanitary Bags preparation.”	7 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		EVS activity on “Bio-diversity Visit in our samstha”	9 th may’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		FDP on IPR	27 th April’ to 5 th May’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
		Webinar on ‘ Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds’	9 th February’2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya

10	Prof. Prita Deshmukh	FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
11	Dr. Pradnya Dhamankar (**Recently awarded with a Ph. D in Business Administration from SPPU in Feb'2022)	FDP on IPR	27 th April'2022 to 5 th May'2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya

Research and Publication, Seminar etc.

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc.)
1	Dr.Subhash Pawar	Research paper	A study of work life balance of women police constables in Pune city	International Research Journals of Multidisciplinary studies January 2022 Volume 8 , impact Factor 2.899 Issue -1, ISSN 2454-8499
		Research paper	A study of Stress in Women police constables in Pune city and its impact on physical and mental health	Journal of Research and Development Multidisciplinary International Level referred Journal impact Factor 7.265 April 2022 Volume 13 ISSN 2230-9578
		Research paper	Traditional shopping in Pune Metropolitan City	National Journal of Research in Marketing Finance & HRM, peer reviewed, October 2021 Volume 6,issue -3 ISSN: 2455-5398
2	Dr. Minal Paranjape	Research paper	"An Influence of E-Learning as Component of Digitalisation on learners and the teaching Profession"	Galaxy Link , An international Multidisciplinary Half yearly research journal, ISSN 2319- 8508, Impact Factor –6.571. Volume-10 Issue 1*NovemberApril 21-22
3	Prof. Vikrant Palatshah	Research paper	"Impact of COVID-19 on Indian Economy."	AJANTA, An International Multidisciplinary Quarterly research journal, ISSN 2277-5730 Peer reviewed UGC listed Impact Factor : 6.399
4	Prof. Alka Mistry	Research paper	"Rural Development in India through Entrepreneurship"	International research journal of commerce, management and social sciences ISSN 2321-9731 January –Jun'2022 issue.
5	Dr. Pradnya Dhamankar	Research paper	"Demonetisation and its impact on Indian Economy"	OUR HERITAGE, (UGC CARE journal), An international conference on 14 th & 15 th feb'2020, ISSN 0474-9030, vol-68, special issue – 36.
		Book SLM	"Corporate Accounting – IV T Y B.com Semester - VI	Bharati Vidyapeeth Deemed University, published in October -2020
			"Less proportion of women compared to men in engineering industry"	AMIERJ, An International Multidisciplinary yearly journal, SJIF impact factor – 6.236 ISSN 2278-5655 issue march - April'2020
			"GST and its Impact on trade & investment"	AMIERJ, An International Multidisciplinary yearly journal, SJIF impact factor –6.236 ISSN 2278-5655 Issue Feb'2020

For Research Guides

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the Awardee	Name of the Topic
1	Dr.Subhash Pawar	Mr.Karan Randive	A study of motivational Techniques to enhance performance and internal perso relations in the Police Department

Result Analysis of the Previous Years (UG)

Sr. No	Class	Distinct ion class	First class	Higher Second class	Second class	Pass class	Pass	Fail	Percentage	
									Pass	Fail
3	TYB. com	90	139	35	17	02	283	17	94.33%	5.67%

Result Analysis of the Previous Years (PG)

Sr. No	Class	Distinction class	Firstclass	Secondclass	Pass	Fail	Percentage	
							Pass	Fail
2	M-Com Part II	35	11	-	45	1	97.87%	2.13%

Committee Report (Report of Committee for which you were the Convenor)

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/ Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students / teachers present	Link of the Programme(If taken Online)
1	Dr.Subhash Pawar	FDP ON IPR	All Faculties	27th April' 2022 to 5th May 2022 4.00 PM TO 5.30 PM	Dr. Priya Pillai, Dr. Sunita Jahirabadkar, Mr. Nilesh Pandit, Dr. Vandana Shelar Ms. Juhi Pethe	51 teachers approx.	https://meet.google.com/xfd-risz-xmf
2	Prof. Siddhi Inamdar	Webinar on 'Awareness on Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds	All Faculties & students	9th feb'2022 11.00 am	Ms. Ujjwal Jaipal Singh	240 participants	https://meet.google.com/kij-uauh-egg
3	Dr. Aishwarya Inamdar	Minor Research Project on "Financial Literacy among Women in Karvenagar Area"	House wife, Working Women & Business Women.	Publish -ed on 25th march' 2022.	Dr. Mukund Tapkir	330 participants	Jointly organised by Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya & Padmashree Dr. Vikhe Patil Chair of Co-operation

07. Report: Commerce Research Centre

Dr. Vaishali Deshpande

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity	Target audience	Time and Date	Name of the Subject Experts	No. of the Students present	Link of the Programme(If taken Online)
1	1. Dr. S. D. Pawar 2.Dr. Vaishali Deshpande	Ph. D. Selection Interviews	SPPU Listed candidates	7/2/2022	Dr. Nitin Ghorpade Dr. A.B. Adsule	10	Offline @ college
2		Subjects Proposal presentation	Selected Ph.d. Candidates	22/06/2022	Dr. Yashodhan Mithare Dr. Mulla	08	https://meet.google.com/rxu-adav-fyj

8 candidates Ph. D proposal files submitted to SPPU academic section for R.R. Committee.

08. Department of BBA

Prof. Snehal Sarnot

Details of Faculty Members

Sr. No.	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Prof. Snehal Sarnot	Asst. Professor	MCom, MBA	2010	12
2	Prof. Ketaki Kulkarni	Asst. Professor	LLM, PGDBM, MBS(HR), M.COM, Bachelor in Journalism, Pursuing Ph.D	2011	11
3	Dr. Deepali Bankapure	Asst. Professor	B.Com, L.L.B., MBA, M.A., Ph.D.	2020	2
4	Prof. Shambhavi Kawadkar	Asst. Professor	Msc Mathematics	2019	3
5	Mrs. Bala Tiwari	CHB	Msc Mathematics	2021	1
6	Dr. Pradnya Shirude	CHB	M.Com., MMS., NET, SET, Ph.D	2021	1
7	Dr. Ashok Pawar	HNIMR Faculty	MBA., Ph.D.	2012	4
8	Dr. Mihika Kulkarni	HNIMR Faculty	DIE, PGDBM, MMS, Ph.D	2006	4
9	Dr. Prashant Mamarde	HNIMR Faculty	M.Com., MBA., NET, Ph.D	2007	4
10	Dr. Kamalakar Mundhe	HNIMR Faculty	MBA., Ph.D.	2009	4
11	Dr. Suvarna Dhamdhare	HNIMR Faculty	M.com., MCM, Ph.D	1999	4

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	26/12/2022 - 12/01/2022	FY BBA	Basic Managerial Skills	-	Prof. Ketaki Kulkarni	45
2	26/12/2022 - 12/01/2022	SY BBA	Advanced course in Environmental Awareness	-	Prof. Snehal Sarnot	41
3	09/05/2022 - 14/05/2022	FY BBA	Tally & Computer Based Accounting	-	Prof. Snehal Sarnot	45
4	09/05/2022 - 14/05/2022	SY BBA	Basic Managerial Skills	-	Prof. Ketaki Kulkarni	41

**Co-Curricular and Extra
Curricular activities**

Sr. No	Date	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest , If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	09/02/2021	TY BBA & TY B com	National Webinar on “Awareness of Intellectual Property Rights for the Aspiring Minds”	Miss Ujjwal Jaipal Singh	Prof. Snehal Sarnot ,Prof. Ketaki Kulkarni & Prof. Siddhi Inamdar	240
2	01/08/2021	FY BBA	PPT Presentation on Business Demography	-	Prof. Snehal Sarnot	45
3	20/12/2021	FY BBA	Group Discussion on Online vs. Traditional Shopping	-	Prof. Snehal Sarnot	35
4	20/12/2021	SY BBA	Group Discussion on Online Education vs. Offline Education	-	Prof. Snehal Sarnot	30
5	7/12/2021	SY BBA (HRM)	Group Discussion on State Transport Strike in Maharashtra	-	Prof. Ketaki Kulkarni	17
6	21/12/2021	TY BBA	CSR PPT Presentation	-	Prof. Ketaki Kulkarni	31
7	06/04/2022	TY BBA	Brain Storming Session – Business Innovation & Sustainability	-	Prof. Ketaki Kulkarni	29
8	09/05/2022	FYBBA	Think Tank Activity Do's & Don'ts of social media & Job Giver or Job Seeker	-	Prof. Ketaki Kulkarni	30
9	10/5/2022	TYBBA	Innovative Business Idea towards the Sustainable Development	-	Prof. Ketaki Kulkarni	28

10	07/05/2022 to 09/05/2022	All Final Year Students	Entrepreneurship Development Workshop	Ujjwal Tawade Chinamay Atre Suresh Umap	Prof. Snehal Sarnot ,Prof. Ketaki Kulkarni & Prof. Vikrant	467
11	12/05/2022	-	MOU Exchange Ceremony	Hon.Mahesh Karpe & Hon. Smitatai Ghaisas Laghu Udyog Bharati	Prof. Snehal Sarnot & Prof. Ketaki Kulkarni	62
12	18/05/2022	FYBBA	Business Standard Activity	-	Prof. Ketaki Kulkarni	30

**Individual and Personal Activity
Orientation/Refreshers/FDP/Short term course**

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Prof. Snehal Sarnot	Two week Refresher course in “Commerce & Management”	25/06/2021 – 08/07/2021	Teaching Learning Centre, Ramanujan College University of Delhi under the aegis of MINISTRY OF EDUCATION
2		One Day Online Workshop on Syllabus Implementation of TY BBA	06/08/2021	Ashoka Center For Business And Computer Studies
3		One Day National level FDP on E-Content Development	18/09/2021	Vishwakarma College Of Arts,Commerce and Science
4		Economics Dept. State level Webinar on “Family Budget”	18/10/2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya’s Economics Dept.
5		One Day National Level Webinar on “Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat”	19/10/2021	MKSSS's Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-52 In association with DIPEX
6		One Day Workshop on Gender Sensitivity Campaign	25/11/2021-26/11/2021	SPPU in association with Baya Karve Women Study Centre.
7		FDP on IPR	27/4/2022 to 5/5/2022	MKSSS’s Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya
1	Prof. Ketaki Kulkarni	Programme on An overview of Research methods in Finance	15/01/2022	National Institute of Securities Market & Savitribai Phule Pune University
2		IP Awareness/Training	06/08/2021	Govt. of India Ministry of Commerce & Industry National IP Awareness Mission

3	Technological Reforms in Commerce & Management	5/10/2021	Suryadatta College Of Management, Information Resesarch & Technology
4	One Day National Leval Webinar on “Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat”	19/10/2021	MKSSS's Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-52 In association with DIPEX
5	One Day Workshop under Career Katta	6/12/2021	Higher & Technical Education Department of Maharashtra & Maharashtra Information Technology Support Centre.
6	One Day Workshop under Career Katta	19/4/2022	Higher & Technical Education Department of Maharashtra & Maharashtra Information Technology Support Centre.
7	FDP on IPR	27/4/2022 to 5/5/2022	MKSSS's Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya

Result Analysis of the Previous Years (UG)

Sr. No	Class	Distinction	First	Second	Pass	Fail	Percentage
1	FY	25	15	1	1	0	100%
2	SY	35	6	0	0	0	100%
3	TY	20	32	12	64	2	96.97%

9. Department of Science

Dr. Archana Kachhaway

Sr. No	Name of Teacher	Department	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in thesame Institution
1	Dr.Archana Kachhaway	Zoology	Asst. Professor	M.Sc.(Zoology), Ph.D.	2017	5 ears
2	Shriya Umrani	Microbiology	Head, Assistant professor	M.Sc Microbiology,NET	2013	8 years
3	Monali Kashid	Microbiology	Assistant professor	M.Sc Microbiology,NET, SET	2016	6 years
4	Anisha Jadhav	Microbiology	Assistant professor	M.Sc Microbiology	2021	1 year
5	Bharati P. More	Chemistry	Assistant Professor	M.Sc. (Physical Chemistry)	2021	7 months

6	Bhagyashree V. Khajekar	Chemistry	Assistant Professor	M.Sc. NET (Organic Chemistry)	2021	6 months
7	Nikita A. Mundhe	Chemistry	Assistant Professor	M.Sc. (Polymer Science)	2021	6 months
8	Uttra Ahire	Botany	Assistant Professor	M.Sc. Botany B.Ed	2021	6 months
9	Kavita Kale	Physics	Assistant Professor	M.Sc Physics	2021	6 months
10	Smita Karpe	Physics	Assistant Professor	M.Sc Physics	2021	6 months
11	Shambhavi Kawadkar	Mathematics	Assistant Professor	M.Sc Mathematics	2019	3 yrs
12	Pooja Joshi	Mathematics	Assistant Professor	M.Sc Mathematics B.Ed.	2021	1 yr
13	Sarika Gadsing	Mathematics	Assistant Professor	M.Sc Mathematics SET	2021	1 yr
14	Maruti Mali	Mathematics	Assistant Professor	M.Sc Electronics	2021	1
15	Bala Tiwari	Mathematics	Assistant Professor	M.Sc Mathematics	2022	6 months
14	Mrs. Shilpa Dharmadhikari	Statistics	Assistant Professor	M.Sc (Statistics)	2018	4 yrs

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	Regular lecture	FYBSC & SYBSC	Scientific Observation	—	Dr.Archana Kachhaway	Complete Class
2	First week May	SYBSC	Seminar	-	Dr.Archana Kachhaway	10
3	Regular lecture	F.Y.B.Sc. S.Y.B.Sc	Assignments, Practicals	—	Mrs. Shilpa Dharmadhikari	Complete Class
4	Regular lecture	T.Y.B.Sc.	Inorganic ChemistrySeminar	NA	Bharati More	14
5	Regular lecture	T.Y.B.Sc.	Soil and Agriculture ChemistrySeminar	NA	NA	14
6	Practical	T.Y.B.Sc	Use of Excel	-	Shriya Umrani	29
7	Regular lecture	T.Y.B.Sc	Scientific games	-	Monali Kashid	29

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	24/1/2022 - 2/2/2022	State Level certificate course	Stat Level certificate course on "Health and Nutrition"	1.Dr.Sucharita Gadre 2.Prof.Ujwala Jadhav 3.Dr. Shubhada Ponkshe 4.Ms.Shivani Mulik	Dept of Zoology, Microbiology and Botany	150
2	27/1/2022	12th	Orientation program for Mahilashram Junior College	—	Faculty of Science	150
2	2/2/2022	Yuva Din celebration Intercollegiate competition	Poster making	NA	faculty of Science	20
3	28/02/2022	F.Y, SY, TY	Science Day Celebration	28/02/2022	Faculty of Science	60
4	2/5/2022	S.Y.B.Sc.	Visit to Central Bee research and training Institute, Shivajinagar,Pune	—	Dept. of Zoology	26
5	4/5/2022	S.Y.B.Sc.	Visit to Blood Bank, Pune	—	Dept. of Microbiology	29
6	10/05/2022	T.Y.B.Sc. Chemistry	Lab Visit	NIL	MAARC's Laboratory	14
7	5-13 May 2022 4.00 - 5.00pm	State Level certificate course	"Health and Nutrition"	1.Dr. Medha Dabke, Gynaecologist 2.Dr. Suchit Kamalapur, Dietician 3.Miss, Shivani Mulik, Yoga Teacher 4.Dr. Pallavi Kasande, Counsellor	Dept of Zoology, Microbiology and Statistics	40
8	Second term	F.Y, SY, TY	Social survey		Department of Microbiology,Chemistry	45
9	second term	F.Y, SY, TY	Students Katta		faculty of Science	

**Individual and Personal Activity
Orientation/Refreshers/FDP/Short term course**

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Dr. Archana Kachhaway	7 Days Online Workshop on “Wildlife Conservation” on the occasion of Wildlife Week	1 st to 7 th October 2021 (7 Days)	ENVIS-RP, Institute of Wildlife Sciences, ONGC Centre for Advanced Studies, University of Lucknow, Lucknow and Uttar Pradesh State Biodiversity Board, Lucknow, Uttar Pradesh.
2	Dr.Archana Kachhaway	A Seven day online Faculty development program on Enhancing Quality by unearthing Innovative Practices	18-23/4/2022(7 Days)	IQAC of Mannar ThirumalaiNaicker College, Madurai & APC Mahalaxmi college for Women , Thoothukudi in Collaboration with IQAC Cluster
3	Shriya Umrani	National level online workshop on ‘preparation of revised AQAR’	4 th – 7 th April 2022 4 days	Sao Chang College, Tuensang, Nagaland
	Faculty of Science	A Seven day online Faculty development program on the subject of intellectual Property Right	27 April to 5 May 2022	Shree Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya , Karve nagar,Pune.

Research and Publication, Seminar etc.

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc)
1	Dr. Archana Kachhaway	National E - Conference on “ Wildlife Conservation in India:A Sustainable Approach” 01st & 02nd February, 2022.		Participation
2	Dr. Archana Kachhaway, Shriya Umrani, Shilpa Dharmadhikari	Two day National conference on Socio-Economic changes and its impact on Widows in 21st Century 24-25 March 2022	Social Perspective: Widow Remarriages And Their Rights	Under process

3	Ahire Uttara Arun	Two days National Conference on Stress Management during COVID-19 Pandemic	mental, physical and financial health of temporary faculty during covid 19	Under process
4	Shambhavi Kawadkar Sarika Gadsing Pooja Joshi	Two days National Conference on Stress Management during COVID-19 Pandemic	Comprehensive study on covid 19 pandemic An Impact On school education in India Impact of Covid -19	Under process

Result Analysis of the Previous Years

Sr. No	Department Name	Class	Distinction	First	Second	Pass	Fail	Percentage
1	Zoology	FY	23	02	02	01	1	97.00%
		SY	35	5	00	1	1	98.00%
2	Microbiology	FY	23	3	2	-	1	99%
		SY	15	10	2	-	-	100%
		TY	18	3	-	-	-	100%
3	Chemistry	FY	27	7	4	1	1	98%
		SY	32	7	7	0	5	90.19%
		TY	00	16	4	0	0	100%
4	Mathematics	FY	2	7	2	0	0	100%
		SY	6	2	1	0	1	90%
		TY	1	6	2	0	0	100%
5	Statistics	FY	4	5	0	0	2	82%
		SY	3	3	2	1	1	90%
6	Botany	FY	21	04	03	01	01	98.00%

10. Department of Computer Science

Prof. Minal Patil

Details of Faculty Members

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Minal Patil	Assistant Professor	MSc(Computer Science) SET	2018	4
2	Vrushali Chandorkar	Assistant Professor	MSc(Electronics) (SET)	2017	5
3	Archana Kulkarni	Assistant Professor	MSc(Comp.Sci) B.Ed	2020	2
4	Ankita Kadam	Assistant Professor	MSc(Computer Science)	2021	1
5	Sarika Kulkarni	Assi.Professor	MSc(IT)	2021-2022	2
6	Shilpa Naik	Assistant Professor	MSc	2021	1 Year CHB

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	21/5/22	FY BSc(CS)	Industrial visit		Vrushali Chandorkar	41
2	2/05/22 4/05/22	SY BSc(CS)	Seminars by students for students		Vrushali Chandorkar	29

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	4th and 5th Feb 2022	BSc(CS), BSc	TechnoSpark 2022	-	Minal Patil from Computer Science	130

Individual and Personal Activity

Orientation/Refreshers/FDP/Short term course

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Sarika Kulkarni	FDP on Intellectual Property Rights	27/04/2022 to 4/5/2022 6 days	Shri siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
2	Vrushali Chandorkar	FDP on Intellectual Property Rights	27/04/2022 to 4/5/2022 6 days	Shri siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
3	Archana Kulkarni	FDP on Intellectual Property Rights	27/04/2022 to 4/5/2022 6 days	Shri siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune
4	Minal Patil	FDP on Intellectual Property Rights	27/04/2022 to 4/5/2022 6 days	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya Pune

Result Analysis of the Previous Years (UG)

Sr. No	Class	Distinction	First	Second	Pass	Fail	Percentage
1	FY	11	18	2	0	0	100
2	SY	45	2	0	0	0	100
3	TY	29	17	2	0	2	96

Result Analysis of the Previous Years

Committee Report
(Report of Committee for which you were the Convenor)

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme(If taken Online)
1	Prof. Minal Patil	College ERP System	Faculty, Student	Continuous working	Mastersoft Teams, SSVMM-ECOMMITTEE	-	-
2	Prof. Minal Patil	College website updation	Students, faculty, parents, end user	Continuous working	Cloudmatic team , SSVMM ECOMMITTEE	-	-

11. Department of SMART

Prof. Radhaika Ingale

Details of Faculty Members

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Radhika Ingale	Director	MCMS NET	2017	5 years
2	Devdatta Bhingarkar	Assistant professor and Coordinator	MCMS SET	2013	9 years

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	4,5,6 April 22 11 am to 2 pm	F.Y. S.Y. T.Y.	Dance workshop	Amrita Kawre	SMART	15
2	7,8,9 April 22 11 am to 2pm	F.Y. S.Y. T.Y.	Anchoring workshops	Devdatta Bhingarkar	SMART	15

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	7 to 22 nd May 22		Bal natya Mahotsav		Rainbow Umbrella and Smart	40
2	1 st July 22	M.sc	Film Showcase		SMART	15

12. Department of Sports & Physical Education

Prof. Anagha Chikte

Details of Faculty Members

Sr. No.	Name of the Faculty	Designation	Qualification	Year of Appointment	Year of Experience in the same institute
1	Asso. Prof. Anagha S. Chikte	Director of Physical Education	B.Com. M.Ed. (Phy.Edu.), SET, Pursuing Ph.D.	1994	27
2	Asst. Prof. Pallavi Y. Tarde	Director of Physical Education	B.A. M.Ed. (Phy.Edu.), SET, Pursuing Ph.D.	2017-18	5

In the Academic Year 2021-22 our college participated in total 9 games held by Pune City Zonal Sports Committee. Games like Kabaddi, Kho –Kho, Ball-Badminton, Weight Lifting, Cross –country, Athletics, Wrestling, Badminton and Yogasane etc. Total 51 students were participated in Inter Collegiate Competition out of that 10 player selected in Inter Zone competition and 5 played at All India Inter University Competition. This year 1 student participated in Junior Ball Badminton state level competition.

Students Participation and Achievements 2021-22

Sr.No	Game		Player Name	Class	Achievements
1	Badminton	1	DESHPANDE MRUNMAYEE ATUL	MA I	Participated in West Zone University held at Bhopal also got 4th place in all India Inter University level Selected for KHELO INDIA held at Bangalore
2	Wrestling	2	UBHE SANTOSHI SHIVAJI	FY BA	Participated All India Inter University held at Panchkul, Haryana
3	Athletics	3	ANDIL JYOTI DATTA (10000 Mtr R un) First Place at I/C	S Y BCOM	Participated Inter Zonal Competition
		4	KARANDE MONIKA ANIL	S Y BCOM	
		5	ADKAR VAISHNAVI VISHNU	S Y B A	
		6	CHAVAN DIVYA ROHIDAS	F Y BA	
4	Yoga	7	SANAS SAKSHI GANESH	T Y BCS	
		8	MEDHEKAR DISHA CHANDRASHEKHAR	T Y BSC	
		9	SAWANT AKSHADA BANDU	T Y BCOM	
		10	PATHAK TANVI SACHIN	S Y BCOM	
5	Power lifting	11	ATWALE SUCHITRA SURESH	F Y BCS	
		12	KARHEKAR PRATIKSHA RAJENDRA	M COM 2	First place at West Zone (held at Nanded) won best Radar prize, Selected for KHELO INDIA held at Bangor won 4th place.
6	Kabaddi Inter Collegiate Competition Participation 4th place	13	GHODAKE KRANTI KRUSHNA	S Y BCOM	
		14	SAKPAL VAISHNAVI JAYANT	S Y BCOM	
		15	SURYAVANSHI SAKSHI NARENDRA	S Y BCOM	
		16	CHOUDHARI DIPTI SURESH	S Y BCOM	
		17	TANPURE KALYANI RAJU	F Y BA	
		18	CHOUGULE ADITI ABHAY	F Y BA	
		19	CHAVAN ANUJA HEMANT	F Y BA	
		20	GADAI AARTI SHANKAR	F Y BCOM	
		21	PAWAR SALONI SUNIL	F Y BCOM	
		22	GOPALGHARE SNEHAL RAMCHANDRA	F Y BCOM	

7	Cross Country Inter Collegiate Competition 2 nd place	23	ANDIL JYOTI DATTA	S Y BCOM	Participated Inter Zone Competition
		24	KARANDE MONIKA ANIL	S Y BCOM	
		25	CHOUDHARI DIPTI SURESH	S Y BCOM	
		26	CHAVAN DIVYA ROHIDAS	F Y BA	
		27	SURYAVANSHI SAKSHI NARENDRA	S Y BCOM	
		28	TANPURE KALYANI RAJU	F Y BA	
8	<u>Kho Inter College Winner</u>	29	KHERADE NIKITA RAHUL	S.Y.BCOM	Participated Inter Zone Competition
		30	GAIKAWAD DIVYA DEEPAK	T.Y.BSC	Participated Inter Zone Competition
		31	GANJAWA CHAITRALI RAVINDRA	T.Y.BCOM	Participated Inter Zone Competition
		32	CHOUDHARI ANKITA RAHUL	S.Y.BCOM	
		33	VEER RUTUJA SUNIL	S.Y.BCOM	
		34	WALUNJ ASHVINI ARJUN	S.Y.BSC	
		35	TAMBE RUTUJA KUNDALIK	T.Y.BSC	
		36	SANIKA SHITOLE SATISH	F.Y. BSC	
		37	KHURANGE PRATIKSHA	T.Y.B.A.	
		38	CHANNE INDRAYANI PRAKASH	F.Y.BCOM	
		39	CHANNE ISHA PRAKASH	F.Y.BCOM	
		40	GHADI SNDHYA SUDHIR	F.Y.B.A	
9	Ball Badminton Inter College Winner	41	REWALE GOURI PRAKASH	MA I	Participated Inter Zone Competition
		42	WALUNJ PRATIKSHA SHIVAJI	M.COM I	Participated All India Inter University Competition held at Tamilnadu
		43	FARID FIZA SHAFI	T.Y.BSC	Participated Inter Zone Competition
		44	MUSALE RUTUJA NANDA	T.Y.B.COM	Participated Inter Zone Competition
		45	KHOT ADITI	T.Y.BSC	Participated Inter Zone Competition
		46	YELWANDE AKSHDA	T.Y.BA	
		47	MUJUMDAR YADNYA	T.Y.BSC	
		48	WAKEKAR MRUNALI	T.Y.BSC	
		49	DARWATAKAR SAKSHI SACHN	F.Y.BCOM	Participated Junior State Completion held at Malkapur, Buldhana
		50	DIKSHA MALLAH	F.Y.BCOM	
10	Wusu	51	ADKAR VAISHNAVI VISHNU	S Y B A	Black Belt
11	Police Bharati Selected students		SHEETAL VIJAY GHAVANE	T.Y.BCOM	Mumbai Division

Curricular Activities

Sr.No.	Date & Time	Class	Title of Activity	Name of the Speaker /Guest	Name of the Organizer	No. of Participants
1	First & Second Term	All F.Y.Students	Physical Education Lectures Online & Offline	Prof. Anagha Chikte & Asst. Prof Pallavi Tarde	Sports . & Phy. Edun	All F.Y. Students
2	10/03/2022 11.00 am to 12 .00 n	Backlog Student	Re exam student Lecture	Asst.Prof. Pallavi Tarde	Sports . & Phy. Edun	30
3	14/03/2022 10.00 am	Backlog Student	Re exam of Physical Education Backlog Students	-	Sports . & Phy. Edun	42
4	09/05/2022 to 14/05/2022 07.30 to 10.30	All FY students	FY Physical Education Exam	Examiner Anjushree Augusteen	Sports . & Phy. Edun	561

Co- Curricular Activities

Sr.No.	Date	Class	Title of Activity	Name of the Speaker /Guest	Name of the Organizer	No. of Participant s
1	18/06/2021 19/06/2021 8.00am to 9.00am	All	7 th International yoga day celebration	Prof. Angha Chikte Asst. Prof. Pallavi Tarde	Sports . & Phy. Edun	81 views 65 views
2	29/12/2021 8.00 am to 5.00 pm	Kho kho players	Organization Kho-Kho Inter College Competition (Women)	Mr. Ravindra Dev (Chairman, MKSSS) (Mr. Jayant Inamdar Managing Committee Member, MKSSS)	Sports . & Phy. Edun	90
3	03/01/2022 8.00 am to 5.00 pm	Kho kho players	Organization Kho-Kho Inter College Competition (Men)	-	Sports . & Phy. Edun	100
4	6/01/2022 8.00 am to 5.00 pm	Ball Badminton players	Organization Ball-Badminton Inter College Competition Women & Men	-	Sports . & Phy. Edun	80
5	29/04/2022 11.00am to 01.00 pm	All FY students	One Day Webinar On Physical Fitness & Nutrition	Dr. Sonali Talawalikar & Prof. Dr. Shrish More	Sports . & Phy. Edun	1500 views
6	06/04/2022 to 30/04/2022 07.00am to 09.00 pm	All	Ball Badminton Summer Coaching Camp held on MKSSS ground	D.S.Gosavi Asst. Prof. Pallavi Tarde	Sports . & Phy. Edun	16 FY Students 14 school students
7	30/05/2022 11.00 am to 1.00 pm	All Sports Students	Prize Distribution Ceremony	Mr.Kiran Barate (Chairman, Sports Committee MKSSS)	Sports . & Phy. Edun	100

Extra - Curricular Activities

Sr.No.	Date & Time	Class	Title of Activity	Name of the Speaker /Guest	Name of the Organizer	No. of Participants
	15/08/2020 8.00 am	All	15 th August 2020 Independence Day Celebration	Adhikari Pune Dr.Suryakant Devakr (Mukhya Lasikaran mahanagar Palika Pune.)	SSVMM	450 Views
2	08/09/21 11.00 am to 12.00pm	Staff	Pradhyapak Prabodhini Lecture	Mr. Pradip Waje (Joint Secretary, MKSSS)	Sports . & Phy. Edun	28
3	26/01/2022 8.00 am	All	Republic day Celebration	Hon. Vidyatai Kulkarni (Joint Chairman, MKSSS) Hon. Damayanti, COVID Yodha	SSVMM	For all student & Staff
4	12/10/2021 4.00pm to 5.00pm	All	Zumba Session	Ms.Namrata Deshpande	SSVMM & Tejaswini health Clube	94

Personal Activity 2021-22**Prof. Anagha S. Chikte**

SR.NO.	Name of the Activity	Date	Venue/Organizer
1	FDP Research Methodology –Data Collection And Analysis	16 & 17/06/2021	SSVMM
2	Sports Quiz Competition	21/06/2021	MIT-WPU
3	International Web Conference on Recent Trends In Lifestyle and Health Management	23 & 24/07/2021	Baburaoji Gholap College
4	International Web Conference on Yoga For Health & Mental Fitness	24 & 25/08/2021	C.K.Goyal Arts &Commerce College Dapodi,Pune
5	National Level Webinar On “Age Appropriate Fitness Program”.	08/09/2021	Chhatrapati Shivaji College Satara.
6	National Level FDP On “E-Content”.	18/09/2021	Vishwakarma College
7	State Level Webinar On “India Achievements in Tokyo Olympics.	22/09/2021	B.D.Kale Mahavidyalay, Ghodegoan
8	National Level Webinar On “Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat”.	19/10/2021	SSVMM
9	Selector for Kabbadi (Women & Men) Inter Collegiate Competition	04/12/2021	AGC College, Pune.
10	Selector for Kho- Kho (Women & Men) Inter Collegiate Competition	28/12/2021	SSVMM
11	Guest Lecture on Physical Fitness in State Level Webinar.	01/02/2022	Online - SSVMM Science Department
12	Appointed as a Women Representative Member in CDC	22/04/2022	SSVMM
13	FDP on Intellectual Property Right	27/04/2021 to 05/05/2022	SSVMM
14	As a Chief Guest for Prize Distribution	10/01/2020	Cummins Engineering college, Pune

Personal Activity 2021-22
Asst. Prof. Pallavi Tarde

SR.NO.	Name of the Activity	Date	Venue/Organizer
1	Selector for Inter collegiate Ball- Badminton Competition (Men & Women)	06/01/2022	MKSSS Ground
2	Team Manager & Coach of Ball - Badminton Inter Zone competition men team	12 & 13/02/2022	Arts & commerce College Rahuri, A. Nagar
3	Selector of Ball-Badminton Inter Zone competition Women team	12 & 13/02/2022	Arts & commerce College Rahuri, A. Nagar
4	Two Days National Conference	7 & 8 April 2022	MBA Hall MKSSS

Research & Publications, Seminar etc.

Sr.No.	Name of the Faculty	Name of the Activities	Title of the paper	Details of publication
1	Asst. Prof. Pallavi Tarde	Published Research paper	“पुणे शहर उच्च माध्यमिक शाळेतील ३० ते ४० वयोगटातील पुरुष व महिला शिक्षकांच्या शरीर संघटनेचा अभ्यास”.	One Day National Seminar on Health & Fitness. Worldwide International Interdisciplinary Research Journals. Vol.I, ISSUE- XL, Year -7, 15 December 2021,
2	Asst. Prof. Pallavi Tarde	Published Research paper	“Standardization of Morphological and Skill Related Physical fitness Tests for Junior Male Ball Badminton Player Of Maharashtra State.”	Vidyawarta Peer reviewed Journal, ISSU-89 Vol. -03, indexed(IJIF) Impact Factor 8.14, ISSN 2319-9318 May 2022
3	Asst. Prof. Pallavi Tarde	Published Research paper	“Construction of Skills Tests & Norms for Junior Male Ball Badminton Players of Maharashtra State.”	Vidyawarta Peer reviewed Journal, ISSU-42 Vol. -07, indexed(IJIF) Impact Factor 8.012ISSN 2394-5303, April to June 2022

13. Library**Prof. Farida Sayyed****ग्रंथालय अहवाल**

ग्रंथालयातील संग्रहाचा उपयोग महाविद्यालयातील प्रत्येक वाचकास होण्याच्या दृष्टिने ग्रंथालय पूर्णपणे संगणकीकृत करण्यात आले आहे.

ग्रंथालयात विद्यार्थीनींचे अद्ययावत ज्ञान वाढावे या दृष्टिने २५ नियतकालिके घेतली जातात. तसेच शोध निबंध किंवा प्रबंध लिहिण्यासाठी मदत व्हावी या दृष्टिने १०२२ नियतकालिके बांधणी स्वरूपात आहे. तसेच एम.ए. व एम. कॉम. विद्यार्थीनींचे प्रबंधही ग्रंथालयातून उपलब्ध करून दिले जातात. परीक्षेची तयारी व्हावी या दृष्टिने वाचकांसाठी विद्यापीठांच्या मागील पाच वर्षांचे संच उपलब्ध करून दिले जातात.

ग्रंथालयात २५०० विद्यार्थीनी, ८० शिक्षक व सेवक वर्ग संस्थेचे सेवक माजी विद्यार्थीनी इ. वाचकवर्ग लाभ घेत असतो.

ग्रंथालयातून ग्रंथालयीन सेवांव्यतीरीक्त Xerox, Internet, Printout, Lamination सेवा दिली जाते.

सन मार्च २०२० पासून कोरोना असल्यामुळे महाविद्यालयीन शिक्षण online पध्दतीने होते. त्याकाळात ग्रंथालयाने जास्तीत जास्त माहिती online पध्दतीने विद्यार्थ्यांना पोहोचविण्याचा प्रयत्न केला तसेच विषयांच्या व्याख्यानांची depository तयार केली.

Details of Faculty Members

Sr. No.	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Year of experience in the same Institution
1.	Farida Razak Sayyed	Librarian	M.Com., M.Lib.Isc M.Phil, M.A.	1993	29 yrs

Curricular Activities

Sr. No.	Date and Time	Class for Which the Activity was taken	Title of the Activity/ Subject	Name of the Speaker/Guest, If any			Name of the Organizer	No. of the Participant
1	19/6/2022	All Students	Vachan Din	Dr. Vishal Gaikwad			Library and Department of Marathi	97
2	27/4/2022 to 5/5/2022	All Faculty	FDP on Intellectual Property Rights	1	Dr. Shraddha Damle	Introduction of Intellectual Property Rights	Library & Department of Commerce	36
				2	Dr. Priya Pillai	Plagiarism		
				3	Dr. Sunita Jahirabadkar	Protecting your innovations through Patents		
				4	Mr. Nilesh Pandit	Basic Aspects of Intellectual Property Rights		
				5	Smt. Jui Pethe	Traditional Knowledge Documentation		
				6	Dr. Vandana Shelar	Copy Right		
				7	Dr. Pratapsinh Salunke	Trademark And Patent		

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No.	Date and Time	Class for Which the Activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	23/7/2021	All Student and Staff			Library Staff	18
2	12/8/2021	All Student and Staff ----- --All Students	Dr. S.R. Ranganathan Jayanti ----- Mala Avadlele Pustak Competition (Audio,Video or Offline)		Library Staff	9
3	02/10/2021	All Student and Staff	Mahatma Gandhi Jayanti	Kum.Ankita S. Halande (TYBCom)	Library Staff	33
4	16/10/2021	All Student and Staff	Mazi Vachan Aavad Vidyarthininche Manogat		Library Staff	
5	06/12/2021	All Student and Staff	Bharatratna Dr.Babasaheb Ambedkar Punyatithi		Library Staff	73
6	03/1/2022	All Student and Staff	Krantijyoti Savitribai Phule Jayanti	Prin.Dr.Sanhita Athawale	Library Staff	211
7	12/1/2022	All Student and Staff	Swami Vivekanand Jayanti Rajmata Jijausaheb Bhosale Jayanti		Library Staff	25
8	13/1/2022 to 22/1/2022	All Student and Staff	Online Subjectwise Library Book Exhibition		Library Staff	
9	21/2/2022	All Student and Staff	Chatrapati Shivaji Maharaj Jayanti		Library Staff	81
10	27/2/2022	All Student	Kusumagraj Jayanti Marathi Bhasha Din		Library	7

11	10/3/2022	All Student and Staff	Savitribai Phule Punyatithi		Library Staff	40
12	11/4/2022	All Student and Staff	Mahatma Jyotiba Phule Jayanti		Library Staff	83
13	13/4/2022	All Student and Staff	Bharatratna Dr. Babasaheb Ambedkar Jayanti	Dr.Subhash Pawar	Library Staff	74
14	18/4/2022	All Student and Staff	Bharatratna Maharshi Dhondo Keshav Karve Jayanti	Kum.Tejaswini S. Gaikwad (FYBCom)	Library Staff	80
15	7/5/22	Women's in the Society	Library for Society	Librarian	Library Staff Convener of Alumni	52

**Individual and Personal Activity
Orientation/Refreshers/FDP/Short term course**

Sr. No.	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Farida Sayyed	National level FDP	9/9/21	Clara's College of Commerce
2	Farida Sayyed	National level FDP	18/9/21	Vishwakarma College of Arts, Commerce and Science
3	Farida Sayyed	FDP	27/4/22 to 5/5/22	Shri Siddhiinayak Mahila Mahavidyalaya

Research and Publication, Seminars etc.

Sr. No.	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication, Date etc.)
1	Farida Sayyed	National Conference on Socio Economic Changes and its Impact on Widows in 21 st Century	मुस्लीम समाजातील विधवांची परिस्थिती : एक अभ्यास	Electronic International Interdisciplinary Research Journal May June 2022 ISSN - 2277-8721
2	Farida Sayyed	National Conference on Stress Management During COVID19	कोविड १९ मध्ये ताण व्यवस्थापनात महाविद्यालयीन ग्रंथालयाची भूमिका	Aarhat Multi disciplinary international Education Research Journal VI-1 May June 2022 ISSN - 2278-5655

14. IQAC Annual Report

Prof. Amrapali Aurangabadkar

- In this academic year, IQAC successfully uploaded the fifth and the final AQAR on 28 March 2022. The process to write IQA and SSR is in the progress.
- Compilation of all the documents and evidences from 2017 to 2022 and uploading the same in the ERP system is in progress.
- Alumni Association of the college completed the registration process during this year.
- International Conference on Revisiting Leadership, Entrepreneurship and Business Management was held on 9 and 10 June 2022
- National Conference on Stress Management during Covid-19 Pandemic was organised on 9 and 10 April 2022
- MoU with Laghu Bharati, Purnam Eco vision, Om laboratories were signed on 12 May 2022
- The Research Centre of Commerce faculty of the College conducted Ph.D. students' interviews on 5 February 2022
- One Week FDP was conducted for the faculty on IPR from 27 April to 5 May 2022 in which all the faculty participated whole heartedly.
- Amrapali Aurangabadkar attended a 4- Day National Online Workshop on "Preparation of revised AQAR" organised by Sao Chang College, Tuensang ; Nagaland from 4th to 7th April 2022

15. कार्यालय अहवाल

श्री. विकास गवते

कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांची नावे – अनुदानित विभाग

श्री. विकास गवते – कार्यालयीन अधीक्षक

सौ. शुभांगी दळवी – मुख्य लिपिक

श्री. तुकाराम शिंगाडे – वरिष्ठ लिपिक

श्री. प्रशांत मुजुमदार – कनिष्ठ लिपिक

श्री. विशाल चव्हाण – कनिष्ठ लिपिक

कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांची नावे – कायम विना अनुदानित विभाग

श्री. गुरुदत्त तावडे – कनिष्ठ लिपिक

सौ. हेमलता दळवी – कनिष्ठ लिपिक

सौ. पूजा डोईफोडे – कनिष्ठ लिपिक

सौ. श्रिया गाडगीळ – कनिष्ठ लिपिक

श्रीमती. प्रेमा शिंदे – कनिष्ठ लिपिक

महाविद्यालयातील कामकाजाबाबत कार्यालयाचे काम हे अत्यंत महत्वाचे असते. संपूर्ण पत्रव्यवहार, मान्यता, प्रवेश, पगार, परीक्षा हिशोब ही संपूर्ण जबाबदारी कार्यालय कर्मचाऱ्यांवर असते ती सर्व जबाबदारी महाविद्यालयाच्या कर्मचाऱ्यांनी चोख पार पाडली आहे. शैक्षणिक वर्ष २०२१-२०२२ मध्ये कोरोनाचा सरता काळ असताना देखील महाविद्यालयातील सर्व शाखांचे प्रवेश समाधानकारक रित्या झाले. त्याच बरोबर सर्व शाखांच्या परीक्षा, निकाल व इतर शैक्षणिक कामकाज कार्यालयातील सर्व सहकार्यांनी शासन व पुणे विद्यापीठाच्या विहित मुदतीत पूर्ण केले.

शैक्षणिक वर्ष २०२१-२०२२ मध्ये महाविद्यालयात कार्यालयीन व इतर कामकाज करिता नवीन ERP प्रणाली घेण्यात आली. त्याचे प्रशिक्षण सर्वांनी वेगवेगळ्या सत्रात संपादन केले व नवीन प्रणाली यशस्वी रित्या वापरास सुरवात केली.

श्री. विकास गवते – कार्यालयीन अधीक्षक व सौ. हेमलता दळवी – कनिष्ठ लिपिक यांनी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ आयोजित EFFECTIVE USE OF DIGITAL TOOLS in ACADEMIC ADMINISTRATION "WORK FROM ANYWHERE ANYTIME" या विषयाचा Online Webinar यशस्वीरित्या पूर्ण केला.

महाविद्यालयास Ph. D. Research Center in Commerce या नवीन विद्याशाखेस मान्यता मिळाली.

सौ. हेमलता दळवी व श्रीमती प्रेमा शिंदे यांनी मा. प्राचार्य डॉ. संहिता आठवले यांच्या मार्गदर्शनाखाली ICSSR अंतर्गत सातारा, सांगली, कोल्हापूर, अहमदनगर येथे वीरपत्नी व वीरमाता यांच्या मनोगत व समस्या याचा अभ्यास करण्यासाठी भेट दिली. महाविद्यालयात मा. प्राचार्य डॉ. संहिता आठवले यांच्या मार्गदर्शनाखाली ICSSR अंतर्गत "Socio-economic Changes and its Impact on Widows in 21st Century" या विषयावर २४ व २५ मार्च २०२२ रोजी National Seminar चे आयोजन केले होते त्यात आलेल्या सर्व तज्ञ व्यक्तींच्या मार्गदर्शनाचा लाभ सर्व कार्यालयीन सहकार्यांनी घेतला.

महाविद्यालयातील अकॉउंट्स विभागातील सेवकांनी जी.एस.टी. आणि TALLY चे प्रशिक्षण पूर्ण केले. तसेच कार्यालयातील श्रीमती प्रेमा शिंदे यांनी तेजस्विनी हेल्थ क्लब आयोजित First Aid या विषयावरील वन डे वर्कशॉप मध्ये सहभाग घेतला.

16. Alumni Committee Report 2021-22

**Prof. Farida Sayyad &
Dr. Vidya Chopade**

Sr. No.	Name of Convener	Title of the Activity/Subjects	Target audience	Time And Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme (if taken Online)
1	Farida Sayyed & Dr. Vidya Chopade	Meeting with the Principal of Alumni Association. Increasing Admission, Activity with the Alumni. Increasing fund	Association Member	14/2/22 2.12.30 pm	Dr. Sanhita Aathwale	Nine Member and Convener	
2	Farida Sayyed & Dr. Vidya Chopade	Different types of Make up	150	22/2/22 12.30pm	Mrs. Aasha Patil	143	
3	Farida Sayyed & Dr. Vidya Chopade	Maharshi Dhondo Keshav Karve Jayanti	150 staff and students	18/4/22	Tejaswini Gaikwad (Student)	75	
4	Farida Sayyed & Dr. Vidya Chopade	Library for Society	75	7/5/22	Librarian	52	

17. Competitive Examination

Prof. Raghunath Gavali

Sr. No.	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme(If taken Online)
1	Raghunath M. Gavali	How to be Successful in Competitive Exam	All Students	10 am 14 March 2022	Parth Kashyap	194	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
2	Raghunath M. Gavali	Public Administrative	All Students	10 am 15 March 2022	Dr. Subhash Pawar	113	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf

3	Raghunath M. Gavali	Competitive Exam and Social Reformers"	All Students	10 am 16 March 2022	Suresh Pawar	106	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
4	Raghunath M. Gavali	Why Competitive Exam	All Students	10 am 17 March 2022	Dr. Ganesh Raut	164	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
5	Raghunath M. Gavali	How to be successful in Bank Exam	All Students	10 am 19 March 2022	Satish Pawar	124	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
6	Raghunath M. Gavali	Library as a Source for Competitive Examination	All Students	10 am 20 March 2022	Farida Sayyed	147	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf
7	Raghunath M. Gavali	English And Competitive Exam	All Students	10 am 21 March 2022	Jagruti Shelke	178	https://meet.google.com/sdg-hzsa-icf

18. Cultural Committee

Prof. Shriya Umrani

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/ Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/ Guest	No. of the Students present	Link of the Programme(If taken Online)
1.	Shriya Umrani	Dance workshop	All students	11 am to 1 pm 25 th May-27 th May	Amrita Kaware, SMART	20	
2.	Shriya Umrani	Anchoring Workshop	All students	2 nd June-4 th JUNE	Devdatta Bhingarkar	20	

Student Activities

Sr. No	Name of Student	Class	Name of the Competition	Name of the organiser
1	Vaishnavi Thorat	F.Y.B.Com	First prize in Intercollegiate one act play competition	Modern College
2	Rutika Ahire	S.Y.B.Com	Second prize in Intercollegiate documentary making	Kaveri College

19. EVS Club

Dr. Archana Kachhaway

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Program (If taken Online)
1	Dr.Archana Kachhaway	one day workshop on Paper bag making for Sanitary Waste Disposal	S.Y. B.Com.,B.A.,B.Sc.& B.Sc.(CS) students	7 May 2022	Mr. Umesh Ganu and team	250	—
2	Dr.Archana Kachhaway	Guest lecture on Waste Management and Environment	S.Y. B.Com.,B.A., B.Sc.& B.Sc. (CS) students	5 June 2022	Tanvi Chandratre, Poornam Ecovision Foundation,Pune	55	https://meet.google.com/ecq-tkma-zur
3	Dr.Archana Kachhaway	Biodiversity Visit of Samstha	SY B.Com,B.A.,B.Sc.B.Sc.(CS)	²⁸⁻ 29May 2022	Uttara Ahire	All students of SY B.Com, B.A.,B.Sc. B.Sc.(CS)	

20. Incubation Centre

Prof. Vikrant Palatshaha

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme (If taken Online)
1	1. Prof. Snehal Sarnot 2. Prof. Vikrant Palatshaha	Nau Ratri, Nau Skills	FY, SY, TY BCOM & BBA Students	7/10/2021 to 14/10/2021 1pm	Prof. Snehal Sarnot Prof. Vikrant Palatshaha Prof. Amrapali Aurangabadkar Dr. Shridevi Patil Prof. Alka Mistri Prof. Raghunath Gavali	150	https://meet.google.com/tpo-ztxy-fji
2		Online webinar on "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	FY, SY, TY BCOM & BBA Students & other college students	19/10/2021 11am	Miss. Maitreyee Kambale DICCI NextGen National Convener	618	https://youtu.be/LgF_3zmRbFg
3		Entrepreneurship Development Program Prog.1: Business: Idea Generation	FY, SY, TY BCOM & BBA Students	13/01/2022 4pm	Prof. Vijay Navale	250	https://youtu.be/3XEGymFFE4U

4	Entrepreneurship Development Program: Prog-2: Business Finance	FY, SY, TY BCOM & BBA Students	14/01/2022 4pm	CA Shital Vaidya	250	https://youtu.be/8p9vLGqgXWE
5	Entrepreneurship Development Program : Prog3:- Financial Literacy & Awareness	FY, SY, TY BCOM & BBA Students	15/01/2022 4pm	Mr. Sudip Sule	250	https://youtu.be/iffEQ15tUM4

21. राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग अहवाल २०२१-२०२२

प्रा. स्नेहल सरनोत, वृषाली चांदोरकर

Sr. No.	Name of Convener	Name of The Activity	Target Audience	Date	Name of Speaker	No. of Students Present	Programme Link
१	प्रा. स्नेहल सरनोत	जागतिक पर्यावरण दिन विषयावर	रायेसो स्वयंसेवक	०४/०६/२०२१	-	२९	-
२	प्रा. स्नेहल सरनोत	शिवस्वराज्य दिन	रायेसो स्वयंसेवक	०६/०६/२०२१	-	८९	https://youtu.be/-zTH-hzS73E
३	प्रा. स्नेहल सरनोत	माझा गाव कोरोना मुक्त गाव अभियान	रायेसो स्वयंसेवक	११/०६/२०२१	-	४९	-
४	प्रा. स्नेहल सरनोत	आंतरराष्ट्रीय योग दिवस	सर्व विद्यार्थिनी	१९/०६/२०२१	पल्लवी तरडे	६९	https://meet.google.com/kqb-nuit-nwv
५	प्रा. स्नेहल सरनोत	टोकियो २०२० ऑलिम्पिक	रायेसो स्वयंसेवक	२४/०७/२०२१	-	७८	-
६	प्रा. स्नेहल सरनोत	आझादी का अमृत महोत्सव अंतर्गत Catch the Rain Fit India उपक्रम	रायेसो स्वयंसेवक	०५/०८/२०२१	-	२९	https://meet.google.com/kqb-nuit-nwv
७	प्रा. स्नेहल सरनोत	स्वच्छता पखवाडा २०२१	रायेसो स्वयंसेवक	०१/०८/२०२१ १५/०८/२०२१	-	८९	-
८	प्रा. स्नेहल सरनोत	आझादी का अमृत महोत्सव	रायेसो स्वयंसेवक	२५/०८/२०२१	-	८५	gH\$mir 11.00 dmOVm https://www.facebook.com/sppunssmedia
९	प्रा. स्नेहल सरनोत	राष्ट्रीय सेवा योजना दिन	रायेसो स्वयंसेवक	२४/०९/२०२१	प्रा. स्नेहल सरनोत	४८	https://meet.google.com/kqb-nuit-nwv
१०	प्रा. स्नेहल सरनोत	पोषण माह	रायेसो स्वयंसेवक	०१/०९/२०२१ ३०/०९/२०२१	-	४८	-
११	प्रा. स्नेहल सरनोत व प्रा. वृषाली चांदोरकर	माझी वसुंधरा उपक्रम	रायेसो स्वयंसेवक	०९/१०/२०२१	-	१२५	-
१२	प्रा. स्नेहल सरनोत	वित्तीय साक्षरता अभियान	रायेसो स्वयंसेवक	१२/११/२०२१	प्रा. श्रीदेवी पाटील	८९	-
१३	प्रा. स्नेहल सरनोत	जागतिक एड्स दिन २०२१	रायेसो स्वयंसेवक	०४/०६/२०२१	प्रा. स्नेहल सरनोत	११९	https://meet.google.com/kqb-nuit-nwv
१४	प्रा. स्नेहल सरनोत व प्रा. वृषाली चांदोरकर	राष्ट्रीय मतदार जागृती अभियान	रायेसो स्वयंसेवक	२३/०१/२०२२	डॉ. श्रीपाद ठेकणे	१२९	https://meet.google.com/kqb-nuit-nwv
१५	प्रा. स्नेहल सरनोत व प्रा. वृषाली चांदोरकर	राष्ट्रीय बालिका दिन	रायेसो स्वयंसेवक	२४/०१/२०२२	प्रा. स्नेहल सरनोत	९८	https://meet.google.com/kqb-nuit-nwv
१६	प्रा. स्नेहल सरनोत व प्रा. वृषाली चांदोरकर	जागतिक महिला दिन	रायेसो स्वयंसेवक	०८/०३/२०२२	-	१०२	-

22. Placement Committee**Prof. Ketaki Kulkarni**

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity	Target audience	Name of the Speaker	Time and Date	No. of Companies Visited	No. of the Students present	No. of the Students Short listed	No. of the Students Selected	Off-Campus Selection
1	Prof. Ketaki Kulkarni Prof. Raghunath Gawali Prof. Vikrant Palatshah	Inauguration of Career Katta	Second & Third Year students	--	30 th December 2021	---	120	----	----	----
2	Dr. Minal Parnjape	Multi Skill Development Program	All Final year students	Prof. Amrapali Aurangabadkar Dr. Minal Parnjape Prof. Snehal Sarnot Prof. Shreya Umanan	6 th June to 10 th June 4 pm to 6pm	---	250	---	---	----
3	B.A (Kiran Naiknavare & Bhagawan Waghmare) BBA (Ketaki Kulkarni Snehal Sarnot) B.COM- (Dr. Aishwarya Inamdar Dr. Meenal Parnjape) BSc (Shilpa Dharmadhikari,) BSc.C.S. (Meenal Patil M.) M. Com – (Alaka Mistri)	Placement Drive	All Final year & Pass out students	----	11 th June 2022 9 am	13	370	44	10	B.com –5 BBA –4 M.com-17 BSc –2 B.Sc.C.S.-11

23. Student Development Department**Prof. Vikrant Palatshaha**

Sr. No	Name of Convenor	Title of the Activity/Subject	Target audience	Time and Date	Name of the Speaker/Guest	No. of the Students present	Link of the Programme (If taken Online)
1	Prof. Vikrant Palatshaha	Lecture on “Mental Health of Students”	FY, SY & TY Students	22/11/2011 11am	Smt. Shivali Shinde	60	-
2		Sanvidhan Day Lecture	FY, SY & TY Students	26/11/2021 12pm	Prof. Vikramaditya Rathod	150	https://drive.google.com/file/d/1uTzMvLg5w7SE2i68NiMorOARUnXV4j38/view?usp=sharing
3		Opportunities in Military forces & Women	TY Students	07/12/2021 12pm	Retd. BRIG. Hemant Mahajan	60	-
4		Nirbhay Kanya Abhiyan Prog.1-Laws for Women	FY, SY & TY Students	21/02/2022 11am	Adv. Anisha Fansalkar	120	-
5		Nirbhay Kanya Abhiyan Prog.2 Personality Development	FY, SY & TY Students	22/02/2022 11am	Dr. Snehal Apte	120	-
6		Nirbhay Kanya Abhiyan Prog.3 Swabhan te Samajbhan	FY, SY & TY Students	23/02/2022 11am	Smt. Medha Purkar	120	-

24. Department -Junior Wing

Prof. Vidya Pande

Details of Faculty Members

Sr. No	Name of Teacher	Designation	Qualification	Year of Appointment	Years of experience in the same Institution
1	Vidya Ananta Pande	Supervisor	M.A (English)B .Ed Mphil	8th August 2005	17 Years
2	Archana A. Deshmukh	Assistant Teacher	M.Com(Fin.Accounting) M.Com(Costing),CMA (inter), M.Phil, MBA, B.Ed	15th June 2009	13 Years
3	Anjali Ashok Khare	Assistant Teacher	M.Com M.A(Marathi, Sociology,Economocs, Politics,History)D.C.M, M.Ed ,M.B,A (Finance)	8th August 2005	17 Years
4	Archana Kiran Sohoni	Assistant Teacher	M Com, B.Ed	1st August 2009	13 Years
5	Komal Mahajan	Assistant Teacher	M.Com, BEd ,Mphil	15th June 2010	12 Years
6	Pradnya Prasad Mahashabde	Assistant Teacher	M.A (Economics) B.Ed.	15th June 2009	13 Years
7	Pranita Nilesh Wakalkar	Assistant Teacher	M.Sc(Mathematics), B.Ed	15th June 2012	10 Years
8	Shital Mahendra Patil	Assistant Teacher	M.ComEd .B,M.A (Economics) M.B.A, G.D.C &A,DTL.	1August 2013	9 Years
9	Manasi Manoj Dharap	Assistant Teacher	MCM, MBA (IT)	15th June 2012	10 Years

Curricular Activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	27 April 2022	11th	Samstha Visit	Mr. Deshpande	Shri siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karve nagar, Pune-52	105
2	29 , 30 April 2022	8th to 12th	Summer Connect	NA	Shri siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karve nagar, Pune-52	Jr.Wing
3	31 January	11 and 12	Essay writing compitation	NA	Bhasarkarrao Karve Adhupak vidyalaya	13

Co-Curricular and Extra Curricular activities

Sr. No	Date and Time	Class for which the activity was taken	Title of the Activity/Subject	Name of the Speaker/Guest, If any	Name of the Organizer	No. of the Participant
1	26 Oct	12th	Lecture on Cyber security	Archana Deshmukh	Jr. Wing	195
2	21 Jan	11th to PG students of SSVMM	Marathi Bhasha Savardhan Pandharvada	Anjali Khare	Marathi Dept . And Jr. Wing	153
3	24 Jan	12th to PG students of SSVMM	Marathi Bhasha Savardhan Pandharvada	Swapnil Joshi	Marathi Dept . And Jr. Wing	163
4	28 Jan	13th to PG students of SSVMM	Marathi Bhasha Savardhan Pandharvada	Aarti Deshpande	Marathi Dept . And Jr. Wing	168
5	18 Feb 2022	11 th	Lecture on " To Know Yourself "	Komal Mahajan	Jr. Wing	205
6	29 , 30 April 2022	8th to 12th	Summer Connect	Vidya Pande , Archana Deshmukh	Jr. Wing	160
7	14 Sept 2022	11 th & 12 th	Rashtra Bhasha Din	Anjali Khare	Jr. Wing	195
8	17 Sept 2022	11 th & 12 th	Duties & Responsibilities towards nature during Ganesh festival	Komal Mahajan	Jr. Wing	155
9	15 Oct 2022	11 th & 12th	Vachan Prerana Din	Vidya Pande	Jr. Wing	346

Individual and Personal Activity

Orientation/Refreshers/FDP/Short term course

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activity	Date and Duration	Name of the Organizer
1	Vidya Pande	One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
		Two Days FDP on Research Methodology -Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
2	Archana Deshmukh	Two Days FDP on Research Methodology - Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune
		Five-day National Level Online FDP on "a Systematic Navigation From Research To Research Proposals 2.0	Five days - 22nd – 26th November 2021,	Department of Information Technology in collaboration with Institutions Innovation

2	Archana Deshmukh	Attended State level Webinar on Budget of Family	18th October 2021	Council, MVSR Engineering College, Hyderabad, Telangana.
		National online workshop on Research Methodology	29th October 2021	Dr Annashaeb G D Bendale Mahila Jalgoan Mahavidyalaya,
		One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
		State Level Online Workshop on Intellectual Property Rights (IPR)	23 December 2021	Hind Seva Mandal's Pemraj Sarda College, Ahmednagar
		National level webinar on Statistics	28th October 2021	SSC College of Arts & Commerce Ulhas nagar
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
3	Manasi Dharap	One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
		Two Days FDP on Research Methodology-Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
4	Pradnya Mahashabde	Two Days National Level Webinar on, "Data collection and analysis	24 - 25th January	Dayanand Education Society Latur
		One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
5	Archana Sohoni	Two Days FDP on Research Methodology-Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune
		One Day National Level FDP on E content	18 September 2021	Vishwakarma College on Arts Commerce and Science Pune
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
		One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
6	Pranita Wakalkar	Two Days FDP on Research Methodology-Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune - 52
		One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune

7	Anjali Khare	Two Days FDP on Research Methodology-Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune -52
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-52
		One Day National Level Webinar on, "Role of Women Entrepreneurs in Atmanirbhar Bharat"	19th October 2021	Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune
8	Shital Patil	Two Days FDP on Research Methodology-Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-52
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-52
9	Komal Mahajan	Two Days FDP on Research Methodology-Data collection and Analysis"	Two Days 16th & 17th June 2021	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune -52
		Faculty Development Programme on "Intellectual Property Rights"	9 days -27 April 2022 to 05May 2022	Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune-52

Paper Publication

Sr. No	Name of the Faculty	Name of the activities	Title of the paper	Details of Publication (Name of Journals, Publication Date etc)
1	Archana Deshmukh	Paper Published	A Comparative Study of Consumer Satisfaction towards Online Shopping and Traditional Shopping in Pune Metropolitan City	National Journal of Research, Marketing, Finance & HRM, OCT-2021, ISSN : 2455 - 5398

**List of the Different Committees Constituted for the
Management of Different Institutional Activities Year 2020-21**

No	Name of the Committee	Convener	Name of the Members
1	Fund Collection: Bhaubeej Nidhi, Sankalpa 365 etc. School Kits	Dr. Sunil Kelkar Anagha Chikte Farida Sayyed Dr. S.D. Pawar Vrushali Chandorkar Archana Deshmukh	Dr. A.B. Shelar Vrushali Chandorkar Alka Mistri Dr. Shridevi Patil Vidya Pande Shubhangi Dalvi Prashant Mujumdar Gurudatt Tawade Hema Dalvi
2	IQAC (Composition of IQAC to be taken from Amrapali madam)	Prof. Amrapali Aurangabadkar Coordinator of IQAC Assistant Coordinators Dr. Vaishali Deshpande Shriya Umrani	Dr. Kishor Desarda (Management) Shri Brijmohan Sharma (Industry) Pramod Kulkarni (NGO) Dr. S.Y.Kelkar Dr. A. B. Shelar Dr. S.D.Pawar Prof. Farida Sayyad Anagha Chikte Dr. S.V.Tribhuvan Dr. Vidya Chopade Dr. Minal Paranjape Prof. Raghunath Gawali Dr. Archana Kachhaway Hema Dalvi (Office)
3	N.S.S. Committee	Snehal Satav (PO) Vrushali Chadorkar(PO)	Kiran Naiknaware
4	Admission Committee	Dr. A.B. Shelar	Dr. S.Y.Kelkar Dr.S.D.Pawar Dr. Archana Kachhaway Prof. Snehal Satav Mr. Vikas Gawate
5	Entrepreneurship and Incubation Committee	Dr. A.B. Shelar Dr. S.D. Pawar	Prof. Snehal Satav Prof. Vikrant Palatshah Dr. Archana Kachhaway
6	E-Work Committee	Prof. Minal Patil	Prof. Vikrant Palatshah Prof. Manasi Dharap Milind Sutar Prof. Raghunath Gawali
7	NCW Project	Dr. Sanhita Athawale	Dr. Kishor Desarda Dr. P.V.S. Shastri Dr. Sucharita Gadre Dr. Anagha Lawalekar Prof. Vikrant Palatshah
8	Research Publication	Dr. V. M. Deshpande Prof. Archana Deshamukh	Prof. Farida Sayyad Prof. Raghunath Gawali

**List of the Different Committees Constituted for the
Management of Different Institutional Activities Year 2020-21**

No	Name of the Committee	Convener	Name of the Members
9	Examinations (Internal, Midterm, Mid Sem, University) ----- EVS Exam----- Result Declaration FY classes and Revaluation (30 days after exam) (Website <i>da QmH Uo</i>)	Dr. Minal Paranjape Controller of Examinations Dr. Subhash Pawar Vikas Gavate (OS) ----- Dr. Kelkar Sunil Dr. Archana Kachhaway ----- Dr. Minal Paranjape Vikas Gavate (OS)	Snehal Satav (BBA) Gawali R. (Arts) Pramodh Ghatge Mansi Raut All Office Staff----- All EVS teaching Members----- All Office Staff Teaching Staff as per need
10	Comp. Exam Preparation	Prof. Raghunath Gawali	Sagar Mhetre
11	Time - Table Implementation & Roll Call Committee	Dr. Subhash Pawar (Commerce) Dr. S.Y. Kelkar (Arts) Snehal Satav (BBA) Shriya Umrani (B.Sc.) Meenal Patil (Comp)	Dr. Vaishali Deshpande Vikrant Palatshaha Kiran Surawase
12	Literature Circle (English) and	Dr. Shailesh Tribhuwan Amrapali Aurangabadkar	Dr. Vaishali Deshpande Vikrant Palatshaha Kiran Naiknavare Vishal Chavan (Office)
13	Annual Social Gathering and Cultural Events. ----- Inter College Competitions Arts Circle (Dance competitions, Drama, Acts, Cinema)	Vikrant Palatshaha and Siddhi Inamdar Shital Patil (JR) ----- Shriya Umrani,	Inamdar Aishwarya Vidya Pande Mansi Dharap Ketki Kulkarni Puja Doiphode Shital Khedekar
14	Student Welfare Officer (SWO) (Including Students council and other schemes) ----- Student Election	Vikrant Palatshah ----- Dr. S.Y. Kelkar (Every year on the basis of seniority)	CA Sheetal Dandavate Dr. Subhash Pawar. Dr. Sunil Kelkar Farida Sayyad Angha Chikte Archana Kachhaway 4 members of Students council ----- All Staff members
15	Library Committee and Book Bank Scheme	F. R. Sayyed	Dr. V.V. Kulkarni, Dr. S.Y. Kelkar A. Aurangabadkar, Dr. A.B. Shelar A. S. Chikte, Dr. S.D. Pawar Dr. V. Deshpande Snehal Satav Vidya Pande (Jr) Dr. Archana Kachhaway

16	U.G.C. Committee	Farida Sayyed Dr. Shailesh Tribhuwan Raghunath Gawali	A. Aurangabadkar Dr. A.B. Shelar Snehal Satav Tukaram Shingade Deepak Bodade
17	Projects Committee	Dr. Arvind Shelar CA Meenal Paranjpe Dr. Vaishali Deshpande Snehal Satav	Dr. Shailesh Tribhuwan Dr. Suparn Tambe Mayuri Bhandari Ketki Kulkarni
18	Alumni and Parent Association	Farida Sayyed Dr. Vidya Chopade	Vrushali Chandorkar Alka Mistry Aishwarya Inamdar Madhuri Pimpalkar All HoDs
19	Magazine Committee	Raghunath Gawali Dr. Vaishali Deshpande (Commerce)	Anagha Chikte Farida Sayyed Kiran Naiknavre
20	<p>-----</p> <p>Photos and Camera Club for all Program</p> <p>-----</p> <p>News and Publicity (Newspaper)</p> <p>-----</p> <p>Social media Publicity and Website Publicity</p>	<p>-----</p> <p>Anagha Chikte Bharat Salunkhe</p> <p>-----</p> <p>Dr. Shailesh Tribhuwan Vikrant Paltshaha</p> <p>-----</p>	<p>Snehal Satav (BBA Section) Chandorkar Vrushali (Science Section) Anajali Khare Shriya Umrani Sheetal Khedekar (Office Section)</p> <p>-----</p> <p>Kiran Naiknavre</p> <p>-----</p> <p>Sadhana Kunjir (Sci) Vikrant Paltshah (Zore Marathi subject)(Marathi) Snehal Kumbhalkar (English) Ketki Kulkarni (Radio)</p> <p>-----</p> <p>Meenal Patil Ketki Kulkarni</p>
21	Environment Committee	Dr. Archana Kachhaway	Siddhi Inamdar Gaytri Pandare Aishwarya Inamdar Kiran Naiknavre
22	Excursion / Industrial Visits Committee	Dr. S.Y. Kelkar Subhash Pawar Shriya Umrani	Dr. Vaishali Deshande Monali Kashid Alka Mistri Ketaki Kulkarni

No	Name of the Committee	Convener	Name of the Members
23	Bahishal, all programs Lifelong learning and extension department	R. M. Gawali	Dr. Vaishali Deshpande Siddhi Inamdar
24	Maintenance of electric & Other equipment Technology Problem	Vikas Gawate and System Engineer-Milind Sutar Each Head of the Department HOD will be responsible for their department	Farida Sayyd (Coordinator) Madhuri Pimplkar, Milan Bhosale Vastu Staff
25	N.C.C.	Pallvi Tarde	Anagha Chikte
26	Student Health Awareness and Medical Checkup	Dr. Vidya Chopade Shriya Umrani (Sci) Ketaki Kulkarni (BBA)	Gayatri Panadare Meenal Patil (BCS) Shipa Dharmadhikari (Analysis) Vishal Chavan (Office)
27	Anti-Ragging and Anti-Sex Harassment Committee (Vishakha Samitee)	Anagha Chikte	Vidyatai Kulkarni (MGT) Community Ravindra Mahajan Police-Sulbha Shedge Media : Radhika Ingale Parent : Rupali Kadu Student : NGO : Ishani Joshi Aurangabadkar A. Dr. Vidya Chopade Hema Dalvi
28	Counseling Cell	Dr. Vaishali Deshpande(Commerce) Shipa Dhramadhikari(Science) Aurangabadkar A. (Arts)	Shubhangi Dalvi
29	Teachers Evaluations by Students/ FeedbackCommittee	Dr. S.Y. Kelkar (Arts)	Dr. V. Deshpande (Com) Snehal Satav (BBA)Shriya Umrani (Micro) Minal Patil (CS)
30	B. C. Cell (Equal Opportunity Cell)	(A) Students Grievances Committee Dr. S.D. Pawar (Secretary)	Dr. Sunil Kelkar Dr. A. B. Shelar Amrapali Aurangabadkar Vikrant Palatshaha MinalPatil Vikas Gavate (Admin)
		(B) Anti Discrimination Committee Dr. A. B. Shelar(Secretary)	Dr. S.D. Pawar Dr. Sunil Kelkar Gawali Raghunath Aishwarya Inamdar
31	Discipline Committee	Angha Chikte Vikas Gawate(Office)	Dr. Sunil Kelkar Prof. Shriya Dr. Subhas Pawar Umrani (All Heads) Raju Salunkhe
32	Student Research and Incubation	Dr. Arvind Shelar CA Meenal Paranjpe Dr. Shridevi Khuba SnehalSatav Alka Mistry	Dr. Shailesh Tribhuwan Ketki Kulkarni
33	DST and Science Projects	Dr. Archana Kacchave	Monali Kashid Shriya Umrani
34	Soft Skill Development	Amrapali Aurangabadkar	Dr. Vaishali Deshpande Snehal Satav

35	BOD ARC Coordinator (for Projects, conducting Seminar -Grant proposals) QIP	Vikrant Paltshaha	Dr. Shubhash Pawar Dr. S. Y. KelkarA.Aurangabadkar Dr. A.B. Shelar Anagha Chikte Dr. S.V. Tribhuvan Snehal Satav Shriya Umrani
36	Website Update	Meenal Patil	Tukaranm Shingade Shriya Gadgil Madhuri Pimpalkar Pramod Ghatge Vikrant Paltshaha Vikas Gawate
37	Graduation Ceremony committee at College Level	Dr. Minal Paranjape (CEO)	Dr. Subhas Pawar Vikrant Palatshah (SWO) Pallavi Dhamdhare (NCC) Anagha Chikte (Sports)Amrapali Aurangabadkar(IQAC) Snehal Satav(NSS)
38	Special Day Activity Committee Contingencies Programs: Student Activities and Samstha Programs:	Farida Sayyed Rajani Pandore Vikrant Palatshah Raghunath Gawali	Dr. S. V. Tribhuwan Dr. S. D. Pawar VidyaChopade Aurangabadkar Dr. A. B. Shelar Anagha Chikte Shriya Umrani Snehal Satav Mujumdar Prashant
39	Placement Cell	Ketaki Kulkarni-BBA Shilpa Dharmadhikari	Alka Mistry Aishwarya Inamdar Minal Patil
40	Rotary Club Committee	Vidya Chopade Dr. Sunil Kelkar Snehal Satav	Archana Kachhaway
41	College Research Committee	Dr. Subhas Pawar (Coordinator)	Dr. S.Y. Kelkar Dr. A.B. Shelar Dr. S.V. Tribhuvan Dr. Vaishali Deshpande Dr. Archana Kachhaway
42	Faculty Development Committee (Pradhyapak Prabodhani)	Principal and Dr. Meenal Paranjpe	Dr. Archana Kachhaway Shriya Umrani Angha Chikte Vikrant Paltshaha
43	Prospectus Committee	Raghunath Gawali	Vikrant Paltshaha Shriya Umrani Ketki Kulkarni

**HAPPY
INDEPENDENCE
DAY**

Happy 75th Independence Day

प्रा. डॉ. सुनील यशवंत केळकर

प्रा. डॉ. सुनील यशवंत केळकर हे आपल्या महाविद्यालयात १.७.१९९२ रोजी सहाय्यक प्राध्यापक म्हणून रुजू झाले. २९ वर्ष त्यांनी महाविद्यालयात सेवा केली. ३१ डिसेंबर २०२१ रोजी ते महाविद्यालयातून सहयोगी प्राध्यापक म्हणून निवृत्त झाले. कला विभागाचे उप- प्राचार्य म्हणून २०१५ पासून ते ३१ डिसेंबर २०२१ कार्यरत होते. महाविद्यालयाच्या स्थापनेपासून त्यांनी या महाविद्यालयात प्राध्यापक म्हणून काम पाहिले.

पालवी २०२१-२२

श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय कर्वेनगर, पुणे

महाविद्यालयीन विविध उपक्रम

महर्षी कर्वे यांच्या जयंती निमित्त श्री सिद्धीविनायक
माजी विद्यार्थिनी संघा तर्फे प्रतिमेचे पूजन

श्री सिद्धीविनायक माजी विद्यार्थिनी संघ आयोजित व्यक्तिमत्व
विकास अंतर्गत आजी विद्यार्थिनींसाठी मेकअपवरील मार्गदर्शन

श्री सिद्धीविनायक माजी विद्यार्थिनी संघास मार्गदर्शन करतांना
महाविद्यालयाच्या प्राचार्य

ग्रंथालयामध्ये शिवजयंती निमित्त प्रतिमापुजन आणि
Book Arrival पुस्तके पहाताना विद्यार्थिनी

ग्रंथालयामध्ये क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती
साजरी करताना

महर्षी कर्वे यांच्या जयंती निमित्त श्री सिद्धीविनायक
महाविद्यालयातर्फे प्रतिमेचे पूजन

निरोप समारंभ - वाणिज्य विभाग ८ जुलै २०२२

ई-कचरा आणि प्लास्टिक कचरा संकलन २७ फेब्रुवारी २०२२

पालवी २०२१-२२

महाविद्यालय -विद्यार्थिनी संस्था भेट २७ एप्रिल २०२२

श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय कर्वेनगर, पुणे

EVS Club उपक्रम- कागदी पिशव्या बनवणे ७ मे २०२२

भूगोल विभाग- प्रात्यक्षिक

वार्षिक क्रीडा पारितोषिक वितरण समारंभ

वार्षिक क्रीडा पारितोषिक वितरण समारंभ

बॉल-बॅडमिंटन प्रशिक्षण शिबीर

आंतर महाविद्यालयीन खो-खो स्पर्धा आयोजन

आंतर महाविद्यालयीन खो-खो विजेता संघ

पालवी २०२१-२२

श्री सिद्धीविनायक महिला महाविद्यालय कर्वेनगर, पुणे

एम.ओ.यु. एक्सचेंज कार्यक्रम १२/०५/२०२२

स्मार्ट विभागात नृत्य आणि निवेदन कार्यशाळा

स्वच्छता अभियानांतर्गत महाविद्यालयीन परिसराची स्वच्छता
०४/०६/२०२१

पोषण माह अभियानांतर्गत पौष्टिक आहाराचे वाटप
१ ते ३० सप्टेंबर २०२१

केईएम रुग्णालयातील रक्तपेढीला भेट

केंद्रीय मधमाशी संशोधन संस्थेला भेट

विद्यार्थी कट्टा कार्यक्रमाचे आयोजन

संगणक शास्त्र प्राध्यापक आणि विद्यार्थी स्वयंसेवक
कार्यक्रमाचे आयोजन

वृत्तपत्रातून महाविद्यालय

महर्षी कर्वे स्त्री-शिक्षण संस्थेत राष्ट्रीय परिषद

आमचे, सा. १५ : मरुती कडे म्हा-प्राध्व
संस्थेच्या श्री सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालय
हिराबेन नानावटी इन्स्टिट्यूट ऑफ मेनेजमेंट अँड
हिलर्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'कोविडकाळातील
ताम-समाजाचे व्यवस्थापन' या विषयावर दोन
दिवसांचा राष्ट्रीय संतर्षद झाली. याच्या उद्घाटनप्रसंगी
प्रमुख पाहुणे म्हणून माविप्रौढाई कुले पुणे विद्यापीठाचे
कुलपूत डॉ. नितीन करमळकर, संस्थेचेमंचिव डॉ.
पी. व्ही. एम. शास्त्री, सहासद डॉ. धनंजयकुलकर्णी,
प्राचार्या डॉ. संधिता आठकले, हिराबेन नानावटी

इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट अँड रिसर्चच्या संचालिका
डॉ. सूर्या रामदास उपस्थित होते.

प्रा. आन्रवाली औरंगाबादकर यांनी संस्थेची व महविद्यालयाची माहिती दिली. प्रास्ताविक आठवेले यांनी केले. डॉ. धनंजय कुलकर्णी यांनी कोविड काळातील मानसिक तसेच शारीरिक तणावावर आयुर्वेदाच्या दृष्टिकोनातून भाष्य केले. प्रा. केतकी कुलकर्णी यांनी सूत्रसंचालन केले. परिषदेत प्रेरणा कट्टे, मुक्ता पुताविकर डॉ. मिरन चव्हा, अंजली धायीकर डॉ. कल्पना बळवंत यांनी ताण-तणावर

व्यवस्थासनावर त्यांचे अनुभव कथन केले.

पत्रास्पेक्षा जास्त सहभागी संशोधकांनी आपले शोधनिबंध सादर केले. समारोहप्रसंगी डॉ. स्वाती जोशी, डॉ. पराग काळकर, कार्योपाध्यक्ष विद्य कुलकर्णी उपस्थित होत्या. डॉ. स्वाती जोशी यांना ताणतणावाची कारणे, त्यांचा शरीरावर होणारा परिणाम आणि योग्य उपचारांचे महत्त्व यावर मार्गदर्शन केले. सूत्रसंचालन आन्रपाली औरंगाबादकर यांनी केले. प्रा. विक्रांत पाल्टशहा यांनी आपला मानले.

बाया कर्वे; एक समर्पिता

डॉ. पी. व्ही. एस. शास्त्री

[illegible]

स्व. आनंदीबाई घोंडो तथा बाया कर्वे यांची आज (५ जून) जयंती. या निमित्त त्यांच्या कार्याचा घेतलेला आढावा.

निमित्त

[illegible]

सिद्धिविनायक महाविद्यालयात उद्योजकता विकास कार्यक्रम

वारजे, ता. २० : कर्वेनगर येथील
महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेच्या श्री
सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालयात
तीन दिवसीय उद्योजकता विकास
कार्यक्रम झाला. विद्यार्थिनींना
उद्योजकता विकासाचे धडे देण्यात
आले. प्रा. विजय नवले, सी. ए.
शीतल देशपांडे आणि सुदीप सुळे
यांनी विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले. या
कार्यक्रामातले विद्यार्थिनींना नक्कीच

उद्योजक बनण्यास प्रेरणा मिळेल आणि यातून भावी उद्योजिका निर्माण होतील, अशी अपेक्षा महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. संहिता आठवले यांनी व्यक्त केली. कार्यक्रम अखिल भारतीय विद्यार्थी परिषद, कर्वेनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने झाला. त्याचे आयोजन विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. विक्रान्त पालटशाह आणि प्रा. स्नेहल सरनोत यांनी केले.

सक्राळ

सामाजिक व आर्थिक बदलांवर राष्ट्रीय परिषद

सिद्धिविनायक महाविद्यालयात
उद्योजकता विकास कार्यक्रम

वाजे, ता. २० : कर्वेनगर येथील महर्षी कर्वे यांचे शिक्षण संस्थेच्या श्री सिद्धिविनायक मंदिरा मध्येपालयात ताले दिवसगरी उद्योजकता विकास कार्यक्रम झाला. विद्यार्थ्यांनी उद्योजकता विकासाचे धडे देण्यात आले. प्रा. विजय नलके, सी. ए. शंतेल देवरांपोडे आणि सुदीप मुळे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाद्वारे विद्यार्थ्यांना नक्कीच उद्योजक बनण्यास प्रेरणा मिळेल आणि यातून भारती उद्योजक मिणिल होतं. अली उपेक्षा माहितीद्वारापालया प्राचार्या डॉ. संहिता आठवले यांनी व्यक्त केली. कार्यक्रमा अखिल भारतीय विद्यार्थी परिषद, कर्वेनगर आणि संजय संकट विद्यार्थी मंडळाच्या आयोगाने विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. निळेत पालरशाह आणि प्रा. स्केल सरोता यांनी केले.

उद्योजक बनण्यास प्रेरणा मिळेल आणि यातून भावी उद्योजिका निर्माण होतील, अशी अपेक्षा महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. संहिता आठवले यांनी व्यक्त केली. कार्यक्रम अखिल भारतीय विद्यार्थी परिषद, कॅम्पेनर यांच्या संयुक्त विद्यमाने झाला. त्याचे आयोजन विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. विक्रंत पालटग्राह आणि प्रा. स्नेहल समतांनी यांनी केले.

वारजे, ता. २६ : महर्षी कर्वे यांचा १२७ वर्षांचा कामचा वारसा यानिमित्ताने महर्षी कर्वे स्मृतिशिक्षण संस्थेच्या श्री 'सिद्धिविनायक महिला विद्याघालय'त '२१ व्या शताब्दीचा सामाजिक व आर्थिक बदलांचा विघवांचीवरील परिणाम' या विषयावर दोन दिवसीय राष्ट्रीय परिषद झाली.

कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून लेखन सेक्टर- जनरल डॉ. बी. यो. शेवतकर, संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. वी. देव, सचिव डॉ. प. व्ही. एस. शावळी, संभासत सोमा कांढळे या डॉ. शांति आठवले उपस्थित होत्या. प्रा. अप्पालाई औरंगाबादकर

यांनी संस्थेची व महाविद्यालयाची माहिती दिली. डॉ. आठवले यांनी प्रस्तावित केले. डॉ. शेळकर यांनी वीरनारिकडे बघण्याचा सामाजिक दृष्टिकोन तसेच महिलेांनी आमनिर्भर होण्याची गरज आपल्या भाषणातून स्पष्ट केली. देवदत्त भिंगारकर यांनी स्पृशंचालन केले. परिषदेत डॉ. ज्योती पटनाया, निवृत्त लेफ्टनंट कर्नल राजेंद्र जाधव, आयुक्त डॉ. मुक्ता साहोकर, व निवृत्त सहस्रबुद्धे, अश्वेली मोहोकर व निवृत्त मेजर प्रांशल जाधव यांनी मार्गदर्शन केले. परिषदेमधील ५० संभागांणी सदस्यांनी आपले शोधनिबंध सादर केले. राष्ट्रीय

कर्वेनगर : सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालयात आयोजित राष्ट्रीय परिषदेत मान्यवरांचा सत्कार करताना.

परिषदेच्या समारोपप्रसंगी सावित्रीबाई
फुले पुणे विद्यापीठाचे प्र. कुलगुरू डॉ.
एन. एस. उमराणी, औरंगाबाद जिल्हा
सैनिक कल्याण अधिकारी निवृत्त

मेजर सईदा फिरासत, महाराष्ट्र महिला
आयोगाच्या माजी अध्यक्षा विजया
रहाटकर, महाविद्यालय विकास
समितीचे अध्यक्ष डॉ. किशोर देसरडा

जयंत इनामदार, डॉ. मुकुंद तापकीर
उपस्थित होते

मान्यवरांच्या उपस्थितीत प्रकल्प अहवालाचे प्रकाशन करण्यात आले. राहटकर यांनी विधवांचा व एकल महिलांचा सामाजिक, आर्थिक आणि शास्वत विकास होणे आवश्यक आहे, असे मत मांडले. प्र. कुलगुरू उमराणी, विद्या कुलकर्णी, मिरासत यांचीही भाषणे झाली.

मोनाली काशीद यांनी सूत्रसंचालन केले. प्रा. आम्रपाली औरंगाबादकर यांनी आभार मानले. सहसमन्वयक म्हणून डॉ. श्रीदेवी पाटील यांनी काम पटिले.

कोव्हीड-१९ ताणाचे व्यवस्थापन यावर आयोजित दोन दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्रातील क्षणचित्रे

७ आणि ८ एप्रिल २०२२ रोजी आयोजित "कोरोनाकाळातील ताण-तणाचे व्यवस्थापन" राष्ट्रीय चर्चासत्राच्या उद्घाटन प्रसंगी उपस्थित प्रमुख पाहुणे डॉ. नितीन करमाळकर, कुलगुरु, सा. फु. विद्यापीठ, पुणे, डॉ. पी. व्ही. एस. शाखी, सचिव- महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था, डॉ. धनंजय केळकर, व्यवस्थापन मंडळ सदस्य- महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था, डॉ. संहिता आठवले, प्राचार्य- श्री सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालय आणि महाविद्यालयातील इतर प्राध्यापक वृन्द

प्रमुख पाहुणे डॉ. नितीन करमाळकर, कुलगुरु, सा. फु. विद्यापीठ, पुणे यांचे स्वागत करतांना डॉ. पी. व्ही. एस. शाखी, सचिव- महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था, डॉ. धनंजय केळकर, व्यवस्थापन मंडळ सदस्य- महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था, डॉ. संहिता आठवले आणि प्राचार्य- श्री सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालय

प्रमुख पाहुणे डॉ. नितीन करमाळकर, कुलगुरु, सा. फु. विद्यापीठ, पुणे बीजभाषण करतांना

डॉ. धनंजय केळकर, व्यवस्थापन मंडळ सदस्य- महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्था मार्गदर्शन करतांना

डॉ. संहिता आठवले, प्राचार्य- श्री सिद्धिविनायक महिला महाविद्यालय प्रास्ताविक करतांना

श्रीमती प्रेरणा कट्टे, सहाय्यक पोलीस अधीक्षक, पिंपरी-चिंचवड उपस्थितांना मार्गदर्शन करतांना

श्रीमती मुक्ता पुणतांबेकर, प्रोजेक्ट डायरेक्टर, मुक्तांगण, पुणे उपस्थितांना मार्गदर्शन करतांना

श्रीमती अंजली धानोरकर, उप-जिल्हाध्यक्ष, औरंगाबाद उपस्थितांना मार्गदर्शन करतांना

डॉ. स्वाती जोशी चर्चासत्राच्या समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करतांना

समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे डॉ. पराग काळकर, अधिष्ठाता, वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभाग- सा.फु. विद्यापीठ, पुणे मार्गदर्शन करतांना

Maharshi Karve Stree Shikshan Samstha's
SHRI SIDDHIVINAYAK MAHILA MAHAVIDYALAYA

(Affiliated to Savitribai Phule Pune University)

Reaccredited by NAAC 'A' Grade (2017-22) ID No. PU/PN/AC/086(1990) Code No. 214

Phone Numbers : 1. 020 25473275 (Office) 2. 020 25473053 (FAX)

Website : www.siddhivinayakcollege.org

Email : siddhivinayakcollege52@gmail.com, ssmv@maharashikarve.org